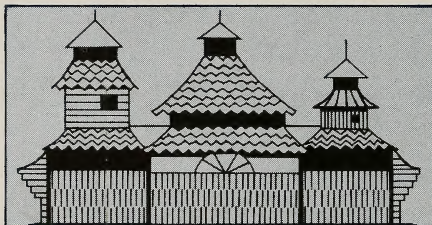

GYAKORLATI

KISOROSZ (RUTÉN) NYELVTAN

IRTA:
VOLOSIN ÁGOSTON
tanitóképző-intézeti tanár.

ÁRA FŰZVE 2 KOR.

UNGVÁR
UNIO KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
1907.

ELŐSZÓ.

Magyarország északkeleti felvidékén, Galicia keleti felében, Bukovinában és Oroszország déli részén laknak a kisoroszok, kik magukat „ruszén"-oknak (русинъ) nevezik, s kiknek számát a statisztika átlag összesen 25 millióra teszi.

Hazánkban csaknem egy fél millió kisorosz lakik, kiket a statisztika a német „Ruthen" szó után, mely ismét a hasonló hangzású görög szóból vette eredetét, ruténoknak nevezett el.

A hazai kisoroszok nyelvének megtanulására mindezideig még nem volt alkalmas gyakorlati nyelvtanunk, mert az eddig megjelent orosz nyelvtanok csak a nagyorosz irodalmi nyelv szabályait követték, s a kisorosz népnyelv sajátságait csak alig, vagy egyáltalán nem vették figyelembe.

Pedig a kisorosz nyelv nagyon sok alaktani és mondattani tulajdonsága által eltér az orosz nyelv többi dialektusaitól.

Az orosz nyelvnek három fő nyelvjárása van u. m. *a nagyorosz* (Közép-Oroszországban), *fehér-orosz* (nyugaton) és *kisorosz* (Dél-Oroszországban). A nagyorosz irodalmi nyelvnek kialakulására az összes nyelvjárások befolyással voltak, és különösen nem maradt reá hatás nélkül a kisorosz nyelvjárás.

A X—XIV. századokban az egyházi szláv nyelv volt az orosz törzsek kulturális egységének legfőbb eszköze. Csak az állami életre vonatkozó nyelvemlékekből tör elő kissé tisztább alakjában a népies beszéd, különféle kiejtési árnyalataival. Ekkor azonban még egy nyelvjárás sem nyerte el a hegemoniát a többi fölött, nem emelkedett még fel egyik sem az önálló nyelv szerepére. Ekkor tehát az egyházi szláv nyelv utján a különféle nyelvjárások között közelebbi összeköttetés állott fenn.

A XV—XVII. századokban is, a mikor Oroszország politikailag két részre, keleti és nyugati, moszkvai és lengyel-lithván részre volt felosztva, mindakét részben az irodalmi nyelv szerepét megtartotta az egyházi szláv nyelv, de vele együtt fejlődni kezd és a korszak vége felé kialakul külön a keleti és külön a nyugati nyelvjárás; mivel azonban közös forrásból, t. i. az egyházi nyelv alap-

ján indult ki fejlődésük, ezért oly nagy az akkori keleti és nyugati nyelvemlékek nyelvének rokonsága.

Az orosz nyelvnek uj korszaka következett el Kis-Oroszországnak a moszkvai királysággal való egyesítése folytán a XVIII—XIX. századokban, a mikor a politikai élet egysége folytán a keleti és nyugati nyelvjárás összeolvadt az általános nagy-orosz irodalmi nyelvbe.

A kisorosz nép köréből kikerült irók, költők is az általánossá vált nagy-orosz nyelv szerint irtak, egyuttal belevitték abba a kisorosz nyelv egyes szépségeit, különlegességeit. Az ilyképen kialakult nagy-orosz irodalmi nyelvre az egyházi nyelven, a nagy- és kisorosz nyelvjáráson kivül a művelt európai nyelvek is befolyással voltak, különösen a német és a francia. Ez a nagy-orosz irodalmi nyelv tehát nem egyezik meg a nagy-orosz népies dialektussal sem, mégis sokkal közelebb van ahoz, mint a kis-orosz beszédhez, bár nagyon sok kis-orosz elemet vett fel magába.

Ekkor aztán a kis-orosz nyelvjárás lassankint elvesztette irodalmi szerepét s csak a nép beszédében őrizte meg a nagy-orosztól különböző tulajdonságait.

Csak a XIX. század második felében kezdik a kis-oroszok ujra művelni saját népies nyelvüket és pedig főképen Galiciában, és részben a magyarországi kis-oroszok között.

A nagy-orosz irodalmi nyelv hatással volt a galiciai és magyarországi kisoroszok nyelvére is, s különösen 1848 után csaknem általánosan a nagy-orosz irod. nyelv utánzása vált divattá, mindazonáltal a köznéppel való érintkezés érdeke csakhamar szükségessé tette a népies, tehát az eredeti kis-orosz nyelv használatát az irodalomban. Sőt ujabban egyes galiciai kis-orosz irók a népnevelés megkönnyítése végett elvetették az etimologiai alapot, — melyre pedig a kis-orosz nyelvnek, mivel ismét több tájszólásra oszlik, oly nagy szüksége van — és a fonetikai vagyis a kiejtés szerinti irást vezették be, miáltal a galiciai tájszólást irodalmi fokra emelték s ezzel nemcsak a nagy-orosz nyelvtől, hanem a kis-orosznak többi tajszólásaitól is elváltak. Ezért a galiciai kis-orosz beszéd legujabb u. n. fonetikai nyelvtana nem felel meg a magyarországi kis-oroszok nyelvének sem, mert a hazai kis-oroszok alig egyötöd részben beszélik a galiciai vagyis déli kis-orosz nyelvjárást, melynek jellemző hangzója az „i", mig a többség az *északi-kisorosz*, vagyis az „u" szerinti kiejtést használja.

Mindezek alapján e nyelvtanom megirásában szigoruan az etimologiai helyesiráshoz alkalmazkodtam, mely legjobban megfelel

a kisorosz nyelv természetének, s mely a kisorosz nép kiejtési változatosságait legjobban tudja összeegyeztetni, s mindazonáltal megőrizni.

A kisorosz nyelv különösen a beszéd lágysága, könnyedsége és kényelmessége által különbözik a nagy-orosztól. A különbség a két nyelvjárás vidékeinek földrajzi fekvésében is megtalálja a magyarázatát. A hidegebb északon lakó nagy-orosz nyelve gyorsabb, pattogóbb, keményebb kiejtésű, mondatai tömörebbek, hosszabbak, mint a melegebb, termékenyebb délen lakó kis-orosz nyelve, mely lassan, kényelmesen fejezi ki gondolatait, a kiejtésben bőven alkalmazza a lágyítást s nem kerüli a körülirásokat.

Nem kivánom itt fejtegetni tovább a kisorosz nyelv helyét a szláv nyelvcsaládban s közelebbről a nagy-orosz nyelvben, hiszen azt az összehasonlító szláv nyelvészet már eldöntötte, csak azt hangsulyozom, a mi már az eddigiekből is nyilvánvaló, hogy bár a kis-orosz nyelv a nagy-orosznak csak egyik nyelvjására, mely teljesen megőrizte az orosz tipust, mégis úgy fonetikai, mint morfológiai és mondattani szempontból sok tekintetben eltér a nagy-orosztól, ezért annak, a ki csak a kisorosz nép beszédjét akarja elsajátitani, nem elég, sőt nem is kell megtanulnia a nagy-orosz nyelvtant, hanem külön kisorosz nyelvkönyvre van szüksége.

Ilyen vezérfonalat kivántam adni a magyar olvasó közönség kezébe akkor, a mikor e nyelvtanom megirását elhatároztam.

Gyakorlati irányt követek, mely lehetővé teszi, hogy a tanuló már munkája kezdetén közvetlenül láthassa fáradozásának némi gyümölcsét. Már az első részben, mely *a hangok kiejtését, a betük és a főbb helyesírási szabályok megismertetését* tartalmazza, lassankint bemutatom magát a nyelvet a beszélgetési és forditási gyakorlatokban, némi szóismeretet nyujtok s egyuttal beleszövöm az alaktan elemeit is. Ilyképen e bevezető részből oly nyelvi készségre tehet szert a tanuló, hogy a rendszeres alaktan tanulását már a kellő nyelvi ismerettel kezdhesse meg.

Az *alaktan* tárgyalása kapcsán is fokozatosan és gyakorlati uton bővitem a tanuló szókincsét és beszédjét, végül bemutatom a főbb *mondattani* szabályokat is.

A felvett gyakorlatokhoz és olvasmányokhoz rövid *szótárt* is csatolok.

Ungvár 1907. szeptember hó 10. *A szerző.*

TARTALOM.

Előszó.

I. Rész.

Olvasás, helyesirás, az alaktan elemei.

II. Rész.

Rendszeres alaktan.

III. Rész.

A legfontosabb mondattani szabályok.

IV. Rész.

I. RÉSZ.

Olvasás, helyesírás, az alaktan elemei.

1.

Kisorosz betük		Magyar kiejtés
nyomtatva	írva	
о, О	*о, О*	**o.** (kissé mélyítve) péld. око (olv. oko) = szem. Egyes vidékeken egészen ugy ejtik ki, mint a magyar **a** hangot, péld. то (olv. to vagy ta) = az
а, А	*а, А*	**á.** Péld. на (olv. ná) = ra-re
и, И	*и, И*	**i.** (kissé közeledve az é-hez) Péld. сито (olv. szito) = szita.
е, Е	*е, Е*	a szótag elején: **je**, máskor: **e.** Péld. cece (olv. szesze) = ez, есте (olv. jeszte) = vagytok.
с, С	*с, С,*	**sz.** Péld. Тиса (olv. Tiszá) = Tisza
п, П	*п, П*	**p.** Péld. Пипа (olv. pipá) = pipa
т, Т	*т, Т*	**t.** Péld. Тото (olv. toto) = ez
ш, Ш	*ш, Ш*	**s.** Péld. Што (olv. sto) = mi?
н, Н	*н, Н*	**n.** Péld. не (olv. ne) = nem

Szabályok.

1. A beszéd *mondatokból* áll. A mondatok *szavakból* vannak összefűzve. A szavak *szótagokra*, a szótagok *hangokra* oszthatók.

2. A kisorosz nyelvben a szavakat úgy írjuk le, a mint azokat helyesen kiejtjük, de tekintettel kell lennünk a szó eredetére, t. i. a *tőre*, *képzőre* és *ragra*.

3. A hangok lehetnek *magánhangzók* (péld. o, a и, e stb.) és *mássalhangzók*, (pld. ш, т, н stb.). A magánhangzók és némely mássalhangzók lehetnek kemények vagy lágyak; péld.

keményeк: a, e, i, u, hangok
lágyak: ja, je, ji, ju, „

A mássalhangzók közül lágyítható az l, n, sz, t, d, r, c hang; így

kemények: l, n, sz, t, d, r, c
lágyak: ly, ny, szj, ty, gy, rj, cj

4. A szavak tövét tekintve különösen arra kell ügyelnünk, hogy kemény, vagy lágy végzetü-e a tő, mert a kemény végzetü szavak általában kemény ragot vesznek föl, mig a lágy végzetüek lágy ragot kapnak.

5. Az egytagú szavak „*o*“ hangját az egyes tájszólások szerint *í*-nek *u*-nak vagy néhol *ű*-nek mondja ki a kisorosz; a magyarországi kisorosz nép többsége az „*u*“ szerint beszél. Péld. e szót- поп (=pap) a galiciai kisorosz „pip“-nek, a magyarországi pedig „pup“-nak ejti ki. A Borzsa-völgyében és a Munkács fölötti vidékeken pűp-nek mondják ki. Az ilyen átváltozó o-hangot *ô* betüvel irják ki.

Szavak.

пипа (pipá) pipa
тинта (tintá) tinta
сито (szito) szita
сани (száni) szán
неси (neszi) vigyed, vidd
не (ne) nem
но (no) hanem
та (tá) hát, meg
сесе (szesze) ez, ezt
то vagy тото (to, toto) az, azt
што (sto) mi? mit?
и (i) és
а (á) hát, pedig
на (ná) —ra, —re

Beszélgetési és fordítási gyakorlatok.*)

Што тото?	Mi az?
Што сесе?	Mi ez?
Тото пипа.	Az pipa.

*) E gyakorlat szemléltetéssel kapcsolandó össze és élőszóval dolgozandó fel.

Сеce пипа.	Ez pipa.
А сеce тинта.	Ez pedig tinta.
Тото не пипа.	Az nem a pipa
Та што?	Hát mi?
Тото сито.	Az szita.
Неси сито на сани!	Vidd a szitát a szánra!
Пипа и тинта.	Pipa és tinta.
Не пипа, но тинта.	Nem pipa, hanem tinta.

2.

Kisorosz betük		Magyar kiejtés
nyomtatva	írva	
р, Р	*р, Р*	**r.** Péld. Перо (olv. pero) = toll.
д, Д	*д, Д*	**d.** Péld. Туда (olv. tudá) = oda.
у, У,	*у, У*	**u.** Péld. Уса (olv. uszá) = bajusz.
л, Л	*л, Л*	**l.** Péld. Луна (olv. luná) = hold.

Szabályok.

1. Valamely személynek vagy tárgynak nevét *főnévnek* nevezzük.

2. A kisorosz nyelvben a főneveknél három nemet különböztetünk meg, u. m. him-, nő- és semleges-nemet.

Himnemüek általában a férfi személyt, vagy himállatot jelentő főnevek, az élettelen tárgyak és elvont főnevek közül a himnemüek töve legnagyobbrészt kemény mássalhangzóval végződik.

Nőnemüek általában a női személyt, vagy nőstény állatot jelentő főnevek; az élettelen tárgyak és elvont főnevek közül legtöbbször az „*a*“ hangzóval végződők a nőnemüek.

Semlegesnemüek az — *o*, — *e* (vagy je) és — *„mja“* végzetü, továbbá az állatfit jelentő *a* (vagy ja) végzetü főnevek. Péld.

Himnemüek: Петро (Péter) дар (ajándék) сон (álom)
Nőnemüek: Анна (Anna) роса (harmat) луна (hold)
Semlegesnemüek: Перо (toll) поле (mező) сито (szita)

2. Nyelvgyakorlatok.

иду megyek — *пишу irok* — *принесу hozok*
иди menj — *пиши ?* — *принеси ?*

роса harmat — *родина szülőföld* — *тинта tinta*
росу harmatot — *родину ?* — *тинту ?*

на поле a mezőre — *на решето ?* — *на сани ?*

Szavak.

Перо toll
Решето rosta
Роса harmat
Родина szülőföld
Поле mező
Липа hársfa
Луна hold
е (olv. je) van
росте nő
принесе elhoz
пише ir
паде esik
рано reggel
студено hideg
доста elég

Beszélgetés.

Што тото?	Mi az?
Тото перо.	Az toll.
Сесе не сито, но решето.	Ez nem szita, hanem rosta.
Што паде?	Mi esik?
Роса паде.	Harmat esik.
Што несе Ирина?	Mit visz Irén?
Ирина несе решето.	Irén rostát visz.
Иди, принеси тинту и перо, и пиши!	Menj, hozd el a tintát és a tollat és irj!
А што?	Hát mit?
То луна.	Az hold.
Сесе липа.	Ez hársfa.
Анна иде на поле.	Anna megy a mezőre.
Рано студено.	Reggel hideg (van).
Доста, не пиши!	Elég, ne irj!

3.

Kisorosz betük		Magyar kiejtés
nyomtatva	írva	
к, К	*к, К*	**k.** Péld кто? (olv. kto) = ki?
м, М	*м, М*	**m.** Péld. мама (mámá) = anya
ь, —	*ь, —*	lágyító jel. Péld. нь=ny, ль=ly, deny (olv. deny) = nap, соль (olv. szoly) = só.
ъ, —	*ъ, —*	keményitő jel. Péld. оселъ (olv. oszel) = szamár. — E jelet a szó végén használjuk, ha a mássalhangzó keményen ejtetik ki.

Nyelvgyakorlatok.

ид-у megyek, ид-ешь mégy, ид-е megy
ид-еме megyünk, ид-ете mentek, ид-утъ mennek
пиш-у irok, пиш-ешь irsz, пиш-е ír
пиш-еме irunk, пиш-ете irtok, пиш-утъ irnak
нес-у (viszek), viszel = ? visz = ?
нес-еме (viszünk), visztek = ? visznek = ?
рост-у (növök), nősz = ? nő = ? növünk = ?
nőtök = ? nőnek = ?

есмь vagyok	*еcме vagyunk*
еси vagy	*еcте vagytok*
е (vagy есть) van	*сутъ vannak*

Szabályok.

1. A cselekvést vagy szenvedést jelentő szókat *igéknek* nevezzük.

2. Az ige a mondatban rendszerint *állítmány*, de lehet alany, tárgy és határozó is.

3. A cselekvés idejét tekintve megkülönböztetünk: a) *jelen-*, b) *mult-* és c) *jövő időt.*

4. Az ige jelen idejének ragjai:

az egyes számban: —у, —ешь, —е
a többes „ : —еме, —ете, —утъ

Péld. иду, (megyek) идешь, иде, идеме, идете, идутъ.

5. Az alany az állítmánynyal megegyezik nemben, számban és esetben.

Szavak.

сметана tejfel	машина gép
масло vaj	кто ki?
мати anya	сесь ez, ez a
сестра nőtestvér	ту vagy тутъ itt
солома szalma	тамъ ott
день nap	стоитъ áll
стôлъ asztal	сидитъ ül
песъ kutya	лае ugat
письмо levél	куда hová?

Beszélgetés.

Што е тутъ?	Mi van itt?
Тутъ е стôлъ.	Itt van az asztal.
А тамъ што е?	Hát ott mi van?
Тамъ е машина.	Ott van a gép.
Што стоитъ тутъ?	Mi áll itt?
Тутъ стоитъ песъ.	Itt áll a kutya.
Што пише Анна?	Mit ir Anna?
Анна пише письмо.	Anna levelet ír.
Кто сидитъ тамъ?	Ki ül ott?
Тамъ сидитъ мати] и сестра.	Ott ül az anya (anyám) és a nőtestvér (nőtestvérem).
Куда идешь?	Hová mégy?
Иду на сани.	Megyek a szánra.
Песъ лае.	A kutya ugat.
Што несешь тамъ?	Mit viszel ott?
Несу сметану, масло, решето и солому.	Viszek tejfelt, vajat, rostát és szalmát.
Днесь тепло.	Ma meleg (van).

4.

Kisorosz betük		Magyar kiejtés
nyomtatva	írva	
і, І	*і, І*	**i.** Péld. cie (olv. szíje) = ez.
й, Й	*й, Й*	**j.** Péld. дай (olv. dáj) = adj!
ы, Ы	*ы, Ы*	**ö.** (mélyítve) Péld. сытый (olv. szötöj) = jóllakott.

Nyelvgyakorlatok.

дай adj!	*пой jer!*	*стой állj!*
дайте adjatok!	*пойте ?*	*стойте ?*
Mi? столъ asztal	*плодъ gyümölcs*	*серпъ sarló*
Mit? столъ asztalt	*плодъ ?*	*серпъ ?*
Mik? столы asztalok	*плоды ?*	*серпы ?*
Mi? оса darázs	*пила fürész*	*липа hársfa*
Mit? осу darazsat	*пилу ?*	*липу ?*
Mik? осы darazsak	*пилы ?*	*липы ?*
Mi? долото = véső	*сито = szita*	*решето = rosta*
Mit? долото = vésőt	*сито = ?*	*решето = ?*
Mik? долота = vésők	*сита = ?*	*решета = ?*

Szabályok.

1. A főnév *többes számú alanyesetének ragja him és nőnemüeknél* **ы**; (lágyaknál és torokhangok után **и**) a semlegesnemüeknél : **a**. Péld. сынъ=fiu, сыны=fiuk, ракъ=rák, раки=rákok, решето=rosta, решета=rosták.

2. A *tárgyeset* az élettelen tárgyakat jelentő főneveknél megegyezik az alanyesettel, s csak az — **a** végü nőnemű főneveknek van az egyes számban külön tárgyragja és pedig — **y**. Péld. столъ=asztal és asztalt, столы=asztalok és asztalokat. Решето=rosta és rostát, Решета=rosták és rostákat. Листъ=levél és levelet, листы=levelek és leveleket. Ellenben: Тинта=tinta, тинту=tintát.

3. A személy vagy tárgy *milyenségét* kifejező szókat *mellékneveknek* hivjuk. A melléknév megfelel e kérdésre: milyen? minő?

4. A melléknév a jelzett főnévvel megyezik nemben, számban és esetben.

5. A melléknévnek a három nemnek megfelelően három végzete van :

Himnemű	végzet :	молод-*ый* панъ	fiatal úr.
Nőnemű	„ :	молод-*а* мати	fiatal anya.
Seml. nemü	„ :	молод-*ое* лоша	fiatal csikó.

Szavak.

Серпъ sarló	Остр-ый, —а, —ое éles	Просто egyenesen
Пила fürész	Туп-ый, —а, —ое tompa	Ми nekem
Долото véső	Студен-ый, —а, —ое hideg	Ти neked

Паперь papiros
Дымъ füst
Палити égetni
Палитъ éget
Далеко messze
Пусто pusztán

Тепл-ый, —а, —ое, meleg
Долг-ій, —а, —ое hosszú
Мил-ый, —а, —ое kedves
Дуеист-ый, —а, —ое illatos
до —hoz, —ig
до сына a fiuhoz

Онъ=*ő* (himnemben)
Она=*ő* (nőnemben)
Оно=*ő, az* (seml.-nem.)

Туй itt
Пôдъ=alatt

Пôдъ столомъ=az asztal alatt
Прошто=miért?

Fordítási gyakorlatok.

Серпъ острый. Пила остра. Долото острое. Роса студена. Солома тепла. Ирина пише долгое письмо. Луна далеко е. Поле пусто стоитъ. Дай ми тотъ паперь! Стôй просто! Стôйте просто!

A sarló tompa. A fürész tompa. A véső tompa. Itt van a kedves mama. A fürészek az asztal alatt vannak. Ne állj ott, ott darazsak vannak. A hársfa illatos. Miért van ott füst? Mert Anna papirost éget.

Beszélgetés.

Стôй просто!	Állj egyenesen!
Дай ми тотъ паперь!	Add ide azt a papirt!
На што?	Mire?
Напишу листъ до сына.	Irok levelet fiamhoz.
Принеси тинту и перо!	Hozzál tintát és tollat!
Што писати?	Mit írni?
Напиши му, што у насъ студено, мелай не росте.	Ird meg neki, hogy nálunk hideg van, a tengeri nem nő.
Што несе тамъ тотъ молодый панъ?	Mit visz ott az a fiatal úr?
Ôнъ несе паперь и перо.	Papirt és tollat visz (ő).

5.

Kisorosz betük		Magyar kiejtés
nyomtatva	írva	
в, В	*в, В*	v. Péld. вода (olv. vodá)=víz
б, Б	*б, Б*	b. Péld. баранъ (olv. bárán)=bárány.
э, Э	*э, Э*	e (És soha sem je); tehát ha a szótag elején e-t és nem je-t kell hangoztatnunk, ezt a betüt használjuk. Péld. этотъ (olv. etot)=ez

Nyelvgyakorlatok.

Ki? Iván=Иванъ	*úr=панъ*	*Mi? ökör=вôлъ*	*rák=ракъ*
Kié? Iváné=Ивана	*uré=пан-.*	*Mié? ököré=вола*	*ráké=рак-.*
Kit? Ivánt=Ивана	*urat=пан-.*	*Mit? ökröt=вола*	*rákot=рак-.*

Mi? kéz=рук-а	*liszt=мук-а*	*tyuk=курк-а*
Mié? kézé=рук-и	*liszté=мук-.*	*tyuké=курк-.*
Mit? kezet=рук-у	*lisztet=мук-.*	*tyukot=курк-.*

Enyém=мôй	*мôй кôнь=lovam*
Tied=твôй	*твôй кôнь=lovad*
Mienk=нашъ	*нашъ кôнь=lovunk*
Tietek=вашъ	*вашъ кôнь=lovatok*

volt= { бывъ vagy былъ (himn.) — Иванъ туй бывъ=Iván itt volt.
былa (nőnemben) — Анна туй была=Anna itt volt.
было (semlegesnemben) — Перо туй было=A toll itt volt.

voltak=были (mind a 3 nemben). Коровы туй были.=A tehenek itt voltak.

у мене=nálam, у насъ nálunk
у тебе=nálad, у васъ nálatok.

Szabályok.

1. A himnemü főnevek *birtokosragja*: **а,** Ивана=Iváné és Ivánt; рука Ивана=Iván keze; пана=uré és urat.

A nőnemü főnevek birtokos ragja **ы,** lágyaknál és torokhangok (péld. к) után **и.** Péld. осы=darázsé, руки=kézé.

2. A *számnév* oly szó, mely a személyek vagy tárgyak számát, szám szerinti sorát vagy csoportját fejezi ki.

3. A *tőszámnév* megfelel e kérdésre: hány? (кôлько?) péld. egy=единъ (himn.), една (nőn.), едно (semln.), kettő=два (him és seml. n.), двѣ (nőnemben), három=три stb. A *sorszámnév* pedig e kérdésre felel meg: hányadik? (котрый?). Péld. első=первый, перва, первое; második=другій, друга, другое, vagy вторый, втора второе, harmadik=третій, третя, третое stb.

4. A tőszámneveket rendszerint a főnevek mintájára, a sorszámneveket pedig a melléknevek mintájára kell ragozni.

Szavak.

Уйко nagybátya (anyai részről)	Корова tehén	Дубъ tölgyfa
Сиротка árva, árvácska,	Ворона varju	Баба nagyanya, öregasszony
Вôлъ ökör,	Вода viz	Сливка szilva
	Шуба suba	

Робота munka
Комаръ szunyog
Коса kasza
Лавка bolt
Медъ méz
Молоко tej
Школа iskola
Комната szoba
Рыба hal
Баранъ bárány

Курка tyuk
Пулька pulyka
Ракъ rák
Корыто teknő
Реве bőg
Летитъ repül
Видитъ lát
Виситъ függ
Робитъ dolgozik
Робивъ dolgozott, tett
Доставъ kapott

Думае gondol
Побила megverte
Ôтдамъ átadok
Лишила elhagyta
Пôшовъ elment
Дае ad
Купити venni
Купивъ vett
Посунувъ oda csusztatta
Сидитъ ül

Твердый, —а, —ое kemény
Малый, —а, —ое kis, kicsiny
Маленькій, —а, —ое kicsiny
Великій, —а, —ое, nagy

Солодкій, —а, —ое édes
Высокій, —а, —ое magas
Старый, —а, —ое régi

Адде=ime, itt
Бо, ибо=mert
Отъ= —tól, —től
Отъ уйка=nagybátyától

Днесь=ma
До=ig, —ba
До лавки=a boltba
У дверей=az ajtóban

Сей=ennek
У руку=kezébe
Дома=otthon
Наново=ujból
Имъ=nekik

Forditási gyakorlatok.

Вôлъ реве. Ворона летитъ. Вода студена. Волна тепла. У васъ два волы. Адде виситъ ваша шуба. Дубъ твердое дерево. Баба робитъ. Мати побила Анну, бо лишила роботу. Комаръ маленькій. Корова велика. Коса остра. Медъ солодкій. Корова дае молоко. Наша школа высока. Ваша комната маленька. Кумъ купивъ едну курку, едну пульку, два раки, три рыбы.

A tehén bőg. Ott két varju repül. Nekem (у мене) három bárányom van. A mi tehenünk nagy. A ti lovatok kicsi. Ki volt itt? Péter volt itt. Ma hideg volt a viz. A mi régi iskolánk kicsi volt. Ki ül ott a tölgyfa alatt? Ott ül Pali. Mit csinál ott? Egy teknőt csinál.

Иванъ и сиротка.

Доставъ Иванъ ôтъ уйка три короны. Пôшовъ до лавки, купити сливки. Иде и видитъ: у дверей лавки стоитъ мала сиротка. Иванъ думае: у мене суть три короны, ôтдамъ сей едну корону. Такъ и робивъ, посунувъ едну коруну у руку сиротки. Дома дôставъ ôнъ наново три короны.

Beszélgetés.

— A mezőn. —

Што е тамъ коло воды?	Mi van ott a víz mellett?
Коло воды е наше поле.	A víz mellett van a mi mezőnk.
Што робитъ тамъ Иванъ?	Mit csinál ott Iván?
Иванъ траву коситъ.	Iván kaszálja a fűvet.
А Павелъ што?	Hát Pali mit (csinál)?
Павелъ обертае и сушитъ траву.	Pali forgatja és szárítja a fűvet.
Кто имъ варитъ?	Ki főz nekik?
Тамъ е Анна, она варитъ имъ.	Ott van Anna, ő főz nekik.
Што варитъ имъ Анна?	Mit főz nekik Anna?
Анна наварила поливку, капусту и кашу.	Anna levest, káposztát és kását főzött.
Што будутъ пити?	Mit fognak inni?
Иванъ буде пити вино, Павелъ пиво, а Анна воду.	Iván bort fog inni, Pali sört, Anna pedig vizet.
Прошто косите днесь?	Miért kaszáltok ma?
Бо днесь тепло.	Mert ma meleg van.
Што тамъ пасе?	Mi legel ott?
Тамъ пасе единъ кôнь, едно лоша, една корова, два волы и три бараны.	Ott legel egy ló, egy csikó, egy tehén, két ökör és három bárány.

6.

Kisorosz betük		Magyar kiejtés.
nyomtatva	írva	
г, Г	*г, Г*	**h.** Péld. гадъ (olv. hád)=kigyó
ґ, Ґ		**g.** Péld. Ґазда (olv. gázdá)=gazda. Általánosan még nincs elfogadva. Sokan a „g“ hangot is csak г-betüvel irják.
з, З	*з, З*	**z.** Péld. коза (olv. kozá)=kecske

Nyelvgyakorlatok.

Ki?=кто?	*Senki=никто*	*Úr=панъ*
Kié?=кого?	*Senkié=никого*	*Uré=пана*
Kinek?=кому?	*Senkinek=никому*	*Urnak=пану*
Kit?=кого?	*Senkit=никого*	*Urat=пана.*

Beszélni=говорити	*Dolgozni=робити*	*Itélni=судити*
Beszélj=говори!	*Dolgozzál=роби!*	*Itélj=суди!*
Beszélt=говоривъ	*Dolgozott=робивъ*	*Itélt=судивъ*
	Hordani=носити	
	Hordjad=носи	
	Hordott=носивъ.	

Leszek буду	*Beszélni fogok=буду говорити*
Leszel будешь	*" fogsz=будешь "*
Lesz буде	*" fog=буде "*
Leszünk будеме	*" fogunk=будеме "*
Lesztek будете	*" fogtok=будете "*
Lesznek будутъ	*" fognak=будутъ "*

Szabályok.

A főnevek ejtegetésénél a következő eseteket különböztetjük meg:

1. *Alanyeset;* megfelel e kérdésre: ki? mi? Péld. *Панъ* пише=az úr ír.

2. *Birtokos eset;* megfelel e kérdésre: kié? mié? Péld. книга *пана* нова=az úr könyve uj.

3. *Tulajdonitó eset;* megfelel e kérdésre: kinek? minek? Péld. дай *пану* три короны=adj az úrnak három koronát!

4. *Tárgyeset;* megfelel e kérdésre: kit? mit? Péld. *Пана* записали у книгу=az urat beirták a könyvbe.

5. *Eszközhatározó* eset; megfelel e kérdésre: kivel? mivel? Péld. Иванъ съ *паномъ* говоритъ=Iván az úrral beszél.

6. *Eredethatározó eset;* megfelel e kérdésre: *kiről?* miről? Péld. О короли не говори злое=a királyról ne beszélj rosszat!

7. *Hivó eset;* a felszólitás, hivás kifejezésére szolgál. Péld. *Пане,* дайте ми сто коронъ=uram adjon nekem száz koronát!

Szavak.

Правда igazság	Берева nyárfa	Мостокъ hidacska
Господи Uram	Голубъ galamb	Потôкъ patak
Газда gazda	Гуси libák	Гадина kígyó
Книга könyv	Озеро tó	Ангелъ angyal
Годинка óra	Коза kecske	Корень gyökér
Золото arany	Берегъ part	Краса szépség
Грôмъ villám	Вôзъ szekér	Красота szépség
Дерево fa	Полудне dél	Сила erő
Колесо kerék	Звонарь harangozó	Весна tavasz
Багро talpfa	Мôстъ hid	

Помилуй irgalmazz
Подай add meg
Спитъ alszik
Ударити ütni, leütni
Пасутъ legelnek
Носити hordani
Указуе mutat

Звонити harangozni
Зазвонити beharangozni
Ишовъ ment
Перестати utját állni
Укусити megharapni
Приступити oda lépni
Отгнати elkergetni

Ставъ говорити kezdett beszélni
Достае kap
Казати mondani
Упаду leesem
Отпавъ бы leesnék
Было бы lenne
Будь légy

Злый, —а, —ое rossz
Другій, —а, —ое más
Гордый, —а, —ое büszke, kevély
Смиренный, —а, —ое alázatos
Довго hosszan, sokáig

Круглый, —а, —ое kerek
Богатый, —а, —ое gazdag
Убогій, —а, —ое, szegény
Зеленый, —а, —ое, zöld
Глубокій, —а, —ое mély
Красный, —а, —ое szép
Новый, —а, —ое uj

Всегда mindig
Изъ —ból —ből
Изъ золота aranyból
Въ —ba, —be
Въ село a faluba
На —en, —ön
На берегу a parton

На пути az uton
На возъ a szekérre
На то erre
Надъ felett
Коли mikor
Къ —hoz
Къ мосту a hidhoz

Ледва csaknem
Его őt
Наскоро hamarosan
Въ осени ősszel
Кедъ ha
Ни—ни sem-sem

Forditási gyakorlatok.

Говори всегда праВду! Не роби никому зло! Другого не суди! Не будь гордый, но смиренный. Подай Господи! Добрый газда не спитъ довго. Сесе не ваша книга! Ваша годинка изъ золота. Ударивъ грôмъ въ едно дерево. У колеса круглое багро. Береза высокое дерево.

A galamb repül. A libák legelnek. Iván gazdag. Bazil szegény. A levél zöld. A fű zöld. A fa zöld. A tél hideg. A tó hideg és mély. A tölgy szép és nagy fa. A kecske a parton legel. Pali hordja a füvet a szekérre. A mi óránk delet mutat. A harangozó mindjárt harangozni fog.

Ангелъ.

Малый Гаврило ишовъ на поле. На пути бывъ единъ мостокъ надъ глубокимъ потокомъ. Коли пришовъ къ мосту, перестала его една гадина и ледва его неукусила, но ко Гаврилу наскоро приступивъ единъ ангелъ и ôтгнавъ гадину.

Зеленый листъ и корень.

Зеленый листъ ставъ говорити: дерево красоту ôтъ мене дôстае, у мене сила дерева. На то казавъ корень: краса и сила де-

рева не у тебе, но у мене, ты въ осени упадешь и весна новаго листа принесе, но кедь бы корень ôтпавъ, не было бы ни дерева, ни листа.

Beszélgetés.

Што буде завтра?
Завтра буде праздникъ.
Куда пойдеме?
Завтра пойдеме до Богоського дому.
На што идеме туда?
На молитву.
Та коли пойдеме?
Коли звонарь зазвонитъ.
У котру годину?
Рано у шесту (годину).
Не забудешь завтра рано встати?
Не забуду.
Спокойный сонъ!

Mi lesz holnap?
Holnap ünnep lesz.
Hová megyünk el?
Holnap elmegyünk az Isten házába.
Minek megyünk oda?
Imádságra.
Hát mikor megyünk?
A mikor a harangozó beharangoz.
Hány (hányadik) órakor?
Reggel hat órakor.
Nem felejtesz el holnap reggel felkelni?
Nem felejtek el.
Nyugodt álmot (kivánok).

7.

Kisorosz betük		Magyar kiejtés
nyomtatva	írva	
ѣ, Ѣ	ѣ, Ѣ	A szótag elején: **ji.** Péld. ѣсти (olv. jiszti)=enni. A szótag közben: **i;** рѣка (olv. riká)=folyó.
ю, Ю	ю, Ю	**ju.** Péld. Юрко (olv. jurko)=György.
я, Я	я, Я	**já.** Péld. яма (olv. jámá)=gödör.

Észrevételek.

1. Ha e három hangzó előtt lágyitható mássalhangzó áll (д, л, н, т, з, с, р), akkor ezeket jésitve kell kiejteni.

Péld. лѣва (olv. lyivá)=bal, дѣло (olv. gyilo)=tett, нѣтъ (olv. nyit)=nem, люблю (olv. lyublyu)=szeretek, варю (olv. várju)=főzök, теля (olv. telyá)=borju, порося (olv. poroszjá)=malac.

2. A mássalhangzók közt álló „i“ hangot „ѣ“ betüvel kell kiírni. Péld. бѣлый (olv. bilöj)=fehér, бѣда (bidá)=baj.

Nyelvgyakorlatok.

Ki? (Alanyeset)	*Панъ=úr*	*нашъ панъ=urunk*
Kié? (Birtokos eset)	*Пана=uré*	*нашого пана=urunké*
Kinek? (Tulajd. eset)	*Пану=úrnak*	*нашому пану=urunknak*
Kit? (Tárgy eset)	*Пана=urat*	*нашого пана=urunkat*
Kivel? (Eszközhat es.)	*Паномъ=urral*	*нашимъ паномъ=urunkkal*
Kiről? (Eredethat es.)	*О панѣ=az urról*	*о нашемъ панѣ=urunkról*

Ki?	*звонарь*	*harangozó*	*вашъ*	*звонарь*	*harangozótok*
Kié?	*звонаря*	*—é*	*вашого*	*звонаръя*	*—toké*
Kinek?	*звонарю*	*—nak*	*вашому*	*звонарю*	*—nak*
Kit?	*звонаря*	*—t*	*вашого*	*звонаря*	*—at*
Kivel?	*звóнаръомъ*	*—val*	*вашимъ*	*звонаръомъ*	*—kal*
Kiről?	*о звонарѣ*	*—ról*	*о вашемъ*	*звонарѣ*	*—ról*

Mi?	*Рыба*	*hal*	*звѣзда*	*csillag*	*земля*	*föld*	*куля*	*golyó*
Mit?	*рыбу*	*halat*	*звѣзду*	*—ot*	*землю*	*földet*	*кулю*	*—t*
Mik?	*рыбы*	*halak*	*звѣзды*	*—ok*	*землѣ*	*földek*	*кулѣ*	*—k*

Я	*звоню*	*én harangozom*	*Я*	*звонивъ (—ла, —ло)*	*én harangoztam*
Ты	*звонишь*	*te —ol*	*Ты*	*" "*	*te harangoztál*
Онъ Она Оно	*звонитъ*	*ő —ik*	*Онъ Она Оно*	*звонивъ звонила звонило*	*ő harangozott*
Мы	*звониме*	*mi —unk*	*Мы*	*звонили*	*mi harangoztunk*
Вы	*звоните*	*—tok*	*Вы*	*"*	*ti " —tatok*
Они	*звонятъ*	*—nak*	*Они*	*"*	*ők " —tak*

Я	*буду*	*звонити*	*én fogok harangozni*
Ты	*будешь*	*"*	*te fogsz harangozni*
Онъ Она Оно	*буде " "*	*" " "*	*ő fog harangozni*
Мы	*будеме*	*"*	*mi fogunk harangozni*
Вы	*будете*	*"*	*ti fogtok harangozni*
Они	*будутъ*	*"*	*ők fognak harangozni*

Szabályok.

1. A *névmás* oly szó, mely más névszót helyettesít. Lehet:

a) *személyes névmás:*

Я	én	мы	mi
Ты	te	вы	ti
ôнъ (himn.) она (nőn.) оно (seml.)	} = ő	они	ők

b) *mutató névmás:*

сей, сія, сіе
сесь, сеся, сесе } = ez, той, та то
тотъ, тота, тото } = az

c) *kérdő névmás:*

кто? = ki? што? = mi?
якій, яка, якое? = milyen?

d) *birtokos névmás:*

мôй, моя, мое } = enyém твôй, твоя, твое } = tied свôй, своя, свое } = övé, saját

нашъ, —а, —е mienk
вашъ, —а, —е tietek

2. Az igék *főnévi igeneve* rendszerint —ти végzetü. Péld. говорити beszélni, дѣлати tenni. A főnévi igenév —ти ragjának elhagyása után kapjuk meg az ige *tövét,* melyhez kell a ragokat kapcsolnunk.

Az *igék jelen idejének* képzésénél két ragozást különböztetünk meg:

a) *az első csoport ragjai:*

ю (vagy) у	Péld. дѣлаю teszek	несу viszek
—ешь	дѣла-ешь teszel	нес-ешь viszel
—е (vagy етъ)	дѣла-е tesz	нес-е visz
—еме	дѣла-еме teszünk	нес-еме viszünk
—ете	дѣла-ете tesztek	нес-ете visztek
—ютъ (vagy утъ)	дѣла-ютъ tesznek	нес-утъ visznek

b) *a másik csoport ragjai*:

—ю	Péld.	говор-ю	beszél-ek	сто-ю	állok
—ишь		говор-ишь	„ sz	сто-ишь	állsz
—итъ		„—итъ	„ —	„—итъ	áll
—име		„—име	„ ünk	„—име	állunk
—ите		„—ите	„ tek	„—ите	álltok
—ятъ		„—ятъ	„ nek	„—ятъ	állnak

Az első csoportba tartozó igék főnévi igeneve nagyobbrészt —ати vagy яти végzetü, ellenben a másik csoport igéinek főnévi igeneve rendszerint ити vagy ѣти végzetü.

4. Az igék *mult idejének* ragja

az egyes számban	— въ vagy лъ (himn.). Péld.	говоривъ	beszélt
	—ла (nőn.)	говорила	„
	—ло (seml.)	говорило	„
a többes számban	—ли	говорили	beszéltek

5. Az igék *jövő idejét* ugy alkotjuk, hogy a főnévi igenév elé буду, будешь stb. segédigét tesszük. Péld.:

я буду говорити	én fogok beszélni
ты будешь говорити	te fogsz beszélni
онъ / она / оно } буде говорити	ő fog beszélni
мы будеме говорити	mi fogunk beszélni
вы будете говорити	ti fogtok beszélni
они будутъ говорити	ők fognak beszélni

Szavak.

Камень kő
Земля föld
Звѣзда csillag
Яворъ javorfa
Ягода földieper
Лѣто nyár
Теля borju
Куля golyó
Шея nyak
Люди emberek
Столярь asztalos
Малярь szobafestő
Сѣно széna
Медвѣдь medve

Звѣрь állat, vadállat
Злодѣй tolvaj
Молитва ima
Стѣна fal
Образъ kép
Ярмарокъ vásár
Стадо nyáj
Село falu
Вовкъ (волкъ) farkas
Шкода kár
Дорога ut
На дорозѣ az uton
Дѣдо nagyapa (öreg-ember)
Нога láb

Окно ablak

Блеститъ ragyog
Утелити elleni
Любити szeretni
Люблю szeretek
Любишь szeretsz
Найти találni
Найду találok
Я найшовъ találtam
Умыти megmosni
Бывати lakni
Правити késziteni
Правлю készitek

Правишь késziťsz
Мальовати festeni, mázolni
Малюю festek, mázolok
Сушити szárítani
Сокотити őrizni
Сокотися őrizkedjél!
Лѣнюйся resteskedjél!
Смѣятися nevetni
Высмѣвати kinevetni
Продамъ eladom
Задумалося eszébe jutott
Напудити megijeszteni
Гойкати kiáltani
Загойкати elkiáltani magát
Помагати segíteni

Помагай segíts!
Помагайте segítsetek!
Пришли eljöttek
Явитися megjelenni
Явилися megjelentek
Зробити megcsinálni
Ударити megütni
Упавъ leesett
Увидѣти meglátni

Твердый, —а, —ое kemény
Болотяный sáros
Пристиглый érett
Убогій szegény
Дикій vad

Бѣдный szegény
Красный szép
Глупый ostoba
Старшій idősebb
Зато azért
Такъ ugy
Самъ себе önmagát
Не далеко nem messze
Ему neki
Разъ egyszer
Нигде sehol
Потômъ azután
Поправдѣ valóban
Задарь hiába
Особенно különösen
Свободно szabad

Fordítási gyakorlatok.

Якій-то камень? То великій и твердый камень. Яка-то земля? Сеся земля болотяна. Звѣзда блеститъ. Яворъ зеленый. Ягода пристигла. Лѣто теплое. Зима студена. Наша корова утелила теля. Я люблю мою маму. Ты любишь свою сестру. Онъ любитъ свою бабу. Я молодый, зато не курю. Юрко нáйшовъ едну кулю. Я и шею всегда умыю. У насъ убогѣ люди бываютъ. Такъ люби другого, якъ самъ себе любишь! Столярь правитъ столы. Малярь малюе комнаты.

Iván szénát szárít. A medve vad állat. A tolvajtól őrizkedjél! Ne resteskedjél az imában! Az asztalon irunk. A falon képek függnek. Ne nevess ki mást! Mit készit az asztalos? Mit csinál a szobafestő? Hová mégy? Megyek a vásárra, eladni a lovat és a tehenet.

Говори правду!

Юрко сокотивъ стадо недалеко отъ села. Задумалося ему напудити людей. Разъ онъ загойкавъ: Вовкъ! Вовкъ! Люде помагайте! Пришли люди, но вовка нигде не было. Но потômъ поправдѣ явилися два вовки. Юрко опятъ гойкавъ, но задарь, люди не пришли, а вовки зробили въ стаду велику шкоду.

Не смѣйся надъ другимъ!

Ишовъ на дорозѣ единъ бѣдный дѣдо, ударивъ ногу у камень и упавъ. Увидѣвъ то изъ окна Андрѣй и ставъ смѣятися.

Но увидѣла то и мати Андрѣя и казала: Не красно, но глупо то смѣятися на бѣдѣ другого, особенно не свободно высмѣвати старшого.

Beszélgetés.

Куда идешь Иване? — Hová mégy Iván?
Я иду въ школу. — Én megyek az iskolába.
А ты Петре! — Hát te Péter!
Я иду на поле орати. — Én megyek a mezőre szántani.
Якъ ся маешь? — Hogy vagy?
Я Богу слава здоровъ. — Én hál'Istennek egészséges vagyok.
Што нового? — Mi az ujság?
У насъ теперъ настала весна, люди орютъ, роблятъ по полю. — Nálunk most állott be a tavasz, az emberek szántanak, dolgoznak a mezőn.

Пой сюда! — Jer ide!
На што? — Mire?
Дамъ ти яблока. — Adok neked almát.
Кôлько? — Hányat?
Пять. — Ötöt.
Дякую. — Köszönöm.
Што будеме ѣсти на обѣдъ? — Mit fogunk enni ebédre?
Днесь на обѣдъ буде поливка, мясо и пасоля. — Ma ebédre lesz leves, hús és paszuly.
Доста буде? — Elég lesz?
О доста! Дякую за гостину. — Ó elég! Köszönöm a vendégséget.

8.

Kisorosz betük		Magyar kiejtés
nyomtatva	írva	
ч, Ч	ч, Ч	**cs.** Péld. Чаша (olv. csásá) = kehely.
х, Х	х, Х	**ch.** Péld. хлѣбъ (olv. chlyib) = kenyér
ж, Ж	ж, Ж	**zs.** Péld. жаба (olv. zsábá) = béka

Nyelvgyakorlatok.

Mi? (Alanyeset)	*хлѣб-ъ*	*kenyér*	*вод-а*	*víz*	*яблок-о*	*alma*
Mié? (Birt.)	*хлѣб-а*	*—é*	*вод-ы*	*—é*	*—а*	*—é*
Minek? (Tulajd.)	*—у*	*—nek*	*вод-ѣ*	*—nek*	*—у*	*—nak*
Mit? (Tárgyeset)	*—ъ*	*—t*	*вод-у*	*—et*	*—о*	*—t*
Mivel? (Eszközh.)	*—омъ*	*—rel*	*водо-ю*	*—zel*	*—омъ*	*—val*
Miről? (Eredet.)	*—ѣ*	*—ről*	*о вод-ѣ*	*—ről*	*—цѣ*	*—ról*

Mi? (Alanyes.)	*камѣн-ь*	*kő*	*вечер-я*	*vacsora*	*пол-е*	*mező*
Mié? (Birt.)	*—я*	*—é*	*—ѣ*	*—é*	*—я*	*—é*
Minek? (Tulajd.)	*—ю*	*—nek*	*—и*	*—nak*	*—ю*	*—nek*
Mit? (Tárgy.)	*—ь*	*—t*	*—ю*	*—át*	*—е*	*—t*
Mivel? (Eszközh.)	*—ьомъ*	*—vel*	*—ею*	*—val*	*—ьомъ*	*—vel*
Miről? (Eredeth.)	*—ѣ*	*—ről*	*—и*	*—ról*	*—ѣ*	*—ről*

Szabályok.

1. Az egyes számú *birtokos esetben* (kié? mié?) a himnemű és semlegesnemű főnevek általában *а* (lágyaknál я) ragot, a nőnemüek *ы* (lágyaknál ѣ vagy и) ragot kapnak.

Péld. сынъ=fiu, сына=fiué, король=király, короля=királyé, рыба=hal, рыбы=halé, дыня=dinye, дынѣ=dinyéé, библія=biblia, библіи=bibliáé.

2. Az egyes számú *tulajdonítóesetben* (kinek? minek?) a himnemű és semlegesnemű főnevek *у* (ю) ragot a nőneműek *ѣ* (и) ragot vesznek fel. Péld.: сыну=fiunak, королю=királynak, рыбѣ=halnak, дыни=dinyének, библіи=bibliának.

3. Az egyes számú *tárgyesetnek* csak az *а* (я) végzetű nőnemű főneveknél van ragja és pedig *у*; a többi főnevek tárgyesete vagy az alanyesettel, vagy a birtokosesettel egyenlő, és pedig az élő lényt jelentő főneveknél a tárgyeset megegyezik a birtokos esettel, az élettelen tárgyakat jelentő főneveknél pedig az alanyesettel. Péld.: сына=fiut, коня=lovat, короля=királyt, возъ=szekeret, плугъ=ekét, рыбу=halat, библію=bibliát.

4. Az *eszközhatározó eset* ragja a himnemű és semlegesnemű főneveknél *—омъ* (емъ), a nőnemüeknél *—ою* (—ею).

5. Az *eredethatározó eset* ragja nagyobbára *ѣ*, a lágy végzetü nőnemüeknél *и*.

Szavak.

Учитель tanító
Четверь csütörtök
Середа szerda
Море tenger
Колодязь kut
Пчола } méh
Пчела }
Рано reggel
Вечеръ este
Хата ház, kunyhó
Горохъ borsó

Пастухъ pásztor
Крестъ kereszt
Худоба jószág (állatok)
Хлѣвъ istálló
Хрѣнь torma
Мѣхъ zsák
Жандарь csendőr
Ковачъ kovács
Пôдкова patkó
Дѣтина gyermek
Порохъ por
Великдень husvét

Христосъ Krisztus
Жена (Жона) asszony
Жито gabona
Лѣто nyár, év
Нянько atya
Ученикъ tanuló
Книга könyv
Пѣтухъ kakas
Газдыня gazdasszony
Роботникъ munkás
Робота munka

Учити tanitani
Учитися tanulni (tanítani magát)
Я учуся én tanulok
Ты учишься te tanulsz
Читати olvasni
Тече foly
Черпати meríteni
Трудитися fáradni
Мае быти kell lennie
Поклонитися köszönni, meghajolni
Поклонюся köszönök
Поклонишься köszönsz

Неслъ vagy несъ vitt
Походити megjárni
Розвязатися szétkötődni
Розсыпатися szétszóródni
Ѣмити elfogni
Прибити oda verni, felverni
Воскресъ feltámadt
Ходити járni
Хожу járok
Жну aratok
Знати tudni
Проситися kérezkedni

Отвелъ elvezette
Записати beirni
Начати kezdeni
Молитися imádkozni
Числити számolni
Спѣвати énekelni
Запѣти énekelni, kukorékolni
Встати felkelni
Будити költeni
Убити megölni
Сганяти költögetni
Боятися félni
Заспитъ elalszik

Черный vagy чорный fekete
Чистый tiszta
Горькій keserü

Хворый beteg
Соленый sós
Грамотный irástudó

По руськи oroszul
Вчера tegnap
У —ba, —be (tárgy e)
Изъ —ból —ből (birt. e.)
Коло körül (birt.)
Воистинну valóban
Сѣмь hét
Тогда akkor

Отъ того дня azon naptól kezdve
Все mindig
Собѣ magának, magunknak
Гôрьше rosszabb
Многоразъ sokszor
Раньше korábban

Forditási gyakorlatok.

Учитель учитъ. Мы читаеме по руськи. Днесь четверь, вчера была середа. Тиса тече у Дунай, а Дунай у чорное море. Изъ чистого колодязя черпай воды! Пчела трудится отъ рана до вечера. Коло хаты росте горохъ. Пастухъ коло стада мае быти. По-

клонися кресту! Худоба стоитъ въ хлѣвѣ. Хрѣнь горькій. Михайло несъ горохъ, но походивъ, бо розвязався мѣхъ и горохъ розсыпався.

A csendőr elfogta a tolvajt. A kovács felverte a patkót a ló lábára. A gyermek beteg. Az uton nagy por van. Ez a kenyér nem sós. Husvétkor igy köszönünk: Krisztus feltámadt! Valóban feltámadt! Én járok az iskolába. Az asszonyok aratják a gabonát.

Николайчикъ.

Николайчикови было сѣмь лѣтъ; ôнъ не знавъ тогда ни читати, ни писати. Ставъ Николайчикъ проситися у школу. Няньо отвелъ его у школу. Панъ учитель записавъ нового ученика у едну велику книгу; ôтъ того дня Николайчикъ начавъ учитися; ôнъ выучився молитися, читати, писати, числити и спѣвати. Такъ ставъ Николайчикъ грамотнымъ.

Пѣтухъ и робôтники.

Една газдыня рано, коли запѣвъ пѣтухъ (когутъ), все встала и будила робôтниковъ. Робôтники думали собѣ: убьеме пѣтуха, та не буде насъ газдыня рано сганяти на роботу. Но имъ стало гôрьше, бо газдыня боялася, што заспитъ, тай многоразъ и раньше сбудила робôтниковъ.

Beszélgetés.

— Ki mit csinál és miből?

Што чинитъ ковачъ?	Mit csinál a kovács?
Ковачъ куе съ клепачомъ.	A kovács a kalapáccsal kalapál.
Кзъ чого правитъ ковачъ пôдковы?	Miből késziti a kovács a patkót?
Изъ желѣза.	Vasból.
Столярь што правитъ?	Az asztalos mit készít?
Столярь правитъ столы.	Az asztalos asztalokat készit.
Изъ чого?	Miből?
Изъ дерева.	Fából.
А боднарь што правитъ?	Hát a bodnár mit csinál?

Боднарь правитъ бочки, на бочки набивае обручи.	A bodnár hordókat készít, a hordókra abroncsokat ver.
Изъ чого суть кожухи?	Miből vannak a kozsuchok (bőrmellények)
Изъ кожы.	Bőrből.
А твоя сорочка (кошуля) изъ чого?	Hát a te inged miből (van)?
Изъ полотна, холощнѣ же изъ сукна.	Vászonból, nadrágom pedig posztóból.
А ты самъ чимъ занимаешься?	Hát te magad mivel foglalkozol?
Я пекарь; печу хлѣбъ и колачи.	Én pék vagyok; kenyereket és kalácsokat sütök.

9.

Kisorosz betük		Magyar kiejtés
nyomtatva	írva	
ц, Ц	*ц, Ц*	**c.** Péld. царь (olv. cárj) = király
щ, Щ	*щ, Щ*	**scs.** Péld. щука (olv. scsuká) = csuka
ф, Ф	*ф, Ф*	**f.** Péld. фiалка (olv. fiálká) = viola

Nyelvgyakorlatok.

Ki? (Alanyes.) *fiatal úr=молод-ый пан-ъ*
Kié? (Birt.-es.) *fiatal uré=молод-ого пан-а*
Kinek? (Tulajd. es.) „ *urnak=* „ *—ому пан-у*
Kit? (Tárgyes.) „ *urat=* „ *—ого пан-а*
Kivel? (Eszk. es.) „ *urral=* „ *—ымъ пан-омъ*
Kiről? (Ered. es.) „ *urról=* „ *—ôмъ пан-ѣ*

fiatal asszony = *молод-а жон-а*
„ *—é* = „ *—ой —оѣ жон-ы*
„ *—nak* = „ *—ой жон-ѣ*
„ *—t* = „ *—у жон-у*
„ *—nyal* = „ *—ою жон-ою*
„ *—ról* = „ *—ôй жон-ѣ*

mi? (Alanyes.)	*fiatal fa*	=	*молод-ое*	*дерев-о*
mié? (Birt. es.)	„ *fáé*	=	„ *—ого*	*—а*
minek? (Tulajd.)	„ *fának*	=	„ *—ому*	*—у*
mit? (Tárgyes.)	„ *fát*	=	„ *—ое*	*—о*
mivel? (Eszk.)	„ *fával*	=	„ *—ымъ*	*—омъ*
miről? (Ered.)	„ *fáról*	=	„ *—ôмъ*	*—ѣ*

Szabályok.

1. A *himnemü* és *semlegesnemü* melléknév ragjai:

a birtokos esetben *—ого* (lágy végzetüeknél ього vagv его)
a tulajdonító *—ому* („ „ ьому vagy ему)
az eszközhatározó eset. *—ымъ* („ „ имъ)
az eredethatározó eset. *—ôмъ* („ „ емъ)

2. A *nônemü* melléknév a következő ragokat veszi fel:

a birtokos esetben *—ой* vagy *оѣ* (lágyaknál ьой, ьоѣ, vagy ей, еѣ)
a tulajdonító eset. *—ой* („ ьой vagy ей)
a tárgy esetben *—у* („ ю)
az eszközhatározó es. *—ою* („ ею)
az eredethatározó es. *—ôй* („ ей)

3. A melléknév *középfokának* képzője: шій, ша, шое. Péld.

fiatal=молод-ый, —а, —ое
fiatalabb=молод-шій, —ша, —шое
öreg=стар-ый, —а, —ое
öregebb=стар-шій, —ша, —шое
gazdag=богат-ый, —а, —ое
gazdagabb=богат-шій, —ша, —шое

A *felsőfokot* a középfokból kapjuk, ha elébe tesszük a *-най* előragot; péld. наймолодшій=legfiatalabb, найстаршій=legöregebb найбогатшій=leggazdadabb.

Szavak.

Отець (ôтця) atya
Сынъ fiu
Церковь templom
Хижа ház
Улиця utca
Сосѣдъ szomszéd
Зима tél
Лѣсъ erdő
День nap
Дни napok

Тыждень hét
Тыждня a hété
Недѣля vasárnap
Понедѣльокъ hétfő
Второкъ kedd
Середа szerda
Четверь csütörtök
Пятниця péntek
Суббота szombat
Угорщина Magyarország

Родина haza, szülőföld
Богъ Isten
Чоловѣкъ ember
Маржина marha
Загорода kert
Крумпля burgonya
Лампа lámpa
Нафта petróleum
Рôкъ (гôдъ) év
Мѣсяць, —а hónap

Михайло Mihály
Пшениця búza
Часъ idő, óra
Младенецъ csecsemő

Дѣтина gyermek
Дѣти gyermekek
Хлопецъ fiu
Хлопъ ifju

Тѣло test
Душа lélek
Скотъ állat

Молотити csépelni
Цвѣсти viritani
Цвѣту viritok
Живу élek
Защищати védelmezni
Даровати ajándékozni
Даруй ajándékozz!
Пущати bocsátani
Пущай bocsáss
Трафитъ talál
Любити szeretni
Наливати önteni, öntözgetni
Наливай önts
Жати aratni

Жну aratok
Будую épitek
Рушати bántani
Рушай bántsd!
Родитися születni, teremni
Родится születik, terem
Кажутъ mondják
Говоривъ есмь vagy емь beszéltem
Ходити járni
Звати hivni
Зову hivok
Мати birni
Причислити számlálni

Прôйшло elmult
Протече elmulik, elfoly
Стану kezdek
Старѣтися öregedni
Прійде eljön
Умерти meghalni
Вернеся visszatér
Давъ adott
Вижу látok
Видишь látsz
Думати gondolni, gondolkodni
Памятати emlékezni
Могу birok, képes vagyok

Цѣлый, —а, —ое egész
Милый, —а, —ое kedves
Щедрый, —а, —ое irgalmas
Каждый, —а, —ое mindegyik
Худобный, —а, —ое szegény
Чужій, —а, —ое idegen
Мокрый, —а, —ое nedves
Чистый, —а, —ое tiszta
Первый, —а, —ое első

Добрый, —а, —ое jó
Возрослый, —а, —ое felnőtt
Меньшій, —а, —ое kisebb
Больші, —а, —ое nagyobb
Мôцный, —а, —ое erős
Моцнѣйшій erősebb
Безсмертный halhatatlan
Глубокій mély
Глубоко mélyen

Черезъ át, keresztül (tárgyes.)
При — nál, —nél (eredeth.)
Якъ mint
Единнадцять tizenegy
Дванадцять tizenkető

Тринадцять tizenhárom
Четыренадцять tizennégy
Пятнадцять tizenöt
Шѣстьнадцять tizenhat
Теперь most
Уже már
Мня engem

Мнѣ vagy ми nekem
Потôмъ azután
Опятъ ismét
Кôлька néhány
Дазъ körülbelül
Тогда akkor

Forditási gyakorlatok.

Отецъ и молодшій сынъ молотятъ. Черезъ цѣлое лѣто цвѣтутъ цвѣты. Я иду во нашу старшу церковь. Наша хижа стоитъ при великôй улицѣ. Нашъ сосѣдъ черезъ цѣлу зиму въ лѣсѣ робитъ. Дни тыждня: недѣля, понедѣльокъ, второкъ, середа, четверь, пятниця, суббота. Мы живеме въ Угорщинѣ. Угорщина наша мила родина. Щедрый Богъ защищае кождого чоловѣка. Даруй худоб-

ному! Не пущай маржину у чужу загороду! Трафитъ коса на камѣнь. Крумпля не любитъ мокру землю. У лампу наливайте чисту нафту!

Anyám és idősebb nőverem aratnak. Atyám uj házat épít. Szomszédunk gazdagabb, mint mi. A vasárnap a hét első napja. Az évben 12 hónap van. Mihály egész télen át a nagy erdőben dolgozik. Ne bántsd a másét (чужое). Jó földben terem a búza. Ki ül ott az öreg tölgyfa alatt?

Чоловѣкъ.

Я чоловѣкъ. Теперь уже я возрослый, но бывъ часъ, коли я молодшій и меньшій бывъ. Кажутъ, што коли'мь народився, не знавъ емь ни ходити, ни говорити, тогда звали мня *младенцемъ.*

Потôмъ ставъ емься *дѣтиною*, а коли'мь мавъ 15—16 лѣтъ, тогда причислили мня ко хлопцямъ.

Прôшло опятъ колька лѣтъ, ставъ емь ся *хлопомъ*, большимъ и мôцнѣйшимъ, и такъ я теперь *возрослый чоловѣкъ.*

Но протече пакъ дазъ 30 рокôвъ и я стану *старѣтися.* Разъ прійде ми и умерти и тогда *тѣло* вернеся въ землю, но *душа* не умре, бо Бôгъ давъ ми безсмертну душу.

Душу не видиме, но душею *думаеме, памятаеме.*

Скоты не маютъ души, прото они не могутъ ни думати, ни говорити.

Beszélgetés.

— A családról. —

Якъ ся маете?	Hogy van ön?
Дякую за вопросъ, я слава Богу небесному здоровъ.	Köszönöm a kérdést, én hála a mennyei Istennek, egészséges vagyok.
Кôлько васъ е дома?	Hányan vannak otthon?
Съ ôтцомъ и мамою е нась семеро.	Atyámmal és anyámmal együtt heten vagyunk.
Якъ ся зове вашъ найстаршій братъ?	Hogy hivják legidősebb fivérét?
Мой найстаршій братъ зовеся Иваномъ.	Az én legidősebb fivéremet Ivánnak hivják.
А наймолодша сестра кôлько рочна?	Hát legfiatalabb növére hány éves?

Моя наймолодша сестра, Маря, теперь четырерочна.	Legfiatalabb növerem Mária, most négy éves.
Ци здорова мамка и старенькій отець?	Egészséges-e a mama és az öreg apa?
Отець, слава Богу здоровъ, но мамка хвора, лежитъ на постели.	Atyám, hála Istennek egészséges, de anyám beteg, fekszik az ágyon.
Што за хворота напала на мамку вашу?	Miféle betegség támadta meg a mamáját?
Разъ трясучка мучитъ ю, другійразъ велика горячка.	Egyszer a hideglelés kinozza őt, másszor nagy láz.
Доктора ци призвали'сте?	Orvost hivott-e ön?
Еще нѣтъ, теперь иду за нимъ!	Még nem, most megyek érte.
Идѣтъ съ Богомъ, поздоровляю васъ всѣхъ!	Menjen Istennel, üdvözlöm mindnyájukat!

10.

A kisorosz abc.

A kisorosz nyelv abc-jét cyrillikának (кириллица) hivják feltalálójáról sz. Cyrillről. A régi cyrillika betüi a rovásirásra emlékeztetnek, hegyes alakuak és most már csak az egyházi ó-szláv nyelvben használtatnak.

Az ujabb cyrill-betük gömbölyded, egymástól könnyebben megkülönböztethető alakuak, s mivel ezek a világi (polgári) nyelv irodalmi gyakorlatából fejlődtek ki, ezért azokat polgári betüknek (гражданка) nevezzük.

A kis-orosz *polgári* ABC (гражданка) és az egyházi *cyrillika* (кириллица) összes betüi a következők:

Templomi betük Буквы церковн.	Polgári betük Буквы граждан.	Magyar kiejtés Угорскій выговоръ	A betü neve Имя буквы
А, а	А, а	á, pld. Анна=Ánná (Anna).	**Азъ**
Б, б	Б, б	b, pl. баба=bábá (öreg asszony).	**Буки**
В, в	В, в	v, pld. Авва=ávvá (apát).	**Вѣди**
Г, г	Г, г	h, pld. вага=váhá (suly).	**Глаголь**
Д, д	Д, д	d, pld. гадъ=hád (kigyó).	**Добро**

Templomi betük Буквы церковн.	Polgári betük Буквы граждан.	Magyar kiejtés Угорскій выговоръ	A betü neve Имя буквы
Є, є	Е, е	a szótag elején: je) pl. Ева=jeva (Éva), máskor: e) pl. веде=vede (vezet).	Есть
Ж, ж	Ж, ж	zs, pl. жаба=zsábá (béka).	Живѣте
Ѕ, ѕ	—	z, (csak az egyházi nyelvben fordul elő) pld. ѕла=zlá (rossz).	Зѣло
З, з	З, з	z, pl. забава=zábává (időtöltés).	Земля
И, и	И, и	i, é; pld. иди=idi (eredj).	Иже
Ї ї	I, i	i; irásban az „i“ csak magánhangzó előtt állhat meg pl. движеніе=dvizsénije (mozgás), kivétel міръ (világ), megkülönböztetésül миръ (béke) szótól.	І
Й, й	Й, й	j, pld. дай=dáj (adj).	Й
К, к	К, к	k, pld. каже=kázse (szól).	Како
Л, л	Л, л	l, pl. легкій=lehkij (könnyü).	Люди
М, м	М, м	m, pld. Май=máj (május).	Мыслѣте
Н, н	Н, н	n, pl. насъ=nász (minket).	Нашъ
О, о	О, о	hangsullyal: o, pl. пой=poj (jer) hangsuly nélkül: a, pld. вола=valá (ökröt).	Онъ
П, п	П, п	p, pl. подай (olv. padáj)=add meg.	Покой
Р, р	Р, р	r, pl. разъ (olv. ráz)=egyszer.	Рцы
С, с	С, с	sz, pl. сито (olv. szito)=szita.	Слово
Т, т	Т, т	t, pl. третій=tretij (harmadik).	Твердо
Ѹ, ү, Оү ȣ, ү, оү	У, у	u, pl. уже (olv. uzse)=már.	У
Ф, ф	Ф, ф	f. pl. фабрика=fabriká (gyár).	Ферть
Х, х	Х, х	ch, pl. хвала=chválá (dicséret).	Хѣръ
Ѿ, ѿ	—	at, pld. ѿц҃ъ=atec (atya).	Отъ
Ц, ц	Ц, ц	c. pl. царскій=cárszkij (királyi)	Цы
Ч, ч	Ч, ч	cs, pl. черта=csertá (vonal).	Червъ
Ш, ш	Ш, ш	s, pl. шуба=subá (suba).	Ша

Templomi betük Буквы церковн.	Polgári betük Буквы граждан	Magyar kiejtés Угорскій выговоръ	A betü neve Имя буквы
Щ, щ	Щ, щ	scs, pl. щедрота=scsedratá (kegyesség).	Ща
Ъ, ъ	Ъ, ъ	keményitő jel pl. сонъ=szon (álom)	Еръ
Ы, ы	Ы, ы	ö (mélyítve) pl. быкъ=bök (ökör).	Еры
Ь, ь	Ь, ь	lágyitó jel pl. конь=kony (ló).	Ерь
Ѣ, ѣ	Ѣ, ѣ	a szótag elején: ji „ közben: i Ha lágyítható mássalhangzó д, л, н, т, с, з, ц után állanak, akkor ezeket jésitve kell kiejteni. Pld. лѣва=lyivá (bal), дѣло=gyila (tett), нѣтъ=nyit (nem)	Ять
Ю, ю	Ю, ю	ju	Ю
Ꙗ, Ѧ ꙗ, ѧ	Я, я	já	Я
Ѡ, ѡ	—	a, pld. Іѡсифъ=Jaszif (József).	О
Ѯ, ѯ	—	x, (latin) pld. Алеѯій=Álekszij (Elek).	Кси
Ѱ, ѱ	—	psz, (görög), pld. ѱаломъ=pszálam (zsoltár).	Пси
Ѳ, ѳ	Ѳ, ѳ	fth, pld. Маѳей=Mafthej (Máté).	Ѳита
Ѵ, ѵ	Ѵ, ѵ	i, ü, v, pld. ѵпакой=üpákoj (templomi ének), мѵро=miro (bérmaolaj).	Ижица
Э, э	Э, э	e, ha tehát a szótag elején „e"-t és nem „je"-t hangoztatunk, akkor ezt a betüt használjuk pl. этотъ=etot (ez).	Ета

Nyelvgyakorlatok.

Kik?	*urak*	=	*пан-ы*	*asszonyok*	=	*жон-ы*
Kiké?	*uraké*	=	*пан-ôвъ*	„ *—é*	=	*жон-ъ*
Kiknek?	*uraknak*	=	*пан-амъ*	„ *—nak*	=	*—амъ*
Kiket?	*urakat*	=	*пан-ôвъ*	„ *—at*	=	*—ы*
Kikkel?	*urakkal*	=	*пан-ами*	„ *—kal*	=	*—ами*
Kikről?	*urakról*	=	*о пан-ахъ*	„ *—ról*	=	*—ахъ*

Kik?	*tolvajok*	*злодѣ-и*	*Mik?*	*fák*	*дерев-а*
Kiké?	„ *—é*	„ *—ѣвъ*	*Miké?*	„ *—é*	„ *—ъ*
Kiknek?	„ *—nak*	„ *—ямъ*	*Miknek?*	„ *—nak*	„ *—амъ*
Kiket?	„ *—at*	„ *—ѣвъ*	*Miket?*	„ *—at*	„ *—а*
Kikkel?	„ *—kal*	„ *—ями*	*Mikkel?*	„ *—kal*	„ *—ами*
Kikről?	„ *—ról*	„ *—яхъ*	*Mikről?*	„ *—ról*	„ *—ахъ*

Szabályok.

1. A *himnemü főnevek* a többes számban a következő ragokat veszik fel:

e kérdésre ***Kik***? ***mik***? (alanyeset) **ы** (lágy **и**)
Kiké? ***miké***? (birtokoseset) **ôвъ** (êвъ)
Kiknek? ***miknek***? (tulajdonitó es.) **амъ** (ямъ)
Kiket? ***miket***? (tárgyeset) az élő lényt jelentő főnévnél egyenlő a birtokos esettel, az élettelen tárgyat jelentő főnévnél pedig az alanyeset ragjait veszi fel.
Kikkel? ***mikkel***? (eszközhat. e.) -**ами** (ями)
Kikről? ***mikről***? (eredethat. es.) -**ахъ** (яхъ).

2. A *semlegesnemüek* az alanyesetben **а (я)** ragot kapnak, a többi esetekben a himnemüek ejtegetését követik.

3. A *nőnemü* főnevek a többes számú birtokos esetben **ъ** (lágyaknál **ь**, **й** vagy **ей**) ragot kapnak, a többi esetekben pedig a himnemü főnevek ragjait veszik fel.

Szavak.

Люди (ей, ямъ) emberek
Буря zivatar
Овесъ (ôвса) zab
Загорода kert
Цвѣтъ virág
Ластôвка, fecske
Орелъ (орла) sas
Берегъ part, domb
Камѣнь kő
Волкъ farkas

Лѣсъ erdő
Земледѣлець földmíves
Торгъ vásár
Падиментъ padló
Пôдъ padlás
Дверѣ ajtó (k)
Окно (вызоръ) ablak
Свѣтло világosság
Распятіе keresztrefeszítés
Іисусъ Христосъ Jézus Krisztus

Портретъ arckép
Царь király
Уголъ (угла) sarok, szuqoly
Кальга (печка) kályha
Табла tábla
Середина közép
Лавочка (ловгушъ) pad
Столець (стôлця) szék

Бывати gyakran lenni
Давати adogatni
Посѣяти elvetni
Вѣрую hiszek
Лежати (ишь) feküdni

Живу (ешь) élek
Спати aludni
Ходитъ jár
Заходитъ bejár
Виситъ függ

Будованный épített
Быбѣленный bemeszelt fehérített

Перед-ній, —ня, —ньое elsőbb, előllevő
Другій más

Треба kell
Много sok
Много цвѣтовъ sok virág (ot)
Быстро gyorsan

Môй enyém
Высоко magasan
Долго sokáig
Для számára (birt. e.)
Передъ előtt (eszkh. es.)

Forditási gyakorlatok.

Волы пасутъ. Сокотися отъ злодѣêвъ. Ангелы не маютъ тѣла, о душу маютъ. Ангелы помагаютъ людямъ. Въ лѣтѣ бываютъ ури. Конямъ треба давати ôвса. Олена въ загородѣ посѣяла много вѣтôвъ. Ластôвки быстро летятъ. Ци вѣруешь снамъ? У брата оего суть три коровы, два волы и чотыри козы.

Szeretem a virágokat. Magasan repülnek a sasok. A patakok artjain kövek feküsznek. A farkasok az erdőkben élnek. Házaink ából vannak épitve. A földmiveseknek nem szabad sokáig aludni. En nem hiszek az álomnak. A vásáron vettem két ökröt és három ehenet.

Школа.

Ученики въ школу ходятъ учитися. Въ школѣ е *падиментъ*, *iôдъ* и чотыри *стѣны*. Стѣны выбѣленѣ. Въ стѣнахъ суть *дверѣ* и *ôкна* или вызоры. Черезъ ôкна заходитъ свѣтло, а черезъ дверѣ ходятъ люди.

На переднêй стѣнѣ школы виситъ *образъ* распятія Іисуса Христа и *портретъ* царя. Въ едномъ углу стоитъ *кальга* (печка), въ другомъ *табла*. На серединѣ школы стоятъ *лавочки* (ловуши) для ученикôвъ. Передъ лавочками стоитъ *стôлъ* и *столецъ* для пана учителя.

Каждый ученикъ приноситъ въ школу книгу, парѣрь, перо, гинту и церузу. Изъ книгъ читаеме, перомъ и церузою пишеме.

Beszélgetés.

— Az iskoláról. —

Куда ходятъ ученики?	Hová járnak a tanulók?
У школу.	Az iskolába.
Што тамъ чинятъ?	Mit csinálnak ott?
Ученики въ школѣ учатся.	A tanulók az iskolában tanulnak.
Кто ихъ учитъ?	Ki tanítja őket?
Панъ учитель.	A tanító úr.
Што обойме школу?	Mi veszi körül az iskolát?
Подъ нами падиментъ, надъ нами пôдъ а изъ бокôвъ чотыри стѣны.	Alattunk a padló, felettünk a padlás, az oldalakról pedig a négy fal.
Што е въ стѣнахъ?	Mi van a falakban?
Дверѣ и ôкна (вызоры.)	Ajtók és ablakok.

Што стоитъ на серединѣ школы?	Mi áll az iskola közepén?
Лавочки для учениковъ.	Padok, a tanulók részére.
Што приносять ученики у школу?	Mit hoznak a tanulók az iskolába.
Книжки, тинту, паперь, перо и церузу.	Könyveket, tintát, papirt, tollat és ceruzát.
Ци любишь ходити у школу?	Szeretsz-e iskolába járni?
Я дуже люблю ходити у школу, бо тамъ много полезного научуся.	Én nagyon szeretek iskolába járni, mert ott sok hasznosat tanulok.

11.

A kiejtés szabályainak összefoglalása.

A kisorosz hangok szabályos kiejtése a magyar embernek kezdetben némi nehézséget okoz, melynek leküzdése végett közelebbi felvilágosításra van szüksége.

1. A „ь" betünek nincs hangja, s csak azért használjuk, hogy általa az előtte álló mássalhangzót meglágyítsuk. Tehát szerepe megfelel a magyar „y"-nak, péld. **конь** (olv. kony) = ló.

A „ъ" betü pedig a szó végén álló mássalhangzó kemény kiejtését mutatja. Péld. **оселъ**, (olv. oszel) = szamár.

A szó közepén **ъ**-t akkor használunk, ha a mássalhangzót az utána következő lágyító magánhangzótól különválasztani akarjuk, hogy az illető magánhangzó meg ne lágyítsa a mássalhangzót. Péld. **сѣсти** (szjiszti) leülni, e szóban a **ѣ** meglágyítja az "с"-t, ellenben **съѣсти** (sz—jiszti) megenni, itt az „с" lágyítás nélkül ejtendő ki. Vagy: **подяковати** (pogyákováti) megköszönni, és **подъяремный** (podjáremnöj) = igás, teherhordó.

2. Az „*и*" betüt főkép a tótokkal szomszédos vidékeken ugy mondják ki, mint a magyar „i"-t, a többség azonban nem ejt ki tiszta „i"-t, hanem a magyar „é"-hez hasonló hangot mond ki, mint mikor például e szóban „éppen" az első szótagot gyorsan ejtjük ki; vagy péld. ha e szóban: „még" az „é" nyujtásával mutatkozó „j"-t (méjg) elhagyjuk s ugy röviden ejtjük ki a szót. Péld. **бити** (olv. biti vagy bété) = verni, **иду** (olv. idu vagy édu) = megyek.

3. A „*й*" betü az „и"-nek gyors kimondása által keletkezik s úgy kell kiejteni, mint a magyar „j"-t. Péld. **перейду** (olv. perejdu) = átmegyek. Keletkezett e két szóból **пере** (át) és **иду** (megyek) s itt az „и" magánhangzó mellé kerülvén gyorsabb kiejtést nyert.

4. Az *„i“* kiejtése megegyezik a magyar „i“ hangjával. Ez a betü az etimológiai helyesirás szerint csak magánhangzó előtt állhat meg; a mássalhangzók közötti „i“ hangot„ ѣ“ betüvel kell kiírnunk. Péld. пѣтухъ (olv. pituch) = kakas, вѣра (olv. virá) = hit.

A főnevek végén levő magánhangzó előtt álló „i“ gyakran ь-é változik át. Igy спасеніе (üdvösség) helyett спасенье.

5. Az *„e“* betü a szótag elején „je“-nek a szótag közepén pedig „e“-nek hangoztatandó. Péld. ему (olv. jemu) = neki, cie (olv. szije) = ez, cece (olv. szesze) = ez, несе (olv. nesze) = visz.

A szó vagy szótag elején álló „e“ hangot „э“ betüvel kell kiirnunk. Péld. эхо (echo) = visszhang, электрика (elektriká) = elektromosság.

6. Az *„o“* úgy hangzik, mint a magyar o, (kissé mélyebben, közeledve *a*-hoz) egyes vidékeken (Máramaros déli részén, Beregben, Ugocsában) egészen úgy ejtik ki, mint a magyar *a* hangot. Péld. Пой (olv. poj) = jer! конь (olv. kony) = ló, што (sto és sta).

Az egytagú szavak *„o“* hangja az egyes tájszólások szerint átváltozik a magyar u, i, vagy ű hangjára. Péld. e szót возъ a galiciai ruthén *viz*-nek, a Borzsa-völgyi, Munkács-vidéki ruthén *vűz*-nek, a többi magyarországi ruthén *„vuz“*-nak ejti ki. Hazánkban legtöbben az utóbbi kiejtés szerint beszélnek. Ugyanilyen hangváltozásnak van alávetve a főnevek többes számú birtokos esetének „овъ“ (евъ) ragja és a mellléknevek egyes számú eredethatározó esetének омъ (емъ) és ой (ей) ragja. Az ilyen o-t könnyebb felismerés kedvéért ô-val szokták megjelölni. Péld. вôлъ (olv. vul, vül, vil) = ökör, волôвъ (olv. voluv, volüv, volyiv) = ökröké, Федорôвъ (olv. Fedoruv, Fedorűv, Fedoriv) = Fedoré.

Ha az átváltozó ô a szó elején van, akkor a kis-orosz még egy v hangot is tesz eléje. Péld. ôнъ (vun, vűn, vin) = ő, ôтъ (vut, vűt, vit) = —tól, —től, ôспа (vuszpá, vüszpá, viszpá) = himlő.

7. A „г“ betü hangja megegyezik a magyar h-val. Van azonban a kis-orosznak „g“ hangja is, mely különösen a magyar, lengyel stb. nyelvből átvett szavakban fordul elő. Az ilyen g hangot ujabban ґ betüvel irják ki. Péld. ґазда (olv. gázdá) = gazda. битанґа (olv. bitángá) = bitang, биґарь (olv. bigárj) = bunkósbot.

8. A kis-orosz *„л“* hang a kiejtésben gyakran v-re változik át, igy, ha az *„ол“* két mássalhangzó közé kerül, „óv“-nak mondja ki a kisorosz. Péld. жолтый (zsóvtöj) = sárga, волкъ (vóvk) farkas, долгъ (dóvh) adósság, волна (vóvná) gyapju, молчати (móv-

csáti) hallgatni, пôлъ (póv, puv, püv, piv) = fél, столпъ (sztóvp) oszlop, холзко (chóvzko) sikos, шолкъ (sóvk) selyem.

Éppen úgy a jelentőmód mult idejének egyes számában a himnemű „—*лъ*“ ragot a kisorosz „v“-nek mondja ki. Péld. я писалъ (já piszáv) én írtam, былъ (böv) = voltam. Ezért főképen a köznép számára szánt irodalmi művekben sokan az —лъ rag helyett „въ“-t irnak; azonban etimologiailag helyesebb az —лъ rag, mert az egyes számú nőnemű és semlegesnemű végzetben, ugy nemkülönben a többes számú alakban visszatér az „л“ hang. Igy писала, писало, писали. Különben egyes vidékeken (Ung m. délkeleti vidékén, Zemplén megye, Sáros m.) megmaradt még az eredeti —лъ ragos kiejtés.

9. *Meglágyítható* (jésíthető) a következő 8 mássalhangzó: д, л, н, т, з, р, с, ц; ha ezek után ь-t teszünk, akkor úgy kell azokat kiejtenünk, mintha a magyar l, n, t stb. után y-t teszünk. Példด. дь=gy, ль=ly, нь=ny, ть=ty, зь=zj, рь=rj, сь=szj, ць=cj.

Éppen igy megylágyulnak e mássalhangzók, ha utánuk *ѣ*, *ю*, *я* betük állanak. Példด. тѣло (tyilo) = test; цѣлый (cjilöj) = egész.

Nyelvgyakorlatok.

Kik?	*fiatal urak*	= *молод*-ѣ (vagy — іи)	*паны*
Kiké?	„ „ *—é*	= *молод*-ыхъ		*панôвъ*
Kiknek?	„ „ *—nak*	= *молод*-ымъ		*панамъ*
Kiket?	„ „ *—at*	= *молод*-ыхъ		*панôвъ*
Kikkel?	„ „ *—kal*	= *молод*-ыми		*панами*
Kikről?	„ „ *—ról*	= *молод*-ыхъ		*панахъ*

Szabályok.

A *melléknevek a többes számban* (mind a három nemben) a következő ragokat veszik fel:

az alanyesetben —*ѣ* vagy —*іи*

a birtokos eset. —*ыхъ* (lágyaknál és torokhangok (г, к, х) után —*ихъ*)

a tulajdonító eset. —*ымъ* (lágyaknál és torokhangok után —*ихъ*)

a tárgyeset megegyezik vagy az alanyesettel (ha a főnév élettelen tárgyat jelent) vagy a birtokos es. (ha a főnév élő lényt jelent)

az eszközhatározó es. —*ыми* (lágyaknál és torokh. után —*ими*)

az eredethatározó es. —*ыхъ* (lágyaknál és torokh. után —*ихъ*)

Szavak.

Верховина hegyvidék
Русинъ kisorosz, ruthén
Купецъ kereskedő
Купцы kereskedők
Склепъ bolt
Колодка lakat (kis)
Гетманъ hetmán (vezér)
Сабля kard
Фіалочка violácska
Радость öröm
Родитель szülő

Кôнь ló
Коней lovakat
Время idő
О временахъ időkről
Фамилія család
Голова fel
Няньо, нянько atya, apa
Робота munka
Робота своя munkája
Грошъ pénz
Одежда ruha
Мясо hús

Колачъ kenyér
Молитва ima
Баба nagyanya
Казка mese
Онукъ unoka
Стрый atyai nagybátya
Уйко anyai nagybátya
Тьôтка nagynéni
Сирота árva
Кругъ kör
Родичъ rokon

Живу élek
Замыкати bezárni
Воевати harcolni
Украсити feldiszíteni
Причинити okozni, szerezni
Составляти alkotni
Трудится fárad

Заробити bekeresni
Штобы заробивъ, hogy bekeresse
Достане kap
Купуе vásárol
Пече süt
Варити főzni
Ѣсти enni
Научати tanítani

Облѣкатися öltözködni
Мытися mosdani
Выходити kijárni
Кормитъ táplál
Шіе varr
Принадлежитъ tartozik
Бавится játszik
Дозирае véd, őríz

Убогій, —а, —ое szegény
Побожный vallásos, istenfélő
Мурованный épitett, kő-,
Желѣзный vasból való
Деревянный fából való
Милый kedves
Синій, —я, —ье kék

Прилѣжный szorgalmas
Нужный szükséges
Счастливый szerencsés
Такій, —а, —ое olyan
Родительскій szülői
Небесный mennyei
Добрый jó

Дуже nagyon
Якъ hogyan, mint
Оба mindkettő
Въедно együtt
Или vagy
Штобы hogy
За —ért
И прочее stb.
Чисто tisztán
Всегда mindig

Ихъ őket
Имъ nekik
По után
По роботѣ munka után
Съ ними velük
Што hogy
Тяжко nehéz
Ибо mert
Лишь csak

Fordítási gyakorlatok.

На Верховинѣ живутъ убогѣ люде. Наши русины дуже побожнѣ и смиреннѣ. У насъ всягды мурованнѣ дороги. Купцы за-

мыкають склепы желѣзными колодками. Ци читали вы книгу о старыхъ гетманахъ? Якъ они съ деревянными саблями воевали! Мои милѣ сестры украсили мôй стôлъ съ синими фіалочками.

A szorgalmas tanulók nagy örömöt szereznek a szülőknek. Ki veszi meg szép ökreinket és teheneinket? Nem láttad még a szomszéd uj lovait? Mind a kettő fekete. Anyám sokat beszél a régi jó időkről.

Дома (otthon).

Отець, мати и дѣти въедно составляютъ *фамилію*. Голова фамиліи е *отецъ* или *нянько*. Онъ много трудится, штобы заробивъ все нужное фамиліи. За роботу свою достане грошей и за гроши купуе одежду, муку, мясо и прочее.

Мати пече хлѣба, колачи и варитъ ѣсти. Она научае дѣтей облѣкатися, мытися, чисто выходити. Она всегда сокотитъ и кормитъ дѣтей. Мати шіе одежу дѣтямъ. Она научае ихъ и на молитву.

Я маю еще едну молодшу *сестру* и едного старшого *брата*.

Ко фамиліи принадлежатъ и родители ôтца или матери т. е. *дѣдо* и *баба*. Они помагаютъ фамиліи. По роботѣ дѣдо говоритъ казки *внукамъ*, а баба бавится съ ними.

Брать ôтця моего то мôй *стрый*, а братъ матери то мôй *уйко*. Сестра ôтця моего то моя тьôтка.

Счастливый я, што маю родителей, но тяжко *сиротамъ*, ибо они не маютъ такій родительскій кругъ. Ихъ лишь Отець небесный дозирае черезъ родичôвъ и добрыхъ людей.

Beszélgetés.

— Otthon. —

Куда идешь?	Hová mégy?
Иду домôй, нащивити ôтця, мати, братôвъ и сестеръ моихъ.	Megyek haza meglátogatni atyámat, fivéreimet és nővéreimet.
Чимъ занимаеся твой отець?	Mivel foglalkozik atyád?
Мôй отець газдуе. Онъ дуже много трудится.	Atyám gazdálkodik, nagyon sokat fárad.
А мати што робитъ?	Hát anyád mit dolgozik?
И мамка мае много роботы, она дозирае, кормитъ и воспитуе дѣтей.	Anyámnak is sok dolga van, ő őrzi, táplálja és neveli a gyermekeket.

Ци живе еще вашъ дѣдо?	Él-e még nagyatyja?
Мôй дѣдо, за няньомъ 'ще живе, но отець матери уже давно умеръ.	Nagyatyám, — atyám után még él, de anyám atyja már régen meghalt.
А баба ци живе?	Hát nagyanyja él-e még?
И баба лишь за няньомъ живе.	Nagyanyám is csak atyám után él.
Колько у васъ сестеръ?	Hány nővére van?
У мене двѣ сестры, една молодша, а друга старша ôтъ мене?	Nekem (nálam) két nővérem van, az egyik fiatalabb, a másik idősebb tőlem.
А брата ци маете?	Hát fivére van-e (bir-e)?
Бывъ единъ старшій, но тотъ уже давно умеръ, молодшій, Федôръ, теперь 10 рочный.	Volt egy idősebb, de az már régen meghalt, a fiatalabb Fedor, most 10 éves.
Где бывае вашъ уйко?	Hol lakik (anyai) nagybátyja?
Мôй уйко живе въ Будапештѣ, тамъ бывае и тьôтка моя.	(Anyai) nagybátyám Budapesten él, ott lakik nagynéném is?
А стрый ци живе?	Hát (apai) nagybátyja él-e?
Стрый давно умеръ. Осталося по немъ трое сиротъ и вдовиця.	(Apai) nagybátyám régen meghalt. Maradt utána 3 árva és özvegy.

12.

A helyesírásról.

1. A kisorosz nyelv szavait általában úgy írjuk le, a mint azokat helyesen kiejtjük, azonban a félreértés elkerülése, a gondolatok szabatos leírása érdekében figyelembe kell vennünk a szó tövét, esetleg képzőit és ragjait.

Az irásjelek a kisoroszban is ugyanazok, mint a magyar nyelvben (pont, vessző, felkiáltójel, kérdőjel, gondolatjel, idézőjel.) A tulajdonneveket és a mondat első szavát, ugy nem különben az Isten és a szentekre vonatkozó megnevezéseket nagy kezdő betüvel írjuk.

2. A mássalhangzók gyakran nem hangzanak tisztán a szóban; így péld. e szóban: книжка a *ж* ugy hangzik mint *ш*, mert utána *к* következik, vagy a рыбка szóban a *б* betü *п*-nek hangzik. Hogy az ilyen kétes hangzású betüt megállapithassuk, változtassuk meg a szót akár rag, akár képző segélyével úgy, hogy az illető

kétes mássalhangzó után magánhangzó álljon s akkor legott kitűnik a kérdéses hang. Igy книжка szóból képezhetjük (vagy kikereshetjük) a книжиця szót, melyben a ж kétségtelenül kivehető. Vagy a рыбка (halacska) szónál vissza kell térnünk az eredeti рыба (hal) szóhoz, melyben a б tisztán hangzik, éppen igy шапочка szó segítségével megállapíthatjuk, hogy шапка szóban a к előtt tényleg п-t és nem б-t kell írnunk.

3. Hogy feltalálhassuk a tájszólások szerint átalakult ô hangzót, mely — mint láttuk — vidékenkint u-nak, i-nek vagy ü-nek hangzik, ragozás vagy szóképzés segítségével változtassuk meg a szót (vagy pedig keressünk ki a szótárból az ezen alapszóból képezett 1—2 szót) s akkor legott elő jön az eredeti tőhangzó. Péld. e szót вôлъ (ökör) a kisorosz az alanyesetben ugy ejti ki, mint vul, vül, vagy vil, de a többi esetekben visszatér a tő „o“ hangja, példː volá, volu, volom, volyi, volámi stb. s így a szó ezen alakjaiban az o-hang megmarad. Vagy pélḍ. e szó волôвъ (az ökröké) voluv, volüv, vagy voluv-nak hangzik, de a belőle képezett воловый már volovöjnak ejtetik ki, pélḍ. воловый вôзъ (ökrös szekér).

4. A sziszegő ж, ч, ш, щ és
a torokhangu г, к, х után ы-t nem irunk, hanem и-t. Pélḍ. ученики (és nem ученикы, bár egyes, főképen a románokkal szomszédos vidékeken a román nyelv behatása alatt ы-val mondják ki).

Továbbá a ж, ч, ш, щ után nem álhat я, vagy ю, hanem csak а, vagy у.

5. A szótagok elválasztására nézve meg kell jegyeznünk, hogy a megkettőzött mássalhangzók közül az egyiket az első, a másikat a második szótaghoz kell csatolnunk; ha három vagy több elválasztható mássalhangzó kerül két magánhangzó közé, akkor annyi mássalhangzót kell a második szótaghoz átvinni, a mennyi könnyen kiejthető, vagyis a mennyivel valamely szó kezdetét veszi. Pélḍ. суб-бо-та, дан-ный, вер-хо-вин-скій, ла-стôв-ка, мѣ-сто, по-ста-ви-ти.

Nyelvgyakorlatok.

Ki?	*Én*	*я*	*Te*	*Ты*
Kié?	*Enyém:*	*мене (мня)*	*Tied*	*Тебе*
Kinek?	*Nekem:*	*менѣ (мнѣ)*	*Neked*	*Тебѣ*
Kit?	*Engem:*	*мене (мня)*	*Téged*	*Тебе (Тя)*
Ki által?	*Általam:*	*мною (мновъ)*	*Általad*	*Тобою (Тобовъ)*
Kiről?	*Rólam:*	*о мнѣ*	*Rólad*	*О Тебѣ*

O	=	*ôнъ, она, оно*
Övé	=	*его, ея, его*
Neki	=	*ему, ей, ему*
Őt	=	*его, ея (ю), оно*
Általa	=	*имъ, ею, имъ*
Róla	=	*о нêмъ, о нêй, о нêмъ*

Kik?	*Mi*	= *Мы*	*Ti*	= *Вы*	*Ők*	= *Они*
Kiké?	*Mienk*	= *Насъ*	*Tietek*	= *Васъ*	*Övék*	= *Ихъ*
Kiknek?	*Nekünk*	= *Намъ*	*Nektek*	= *Вамъ*	*Nekik*	= *Имъ*
Kiket?	*Minket*	= *Насъ,*	*Titeket*	= *Васъ*	*Őket*	= *Ихъ*
Kik által?	*Általunk*	= *Нами*	*Általatok*	= *Вами*	*Általuk*	= *Ими*
Kikről?	*Rólunk*	= *О насъ*	*Rólatok*	= *О васъ*	*Róluk*	= *о нихъ*

kakasom	*мôй*	*когут-ъ*	*tyukom*	*мо-я*	*курка*
—é	*мо-его*	*—а*	*—é*	*мо-ей*	*курки*
—nak	*мо-ему*	*—у*	*—nak*	*мо-ей*	*куркѣ*
—at	*мо-его*	*—а*	*—at*	*мо-ю*	*курку*
—mal	*мо-имъ*	*когутомъ*	*—mal*	*мо-ею*	*куркою*
—ról	*о моêмъ*	*когутѣ*	*—ról*	*о моêй*	*куркѣ*

Egy kakas	=	*единъ когутъ*
„ „ —é	=	*едн-ого когута*
„ „ —nak	=	*едн-ому когуту*
„ „ —t	=	*едн-ого когута*
„ „ —sal	=	*едн-имъ когутомъ*
„ „ —ról	=	*о едн-ôмъ когутѣ*

két kakas	=	*два когуты*
két kakas-é	=	*двохъ когут-ôвъ*
két kakas-nak	=	*двомъ когут-амъ*
két kakas-t	=	*двохъ когут-ôвъ*
két kakas-sal	=	*съ двома когут-ами*
két kakas-ról	=	*о двохъ когут-ахъ*

Szabályok.

A személyes névmás a harmadik személyben, ha előljáró áll előtte, még egy н betüt vesz fel. Péld. vele = съ *н*имъ, hozzá = къ нему, utána = за нимъ vagy за нею (nőnemben).

A birtokos névmást a melléknevek végzetei szerint kell ejtegetni.

Два (kettő) vagy a megfelelő végzetü főnevek szerint ejtegettetnek a többi tőszámnevek is. Péld. четыре (négy) четырьохъ, четырьма, пять (öt) пятьохъ, пятьма stb.

A főnév a tőszám mellett 5-től kezdve az alanyeset helyett többes sz. birtokos esetben áll, a többi esetekben azonban a főnév is rendesen ejtegettetik. Péld. пять коровъ (öt tehén) шѣсть телятъ (hat borju) сто людей (száz ember).

Szavak.

Садъ gyümölcsös
Корона korona
Муха légy
Рука kéz
На руцѣ a kezen
Палець ujj
Вôзъ szekér
Око szem
Очи szemek
Ухо fül
Уши fülek
Зубъ fog

День nap (дня, дню, stb. többes дни дней)
Мѣсяць hónap
Орю (-ешь) szántok
Верьхъ tető
Цегла (цеглы) tégla
Геренда gerenda
Черепъ cserép
Шинглы (többes) zsindely
Бадогъ bádog
Дошка deszka

Столова (столовой) ebédlő szoba
Гость vendég
Свѣтлиця vendégszoba
Кухня konyha
Мебель butor
Постѣль (постели) ágy
Диванъ díván
Столець (стôлця) szék
Скриня szekrény
Зеркало tükör
Воздухъ levegő

Пойду elmegyek
Видѣти látni
Взяти elvenni
Идѣтъ menjetek, menjen (ön)
Кажѣтъ mondjátok, mondja (ön)

Чекати várni
Заплачу megfizetek
Приближатися közeledni
Правити késziteni, csinálni
Правятъ készitenek
Звыкли szoktak
Покрыти befedni

Бывати lakni
Обѣдати ebédelni
Зовеся hivatik, hivják
Перейти átmenni
Находитися találtatik, van
Поровтворяти kinyitogatni

Каждый mindegyik
Цегляный téglából való
Деревяный fából való
Свѣтлый világos

Здоровый egészséges
Низкій alacsony
Темный sötét
Свѣжый friss

Где? hol?
Съ собою magával
За —ért (tárgy e.)
По után
По полудню délután
По пять öt-öt (ötönkint)

Предъ előtt
Предъ нами előttünk
Уже már
Изъ —ból (birt.)
Ничь semmi, semmit
Або vagy
Бôльше több

Для számára
Можъ lehet
Треба kell
Часто gyakran
Обы hogy
Все mindig

Fordítási gyakorlatok.

Где є моя Оленка? Она пôйде съ мною до лѣса. Ци вы не видѣли ю? Она была съ вами въ садѣ. Баба взяла ю съ собою. Идѣтъ же за нею и кажѣтъ, што я на ню чекаю. Я тобѣ за роботу заплачу: на день двѣ короны, но будешь робити отъ рана до вечера; рано отъ пятого часа до двanадцятого, а по полудню отъ первого до семого. Муха мае шѣсть ногъ. На каждой руцѣ маеме по пять пальцêвъ.

Hol van fekete lovam? Nem láttad szekeremet? Előttünk a falu. Már látom házait. Közeledünk hozá. Tanulj könyvemből! Ez az én mezőm! Az embernek van (мае=bir) egy feje, két keze, két lába, két szeme, két füle, 32 foga. A hétnek hét napja van. Egy hónapban van négy hét, vagy 30 nap. Az évben 12 hónap van. Szomszédunk két ökörrel szánt. Három rokonomról nem tudok semmit, kimentek Amerikába és már két éve nem irnak semmit.

Хижа.

Кажда хижа мае чотыри *стѣны* и *верьхъ*. Стѣны хижы або изъ камѣня суть и тогда хижа *камѣнна* или *мурованна*, або изъ цеголъ и тогда она *цегляна*, або изъ дерева, коли *деревяна.*

Верьхъ хижы правятъ изъ герендъ. Сей верьхъ звыкли покрыти *черепомъ, шинглами, бадогомъ, дошками* или *соломой.*

Въ хижѣ е бôльше *комнатъ* (собъ). У насъ три комнаты, въ едной бываеме, въ другой звыкли мы обѣдати, за то сеся зовеся: *столова* комната, а третя то для гостей, сія е: *свѣтлиця*. Изъ столовой можъ перейти въ *кухню.*

Въ комнатахъ находится *мебель,* якъ то: постели, столы, диваны, стôлцѣ, скринѣ, зеркала и пр.

Комнаты маютъ быти доста великѣ, чистѣ и свѣтлѣ. Не здорова тота комната, котра мала, низка и темна. Окна треба часто порозтворяти обы въ комнатѣ все свѣжый воздухъ бывъ.

Beszélgetés.

— A házról. —

Чія-то хижа?	Kié az a ház?
То наша хижа.	Az a mi házunk.
Изъ чого она мурована?	Miből van épitve?
Фундаментъ мурованый изъ камѣня, а стѣны изъ цеголъ.	Az alap kőből van épitve, a falak pedig téglából.

Стайня изъ якого дерева е справлена?

Изъ смерекъ.

Чимъ покрыта хижа и чимъ стайня?

Хижа покрыта сь бадогомъ стайня съ шинглами.

Кôлько у васъ комнатъ?

У насъ чотыри комнаты: робôтна, столова, спалня и свѣтлиця.

Якѣ мебели суть у васъ?

У насъ всѣ мебели сготовленнѣ изъ ясѣньового дерева.

Az istálló milyen fából van készítve?

Fenyőfákból.

Mivel van fedve a ház és mivel az istálló?

A ház bádoggal van fedve, az istálló pedig zsindellyel.

Hány szoba van önöknél?

Nálunk négy szoba van: munkaszoba, ebédlő, háló és vendégszoba.

Milyen butor van önöknél?

Nálunk az összes butorok kőrisfából vannak készitve.

II. RÉSZ.

Rendszeres alaktan.

1. §. A beszédrészekről. (О частяхъ бесѣды.)

A kisorosz nyelvben a szavakat jelentésük szerint több csoportba foglalhatjuk; e csoportokat *beszédrészeknek* nevezzük. A kisorosz nyelv beszédrészei a következők:

1. *Főnév.* (Имя существительное.) Péld. орелъ (sas), хижа (ház).

2. *Melléknév.* (Имя прилагательное.) Péld. красный (szép), молодый (fiatal), старый (öreg).

3. *Névmás.* (Мѣстоименіе.) Péld. я (én), ты (te), они (ők), мôй (enyém), кто? (ki?).

4. *Számnév.* (Имя числительное.) Péld. два (kettő), сто (száz).

5. *Ige.* (Глаголъ v. дѣєслово.) Péld. говорити (beszélni), читати (olvasni).

6. *Elöljáró.* (Предлогъ.) Péld. предъ (előtt), до (-ig).

7. *Határozó.* (Нарѣчіе.) Péld. тамъ (ott), дома (otthon), днесь (ma).

8. *Kötőszó.* (Союзъ.) Péld. и (és), же (pedig), но (hanem).

9. *Indulatszó.* (Чувственникъ.) Péld. ой (óh), най (hadd), ану (no csak), ба (pedig, ejnye, sajna).

2. §. Főnév. (Имя существительное.)

Minden főnév valamely személynek, vagy dolognak a neve. A főneveknél 3 nemet különböztetünk meg u. m.: 1. hím-, 2. nő-, és 3. semleges nemet. A kisorosz nyelvben névelő nincsen. A nemet a szó jelentéséből vagy végzetéből ismerhetjük meg.

Himnemüek (Мужескoго пола.) általában a férfi személyt vagy himállatot jelentő főnevek és a hónapok nevei; — továbbá az élettelen tárgyak és elvont főnevek közül azok, melyek az alanyesetben **ъ**, **й** és részben **ь** betükre végződnek péld. Иванъ (Iván), воинъ (katona), конь (ló).

Nőnemüek (Женского пола) általában a női személyt, vagy nőstényállatot jelentő főnevek; — továbbá az élettelen tárgyak és elvont főnevek közül azok, melyek az alanyesetben **а** vagy **я**, vagy részben **ь** betükre végződnek péld. вода (viz), земля (föld), глупость (butaság).

Semlegesnemüek (Среднього рода) az **о**, **е** és **мя** végzetü főnevek, továbbá az а és я-ra végződők közül azok, melyet állatfit jelentenek nemre való tekintet nélkül péld. поле (mező), болото (sár), время (idő), лоша (csikó), дитя (gyermek).

3. §. A főnevek ejtegetéséről általában.

A főnevek és általában a névszók ejtegetésénél két *számot* különböztetünk meg u. m. az *egyes* (число единственное) és *többes* (число множественное) számot.

Az ejtegetés *esetei* a következők:

1. *Alanyeset* (Падежъ именительный), megfelel e kérdésre: ki? mi? Péld. *Ученикъ* читае. (A tanuló olvas).

2. *Birtokoseset* (Падежъ родительный), megfelel e kérdésre: kié? mié? Péld. Книга *ученика* нова. (A tanuló könyve uj.)

3. *Tulajdonítóeset* (Падежъ дательный), megfelel e kérdésre: kinek? minek? Péld. *Ученику* подаровали перо. (A tanulónak tollat ajándékoztak.)

4. *Tárgyeset* (Падежъ винительный), megfelel e kérdésre: kit mit? Péld. *Ученика* похвалили. (A tanulót megdicsérték.)

5. *Eszközhatározóeset* (Падежь творительный), megfelel e kérdésre: kivel? mivel? Péld. *Перомъ* пишеме. (Tollal irunk).

6. *Eredethatározóeset* (Падежъ предложный) megfelel e kérdésre: kiről? miről? ki felől? mi felől? Péld. О сынѣ говорятъ. (A fiuról beszélnek.)

7. *Hivóeset* (Падежъ звательный), a felszólítás, hivás kifejezésére szolgál. Péld. Отче нашъ. (Mi Atyánk!) Господи! Боже! (Uram! Istenem!)

Az ejtegetés a főnév végső betüjének változtatása által történik. Általában a kemény végzetü főnevek minden egyes esetben kemény ragot vesznek fel, mig a lágy végzetü főnevek minden esetben lágy ragot kapnak.

Az összes ejtegetéseknél a *tárgyeset* egyenlő a birtokos esettel, ha a főnév élőlényt jelöl, mig ha élettelen tárgyat, akkor az alanyesettel egyezik meg. Kivételt e tekintetben csak az **а** és **я** végü nőnemüek képeznek, ahol a tárgyesetnek az egyes számban külön ragja van és pedig az „**а**“ végzetüeknél „**у**“ a „**я**“ végzetüeknél „**ю**“.

A többes számú дательный végzete mindenütt —**амъ** illetőleg a lágy végzetüeknél: —**ямъ**.

A többes számú творительный ragja mindenütt —**ами**, illetőleg —**ями**.

A többes számú предложный ragja mindenütt: —**ахъ**, illetőleg —**яхъ**.

A semlegesnemüeknél az именительный, винительный, звательный mindenkor egyenlő.

4. §. A himnemü főnevek ejtegetése.

a) Kemény végzetü főnevek.

Egyes szám (Число единственное.)

	Élő			Élettelen		
Именит.	*баранъ*	=	*bárány*	*хлѣбъ*	=	*kenyér*
Родит.	„ *—а*	=	„ *—é*	„ *—а*	=	„ *—é*
Дат.	„ *—у (ови)*	=	„ *—nak*	„ *—у*	=	„ *—nek*
Винит.	„ *—а*	=	„ *—t*	„ *—ъ*	=	„ *—t*
Творит.	„ *—омъ*	=	„ *—által*	„ *—омъ*	=	„ *—által*
Предл.	*о* „ *—ѣ*	=	„ *—ról*	*о* „ *—ѣ*	=	„ *—ről*

Többes szám. (Число множественное.)

	Élő.			Élettelen.		
Именит.	*баран-ы*	=	*bárányok*	*хлѣб-ы*	=	*kenyerek*
Родит.	„ *—овъ*	=	„ *—é*	„ *—овъ*	=	„ *—é*
Дат.	„ *—амъ*	=	„ *—nak*	„ *—амъ*	=	„ *—nek*
Винит.	„ *—овъ*	=	„ *—at*	„ *—ы*	=	„ *—et*
Творит.	„ *—ами*	=	„ *—által*	„ *—ами*	=	„ *—által*
Предл.	*о* „ *—ахъ*	=	„ *—ról*	*о* „ *—ахъ*	=	„ *—ről*

b) Lágy végzetü főnevek.

Egyes szám. (Число единственное.)

	Élő.			Élettelen.		
Именит.	*пастыр-ъ*	=	*pásztor*	*словарь*		*szótár*
Родит.	„ *—я*	=	„ *—é*	„ *—я*		„ *—é*
Дат.	„ *—ю*	=	„ *—nak*	„ *—ю*		„ *—nak*
Винит.	„ *—я*	=	„ *—t*	„ *—ь*		„ *—t*
Творит.	„ *—емъ (ьомъ)*	=	„ *—által*	„ *—емъ (ьомъ)*		„ *—által*
Предл.	*о* „ *—ѣ*	=	„ *—ról*	*о* „ *—ѣ*		„ *—ról*

Többes szám. (Число множественное.)

	Élő.			Élettelen.		
Именит.	*пастыр-ѣ (и)*	=	*pásztorok*	*словар-ѣ (и)*	=	*szótárak*
Родит.	„ *—ей (ѣвъ)*	=	„ *—é*	„ *—ей (ѣвъ)*	=	„ *—é*
Дад.	„ *—ямъ*	=	„ *—nak*	„ *—ямъ*	=	„ *—nak*
Винит.	„ *—ей (ѣвъ)*	=	„ *—at*	„ *—ѣ (и)*	=	„ *—at*
Творит.	„ *—ями*	=	„ *—által*	„ *—ями*	=	„ *—által*
Предл.	*о* „ *—яхъ*	=	„ *—ról*	*о* „ *—яхъ*	=	„ *—ról*

Példák: Kemény végzetüek: сынъ (fiu), братъ (fivér), вôзъ (szekér), млинъ (malom), лѣсъ (erdő), орелъ (sas) плугъ (eke), о плузѣ (az ekéről), ракъ (rák), ястрябъ (héja), дубъ (tölgyfa), законъ (törvény), стôлъ (asztal), Иванъ (Iván), Федоръ (Tivadar), ковачъ (kovács), ученикъ (tanuló), морозъ (fagy), снѣгъ (hó), ножъ (kés).

Lágy végzetüek: отецъ (atya), ôтця (atyáé), Василь (Bazil), крейцарь (krajcár), олень (szarvas), гребѣнь (fésü), камѣнь (kő), Дунай (Duna), гай (erdő), князь (herceg), мѣсяць (hónap), хлопецъ (fiu), ремѣнь (bőrszij), ясѣнь (kőrisfa).

Megjegyzések.

1. Azon főnevek, melyeknél a tő г, к, х, ж, ш, щ, ц betük valamelyikével végződik, a többes именительный-ben ы helyett *и* ragot vesznek fel. Igy ученикъ — ученики, человѣкъ — человѣки stb.

2. A жъ, чъ, шъ, щъ-ra végződő főnevek a többes számú родит.-ben kivételképen lágy ragot kapnak. Mint például: ножъ (kés), ножей, врачъ (orvos) врачей, грôшъ (pénz) грошей, падежъ (eset) падежей.

3. Több —окъ, —къ, —ецъ és —ень végzetü főnév minden esetben kihagyja az utolsó szótagban lévő „o“ vagy „e“ betüt (hangugratók). Igy орелъ (sas) орла, конецъ (vége) конця замокъ (vár) замка, замку, замкомъ, о замкѣ, отецъ (atya) ôтця, ôтцю stb. день (nap) дню stb. Ha az „e“ hangzót л előzi meg, akkor az „e“ ь-е változik át. Igy земледѣлецъ (földmivelő) земледѣльця, палецъ (ujj) пальця. Kivételek:

бокъ oldal	отрокъ fiu
востокъ kelet	пророкъ próféta
инокъ barát	рокъ év
истокъ lefolyás	чолнокъ (човнокъ) csónok
оброкъ abrak, bér	чеснокъ hagyma
олень szarvas	

4. A дательный у, ю ragja helyett különösen az ukrainai tájszólásban —ови, —еви fordul elő. Péld. сынови (fiunak), цареви (királynak).

5. Az egyes számú дат. eset gyakran helyettesíti a род. és предл.-t is. Igy лѣсъ (erdő), въ лѣсу (erdőben) въ лѣсѣ helyett, въ снѣгу (a hóban) въ снѣгѣ helyett, отъ грому (a mennydörgéstől) отъ грома helyett. *Példák:* порохъ (por), пѣсокъ (homok), крикъ (kiáltás), голосъ (hang), сонъ (álom), страхъ (félelem), часъ (idő, óra), дымъ (füst), край (ország), горохъ (borsó), хрѣнь (torma), хмѣль (komló), мохъ (moh).

6. Kihagyják az o, e hangzót még a következő főnevek is: левъ: льва, ледъ: льда, ленъ: льна, овесъ: ôвса, оселъ: осла, уголъ: угла, хребетъ: хребта, песъ: пса, псаломъ: псалма.

7. A nemzetek nevei pld. Англичанинъ, Римлянинъ, stb. és más инъ-re végződő főnév pld. гражданинъ, христіянинъ stb. az egyes számban rendesen ejtegettetnek, de a többesben az —инъ elhagyásával veszik fel a ragokat és pedig a többes számú имен.-t „e“ raggal képezik. Igy англичане (angolok), —анъ —анамъ stb.

8. A tő végső torok mássalhangzója gyakran sziszegővé alakul át az egyes számú предложный-ban. Igy о Бозѣ (Istenről) о Богѣ helyett, о боцѣ (oldalról) о бокѣ helyett, о дусѣ (a lélekről) о духѣ helyett.

9. A számnév mellett 5-től kezdve a főnév alany-eset helyett többes родит.-ben áll. Péld. 5 bárány (пять баранôвъ), 10 krajcár (десять крайцарêвъ).

10. A hivó-eset (звательный) ragja „е“, lágyaknál „ю“. Péld. Иване! (Ó Iván!), Царю! (Ó király!) Пане! (Uram!). Ezen „е“ rag előtt

a torokhangú г, к, х
és a sziszegő з, ц, с } átváltozik ж, ч, ш-ra

igy духъ (lélek) душе, чоловѣкъ (ember) чоловѣче, отець (atya), Отче. Богъ (Isten) Боже. A hivóesetet sokszor az alanyesettel fejezzük ki, péld. панъ майстеръ (mester uram).

11. A gyüjtő-főnevek a többes számú alanyesetet a semlegesnemüek módjára a vagy я raggal képezik. Péld. прутъ (vessző), прутя (vesszők) листъ (levél) листя (levelek), колосъ (kalász), колося (kalászok).

12. A творительный-ben az —*ами* (—ями) rag helyett gyakran csak —*ми* fordul elő. Igy конями helyett коньми (lovakkal), грошами helyett грошми (pénzekkel).

Fordítási gyakorlat.

Законъ Бога мудрый. Дерево дуба твердое. Хлѣбъ нашъ насущный дай намъ Боже днесь! Даруй жебракови! Братъ бавится съ сыномъ сосѣда. Я говорю о ястрябѣ. Ци видѣвъ есь коня нашого тамъ въ лѣсу? Не бавься въ пороху. Ястрябъ сидитъ на дубѣ. За лѣсомъ е млинъ. Коло князя е богато англичанъ. Отець дае сынови много грошей. Въ маю лѣсы зеленѣ.

Видишь коня? Вижу тамъ коло потока. Кто бывъ у брата? У брата бывъ Иванъ съ Федоромъ. Што указуе тобѣ Василь? Онъ указуе оленя, што пôдъ лѣсомъ пасе.

Látom a tolvajt. Nem láttad atyámat? A pásztorok éjszakára az istállóba hajtják a bárányokat. Adj nekem 10 fillért! A hóban nehéz járni. A lovak szénát és zabot esznek. Fivérem a malomban dolgozik. Ungvár a Kárpátok alatt fekszik.

Отець и сыны.

Отець напоминавъ своихъ сынôвъ, обы жили мирно, не вадилися, но помагали одинъ другому. Сыны не послухали ôтця. Они все спорили, даколи же и билися съ собою. Отець тогда принêсъ вѣникъ и казавъ: „Сыны мои, ану зломѣтъ сей вѣникъ!“ Сыны пробовали, но не могли зломити вѣникъ. Отець же розвязавъ вѣникъ и тогда по прутику легко переломали сыны весь вѣникъ.

„И вы, — казавъ отецъ — доки будете жити въедно, никто васъ не переможе, но кедь будете вадитися, хоть кто легко васъ погубитъ.“

Жидъ и дождь.

Ишовъ жидъ изъ ярмарка, а на пути непрестанно падавъ дождь, и мочивъ жида. Уже ставъ жидъ жаловатися, но якъ зайшовъ въ лѣсъ, разъ лишь напавъ на него единъ разбôйникъ, хотѣвъ го ружіемъ (пушкою) застрѣлити и грошей взяти. Но ружіе не выстрѣлило, ибо дождь намочивъ порохъ. Тотда каже жидъ: Боже, Боже! Ты лучше знаешь, коли нужно падати дождю, коли нѣтъ, най буде всегда воля твоя!

Beszélgetés.

— A kisorosz nyelvről! —

Знаете вы по руськи?*)	Tud ön kisoroszul?
Говорите вы по руськи?	Beszél ön kisoroszul?
Нѣтъ, не говорю, но лишь теперь учуся, обы'мь знавъ.	Nem beszélek, hanem csak most tanulok, hogy tudjak.
Отъ кого учитеся по руськи?	Kitől tanul kisoroszul?
Отъ професора Ивана Федина.	Fedin Iván tanártól.
Я на селѣ ôтъ простого народа научився по руськи говорити.	Én falun, a köznéptől tanultam meg kisoroszul (beszélni).
И я пôйду въ едно руськое село, бо знаю, што тамъ найлегше привыкнути къ народному говору.	Én is elmegyek egy kisorosz faluba, mert tudom, hogy ott a legkönnyebb hozzászokni a népies beszédhez.
Отъ коли учитеся по руськи?	Mióta tanul kisoroszul?
Лишь ôтъ двохъ мѣсяцêвъ.	Csak két hónap óta.
Но уже чисто выповѣдаете слова.	De már tisztán mondja a szavakat.
Вижу, будете знати добрѣ.	Látom, (hogy) jól fog tudni.
Прошу васъ, и вы помагайте мнѣ.	Kérem Önt, segitsen Ön is nekem.
Лишь говорѣтъ часто!	Csak beszéljen gyakran.
Ци читаете вы руськѣ книги?	Olvas-e ön kisorosz könyveket.
Уже'мь перечитавъ всѣ казки изъ Азбуки.	Már elolvastam az összes meséket az ABC-és könyvből.
И розумѣете все, што читаете?	És mindent ért, amit olvas?

*) A kisorosz röviden csak annyit mond, hogy по руськи. A nagyorosz keményen ejti és két c-el irja по русски (pa russzki = nagy oroszul).

Майже все розумѣю.	Majdnem mindent értek.
Совѣтую вамъ; читайте руськѣ газеты!	Ajánlom önnek: olvass on kis-orosz ujságot.
Дякую за добрый совѣтъ, такъ буду дѣлати.	Köszönöm a jó tanácsot, úgy fogok tenni.

5. §. A nőnemű főnevek ejtegetése.

a) Kemény végzetüek.

Egyes szám. (Число единственное.)

Именит.	*Рыба*	=	*hal*	*книга*	=	*könyv*
Родит.	„ *—ы*	=	„ *—é*	„ *—и*	=	„ *—é*
Дат.	„ *—ѣ*	=	„ *—nak*	„ *—ѣ*	=	„ *—nek*
Винит.	„ *—у*	=	„ *—at*	„ *—у*	=	„ *—et*
Творит.	„ *—ою*	=	„ *által*	„ *—ою*	=	„ *által*
Предл.	о „ *—ѣ*	=	о „ *—ról*	о „ *—ѣ*	=	„ *—ről*

Többes szám. (Число множественное.)

Именит.	*Рыб-ы*	=	*halak*	*книг-и*	=	*könyvek*
Родит.	„ *—ъ*	=	„ *—é*	*книгъ*	=	„ *—é*
Дат.	„ *—амъ*	=	„ *—nak*	„ *—амъ*	=	„ *—nek*
Винит.	„ *—ы*	=	„ *—at*	„ *—ги*	=	„ *—et*
Творит.	„ *—ами*	=	„ *—által*	„ *—ами*	=	„ *—által*
Предл.	о „ *—ахъ*	=	„ *—ról*	о „ *—ахъ*	=	„ *—ről*

b) Lágy végzetűek.

Egyes szám. (Число единственное.)

Именит.	*свиня*	=	*disznó*	*часть*	=	*rész*
Родит.	„ *—ѣ (и)*	=	„ *—é*	„ *—и*	=	„ *—é*
Дат.	„ *—и*	=	„ *—nak*	„ *—и*	=	„ *—nek*
Винит.	„ *—ю*	=	„ *—t*	„ *—ь*	=	„ *—t*
Творит.	„ *—ею (ьовъ)*	=	„ *—által*	„ *—ію (ьовъ)*	=	„ *—által*
Предл.	о „ *—ѣ*	=	„ *—ról*	о „ *—и*	=	„ *—ről*

Többes szám. (Число множественное.)

Именит.	*свин-ѣ (и)*	=	*disznók*	*части*	=	*részek*
Родит.	*свиней*	=	„ *—é*	„ *—ей*	=	„ *—é*
Дат.	„ *—ямъ*	=	„ *—nak*	„ *—ямъ*	=	„ *—nek*
Винит.	„ *—ѣ (и)*	=	„ *—at*	„ *—и*	=	„ *—et*
Творит.	„ *—ями*	=	„ *—által*	„ *—ями*	=	„ *—által*
Предл.	о „ *—яхъ*	=	„ *—ról*	о „ *—яхъ*	=	„ *—ről*

Példák: a) *Kemény végzettel*: вода (viz), баба (vénasszony, nagyanya), година (óra), глина (agyag), гора (hegy), голова (fej), Ґазета (ujság), дорога (ut), дѣра (lyuk), жила (ér), жона (asszony), кава (kavé), книга (könyv), капуста (káposzta), колбаса (kolbász), комната (szoba), королева (királyné), липа (hársfa), лопата (lapát), лампа (lámpa), машина (gép), могила (sir), наука (tanitás), новина (ujdonság), сила (erő), сметана (tejfel), сторона (oldal), солома (szalma), свобода (szabadság), темнота (sötétség), тишина (csend), ягода (földi eper), чужина (idegen föld), хвала (dicséret), хижа (ház), почта (posta), гадина (kigyó).

Csak többesben: именины (névnap), родины (születésnap), заручины (eljegyzés).

b) *Lágy végzettel*: вечеря (vacsora), миля (mérföld), недѣля (vasárnap), мелодія (dallam), траҐедія (tragédia), шея (nyak) стація (állomás), пшениця (buza), сабля (kard), доля (sors), буря (zivatar), воля (akarat, szabadság), пѣсня (ének), вдовиця (özvegyasszony), улиця (utca), кухня (konyha), лилія (liliom), гостинниця (vendéglő), кавярня (kávéház), спальня (hálószoba).

Csak többesben: ножицѣ (olló), граблѣ (gereblye), дверѣ (ajtó).

c) *часть* szerinti ejtegetésüek: смерть (halál), плоть (test), помочь (segitség), кровь (vér), церковь, церкви (templom), мудрость (okosság), глупость (butaság), смиренность (alázatosság).

Megjegyzések.

1. Ugyancsak a fenti minták szerint ejtegettetnek a hasonló végzetü himnemű főnevek. Péld. воевода (vezér), юноша (ifju), судія (biró), Исаія (Izáiás), староста (előljáró), дружба (vőfély) stb.

2. A lágy végz. nőnemű főnevek az egyes számú birtokosesetben és a többes számú alanyesetben —ѣ ragot vesznek, ezt azonban az irodalmi nyelvben „*и*“ raggal szokás megjelölni. Igy свини, земли stb.

3. A г, к, х, ж, ш, щ után az egyes род.-ben és a többes имен.-ben *ы* helyett *и* ragot kap a főnév. Péld. рука (kéz), руки (kezek), нога (láb), ноги (lábak), душа (lélek), души (lelkek).

4. A tulajdonítóban és az eredeth. esetben a torokhangú mássalhangzók, minők a г, к, х, a *ѣ* rag előtt átváltoznak з, ц, с-re. Péld. рука (kéz) руцѣ, нога (láb) нозѣ, сваха (nászasszony) свасѣ.

5. A твор. *ою*, *ею* ragja helyett a veres-orosz tájszólás —*овъ*, —*ьовъ* ragot használ. Ez a kiejtés van elterjedve a magyarországi

kisoroszok között is. Péld. съ водовъ (vizzel), съ рыбовъ (hallal), съ земльовъ (a földdel).

7. Ha a többes számú родит.-ben mássalhangzók torlódnak össze közvetlenül a rag mellett, akkor e mássalhangzók közé *o*, vagy *e* hangzó teendő. Igy:

сливка (szilva)	többes родит.	сливкъ	helyett	сливокъ
лавка (bolt)	„	„	лавкъ	„	лавокъ
дѣвка (leány)	„	„	дѣвкъ	„	дѣвокъ
сестра (nőtestvér)	„	„	сестръ	„	сестеръ
плитка (pala)	„	„	плиткъ	„	плитокъ
черешня (cseresznye)	„	„	черешнь	„	черешень
бочка (hordó)	„	„	бочкъ	„	бочокъ
свѣчка (gyertya)	„	„	свѣчкъ	„	свѣчокъ
игла (tű)	„	„	иглъ	„	иголъ
курка (tyúk)	„	„	куркъ	„	курокъ
ôвця (júh)	„	„	овць	„	овець
судьба (sors)	„	„	судбъ	„	судебъ
земля (föld)	„	„	земль	„	земель
миска (tál)	„	„	мискъ	„	мисокъ

Sok főnév megtartja az eredeti mássalhangzói torlódást, igy: почта (posta) почтъ, правда (igazság) правдъ, просьба (késelés) просьбъ.

7. A többes твор.-t itt is mint a himnemüeknél —ами (ями) helyett gyakran —ми, —ьми raggal is képezzük. Péld. слеза (köny), слезми (könyekkel).

8. A hivóeset (звательный) ragja az egyes számban: a kemény végzetüeknél *o*, a lágy végzetüeknél *e* vagy *ьo*, a többes számban a hivóeset egyenlő az alanyesettel. Péld. Рыбо (ó hal) рыбы (ó halak), Анно! (ó Anna!) свиньо vagy свине (ó disznó!), Марьо vagy Маріе (ó Mária!).

Fordítási gyakorlatok.

Дѣвиця пôшла съ козами и коровами въ хащу. Свиня лежитъ во водѣ. Кожа дынѣ товста. Въ кухнѣ робитъ кухарка и двѣ служницѣ. Зима студена. Боже послухай мою молитву! Въ нашей улицѣ много хижъ. Кôлько книгъ лежитъ на лавцѣ? Сестра носитъ глину изъ горы, бо хоче хижу лѣпити. Кôлько минутъ мае година? Завтра недѣля, пôйдеме до церкви, тамъ будеме слухати святу службу и науку пана ôтця духовного. Слуги сѣно кладутъ у копицю. Дай коровамъ травы!

A halak a vízben élnek. Mit iszol, tejet, vagy kávét? Vacsorára kérek káposztát és pecsenyét! Hol vannak a könyvek? Itt vannak a szekrényben. Atyám most utban van. Mennyit ér az a varrógép? 100 koronát. Én nem varrok gépen, hanem kézzel dolgozom. Városunkban van két vendéglő és egy kávéház. A szolgák és a szolgálók esznek. Ne igyál pálinkát! Láttad-e már a Latorcza folyót? Mit eszik ön most? Én most dinyét eszem.

Мала газдыня.

Марійка многôразъ просила свою мати, обы въ загородѣ дала ей малое мѣсточко земли. Мати послухала просьбу Маріи. У яри Марія покопала свою землю и наробила грядки. Потомъ розбила грудку и съ гряблями погладила. Насѣяла ритьку, рѣпу, пасулю, горохъ, насадила капусту, колорабъ а по краяхъ грядокъ цвѣты. Марійка порядочно выполола буряны. Она мала едну малу конову, начиряла въ ню воды и поливала свôй кертикъ. Лука и Мѣша братя часто помагали ей. То мило было смотрѣти ихъ въ роботѣ. Они радостно трудилися, но найлѣпше тогда радовалися, коли въ ихъ загородѣ все красно выросло и пристигло!

Поливка.

„Поливка днесь не добра, — говорила Настя при обѣдѣ и положила ложку. „Но, та мнѣ теперь не е коли другу ти поливку варити, на вечерю достапешь лѣпшу“ — отвѣчала мати.

По обѣдѣ мати и Настя пôшли на загороду, мати копала крумплей (картофель) а Настя сберала въ мѣшокъ. Такъ робили они до вечера. На вечерю мати поставила на стôлъ поливку. Настя каже: „О то совсѣмъ друга, лѣпша поливка“ и смачно поѣла всю. Мати засмѣялася и казала: „Сія поливза была таже сама, котру ты на обѣдъ не хотѣла ѣсти. Но теперь робила'сь и проголодовалась, прото она тебѣ такъ смаковала“.

Beszélgetés.

— Az olvasásról. —

Што вы читаете?	Mit olvas Ön?
Я читаю едну руську книгу.	Én egy kisorosz könyvet olvasok.
Што въ ней написано?	Mi van benne irva?
Една народна повѣсть Толстого.	Tolsztoj egy népies elbeszélése.
Гдѣ вы купили сію книгу?	Hol vette ön ezt a könyvet?

Бъ Унгварѣ изъ книгарни Общества „Уніи“.	Ungváron, az „Unio“ társaság könyvkereskedéséből.
Яку газету читаете?	Milyen ujságot olvas?
Читаю двѣ мадярскѣ газеты, едну нѣмецку и едну руську.	Olvasok két magyar ujságot egy németet és egy kisoroszat.
Ци не дали бы'сте мнѣ ту газету, кедь перечитаете?	Nem adná-e nekem azt az ujságot, ha elolvassa?
Вдячно, я уже прочитавъ.	Szivesen, én már elolvastam.
Читайте сіе письмо!	Olvassa ezt az irást!
Читайте голосно!	Olvassa hangosan.
Читайте дале!	Olvassa tovább!
Теперь напишу единъ листъ.	Most megirok egy levelet.
Маете вы перо?	Van önnek tolla?
Будьте ласкавѣ, дайте лемъ ваше перо!	Legyen szives, adja csak a tollát.
Дякую, я такимъ перомъ звыкъ писати!	Köszönöm, én olyan tollal szoktam irni.
Тинта дуже густа.	A tinta nagyon sürü.
Налейте до ней мало оцту, или воды!	Öntsön belé kis ecetet, vagy vizet!
Сядьте собѣ къ моему столу, тамъ все найдете, што Вамъ нужно.	Üljön le az én asztalomhoz, ott mindent megtalál, mire szüksége van.
Напишѣтъ адрессу!	Cimezze meg a levelet.
Запечатайте лист, и понесьте на почту!	Pecsételje be a levelet és vigye el a postára!

6. §. **A semlegesnemű főnevek ejtegetése.**

a) *o és e végzetüek.*

Egyes szám. (Число единственное.)

	Kemény végz.		Lágy végz.			
Именит.	*колес-о*	= *kerék*	*знаніе*	= *tudás*	*поле*	= *mező*
Родит.	„ *—а*	= „ *—é*	„ *—я*	= „ *—é*	„ *—я*	= „ *—é*
Дат.	„ *—у*	= „ *—nek*	„ *—ю*	= „ *—nak*	„ *—ю*	= „ *—nek*
Винит.	„ *—о*	= „ *—et*	„ *—е*	= „ *—t*	„ *—е*	= „ *—t*
Творит.	„ *—омъ*	= „ *—által*	„ *—емъ*	= „ *—által*	„ *—емъ*	= „ *—által*
Предл. о	„ *—ѣ*	= „ *—ről*	*о* „ *—и*	= „ *—ról*	*о* „ *—и*	= „ *—ről*

Többes szám. (Число множественное.)

Имен.	*колес-а*	= *kerekek*	*знанія*	= *tudások*	*поля*	= *mezők*
Родит.	„ *-ъ*	= „ *-é*	„ *-й*	= „ *-é*	„ *-ѣ*	= „ *-é*
Дат.	„ *-амъ*	= „ *-nek*	„ *-ямъ*	= „ *-nak*	„ *-ямъ*	= „ *-nek*
Винит.	„ *-а*	= „ *-et*	„ *-я*	= „ *-at*	„ *-я*	= „ *-et*
Творит.	„ *-ами*	= „ *-által*	„ *-ями*	= „ *-által*	„ *-ями*	= „ *-által*
Предл.	о „ *-ахъ*	= „ *-ről*	„ *-яхъ*	= „ *-ról*	„ *-яхъ*	= „ *-ről*

b) *мя, ня, я végzetüek.*

Egyes szám. (Число единственное.)

Имен.	*и-мя*	= *név*	*ягня*	= *bárány*
Родит.	„ *-мени*	= „ *-é*	*ягня-ти*	= „ *-é*
Дат.	„ *-мени*	= „ *-nek*	„ *-ти*	= „ *-nak*
Винит.	„ *-мя*	= „ *-et*	„ *-я*	= „ *-t*
Творит.	„ *-менемъ*	= „ *-által*	„ *-темъ*	= „ *-által*
Предл.	о „ *-мени*	= „ *-ről*	„ *-ти*	= „ *-ról*

Többes szám. (Число множественное.)

Имен.	*и-мена*	= *nevek*	*ягня-та*	= *bárányok*
Родит.	„ *-менъ*	= „ *-é*	„ *-тъ*	= „ *-é*
Дат.	„ *-менамъ*	= „ *-nek*	„ *-тамъ*	= „ *-nak*
Винит.	„ *-мена*	= „ *-et*	„ *-та*	= „ *-t*
Творит.	„ *-менами*	= „ *-által*	„ *-тами*	= „ *-által*
Предл.	о „ *-менахъ*	= „ *-ről*	„ *-тахъ*	= „ *-ról*

Példák. Kemény (o) végzettel: слово (szó) письмо (levél) крыло (szárny), зеркало (tükör), вино (bor), зерно (mag, szem), тѣло (test), мѣсто (hely, város), войско (hadsereg), копыто (pata), мыло (szappan), ребро (borda), ярмо (járom), лѣто (nyár), богатство (gazdaság), дружество (barátság), село (falu), око (szem), ухо (fül), молоко (tej), ôкно (ablak), полотно (vászon), сукно (posztó), ремесло (ipar), болото (sár), пасовиско (legelő), гнѣздо (fészek).

Lágy (e) végzettel: сердце (szív), солнце (nap), яйце (tojás), житье (élet), лице (arc), море (tenger), зѣлье (füvek, orvosságra), спѣванье (éneklés).

Имя szerint: вымя (tőgy), время (idő), поломя (láng), тѣмя (fejlágy), сѣмя (mag).

Ягня szerint: дѣвча (lányka), порося (malac), лоша (csikó), гуся (kis liba), куря (csirke).

Megjegyzések.

1. Ugyancsak e fentiek szerint ejtegetjük a néhány hasonló végzetü himnemű főnevet is. Péld. Данило, тато stb.

2. A többes számú Родительный-ben ezen ejtegetésnél is a mássalhangzók összetorlódása esetén egy *о*, vagy *е* betüt kell közbeszúrnunk. Igy:

полотно (vászon)	többes Род.-ben	полотенъ
окно (ablak)	„ „ „	оконъ
число (szám)	„ „ „	чиселъ
сердце (szív)	„ „ „	сердецъ
яйце (tojás)	„ „ „	яецъ;

kivételt képeznek e tekintetben a —ство végüek, melyek közbeszurás nélkül képezik a többes родит.-t. Igy: рождество-рождествъ, естество-естествъ.

3. A г, к, х betük a предл.-ban a ѣ rag előtt itt is з, ц, с-re változnak át. Péld. молоко (tej), — въ молоцѣ, око — въ оцѣ stb.

4. A творит.-t itt is gyakran a tulajdonító helyettesíti. Péld. въ уху (a fülben), въ оку (a szemben), въ морю (a tengerben), на полю (a mezőn), въ сердцу (a szívben).

5. A hivóeset (звательный) a semleges nemüeknél egyenlő az alanyesettel.

Fordítási gyakorlatok.

Где'сь была? Я была въ селѣ. Што везете Иване? Везу зерно на поле. Птахи лѣтаютъ крылами. Кто е на полю? На полю суть тато съ братомъ. Они косятъ сѣно. Чому'сте отворили ворота? Бо чекаеме гостей. Не стôй все передъ зеркаломъ! Ци видите адде вôзъ съ сѣномъ? То мое изъ нижняго поля. На морю бываютъ силнѣ вѣтры. Надъ потокомъ ходятъ гуси съ гусятами, а пôдъ хмарою показалися два ястрябы. Качата, курята и гусята поховалися пôдъ крыла своихъ матерей. Якъ вамъ имя? Хижа Иванова горитъ яснымь поломенемъ (поломѣньовъ).

Ki megy a faluba? Én megyek. Végy ott egy liter bort! Hol vannak a malacok? Ott vannak a sárban. Kinek irod azt a levelet? Nagybátyámnak (уйко). Mít kérsz tőle? Csak két koronát. Nagyatyám 10 méter vásznat és 8 méter posztót ajándékozott nekem. Senki sem dicséri a rossz szót. A pásztorok a legelőre hajtják a juhocskákat, borjukat és csikókat. Látod-e a szemeten a csirkéket? Ne menj a gyermekekkel a mezőre, mert eső lesz. Testvérem különféle magokat vett és elvetette a kertben.

Рано.

Минае тьма ночи. Указуеся зоря. Звѣзды уже не блестятъ. На полю тихо, густый мракъ прикрывае все. Роса блеститъ на цвѣтахъ. Пробудилися птицы и стада. Изъ густыхъ лѣсôвъ выходитъ первый лучъ солнця и озолотитъ небо. Проснулся день, вставай и ты!

Гнѣздо потятъ.

Дѣти найшли въ саду гнѣздо потятъ. Въ немъ сидѣли два потята, они были еще дуже маленькѣ. Дѣти взяли маленькихъ потятъ и принесли домôй. А отецъ казавъ имъ: „Не добро вы то дѣточки робили, тадь потята у васъ здохнутъ, а мати ихъ буде ихъ глядати и за ними плакати. Отнесьте назадъ, ибо потята кедь выростутъ, та будутъ губити червакôвъ и сякъ принесутъ саду хосенъ.“ Дѣти пожаловали малыхъ потятъ и отнесли въ гнѣздо.

Beszélgetés.

— Reggel. —

Вставайте!	Keljen föl! (Keljetek föl!)
Доброе рано! (Доброго утра!)	Jó reggelt!
Дай Боже!	Adj Isten!
Кто васъ збудивъ?	Ki költötte fel önt?
Данило.	Dániel.
Якъ есте спали?	Hogy aludt?
Дякую, солодко.	Köszönöm, édesen.
Коли звыкли'сте встати?	Mikor szokott felkelni?
Каждого дня рано по пятомъ часѣ.	Minden nap reggel öt óra után.
Прочто вставаете такъ пôздно?	Miért kél fel oly késön?
Бо пôздно лягаю спати.	Mert késön fekszem le aludni.
Што же робите вечеромъ?	Hát ugyan mit dolgozik este?
Перепозераю газдовство, ци въ порядку все, потôмъ читаю, рахую и пишу письма.	Átnézem a gazdaságot, vajjon rendben van-e minden, azután olvasok, számolok és leveleket irok.
Теперь облѣкайтеся скоро!	Most öltözzék fel gyorsan!

Где суть чоботы?	Hol a csizma (-k)?
Адде суть!	Itt van (-nak).
Дайте сюда надраги!	Adja ide a nadrágot!
Доразъ принесу, лишь мало вычищу.	Mindjárt elhozom, csak egy kevéssé kitisztitom.
Принесѣтъ ми мыло и брытву, бо брытватися буду!	Hozzon szappant és borotvát, mert borotválkozni fogok.
Туй е и ручникъ.	Itt van a törülköző is.
А теперь идѣтъ, принесѣтъ ми пôл-литра молока и мало чорной кавы.	Most pedig menjen, hozzon nekem félliter tejet és kevés fekete kávét.
Все готово!	Minden készen van.
Съ Богомъ!	Istennel! (Isten áldja meg!)

7. §. A főnevek ejtegetésének áttekintése.

A főnevek ejtegetésének ragjait csoportosíthatjuk a főnevek neme és végzete szerint.

a) A *nemek* szerint a következő táblázatba foglalhatjuk össze a ragokat:

	Himnemű főnevek	Nőnemű főnevek	Semleg. főnevek
	Egyes szám. (Число единственное.)		
Имен.	-ъ, -й, -ь	-а, -я, -ь	-о, -е, (ье) -мя
Род.	-а, -я, -я	-ы, -ѣ, (и) -и	-а, -я, -мени
Дат.	-у, -ю, -ю (-ови), (-еви), (-еви)	-ѣ, -ѣ, -и	-у, -ю, -мени
Вин.=	(Им. ha élettelen (Род. ha élő	-у, -ю, ь	-о, -е, -мя
Твор.	-омъ, -емъ, -емъ (ьомъ), (ьомъ)	-ою, -ею, -iю (-овъ), (ьовъ)	-омъ, -емъ, -менемъ
Предл.	-ѣ, -ѣ, -ѣ	-ѣ, -и, (ѣ) -и	-ѣ, -и -менемъ
Зват.	-е, -ю (е) -ю	-о, -ьо -е	-о, -е, -мя
	Többes szám. (Число множественное.		
Имен.	-ы, -и, (-ѣ) -и	-ы, ѣ-, (и) -и	-а, -я -мена
Род.	-ôвъ, -êвъ, -ей	-ъ, -ь, -ей (ій)	-ъ, -ь, (ей) -менъ
Дат.	-амъ, -ямъ, -ямъ	-амъ, -ямъ, -ямъ	-амъ, -ямъ, -менамъ
Вин.=	(Им. ha élettelen (Род. ha élő	a tárgy a tárgy	-а, -я, -мена
Твор.	-ами, -ями, ями	-ами, -ями, -ями	-ами, -ями, -менами
Пред.	-ахъ, -яхъ, -яхъ	-ахъ, -яхъ, -яхъ	-ахъ, -яхъ, -менахъ
Зват.	= Именит.		

b) Közelebbi összehasonlítás kedvéért *végzetek szerint* is szokás csoportosítani a főneveket, s ez esetben két főcsoportba foglalhatjuk össze a ragokat, a következőképen:

I. csoport.

Egyes szám. (Число единственное.)

	Kemény végz.		Lágy végz.		
Им.	*стôл-ъ*	*мѣст-о*	*кôн-ь*	*злодѣ-й*	*пол-е*
Род.	„ *-а*	„ *-а*	„ *-я*	„ *-я*	„ *-я*
Дат.	„ *-у*	„ *-у*	„ *-ю*	„ *-ю*	„ *-ю*
Вин.	„ *-ъ*	„ *-о*	„ *-я*	„ *-я*	„ *-е*
Твор.	„ *-омъ*	„ *-омъ*	„ *-ёмъ*	„ *-ёмъ*	„ *-ёмъ*
Предл.	„ *-ѣ*	„ *-ѣ*	„ *-ѣ*	„ *-ѣ*	„ *-и*
Зват.	„ *-е*	„ *-о*	„ *-ю*	„ *-ю*	„ *-е*

Többes szám. (Число множественное.)

Имен.	*стол-ы*	*мѣст-а*	*кон-ѣ (и)*	*злодѣ-и*	*пол-я*
Род.	„ *-ôвъ*	„ *-ъ*	„ *-ей*	„ *-êвъ*	„ *-ей*
Дат.	„ *-амъ*	„ *-амъ*	„ *-ямъ*	„ *-ямъ*	„ *-ямъ*
Вин.	„ *-ы*	„ *-а*	„ *-ей*	„ *-êвъ*	„ *-я*
Твор.	„ *-ами*	„ *-ами*	„ *-ями*	„ *-ями*	„ *-ями*
Предл.	„ *-ахъ*	„ *-ахъ*	„ *-яхъ*	„ *-яхъ*	„ *-яхъ*

Зват. = именит.

II. csoport.

Egyes szám. (Число единственное.)

	Kemény végz.	Lágy végz.		
Имен.	*жен-а*	*дын-я*	*милост-ь*	*вре-мя*
Род.	„ *-ы*	„ *-ѣ (и)*	„ *-и*	„ *-мени*
Дат.	„ *-ѣ*	„ *-и*	„ *-и*	„ *-мени*
Вин.	„ *-у*	„ *-ю*	„ *-ь*	„ *-мя*
Твор.	„ *-ою (ой)*	„ *-ею (ей)*	„ *-ью*	„ *-менемъ*
Предл.	„ *-ѣ*	„ *-ѣ*	„ *-и*	„ *-мени*
Зват.	„ *-о*	„ *-ьо*	„ *-е*	„ *-мя*

Többes szám. (Число множественное.)

Имен.	*жен-ы*	*дын-ѣ*	*милост-и*	*вре-мена*
Род.	„ *-ъ*	„ *-ь*	„ *-ей*	„ *-менъ*
Дат.	„ *-амъ*	„ *-ямъ*	„ *-ямъ*	„ *-менамъ*
Вин.	„ *-ъ*	„ *-ѣ*	„ *-и*	„ *-мена*
Твор.	„ *-ами*	„ *-ями*	„ *-ями*	„ *-менами*
Пред.	„ *-ахъ*	„ *-яхъ*	„ *-яхъ*	„ *-менахъ*

Зват.=Им.

Észrevételek.

1. Miként a fenti táblázatokból látható a kemény végzetnek rendszerint van megfelelő lágy alakja is.

a kemény -а, -у, -омъ, -ы, -овъ, -амъ, -ами, -ахъ ragnak
megfelel a lágy: -я, -ю, -емъ, -и, -евъ, -ямъ, -ями, -яхъ.

2. Az *egyes számú* ejtegetés a következőkben vonható össze:

	Him és seml.	nőnemüeknél
Родит.	*-а (я)*	*-ы (и)*
Дат.	*-у (ю)*	*-ѣ (и)*
Твор.	*-омъ (емъ) (ьомъ)*	*-ою -овъ (ею) (ьовъ)*
Предл.	*-ѣ*	*-ѣ (и)*

3. A *többes számban:*

	Him.	Nőnem.	Seml.
Имен.	*-ы (и)*	*-ы (и)*	*-а*
Родит.	*-ôвъ (евъ)*	*-ъ (ь, й)*	*-ъ (ь)*
Дат.	*-амъ (-ямъ)*		
Твор.	*-ами (-ями)*		
Предл.	*-ахъ (-яхъ)*		

4. A *tömeget* jelentő szók után (много, кôлько, доста, мало) a főnév többes sz. родит.-ben áll; igy много столôвъ (sok asztal) мало грошей (kevés pénz) кôлько рокôвъ? (hány év?) доста клôнотъ (elég kellemetlenség).

Ha ily tömeget jelentő szók csak *alattomban* is értetnek, akkor is birtokos (rendsz. egyes számú) esetben áll a főnév; péld. дай ми (мало) хлѣб*а* (adj nekem (kevés) kenyeret)! Прошу (мало) вина! (Kérek (kevés) bort!)

5. A következő főnevek a többes számban *rendhagyók:*

Többes szám. (Число множественное.)

	Имен.	Родит.	Дат.
внукъ (unoka)	*внучата*	*внучатъ*	*внучатамъ*
	внуки	*внуковъ*	*внукамъ*
другъ (barát)	*друзя*	*друзей*	*друзямъ*
	други		
небо (ég)	*небеса*	*небесъ*	*небесамъ*
око (szem)	*очи*	*очей*	*очамъ*
ухо (fül)	*уши*	*ушей*	*ушамъ*

6) Végül még a következők is kivételesen ejtegettetnek:

Egyes szám. (Число единственное.)

Имен.	*мати* (anya)	*дочь* (leány)	*дитя* (gyermek)
Родит.	*матери*	*дочери*	„ *-ти*
Дат.	*матери*	*дочери*	„ *-ти*
Винит.	*мати*	*дочь*	*дитя*
Творит.	*матерію*	*дочерію*	„ *-темъ*
Предл.	*о матери*	*о дочери*	*о* „ *-ти*

Többes szám. (Число множественное.)

Имен.	*матер-и*	*дочер-и*	*дѣт-и*
Родит.	„ *-ей*	„ *-ей*	„ *-ей*
Дат.	„ *-ямъ*	„ *-ямъ*	„ *-ямъ*
Винит.	„ *-ей*	„ *-ей*	„ *-ей*
Творит.	„ *-ями*	„ *-ями*	„ *-ьми*
Пред.	*о* „ *-яхъ*	„ *-яхъ*	*о* „ *-яхъ*

Továbbá:

Имен.	*Христосъ* (Krisztus)	*Господь* (Isten, Úr)
Родит.	*Христа*	*Господи*
Дат.	*Христу*	*Господу*
Винит.	*Христа*	*Господа*
Творит.	*Христомъ*	*Господомъ*
Предл.	*о Христѣ*	*о Господѣ*
Зват.	*Христе*	*Господи*

Fordítási gyakorlatok.

Бôгъ не залишитъ сироту. Ôвцѣ пасутъ въ лѣсѣ. Пастухъ дозирае стадо. Дайте ми мало солонины и соли, иду въ лѣсъ рубати дрова. Не говори мнѣ о давныхъ временахъ. Днесь горячій день! Сѣдайме въ тѣни пôдъ липою! Безъ твоей помочи не докончу роботу. Змилуйтеся надъ его бѣдностію! На снѣгу видно было знаки крови.

Hol van a tanító úr szolgája? Ott van, sepri az udvart. Hijjátok őt ide! Beszélni akarok vele. Hol fekszik Budapest? Budapest, Magyarország fővárosa, a Duna partjain fekszik. Miért oly nagyok a folyók? Mert a hegyvidéken (Верховина) nagy zivatar volt.

Домашнѣ скоты.

Много треба трудитися чоловѣку. Единъ оброблае землю, другій торгуе, третій ремесломъ глядае свôй хлѣбъ; въ трудѣ своемъ каждый чоловѣкъ велику помочь дôстае ôтъ домашнихъ скотôвъ.

Всѣ знаеме, якъ нужна намъ *корова.* Молоко, сыръ и масло каждоденно питаютъ насъ, а якъ зарѣжутъ корову, тогда изъ мяса варятъ поливку, напекутъ печенину, а изъ кожи справятъ одежду, ремѣня и пр. Волы помагаютъ земледѣльцямъ орати, возити съ поля хлѣбъ и дерево.

Не мало хосну приноситъ и *овця,* котра также дае намъ молоко, мясо, а 'ще и овчину (вовну) для теплой одежды. Изъ кожи овець готовится кожухъ, а изъ сала выробляютъ свѣчки.

Держатъ у насъ люди и *коней.* Конь помагае намъ перевожоватися, орати, боронити землю, возити снопы съ поля, дрова изъ лѣсу и пр.

Полезна есть для насъ и свиня, котра дае намъ сало, масть, мясо и щетину.

Изъ домашнихъ птицъ держатъ у насъ *курей, гусей* и *качокъ.* Птицы сіи даютъ намъ яйця, смачное мясо и пѣря.

Къ домашнимъ скотамъ принадлежитъ еще и *песъ* и *мачка.* Песъ дозирае хижу отъ злодѣевъ а мачка ѣмае мышей.

Квочка и курята.

По-по двору квокаючи
Чорна квочка ходитъ,
Стадо курятъ молоденькихъ
Со собою водитъ.

Ходитъ сюда и пильненько
Добычи глядае
А якъ найде, то до неѣ
Курята скликае.

Роздрѣбляе зерно, жуки,
Дѣточки годуе,
Хоть сама и е голодна
И неразъ бѣдуе.

А якъ ястрябъ, ци ворона
Надлетитъ горою,
Квочка дѣти приклпкае
Крые ихъ собою.

Такъ и мати наша родна,
Лишь про насъ все дбае
Отъ хвороты и несчастья
Насъ охороняе.

Beszélgetés.

— A házi állatokról. —

Якъ газдуете, солодкій куме?	Hogy gazdálkodik ön, kedves komám?
Такъ, якъ у насъ звыкли люде. Обробляю землю, держу коровъ, волôвъ, овець, коней, и свиней.	Ugy, mint nálunk szoktak az emberek; művelem a földet, tartok teheneket, ökröket, juhokat, lovakat és disznókat.
Та якій хосенъ приноситъ вамъ корова?	Hát milyen hasznot hoz önnek a tehén?
Корова дае молоко, сыръ и масло, а у насъ изъ тыхъ дуже много треба.	A tehén ad tejet, turót és vajat és ezekből nálunk nagyon sok kell.
А волы якій хосенъ приносятъ?	Hát az ökrök minő hasznot hoznak?
Волы помагаютъ обробляти землю, возити съ поля сбоже и дрова.	Az ökrök segítenek megművelni a földet, hordani a mezőről az életet és fát.
Якъ треба дозерати маргу?	Hogy kell gondozni a marhát?
Треба кормити порядочно до сыта и поити во время.	Kell táplálni rendesen, jóllakásig és itatni idejében.
Ôвця чимъ ôтплатитъ за роботу человѣка?	A juh mivel fizet vissza az ember munkájáért?
Ôвця давае намъ молоко, мясо, а изъ вовны овець готовиме сукно.	A juh tejet, hust ad nekünk, a juhok gyapjából pedig posztót készítünk.
Яку роботу кончите съ коньми?	Milyen munkát végez a lovakkal?
Коньми звыкъ я орати, возитися въ городъ и на торги.	A lovakkal szoktam szántani és utazni a városba és vásárokra.
Где суть теперь коровы, волы и конѣ?	Hol vannak most a tehenek, ökrök és lovak?
Коровы пасутъ въ загородѣ, волы возятъ камѣня, а конѣ въ *стайнѣ* стоятъ.	A tehenek a kertben legelnek, az ökrök köveket hordanak (szekérrel), a lovak pedig az istállóban állanak.
А коло стайнѣ тамъ у другомъ углу двора што то за будинокъ?	Hát az istálló mellett ott az udvar másik sarkában miféle épület az?
То *хлѣвъ* для свиней, а коло него то курникъ.	Az a *disznóól*, mellette pedig a tyúkól.

Лисиця ци не украде даколи по едну курку или гуску? — A róka nem lop-e el néha egy-egy tyukot vagy libát?
Ой нѣтъ, бо *псы* бодро сокотятъ дворъ! — O nem, mert a kutyák éber figyelemmel őrzik az udvart.

8. §. A melléknév.

A kisorosz nyelv kétféle melléknevet különböztet meg: 1) olyat, mely valamely személy vagy tárgy tulajdonságát fejezi ki; ez megfelel e kérdésre: milyen? (якій, яка, якое?) péld. зелена трава (zöld fű); 2) olyat, mely valamely tárgynak vagy személynek hovátartozandóságát, birtokviszonyát fejezi ki; ez megfelel e kérdésre: kié? (чій, чія, чіе?); péld. сестринъ лугъ (testvérem rétje), братова хижа (bátyám háza), Петрово перо (Péter tolla).

A melléknév a jelzett főnévvel megegyezik nemben, számban és esetben.

A három nemnek megfelelően három végzete van, mely végzet lehet kemény vagy lágy; péld.:

	Kemény		Lágy
Himnemű végzet	добр-ый (jó)	велик-ій (nagy)	син-ій (kék)
Nőnemű „	добр-а	велик-а	син-я
Semlegesn. „	добр-ое	велик-ое	синь-ое

E végzeteket *teljes* végzeteknek nevezzük; ezek helyett azonban gyakran rövidebb alakkal is találkozunk, igy добрый helyett добръ, доброе helyett добро, здоровый helyett здоровъ, великій helyett великъ, синій helyett синь. Általában rövidített végzetet akkor használunk, ha a melléknév, mint állítmány szerepel a mondatban. Péld. ôнъ здоровъ (ő egészséges), ellenben: здоровый дубъ (az egészséges tölgy.)

A köznép állitmány gyanánt is gyakran használ teljes végzetet, mert oda érti e (есть) = van segédigét. Igy ôнъ здоровый (e) = ő egészséges.

Eredetileg a melléknévnek csak rövidített alakja volt és csak később, a személyes névmás megfelelő eseteinek összefolyása által keletkezett az uj teljes végzet; igy свята его-ból святого, святу ему-ból святому.

9. §. A melléknév ejtegetése.

A melléknév *tövét* az -ый (ій) -végzet elhagyása után kapjuk. E tőhöz kell a ragokat kapcsolnunk, a következő minták szerint:

1. *Kemény ejtegetés.*

	Число единственное			Число множествен.
Именит.	добр-ый	добр-а	добр-ое	добр-ѣ vagy добр-іи
Родит.	добр-ого	добр-оѣ добр-ой	добр-ого	добр-ыхъ
Дат.	добр-ому	добр-ôй	добр-ому	добр-ымъ
Винит.	=Им. vagy Род.	добр-у	добр-ое	=Им. vagy Род.
Творит.	добр-ымъ	добр-ою	добр-ымъ	добр-ыми
Предл.	о добр-ôмъ	добр-ôй	добр-ôмъ	добр-ыхъ

2. *Lágy ejtegetés.*

Именит.	синь-ій, син-я, синь-ое	син-ѣ v. син-іи
Родит.	синь-ого, синь-оѣ, син-ей, синь-ого	син-ихъ
Дат.	синь-ому, синь-ôй, синь-ому	син-имъ
Винит.	=Им. vagy Род. син-ю, синь-ое	=Им. vagy Род.
Творит.	син-имъ, син-ею, син-имъ	син-ими
Предл.	о синь-ôмъ, о синь-ôй, о синь-ôмъ	о син-ихъ

A rövidített végzetü melléknevek részben a megfelelő nemű és végzetű főnevek szerint, részben pedig a teljes végzet alakjai szerint ejtegettetnek. Például:

	Число единственно			Число множ.
Именит.	добр-ъ	добр-а	добр-о	добр-и v. добрѣ
Родит.	добр-а	добр-оѣ добр-ой	добр-а	добр-ыхъ
Дат.	добр-у	добр-ой	добр-у	добр-ымъ
Винит.	=Им. vagy Р.	добр-у	добр-о	=Им. vagy Род.
Творит.	добр-ымъ	добр-ою	добр-ымъ	добр-ыми
Предл.	о добр-ôмъ	о добр-ôй	о добр-ôмъ	о добр-ыхъ

Észrevételek.

1. A melléknév többes számú alanyesetének (именит.) végzete *hosszú* „i“ *hang*; ezt a fonetikai helyesírás egyszerüen „i“ betüvel irja ki, az etimologiai írásmód szerint leggyakrabban az egyházi nyelvből átvett -іи ragot használják; előfordul még az ѝ, ыи és ѣ végzet is. E nyelvtanban kezdetben mindenütt ѣ-vel van megjelölve a melléknév ezen alakja, hogy a tanuló megszokhassa a végzet „“ hangjának (mely a lágyítható mássalhangzót meg is lágyítja) helyes kiejtését.

2. A hol a melléknév töve г, к, х, betüvel végződik, ott ы helyett и teendő. Péld. великій (nem великый) = nagy, великихъ, великими stb.

3. A teljes végzet szerint ejtegettetnek a birtokos képzővel alkotott -овъ, -ова, -ово, -евъ, -ева, -ево, -ынъ, -ына, -ыно, -инъ,

-ина, -ино végzetü, ugynevezett birtokot jelző melléknevek is. Péld. Иванôвъ, Ивановоrо, Ивановому stb.

4. A közhasználatban a rövidített alakok közül csak az alanyeset fordúl elő, mig a többi esetek a teljes végzet szerint használtatnak, csak az egyházi nyelvben és a versekben találjuk fel azokat rövidített alakban akkor is, ha jelző gyanánt szerepel a melléknév. Igy: И воплотившогося отъ Духа свята = Ės (hiszek) a *Szent* Lélektől megtestesült . . . . Azonkivül az egyházi nyelvben a rövidített végzetű melléknevek csaknem teljesen a főnevek ejtegetését követik.

5. Ha a melléknév főnév gyanánt áll, akkor is a melléknév ragjait veszi fel. Péld. лѣсничій=erdész, королева=királynő; úgy szintén a melléknévi végzettel biró tulajdonnevek is a melléknevek szerint ejtegettetnek. Péld. Жуковскій, Жуковского stb. Студеное, Студеного stb.

Példák. *Kemény végzetüek*: богатый gazdag, малый kicsi, смѣлый bátor, тяжкій nehéz, легкій könnyű, солодкій édes, славный dicső, высокій magas, темный sötét, зеленый zöld, жовтый sárga, чорный fekete, бѣлый fehér, червеный piros, повный tele, telt, дешевый olcsó, дорогій drága, золотый arany, бѣдный szegény, скупый fösvény.

Lágy végzetüek: теперѣшн-ій, (-ня, -ньое) mostani, ранѣшній reggeli, вечерній esti, вчерашній tegnapi, тогдашній akkori, колишній valamikori, верхній felső, нижній alsó, передній első, elül levő.

Birtokot jelző melléknevek: братовъ bátyámé, сестринъ testvéremé, отцевый atyai, Аннинъ Annáé, вдовинъ az özvegyé, бабинъ a nagyanyáé, nagyanyai.

Fordítási gyakorlatok.

Въ темнôмъ лѣсѣ, на высокôмъ дубѣ найшли мы гнѣздочко съ маленькими яйцями. Не оставляйте малыхъ дѣтей безъ надзору! Не вѣруй злымъ людямъ! Аннина сестра принесла повный збанокъ свѣжоѣ воды. Не купуй дешевыхъ чоботъ! На што чоловѣкови великого богатства? Давно уже не было такъ теплоѣ и прекрасноѣ погоды. Гафія взяла на голову Аннину хустку. Марія Федорова загнала свиню у Иванишину загороду. Ци не маетъ заячей шкоры? Ранѣшній вѣтеръ приноситъ часто дôждь. Колишнѣ народы Европы жили въ поганствѣ.

Ne írj piros tintával, végy magadnak feketét! A fösvény száraz kenyeret eszik. Mit keresel? Keresem bátyám kutyáját. Ne menj atyám szobájába! Az esteli harmat felfrissitotta a füvet és

fák leveleit. A tegnapi zivatarban sok nagy fát széttört a villám. Ön ugy-e Magasfalváról való? (Высокое-село.)

Слухай старшихъ!

При дорозѣ стояла высока и стара черешня. Широко розрослися конары, а коли начали дозрѣвати ягоды, дѣти, якъ рой пчелъ, собиралися пôдъ ними. Старшіи лазили на дерево и сами наѣдалися и давали молодшимъ. Лишь на одинъ конарь дѣти не лазили, бо якось дуже ôтъ дерева отклонявся, для того боялися, что уломится. Такъ и остали на нêмъ черешнѣ, коли уже на цѣлôмъ деревѣ ихъ не было. Иванъ идучи разъ по-при дерево, замѣтивъ тое и подумавъ: шкода, чтобы костогрызи объѣдали такіи смачнѣ ягодки, полѣзу я и оборву ихъ. И полѣзъ. Увидѣла то стара Настуня, пôдступила пôдъ дерево и каже: „Хлопче, не лѣзь на той конарь, бо зломится. Не видишь, якъ го розточили уже черваки?"

Иванъ однако не послухавъ старушку, еще высше полѣзъ и каже: „Онъ не ломится." Ледвы старушка ôтойшла мало, якъ учула трескъ, а обернувшись, увидѣла отломаный конарь и лежачого на земли безъ памяти Ивана.

Ивана постигла заслуженна кара, бо не слухавъ старшихъ. И въ письмѣ святôмъ сказано: „Юніи, повинуйтеся старцемъ!"

Мама и дѣти.

Кто васъ, дѣти, сильно любитъ
Кто васъ, дѣти, все голубитъ,
Кто стараеся о васъ
Безпрестанно, въ каждый часъ?
Мама ваша дорога,
Добра, мила, золота!

Кто въ колысцѣ васъ всыпляе,
Кто васъ пѣсней забавляе,
Кто вамъ каже сказочки,
Кко дае вамъ игрушки?
Мама ваша дорога,
Добра, мила, золота!

Кто, коли вы шаловливи,
Непослушни и лѣниви,
Ходитъ въ смутку и журбѣ,
Съ тяжкимъ жалемъ на душѣ?
Мама ваша дорога,
Добра, мила, золота!

Члены человѣческого тѣла.

Члены человѣческого тѣла разъ повадилися надъ тѣмъ, что они тôлько череву служатъ. „Не будеме бôльше ходити, говорятъ ноги, най ходитъ самое черево“. „Не будеме робити, говорятъ руки, най робитъ черево“. „Что я за дуракъ, говоритъ ротъ, что я кормлю черево“.

Такъ всѣ члены отказалися ôтъ службы. Что-же вышло изъ сего? Всѣ члены начали слабѣти, все тѣло изсохло. Тогда они порозумѣли, что не добро вадитися, но помагати другъ-другу, и потому принялися дружно къ роботѣ и снова окрѣпили и выздоровѣли.

Beszélgetés.

— A test részeiről. (Vagy: Az orvosnál.) —

Што васъ болитъ?	Mi fáj önnek?
Дуже'мь слабый. Часто *голова* мня болитъ, не годенъ емь спати, часто пробуджуся, въ *ухахъ* гучитъ, *руки* и *ноги* многоразъ затерпнутъ.	Nagyon gyenge vagyok. Gyakran fáj a *fejem*, nem tudok aladni, gyakran felébredek, *füleimben* zúg, *kezeim* és *lábaim* sokszor megzsibbadnak.
Маете аппетитъ?	Van étvágya?
Нѣтъ, не маю. *Жолудокъ*, якъ бы все повный бывъ!	Nem, nincs. *Gyomrom*, mintha mindig tele volna.
Укажѣтъ *языкъ!*	Mutassa *nyelvét!*
Вижу, што и *зубы* ваши дуже погубилися, совѣтую вамъ, дайте собѣ заправити новѣ зубы!	Látom, hogy *fogai* is nagyon megromlottak, ajánlom Önnek, csináltasson be magának uj fogakat!
Ци были вы даколи хворѣ?	Volt-e ön valamikor beteg?
Недавно, дазъ два тыжднѣ тому, *черево* ня болѣло, дуже'мь каплявъ и *груди* ня болѣли; но кашель уже переставъ, теперь лишь въ *гертанцѣ* штось грызе ня.	Nem régen, vagy két hete annak, a hasam fájt, nagyon köhögtem és a mellem fájt; de a köhögés már elmult, most csak a torkomban valami rág engem.
Ци звыкли'сте много говорити?	Szokott ön sokat beszélni?
Ой, звыкъ, бо знаете, учительови въ школѣ много треба говорити.	Ó, szoktam, mert tudja, a tanítónak az iskolában sokat kell beszélnie.

Вамъ не свобôдно много и дуже голосно говорити!
Önnek nem szabad sokat és nagyon hangosan beszélni.

Та якій лѣкъ дасте мнѣ?
Hát minő orvosságot ad nekem?

Ніякого лѣка Вамъ теперь не предпишу. Но будете купатися въ солянôй водѣ, ѣсти часто и наразъ не много, пити паленки не вольно и вина лишь дуже мало, рано и вечеръ обмыти груди и ноги студеною водою, и много не трудѣтся!
Semmiféle orvosságot most nem irok elő önnek. Hanem fürödni fog sós vízben, enni gyakran és egyszerre nem sokat, pálinkát inni nem szabad, bort is csak nagyon keveset, reggel és este megmosni mellét és lábait hideg vizzel és sokat ne dolgozzék!

А коли мня голова болитъ, ци-не вольно бы піявицѣ приложити на *шею?*
Hát a mikor a fejem fáj, vajjon nem szabad-e piócát tenni a nyak (am) ra?

Нѣтъ, то не вольно! Лишь будьте спокойнѣ. Терпеливость, свѣжій воздухъ и доброе пропитанье больше стоятъ, якъ піявицѣ.
Nem, az nem szabad! Csak legyen nyugodt. A türelem, friss levegő és a jó táplálkozás többet érnek, mint a piócák.

Коли нужно мнѣ опятъ прійти!
Mikor kell ismét eljönnöm?

Завтра я васъ нащивлю, будьте дома!
Holnap én látogatom meg önt, legyen otthon!

10. §. A melléknév fokozása.

Ha a tárgyakat valamely tulajdonságukra nézve összehasonlítjuk, az egyiknél nagyobb mértékben találhatjuk fel azt a tulajdonságot, mint a másiknál. Péld. az egyik ház lehet magas*abb*, mint a másik, s ismét valamely ház lehet a *leg*magas*abb* több összehasonlított ház között. A tulajdonság ezen mértékét a melléknév fokozásával fejezzük ki. És pedig három fokot különböztetünk meg, u. m.

1) *alapfokot* (положительна степень) péld. красный (szép),
2) *középfokot* (сравнительна „) péld. крас-*шій* (szebb),
3) *felsőfokot* (превосходна „) péld. *най*крас-*шій* (legszebb).

A *középfok* képzője *-шій, -ша, -шое* vagy *ше,*
vagy *-ѣйшій, -ѣйша, -ѣйшое,* vagy *-ѣйше.*

A *-шій* képzőt azon melléknevek kapják, melyeknek töve *egy*

mássalhangzóval végződik, *-ѣйшій* végzetet pedig azok, melyeknek töve végén több mássalhangzó torlódik össze.

Például:

стар-ый (öreg), стар-шій (öregebb),
молод-ый (fiatal), молод-шій (fiatalabb),
темн-ый (sötét), темн-ѣйшій (sötétebb),
ясн-ый (világos), ясн-ѣйшій (világosabb).

Némely melléknevek felveszik ugy a *-шій,* mint az *-ѣйшій* képzőt. Péld. красный (szép), красшій és краснѣйшій (szebb), милый (kedves), мильшій és милѣйшій (kedvesebb).

A következő melléknevek a középfok képzője előtt kihagyják a tő-*ok* végzetét: высокій (magas), высшій (magasabb), глубокій (mély), глубшій (mélyebb), широкій (széles), ширшій (szélesebb), далекій (messze), дальшій (messzebb), легкій (könnyü), легшій (könnyebb), низкій (alacsony), низшій (alacsonyabb), узкій (szük), узшій (szükebb), гôрькій (keserü), гôрьшій (keserübb, rosszabb).

A középfok mellett a jelzett főnévvel összehasonlitott névszó vagy birtokos esetbe (родительный) teendő vagy pedig, ha előtte якъ vagy нежели kötszó áll, alanyesetbe (именительный). Igy церковь высша хижы (a templom magasabb a háznál) vagy церковь высша, якъ хижа.

A к, ж, ч, ш után -ѣйшій helyett -айшій-t találunk. Глубокій— глубшій és глубочайшій, высокій—высшій és высочайшій, близкій— близшій és ближайшій.

A *felsőfokot* többféleképen képezhetjük:

1. Ha a középfok elé най- szócskát teszünk. Péld. найстаршій (legöregebb), найвысшій (legmagasabb). A felsőfok képzésének ez a leggyakoribb módja.

2. Ha az alapfok vagy a középfok elé a самый, сама, само (самое) névmást tesszük. Péld. сама красна ружа (legszebb rózsa), сама красша (legeslegszebb).

3. Ha az alap- vagy középfok elé пре- vagy все előragot teszünk. Péld. пресвятый (legszentebb), предобрый (legjobb), прекрасный (legszebb).

4. Néha a középfok teljes alakja is kifejezi a felsőfok értelmét, ha az összehasonlitott névszó nincs kitéve. Igy близшій родакъ legközelebbi rokon.

5. Ezeken kivül körülirhatjuk még a felsőfokot a дуже (nagyon) надто (túl), сильно (erősen), тяжко (nehezen), határozószók

vagy a страхъ (borzasztó, félelem) főnév által. Péld. Дуже добрый (nagyon jó), страхъ великій (borzasztó nagy).

A fokragozott melléknevek úgy ejtegettetnek, mint az egyszerű melléknevek.

A következő melléknevek *rendhagyóan* fejezik ki a fokozást:

добрый (jó)	лучшій (jobb)	найлучшій (legjobb)
,, (лѣпый, jó)	лѣпшій (,,)	найлѣпшій (,,)
злый (rossz)	гôршій (rosszabb)	найгôршій (legrosszabb)
малый (kicsi)	меньшій (kisebb)	найменьшій (legkisebb)

Fordítási gyakorlatok.

Наша Олена старша, якъ ваша Маря. Мôй старшій братъ выучився за учителя. Сесе сукно чорнѣйше ôтъ того, котрое'сте мнѣ вчера показовали. Срѣбро дорогшое, якъ желѣзо, но желѣзо полезнѣйшое. Ученый чоловѣкъ обыкновенно смиреннѣйшій, якъ неукій. Песъ вѣрнѣйшій, якъ мачка. Укажи ми найкоротшу дорогу до вашого села! Тиса глубша, якъ Унгъ, но Дунай изъ всѣхъ угорскихъ рѣкъ найглубшій и найширшій. На горахъ Середнянскихъ родится дуже доброе вино. Въ цѣлôй Угорщинѣ не дôстанете лѣпшого! Позавчера была у насъ страхъ велика буря. И найстаршѣ люде не памятаютъ на бôльшу.

Ki idősebb, ön-e vagy nővére? Nővérem fiatalabb tőlem, családunkban ő a legfiatalabb. A mi házunk magas, de a szomszéd háza magasabb. Ma kellemesebb az idő, mint tegnap volt. A bor jobb és egészségesebb, mint a sör. A viz a legegészségesebb ital. Nyárban hosszabbak a nappalok, de az éjszakák rövidebbek. Melyik hónapban legrövidebbek az éjszakák? A tiszta arany a legsulyosabb.

Розумный отвѣтъ.

Единъ розумный хлопчикъ, всегда старався хорошенько обдумати то, что говоривъ. Разъ хотѣвъ надъ нимъ пошутити старшій уже, но далеко не такъ умный хлопець, и каже: Чуешь Иване! всѣ тебе зовутъ розумнымъ хлопцемъ, тожъ скажи мнѣ, где есть Бôгъ, а я тобѣ дамъ великое яблоко.

— А я вамъ дамъ три яблока, кедь вы менѣ скажете, где Бога не есть!

— Мудро! казавъ учитель, котрый прислуховався тому розговорови, и подаривъ Иванови за умный отвѣтъ пять яблокъ. При тôмъ бывъ и другій хлопчикъ, котрый и поняти не мôгъ, за что учителъ хвалитъ Ивана и что такого умного было въ его отвѣтѣ. Тому ростолковавъ учитель, что не есть такого мѣста, где бы не было Бога.

Что наймилѣйше?

Наймилѣйша родна хата,
Отчина свята менѣ;
Въ каждôмъ вижу свого брата,
Въ дорогôй мнѣ отчинѣ!

Хочу жити и умерти
Въ нашôй милôй родинѣ,
И той звôнъ при смерти чути,
Что я чувъ весь вѣкъ въ селѣ!

Якъ будуютъ хижы?

Хижы будуютъ изъ дерева, изъ камѣня, или изъ циглы (кирпичей). Деревяну хижу будуютъ плотники, а камѣнну мурники. Прежде всего кладутъ фундаментъ. На фундаментѣ выводятъ стѣны. Коли стѣны выведени, то кладутъ на нихъ крышу.

Крыша може быти изъ соломы, изъ драницъ, изъ черепицъ или изъ бляхи. Коли уже изъ вонку домъ готовъ, тогда еще изодну есть роботы много. Надо покласти падименты, поставити печи, вывести комены (трубы), навѣсити двери, вставити ôкна, заваковати и выбѣлити стѣны.

На млаковистой землѣ хижу будовати не свобôдно, ибо муры были бы мокри, и така хижа не здорова.

И тогда не здорова хижа, если она есть дуже низка, а ôкна маленьки, ибо въ такôй хижѣ не есть доста воздуха свѣжого.

Не добро и то, если лишь една комната есть въ хижѣ; ибо многимъ въ еднôй комнатѣ бывати — не здорово, тай не есть где дѣти хворого или гостя, если лишь една комната есть!

Коли хижа совершенно готова, то призовутъ священника и посвятятъ новый будинокъ.

Beszélgetés.

— A ház és a lakás. —

Слава Іисусу Христу!	Dicsőség Jézus Krisztusnak!
Слава на вѣки!	Dicsőség mindörökké!
Ци дома панъ газда?	Otthon van-e gazd'uram?
Ой дома, прошу, зайдѣтъ!	Ó, itthon, kérem, jöjjön be!
А газдыня где е?	Hát a gazdasszony hol van?
Въ загородѣ.	A kertben.
Ци могу завести коня у стайню?	Bevezethetem-e a lovat az istállóba?
Можете, стайня порожня.	Lehet, az istálló üres.
Укажѣтъ мнѣ пивницю!	Mutassa meg nekem a pincét
Адде е; та на што?	Itt van; hát mire?
Принêсъ емь свѣжое пиво, та положу у пивницю!	Hoztam friss sört, hát beteszem a pincébe.
Где е меньша сестра ваша?	Hol van kisebb növére?
Въ кухнѣ.	A konyhában.
А старшій братъ вашъ ци дома?	Hát idősebb fivére vajjon itthon van?
Туй е, въ сосѣднôй комнатѣ. Теперь же сѣдайте! Ты же сынику запри двери, и отворь ôкна!	Itt van, a szomszédos szobában. Most pedig üljön le! Te pedig fiacskám, zárd be az ajtót és nyis'd ki az ablakokat!
А сосѣдна хижа чія?	Hát a szomszéd ház kié?
Сосѣдна хижа, то власность молодшого шурина моего Ивана Чорного.	A szomszédház, az az én fiatalabb sógoromnak Csorni Ivánnak tulajdona.
Ци не можъ бы у васъ выарендовати едну комнату?	Nem lehetne-e önnél kibérelni egy szobát?
Можъ, но лишь съ мебельомъ.	Lehet, de csak butorral.
И кôлько треба платити?	És mennyit kell fizetni?
Десять коронъ на мѣсяць.	10 koronát egy hónapra.
И яку мебель достане чоловѣкъ?	És milyen butort kap az ember?
Постѣль, стôлъ, чотыри стôлцѣ, шифонеръ и диванъ.	Ágyat, asztalt, négy széket, szekrényt és divánt.
А лампу не дадутъ?	Hát lámpát nem adnak?
Нѣтъ; но достанете пôдсвѣчникъ.	Nem; de kap gyertyatartót.
А кто буде мести и пораити комнату.	És ki fogja seperni és takarítani a szobát?
Служниця, она буде топити у кальгу (печь), она буде чистити	A szolgáló, ő fog fűteni a kályhába, ő fogja tisztítani a ci-

топанки тай воду она буде вамъ носити.	pőt és ő fog hordani önnek vizet.
Та прошу дайте ми ключъ!	Hát, kérem, adja ide a kulcsot!

11. §. A névmás.

A névmás oly szó, mely más névszót helyettesít, hogy ennek megnevezése nélkül jelentményére célozzunk. A névmás lehet:

1. Személyes névmás (Личное мѣстоименіе), mint: я (én), ты (te), ôнъ (ő), мы (mi), вы (ti), они (ők).

2. Mutató névmás (Указательное мѣстоименіе) mint: сей vagy сесь (ez), той vagy тотъ (az).

3. Birtokos névmás (Притяжательное мѣстоименіе) igy: мôй (enyém), твôй (tied), свôй (övé), нашъ (mienk), вашъ (tietek).

4. Kérdő névmás (Вопросительное мѣстоименіе) igy: кто? (ki?), что? és што? (mi?).

5. A kérdő névmások vonatkozó névmásokul is állhatnak (Относительное мѣстоименіе) котрый, котра, котрос (a ki, a mely, a mi), кто (a ki), што, что (a mi).

6. Határozatlan névmás (Неопредѣленное мѣстоименіе) így: дакто (valaki), никто (senki), весь, вся, все (minden).

A személyes névmás ejtegetése.

Число единственное.

	I-ső személy	2-ik személy	3-ik személy		
Им.	я (én)	ты (te)	ôнъ	она	оно (ő)
Род.	мене) мня) (enyém)	тебе (тя) (tied)	его	еѣ	его (övé)
Дат.	менѣ v. мнѣ (nekem)	тебѣ v. тобѣ (neked)	ему	ей	ему (neki)
Вин.	мене v. мня (engem)	тебе v. тя (téged)	его	ю (еѣ)	оно (őt)
Твор.	мною (általam)	тобою (átlalad)	имъ	ею	имъ (általa)
Пред.	о мнѣ (felőlem)	о тебѣ (felőled)	о нêмъ	о нêй	о нêмъ (felőle)

Число множественное.

Именит.	мы (mi)	вы (ti)	они (ők)
Родит.	насъ (mienk)	васъ (tietek)	ихъ (övék)
Дат.	намъ (nekünk)	вамъ (nektek)	имъ (nekik)
Винит.	насъ (minket)	васъ (titeket)	ихъ (őket)
Творит.	нами (általunk)	вами (általatok)	ими (általok)
Предл.	о насъ (felőlünk)	о васъ (felőletek)	о нихъ (felőlük)

Visszaható névmás.

Родит.	себе=önmagáé
Дат.	себѣ v. собѣ=önmagának
Винит.	себе=önmagát
Творит.	собою=önmaga által
Предл.	о себѣ v. о собѣ=önmagáról

A személyes névmással gyakran össze van kötve самъ, сама само (maga) névmás, igy я самъ (én magam), мы сами (mi magunk) stb. Ennek ejtegetése a következő:

	Число единственное.			Число множ.
Именит.	самъ	сама	само (maga)	сами
Родит.	самого	самôй (оѣ)	самого	самыхъ
Дат.	самому	самôй	самому	самымъ
Вин.=Им. vagy Род.		саму	само =Им.	vagy Род.
Творит.	самымъ	самою	самымъ	самыми
Предл.	о самôмъ	о самôй	о самôмъ	о самихъ

Ezen ejtegetést azonban csak akkor használjuk, ha e névmás a személyes névmás valamelyikével összekötve fordul elő, mikor pedig önállóan szerepel, akkor e teljes alakot veszi fel? самый, сама, самое s ugy ejtegettetik, mint a melléknév.

Észrevételek.

1. A személyes névmásnak az egyes számban van *rövidített* alakja is; így:

мене	helyett	мня vagy ня,	
тебе	„	тя	
менѣ	„	мнѣ vagy ми	
тебѣ	„	ти „	
мною	„	мной „	мновъ
его	„	го	
ему	„	му	
собѣ	„	си	

Péld. Дай *ми* мало воды! Adj nekem egy kis vizet! Я *ти* не повѣмъ правду. Én neked nem mondom meg az igazat. Я му дамъ. Adok én neki! Научу я го. Megtanítom én őt! Ци любишь го? Szereted-e őt?

Ezeket a rövidítéseket rendszerint párbeszédben szokás használni és pedig főképen akkor, ha egy tagú szó után áll a névmás.

2. A második személyű névmás *az udvariasság* kifejezésére is szolgál így: вы annyit is jelent, mint ön, kegyed. Васъ=önt stb.

3. A 3-ik személyes névmás, ha előljáró áll előtte, még egy н betüt vesz fel. Igy: къ ему helyett къ нему (ő hozzá), съ ими helyett съ ними (velök) stb.

A mutató névmás ejtegetése.

	Число единственное.			Число множ.
Именит.	сей	сія v. ся	сіе v. се (ez)	сѣ v. сіи (ezek)
Родит.	сего	сеѣ v. сей	сего	сихъ
Дат.	сему	сêй	сему	симъ
Вин.=Им.	vagy Род.	сю v. сію	сіе v. се	сихъ vagy сѣ
Творит.	симъ	сею	симъ	сими
Предл.	о сêмъ	о сêй	о сêмъ	о сихъ

	Число единственное.			Число множ.
Именит.	тотъ v. той	та	то (az)	тѣ (тіи) azok
Родит.	того	тоѣ	того	тыхъ
Дат.	тому	тôй	тому	тымъ
Винит.	того v. тотъ	ту	то	тыхъ vagy тѣ
Творит.	тымъ	тою	тымъ	тыми
Предл.	о тôмъ	о тôй	о тôмъ	о тыхъ

Észrevételek.

1. A köznép a mutató névmás „e“ hangját gyakran „ьо“-nak ejti ki, így:

сего helyett сього, сему helyett сьому, сею helyett сьой vagy сьовъ.

2. Közelebbi rámutatásnál a kisorosz megkettőzi a сей és той mutató névmásokat; így:

сесь, сеся, сесе (ez), сесѣ (ezek)
тотъ, тота, тото (az) тоты vagy тотѣ (azok).

A birtokos névmás ejtegetése.

Именит.	мô-й	мо-я	мо-е (enyém)	мо-и (enyémek)
Родит.	мо-его	мо-еѣ	мо-его	мо-ихъ
Дат.	мо-ему	мо-êй	мо-ему	мо-имъ
Вин.=Им.	vagy Род.	мо-ю	мо-е	мои vagy моихъ
Творит.	мо-имъ	мо-ею	мо-имъ	мо-ими
Предл.	о мо-êмъ	о мо-êй	о мо-êмъ	о мо-ихъ

Éppen így ejtegettetnek a többi birtokos névmások is.

Észrevétel.

A birtokos és tulajdonító esetet megrövidítve is használja a nép; így моего helyett мого, твоего helyett твого, своего helyett свого, моему helyett мому, твоему helyett твому, своему helyett свому.

A kérdő névmás ejtegetése.

Именит.	кто? (хто)	ki?	что? (што, що)	mi?
Родит.	кого?	kié?	чого? (чего)	mié?
Дат.	кому?	kinek?	чому (чему)?	minek?
Винит.	кого?	kit?	что (што, що)?	mit?
Творит.	кимъ?	kivel?	чимъ?	mivel?
Предл.	о кôмъ	kiről?	о чêмъ?	miről?

Észrevételek.

1. E kérdő névmást csak az egyes számban használjuk, mig a többes számú kérdések (kik? mik? kikė? mikė? stb.) kifejezésére котрый, -a, -oe (melyik?) szolgál. Ez utóbbi pedig nemkülönben якій, яка, якое (milyen?) úgy ejtegettetnek, mint a megfelelő végzetű melléknevek.

2. E határozatlan névmások: ктось (valaki), штось vagy чтось (valami), дакто vagy (г)декто (valaki), дашто (дачто) vagy (г)дешто (valami), никто (senki), ктобудь (bárki), a кто és што ragozását követik, így:

ктось	valaki	когось	valakié,	valakit
дакто	„	дакого	„	„
никто	senki	никого	senkié,	senkit
ктобудь	bárki	когобудь	bárkié,	bárkit
чтось (штось)	valami	чогось	valamié	
ничто (ништо)	semmi	ничого	semmié	

комусь	senkinek	stb.
дакому	„	„
никому	senkinek	„
комубудь	bárkinek	„
чомусь	valaminek	„
ничому	semminek	„

3. A чій (чей), чія, чіе, (kié? mié?) úgy ejtegetendő, mint a сей, сія, сіе.

A határozatlan névmás ejtegetése.

	Число единственное.			Число множ.
Именит.	весь	вся	все (minden)	всѣ (mindnyájan)
Родит.	всего	всеѣ	всего	всѣхъ
Дат.	всему	всêй	всему	всѣмъ
Вин.=Им.	vagy Род.	всю	все	=Им. vagy Род.
Творит.	всѣмъ	всею	всѣмъ	всѣми
Предл.	о всêмъ	о всêй	о всêмъ	о всѣхъ

A melléknevek ejtegetését követik a következők: всякій, -а, -ое mindenki; нѣсколькій, -а, -ое néhány; каждый, -а, -ое mindenki; нѣкій, -а, -ое némely és иный, -а, -ое másik.

Fordítási gyakorlatok.

Кто тамъ иде? То мôй братъ. Куда ôнъ спѣшитъ? До шурина своего. Ци читавъ есь мою книгу? Нѣтъ, я вашу книгу'ще не читавъ. Отъ кого ты дôставь тоту газету? Отъ якогось хлопця. Не спôзнаешь его? Нѣтъ, я съ нимъ не говоривъ. Въ тôй газетѣ много новостей. Таку я новинку люблю читати. Кто неправду говоритъ, тому люди не вѣруютъ. Богу молися, а самъ трудися! Всякій народъ мае свои обычаи. Где е Оленка? Она была съ нами въ загородѣ. Идѣтъ за нею и повѣжьте, же я на ню чекаю. Чія то машина пôдъ ôкномъ? То моя машина. Кôлько коштуе тота машина? Всего лишь сто золотыхъ.

Ki ül ott? Nővérem, Anna. Ő nagyon beteg. Eredj beszélgess vele! A fösvény senkinek sem segít és senkit sem szeret. Isten minden embernek atyja. Minden nagyobb faluban van templom s mellette iskola. Vigyázz magadra! Higyj nekem! Mi sem nektek, sem nekik nem hiszünk. Előttünk a falú. Már látom házait. Én mindig csak a magam mezején szántok.

Богъ.

Бôгъ есть нашъ Отецъ, нашъ Господь и Сотворитель. Мы всѣ Его дѣти. Бôгъ есть всемогущій, премудрый, найлучшій. Онъ сотворивъ свѣтъ и всѣхъ насъ. Онъ даруе намъ животъ и здоровье. Господа Бога видѣти не можеме, но дѣла Его видиме на земли и на небѣ. Бôгъ единъ знае, все, что было, есть и буде. Онъ знае, что дѣеся на небѣ и на земли. Онъ видитъ

душу нашу и знае, что желаеме и что дѣлаеме. Сокотѣмся ôтъ грѣха, бо грѣхомъ прогнѣваеме Бога на себе. Бôгъ подасть намъ свою ласку, хоронитъ насъ ôтъ злого и направляе насъ на добро. Мы должны молитися къ Богу.

Бога люблю, Бога знаю,
Его всегда въ сердцѣ маю,
Съ Богомъ буду всегда жити,
Его волю все творити,

Beszélgetés.

— A vendéglőben. —

Прошу васъ, повѣжьте ми, где можъ добрѣ и дешево обѣдати?	Kérem önt, mondja meg nekem, hol lehet jól és olcsón ebédelni?
Тамъ, въ тôй гостинницѣ, котра коло пошты е!	Ott abban a vendéglőben, mely a posta mellett van.
Дякую (Благодарю).	Köszönöm.
Чимъ могу вамъ послужити?	Mivel szolgálhatok önnek?
Принесѣтъ ми карту!	Hozzon nekem étlapot!
Туй е, извольте! Желаете-ли пива?	Itt van, tessék! Kiván-e sört?
Нѣтъ; но выпью пôвлитра бѣлого вина.	Nem; de iszom egy félliter fehér bort.
А на обѣдъ что закажете?	Hát ebédre mit rendel?
Прошу поливку, мясо пасолю и печенину.	Kérek levest, húst, babot (paszulyt) és pecsenyét.
Яку печенину принести, бо е телятина и печена куриця.	Milyen pecsenyét hozni, mert van borjusült és sült tyuk.
Принесѣтъ телятину! На вечерю наладьте ми печену курицю и пироги!	Hozzon borjusültet. Vacsorára készítsen nekem tyuksültet és derejét!
Хлопчикъ, отнеси сесе письмо на пошту!	Kis fiu, vidd el ezt a levelet a postára?
Кому дати письмо?	Kinek adni a levelet?
Самому поштарсви!	Magának a postásnak.
Ци не видѣвъ есь на улицѣ мôй вôзъ?	Nem láttad az utcán szekeremet?
Видѣвъ, прошу.	Láttam, kérem.
Съ кимъ говоритъ слуга?	Kivel beszél a szolga?
Съ єдинимъ воякомъ.	Egy katonával.

Иди приключь го сюда! А ты дотѣ сокоти вôзъ!
Eredj, hivd el őt ide! Te pedig addig őrizd a szekeret!

Што розскажете, пане?
Mit parancsol, uram?

Иване, ты не голоденъ? Иди у кухню, тамъ выпьешь деци вина, тай достанешь хлѣба и печенины!
Iván, te nem vagy éhes? Eredj a konyhába, ott kiiszol egy deci bort, és kapsz kenyeret meg pecsenyét.

Ци все уже въ порядку?
Minden rendben van?

Прошу, уже все готово!
Kérem, már kész minden!

Платити!
Fizetni!

Дякую! На здоровье!
Köszönöm! Egészségére!

Ци чули вы добрѣ люде . . .
(Népdal.)

Ци чули вы добрѣ люде,
Якъ ся заяць мае?
У ночи ся напасуе,
А вдень ся ховае.

Ай тамъ ôнъ ся изховае
Въ зеленѣ трепетки,
Иде стрѣлчикъ молоденький,
Вупудитъ го ôтти.

Иде стрѣлчикъ молоденький
Читае азбуку:
Поможи ми пане Боже
Стрѣлити до боку.

Я выстрѣлявъ сорокъ кульокъ
И порошку силу,
Тай не забивъ три заяцѣ
Черезъ увсю зиму.

Кому мамко . . .
(Népdal.)

Кому мамко кому
Кошулицю шіешь?
Тобѣ сынку, тобѣ,
Бо до войны йдешь.

Не шій еѣ мамко,
Тонкими нитками;
Не приливай еѣ,
Дробными слезками.

Мамко моя мила
Ѣмъ я хлѣбъ комисный,
Бо я мамко ношу
Царскій мундуръ свѣтлый.

Якъ тебе лишити:
Стару, бѣдну, вдову?
Что менѣ чинити?
О жаль мой! не знаву!

Годовалась мене
При моей малости;
А тебе кто буде
При твоей старости?

12. §. A számnév (Имя числительное).

A számnév olyan szó, mely a személyek vagy dolgok számát, szám szerinti sorát vagy csoportját jelenti.

A számnevek lehetnek:

1. *Tőszámnevek* (основнѣ), melyek megfelelnek e kérdésre hány? mennyi? (кôлько?)

1. единъ, една, едно) egy
v. одинъ, одна, одно)
2. два, двѣ, два (kettő)
3. три
4. чотыри vagy четыри
5. пять
6. шѣсть
7. сѣмь
8. осêмь
9. девять
10. десять
11. единнадцять
12. дванадцять
13. тринадцять
14. чотыр(и)надцять
15. пятнадцять
16. шѣс(т)надцять
17. сѣмнадцять
18. ôсêмнадцять
19. девятнадцять
20. двадцять
21. двадцять единъ, -а, -о
22. двадцятьдва, двѣ
23. двадцятьтри stb.
30. тридцять
40. сорокъ
50. пятьдесять
60. шѣстьдесять
70. сѣмьдесять
80. ôсêмьдесять
90. девятьдесять vagy девяносто
100. сто
101. сто единъ, -а, -о,
110. стодесять
200. двасто
300. триста
400. чотыриста
500. пятьсотъ
600. шѣстьсотъ stb.
1000. тысяча
2000. двѣ тысячи
3000. три тысячи
4000. чотыри тысячи
5000. пять тысячъ
10,000 десять тысячъ
1000,000 милліонъ

II. *Sorszámnevek* (Рядовѣ), melyek megfelelnek e kérdésre hányadik? (котрый?)

1. первый, -а, -ое = első
2. второй, -а, -ое } = második
v. другій, -а, -ое }
3. третій, -ья, -ое, (ье) = harmadik
4. четвертый, -а, -ое = negyedik
5. пятый = ötödik
6. шестый = hatodik
7. семый = hetedik
3. (в)осьмый = nyolcadik
9. девятый = kilencedik
10. десятый = tizedik

és így tovább az alapszámnevekből alkotjuk -ый, -а, -ое képzőkkel; 40-ik сороковый, 100-ik сотый v. сотный, 101-ik сотный першій,

200-ik двосотный, 400-ik чотырисотный, 199-ik стодевяностодевятый, 1000-ik тысячный.

III. *Sokszorozó számnevek* (Умножительнѣ), melyek megfelelnek e kérdésre: hányszor? (кольколразъ).

1-szer разъ
2- „ дваразъ (дважды, двичѣ)
3- „ три разъ (трижды, тричѣ)
4- „ чотыриразъ
5- „ пятьразъ

és így tovább képezzük a tőszámnevekből -разъ képzővel.

Ha e képzőt a sorszámnevekhez csatoljuk, akkor az így képezett sokszorozó számnevek e kérdésre felelnek meg: hányadszor? (которыйразъ?). Pld.: először=первыйразъ, 2-odszor=второйразъ stb.

A крат(но) képzővel oly számnév-alakokat kapunk, melyek e kérdésre felelnek meg: hány ízben?

Péld. двакрат(но)	két	ízben,	kétszer,
три „	„	3	„	3-szor
чотыри „	„	4	„	4-szer
пять „	„	5	„	5-ször
сто „	„	100	„	100-szor stb.

IV. *Osztó számnevek* (Дѣлительнѣ), melyek e kérdésekre felelnek meg: hányankint? (по кôлько?), hányféle? (кôлькоракій?).

Himnem. és seml. nem.	Nőnem.
Egyenkint=по едному,	по еднôй v. по единицѣ
Kettőnkint=по двое v. по двохъ,	по двѣ
Hármankint=по трое v. по трьохъ	по три
4-kint=по четверо v. по чотырьохъ	по чотыри
5-önkint=по пятеро	по пять

és így tovább képezzük a tőszámnevekből по előljáróval és ha személyről van szó -еро vagy -теро képző hozzácsatolása által.

Kétféle=двоякій, -а, -ое		Kétszeres	двократный
3-féle=трoякій, -а, -ое		Háromszoros	трикратный
4-féle=чотыриякій		Négyszeres	чотырократный
5-féle=пятероякій		Ötszörös	пятикратный

és így tovább.

V. *Törtszámnevek* (Дробнѣ), melyek az egésznek csak bizonyos részét fejezik ki.

$^1/_2$=половина, $^1/_3$=третина или третья часть (треть), $^1/_4$ четвертина или четверта часть (четверть) stb.

$1^1/_2$=пôвдруга, $2^1/_2$=пôвтретья stb.

$^2/_3$=двѣ третины, $^3/_4$=три четвертины stb.

$3^1/_4$=три съ четвертиною.

A számnevek ejtegetése.

1. Az -ый, -ій végű számnevek pld.: вторый, четвертый a hasonló végzetű melléknevek mintája szerint ejtegettetnek.

2. Az -а, -я és -ь végű számnevek a hasonló végzető főnevek (*рыба, дыня, плоть*) ejtegetésének ragjait veszik fel. Pld.: тысяча, тысячи stb.

3. A *ъ* végüek a himnemü főnevek szerint és az *о* végüek a semlegesnemüek szerint ejtegettetnek. Péld.: миллiонъ, миллiона, миллiону; сто, ста, сту stb.

E szabályoktól eltérő ejtegetésük van a következőknek:

	Число единственное.			Число множ.
Имен.	единъ (одинъ)	една (одна)	едно (одно) (egy)	еднѣ (egyesek, némelyek)
Родит.	едного	еднoѣ	едного	еднихъ
Дат.	едному	еднôй	едному	еднимъ
Винит.	=Им. v. Род.	едну	едно	=Им. v. Род.
Творит.	еднимъ	едною	еднимъ	едними
Предл.	о еднôмъ	о еднôй	о еднôмъ	о еднихъ

Именит.	два, двѣ, два (kettő)	оба, обѣ, оба (mindkettő)
Родит.	двохъ	обохъ
Дат.	двомъ	обомъ
Винит.	Им. vagy Родит.	Им. vagy Родит.
Творит.	двома	обома
Предл.	о двохъ	о обохъ

Имен.	три (három)	чотыри (négy)	пять (öt)
Род.	трёхъ (трьохъ)	чотырёхъ (чотырьохъ)	пятёхъ (ьохъ) v. пяти
Дат.	трёмъ (трьомъ)	чотырёмъ (чотырьомъ)	пятёмъ (ьомъ) v. пяти
Винит.	=Им. v. Род.		
Творит.	трёма (трьома)	чотырьма	пятьма v. пятiю
Предл.	о трёхъ (трьохъ)	о чотырёхъ (чотырьохъ)	пятёхъ (ьохъ) v. пяти

E minták szerint ejtegettetnek: шѣсть (hat), сѣмь (hét), осѣмь (nyolc), девять (kilenc), десять (tiz), единнадцять (tizenegy) stb., двадцять (húsz), тридцять (harminc), пятьдесять (ötven) stb.

Észrevételek.

1. A főnév a tőszám mellett 5-től kezdve feljebb Именит. és Винит. helyett többes számú Родит.-ben áll, a többi esetekben a főnév rendesen ejtegettetik, de a többes számban. Péld. : 5 ember=пять людей, 8 almát=осêмь яблокъ, 10 ló=десять коней.

2. Единъ, една, едно megegyezik a főnévvel nemben, számban és esetben.

3. Два, три és четыре mellett a főnév Имен. és Винит. helyett egyes számú Родит.-ben áll, a többi esetben megegyeznek. Pld. : 4 alma=4 almát=чотыри яблока, 4 almával=четырьма яблоками, 3 embernek=трьомъ чоловѣкамъ.

4. Двое (ketten), трое (hárman), четверо (négyen), пятеро (öten), шестеро (hatan), семеро (heten), осьмеро (nyolcan), девятеря (kilencen) stb. alany és tárgyesete mellett a főnév többes род.-ben áll. Péld. трое людей=3 ember, девятеро дѣтей=9 gyerek, más esetekben pedig megegyeznek.

Forditási gyakorlatok.

Дайте ми едно яблоко! Чоловѣкъ мае едну голову, единъ ротъ, двѣ руки, двѣ ноги, два очи, два уха, тридцять два зубы. На каждôй руцѣ и нозѣ маеме по пять пальцêвъ. Сосѣдъ мае сорокъ овець. Не мѣстятся всѣ ôвцѣ въ хлѣвѣ, но лишь тридцять-пять, а тымъ пятьомъ муситъ окреме загородити мѣсто. У насъ орютъ чотырьма волами. Ваша газдыня была на торзѣ съ трьома парами курчатъ. За пару курчатъ платили ей по 80 крайцарôвъ. Обѣ ваши сестры были въ церкви. Тридцятеро дѣтей ходитъ до першоѣ классы, друга класса мае тридцятеро и двое, а третья двадцятеро дѣтей. Кôлько пятьразъ шѣсть? Пятьразъ шѣсть — то тридцять.

A légynek hat lába van (мае). A hétnek hét napja van. A holnapnak négy hete, vagy 30 napja van. Három hónap az év negyedét teszi (чинятъ). Szomszédomnak 6 ökre, 4 tehene, egy pár lova és 25 juha van. Nálunk minden munkás 2 kor. 40 fillért kap naponkint. Mennyit keres be egy hét alatt? Két fivérem van, mindkettő idősebb tőlem, s mindkettőt bevették a katonasághoz.

Два голубки воду пили . . .

(Népdal.)

Два голубки воду пили
А два колотили,
Богъ дай тоты ниспочили,
Что насъ розлучили;
Бо мы двое парованѣ
Якъ горнятка
Мальованѣ.

Три яблока и една груша.

Едному чоловѣку захотѣлося ѣсти плоды. Онъ купивъ едно яблоко и поѣвъ — ему еще хотѣлося ѣсти. Онъ купивъ другое яблоко и поѣвъ; ему и теперь хотѣлося еще ѣсти. Онъ купивъ третье яблоко и поѣвъ, и все ему еще хотѣлося ѣсти. Потôмъ ôнъ купивъ едну грушку и коли изѣвъ тоту, ставъ сытымъ. Тогда чоловѣкъ ударився по головѣ и казавъ: „О якій я дуракъ, кôлько я яблокъ напрасно поѣвъ! Не знавъ я на самый передъ изѣсти едну грушку!“

Не дай мене мамко . . .

(Népdal.)

Не дай мене мамко
За великѣ горы . . .
Волѣешь ми
Зазвонити
У чотыри звоны.

Не дай мене мамко
За дѣлъ за дѣлище . . .
Волѣешь ми
Утесати
'з дуба деревище.

Годинка.

На стѣнѣ въ школѣ висѣла годинка, а передъ ней стоявъ маленькій Иванъ и звѣдавъ: „Повѣжь мнѣ, годинко, для чого ты туй висишь? Тôлько и чути ôтъ тебе: тикъ-такъ, тикъ-такъ,

а даколи: динь-динь-динь. Та на что сіе?" Годинка отвѣчала: „Я, годинка, — вещь дуже важна и нужна для людей. Мене править годинарь. Посмотри на мене хорошенько, якъ я устроена: есть у мене циферблатъ, на котрôмъ римскими цифрами обозначенѣ часы по порядку. Въ серединѣ циферблата укрѣпленѣ двѣ стрѣлки; една изъ нихъ показуе минуты и называеся минутной, а друга показуе часы и зовеся часовою. Минутна стрѣлка должайша якъ часова. Долга стрѣлка съ каждою минутою двигаеся впередъ. Коли она обойде весь циферблатъ, то значитъ, что прошло шѣстьдесять минутъ или часъ. А котрый то часъ минувъ, то указуе маленька стрѣлка. А чтобы люди легше то узнали, я каждый разъ ударяю по звонку. Отъ еднoѣ полночи, до другоѣ мине 24 часы. Изъ дней составляются недѣли или тыжднѣ, изъ недѣль — мѣсяцѣ, а изъ мѣсяцêвъ годы. И якъ я указую время и напоминаю людей, что разъ каждому чоловѣку прійде послѣдній часъ, послѣ котрого слѣдуе вѣчность, слѣдуе страшный судъ. Я напоминаю людей, что пока время имѣютъ, нужно имъ трудитися и служити прилѣжно Богу."

Beszélgetés.

— Az időről. —

Кôлько часôвъ? (Котра година)	Hány óra van?
Уже минула третя по полудню.	Már elmult ebéd után a harmadik.
Идѣмъ ко желѣзницѣ.	Menjünk a vasúthoz!
Уже пôздно!	Már késő.
Ци ôтбила годинка третій часъ?	Elütötte az óra a harmadik órát?
Ой уже пôвъ пятой.	Ó, már félötre.
Мôй часôвникъ указуе меньше.	Az én órám kevesebbet mutat.
О вашъ часôвникъ ходитъ о двадцятъ минутъ поздпѣйше ôтъ моего.	Ó az ön órája 20 perccel később jár az enyémtől.
Коли будеме дома?	Mikor leszünk otthon?
Точно у пôвночи.	Éppen éjfélkor.
До котрого часа будеме спати?	Hány óráig fogunk aludni?
Рано до шестого.	Reggel 6 óráig.
А што будеме робити ôтъ шестого до восьмого?	És mit fogunk csinálni 6-tól 8-ig?
Будеме слухати службу Божу!	Istentiszteletet fogunk hallgatni.

О котрой годинѣ маете быти въ школѣ?	Hány órakor kell az iskolában lennie?
Я маю тамъ быти около восьмой.	Ott kell lennem 8 körül.
Кôлько васъ буде тамъ?	Hányan lesznek ottan?
Тамъ буде насъ пятеро учителей и дазъ 200 ученикôвъ.	Leszünk ott öten tanítók és vagy 200 tanuló.
Кôлько лѣтъ маете?	Hány éves ön? (Hány évet bir ön?)
Я маю двадцять девять лѣтъ.	Én 29 éves vagyok.
А вамъ кôлько рокôвъ?	Es ön hány éves?
Мнѣ тридцять чотыри роки.	Én 34 éves vagyok.
По нôвомъ роцѣ буде мнѣ тридцять пять лѣтъ.	Uj év után leszek 35 éves.
Малый Иванко теперь пôвдруга рочный.	A kis Ivánka most másfél éves.
Васильови еще не минуло пять лѣтъ.	Bazil még nem mult el 5 éves.
Коли'сте ся родили?	Mikor született ön?
Я родився тысяча ôсêмь сто шѣстьдесять третього року, дня пятого мѣсяця мая, въ селѣ Перечинѣ, комитата Унгъ.	Én az ezernyolcszázhatvan harmadik évben, május hó 5-ik napján születtem Ungmegye Perecseny községében.
Ôтколи пребываете вы въ Унгварѣ?	Mióta tartózkodik ön Ungváron?
Уже три роки тому, што я прибывъ въ Унгваръ.	Már 3 éve annak, hogy Ungvárra jöttem.

13. §. Az ige (Глаголъ).

Az ige oly szó, mely cselekvést, vagy szenvedést, vagy valamilyen állapotban való levést jelent. — E szerint az igék 3 félék lehetnek: 1. Cselekvő igék (Глаголы дѣйствительнѣ), melyek valamely cselekvést fejeznek ki. Péld.: читати=olvasni, писати=írni. 2. Szenvedő igék (Страдательнѣ), melyek szenvedést jelentenek. Péld.: сеся книга перечитана (ez a könyv átolvastatott). 3. Viszszaható igék (Возвратнѣ), melyek állapotot jelentenek, vagy pedig oly cselekvést, vagy szenvedést fejeznek ki, mely magára az alanyra hárul vissza. Péld.: стояти=állani, ходити=járni, хвалитися=dicsekedni, мытися=mosdani, чесатися=fésülködni.

Az igék *jelentését* tekintve három főcsoportot kell megkülönböztetnünk, úgy mint a *befejezett* (verba perfectiva), a *be nem fejezett* (verba imperfectiva) és a *pillanatnyi* igék csoportjait.

A *befejezett* cselekvést jelentő igék oly cselekvésről szólnak, melynek van kezdete és vége. Péld. понести=elvinni; a *be nem fejezett* cselekvést jelentő igék (verba imperfectiva) folyton tartó, vagy ismétlődő cselekvésre vonatkoznak, péld. носити hordozni, учити tanítani; végül a *pillanatnyi* igék egyszer történő és azonnal befejeződő cselekvést fejeznek ki, péld. крикнути elkiáltani magát.

Továbbá a mondatban előjövő *viszonyukat* tekintve lehetnek *tárgyi* (verba transitiva) és *alanyi* (verba intransitiva) igék. A tárgyi igék cselekvése kihat egy tárgyra, tehát feltehető hozzá e kérdés: kit? vagy mit? Péld. хвалити dicsérni (kit?), читати olvasni (mit?) ellenben az alanyi igéknél ily kérdés nem tehető fel, péld. сидѣти ülni, соромѣтися szégyenkezni.

Megemlítjuk még a cselekvés kezdetét kifejező igéket (verba inchoativa), melyek rendszerint a за- előképző segítségével képeztetnek. Péld. звонити=harangozni, зазвонити=beharangozni, спѣвати=énekelni, заспѣвати=énekelni kezdeni.

Az igéknek a mondatban sokféle szerepe lehet. Legáltalánosabb tiszte az állitmány, de lehet tárgy, alany és határozó is. — Szerepe szerint alakja is változik.

Az igék ez alakváltozásánál többféle módot (Наклоненія), időket (времена) és ragozást (спряженія) különböztetünk meg és ezenkivül, mint a névszóknak, az igéknek is két számuk van, t. i. egyes (число единственное) és többes (число множественное) és úgy az egyes, mint a többes számban három-három személyt (лица) különböztetünk meg, u. m.: első, második és harmadik személyt.

Az igeragozásnál kiinduló pontul a *főnévi igenév* szolgál, mely rendszerint ти-re végződik s csak a rendhagyó igéknél találunk néhol -чи végzetet. Péld. читати=olvasni, видѣти=látni, печи=sütni. A főnévi igenévből képezzük az igék valamennyi többi alakját. Rendhagyóknak nevezzük még azon igéket is, melyek ти-re végződnek ugyan, de e végzet előtt mássalhangzó áll. — A ти végzet elhagyása által kapjuk az ige tövét. Péld. чита-ти ige töve чита. A cselekvésnek három főmódját különböztetjük meg, u. m. 1. *Jelentő mód* (Изъявительное наклоненіе), mely kijelenti, hogy valamely cselekvés megtörtént, vagy történik, vagy történni fog. Péld.: я читаю=olvasok, ты читавъ=te olvastál, ôнъ читати буде=ő olvasni fog. — 2. *Kötő mód* (Наклоненіе сослагательное), mely valamely cselekvés lehetőségét fejezi ki. Pld.: я бы читавъ=én olvasnék. — 3. *Parancsoló mód* (Повелительное наклоненіе). Péld. честуй ôтця твоего=tiszteld atyádat.

A cselekvés idejét tekintve szintén többféle alakot vehet fel az ige. Általában 3 fő időt különböztetünk meg, u. m.: 1. *Jelen idő* (Время настоящое), читаю, читаешь stb., olvasok, olvasol stb. 2. *Mult idő* (Время минувшое), péld.: я читавъ=én olvastam. 3. *Jövő idő* (Время будущое), péld.: я буду читати=én fogok olvasni.

Az idők képzésénél általában két osztályba csoportosíthatjuk az igéket, vagyis két ragozást (Спряженія) különböztetünk meg.

1. Az első ragozáshoz tartoznak mindazon igék, melyek a jelentő mód jelen idejének egyes számú 2-ik személyében **-ешь** ragot kapnak. Péld.: читаю, чита**ешь**.

2. A második ragozáshoz pedig azokat az igéket sorozzuk, melyek ugyanott **-ишь** végzetet vesznek fel. Péld.: хвалю, хва**лишь** stb.

14. Быти (= lenni) segédige ragozása.

Jelentő mód (Наклоненіе изъявительное.)

Jelen idő (Настоящое время.)

Egyes szám = Число единственное.

1. я есмь vagy емь = én vagyok
2. ты еси „ (есь) = te vagy
   ôнъ)
3. она) е vagy есть = ő van
   оно)

Többes szám. = Число множественное.

1. мы есме vagy 'сме = mi vagyunk
2. вы есте vagy 'сте = ti vagytok
3. они суть = ők vannak

Mult idő (Минувшое время).

Egyes szám = Число единственно.

1. я бывъ, (былъ) была, было = én voltam
2. ты „ „ „ „ = te voltál
3. ôнъ „ она „ оно „ = ő volt

Többes szám = Число множественное.

1. мы) = mi voltunk
2. вы) были = ti voltatok
3. они) = ők voltak

Jövő idő (Будущое время.)

Egyes szám = Число единственное.

1. я буду = én leszek
2. ты будешь = te leszel
ôнъ)
3. она) буде = ő lesz
оно)

Többes szám = Число множественное.

1. мы будеме (будемъ) = mi leszünk
2. вы будете = ti lesztek
3. они будутъ (будутъ) = ők lesznek

Parancsoló mód (Повелительное наклоненie.)

Egyes szám = Число единственное.

1. будь (ты) = légy (te)
2. най буде(тъ) (ôнъ) = legyen (ő)

Többes szám = Число множественное.

1. будьме (мы) = legyünk (mi)
2. будьте (вы) = legyetek (ti)
3. най будутъ (они) = legyenek (ők)

Főnévi igenév.

Быти = lenni

Melléknévi igenevek (Причастія)

Jelen idő (Настоящое время): сущій, суща, сущое = levő
Mult idő (Минувшое время): бывшій, -а, -ое = a volt
Jövő idő (Будущое время): будущій, -а -ое = a leendő
vagy будучій, -а, -ое

Állapothatározó igenevek (Дѣепричастія).

Jelen idő (Настоящое время): будучи = lévén
Mult idő (Минувшое время): бывши = miután voltam, voltál stb.

Észrevétel.

A jelentő mód mult ideje mellett gyakran, — különösen akkor, ha a személyes névmás nincsen kitéve, a személy jelzésére a jelen idő is ragoztatik. Igy:

бывъ ємь,	была'мь = voltam	были'сме = voltunk
бывъ есь	была'сь = voltál	были'сте = voltatok
бывъ	была = volt	были = voltak

Forditási gyakorlatok.

У насъ были два волы. У нёго нѣтъ (= не есть) волôвъ. Боже, ты еси, ты бывъ, ты будешь вѣчно! У сосѣда є сынъ и донька. У нихъ было много дѣтей. Я днесь дома; а вы завтра ци будете дома? Сей дубъ (є) высокій. За Карпатами є Галичина. Въ нашôмъ потоцѣ суть раки. Мы были позавчора на ярмарку. Брате будь завтра дома!

A posztó drága. Itt van a tej! Ki volt itt? A kis János testvére Péternek. János légy ma Péter mellett! Mindketten legyetek itthon! A kisoroszoknál jó szokások voltak. Májusban az erdők és mezők zöldek lesznek.

Божечку мой милостивый . . .

(Népdal.)

Божечку мôй милостивый,
Що знаю чинити?
Не є у ня сѣна стебла,
Нѣ-где докупити!

Ци такъ, сыне молоденькій,
Теперь'сь догадался,
Лѣто было великое,
Въ холодѣ сь тулялся.

Бери жôнко граблѣ въ руки,
А я беру косу,
Ачей дасть Бôгъ довге лѣто,
Вôзъ сѣна накошу.

Ци ты ёго жôнко сушишь,
Ци'сь го обертала?
Помалы изъ грабельками,
Бы'сь ся не зорвала.

Богдай ты, чоловѣчку
Здоровко вѣковавъ,
Кой ты мене у роботѣ
Ай такъ пошкодовавъ.

Olvasmány.

На поштѣ.

Вчора бывъ я на поштѣ, ибо треба было выняти 100 кор., што заславъ намъ братъ изъ Пешту и загнати ему листъ. На листъ прилѣпивъ емь штемпликъ за 10 фил.; и кромѣ того заплативъ 25 фил.„ обы рекомендовано пôшовъ листъ, т. е., обы пошта отвѣчала за листъ.

Я купивъ собѣ едну дописну карту, бо буду писати сестрѣ до Мукачева.

Гроши прислявъ братъ переказомъ.

Beszélgetés.

— A postán. —

Кто (е) тамъ?	Ki van itt?
Туй есме двое: Иванъ Гусаръ и Василь Оросъ.	Ketten vagyunk itt: Huszár János és Orosz Bazil.
Што хочете?	Mit akarnak?
Ци пришли листы на наши имена?	Jöttek-e levelek neveinkre?
Туй суть ваши листы, но прошу выказатися паспортомъ.	Itt vannak leveleik, de kérem igazolják magokat utlevéllel.

Паспорта не маеме.	Utlevelünk nincs.
Тогда донесе вамъ листы листоношь, по полудню будьте дома!	Akkor a levélhordó viszi el önöknek a leveleket, délután legyenek otthonn!
Я хочу пôслати 100 кор. въ Америку, якъ то зробити?	100 koronát akarok küldeni Amerikába, hogy kell azt meg csinálni?
Адде е *переказъ*, на тôмъ напишѣтъ кому и куда посылаете гроши!	Itt van az *utalvány*, irja fel azon, kinek és hová küldi a pénzt.
Якій штемпель прилѣпити на листъ, што иде въ Америку?	Milyen bélyeget kell felragasztani a levélre, mely Amerikába megy?
25 филлировый штемпель.	25 filléres bélyeget.
Кôлько коштуе переписпа карта (открытое письмо)?	Mi az ára a levelező lapnak (nyilt levél)?
5 филлирôвъ.	5 fillér.
Сіе письмо прошу рекомендованно пріяти!	Ezt a levelet kérem ajánlottan felvenni!
За то треба окреме платити.	Azért külön kell fizetni .
Кôлько?	Mennyit?
25 филлировъ.	25 fillért.
Што стоитъ телеграма?	Mennyit kell fizetni a táviratért?
То зависитъ ôтъ числа слôвъ. 6 филлировъ ôтъ каждого слова, но найменьше за 10 словъ треба заплатити.	Az a szavak számától függ. 6 fillér minden szótól, de legalább 10 szóért kell megfizetni!
Где почтова скринька?	Hol a postafiók?
Тамъ е коло трафики.	Ott van a trafik mellett.
Есть-ли на почтѣ и телефонъ?	Van telefon is a postán?
Нѣтъ у насъ телефона не е.	Nem, nálunk nincs telefon.

15. §. Igeragozás. (Спряженье глаголôвъ.)

Első ragozás.	**Második ragozás.**
	Főnévi igenév.
читати olvasni	говорити beszélni
Tő: чита-	Tő: говор-

Első ragozás. **Második ragozás.**

Jelentő mód. (Изъявительное наклоненіе.)

Jelen idő. (Время настоящее.)

Egyes szám. (Число единственное.)

1. я чита-ю = én olvasok	1. говорю = én beszélek
2. ты чита-ешь = te olvasol	2. ты говор-ишь = te beszélsz
3. ônъ) она) чита-е(тъ) = ő olvas оно) v. читать)	3. ônъ) она) говор-итъ) = ő beszél оно) v. говорить)

Többes szám. (Число множественное.)

1. мы читаеме = mi olvasunk (v. читаемъ)	1. мы говор-име = mi beszélünk (vagy говоримъ)
2. вы чита-ете = ti olvastok	2. вы говор-ите = ti beszéltek
3. они чита-ютъ = ők olvasnak (v. чита-ють)	3. они говор-ятъ) = ők beszélnek (v. говор-ять

Mult idő (Время минувшое).

a) *Segédige nélkül.*

Egyes szám (Число единственное).

1. я чита-въ, -ла, -ло = én olvastam (чита-лъ)	1. я говори-въ, -ла, -ло = én beszéltem (говори-лъ)
2. ты „ „ „ = te olvastál	2. ты „ „ „ = te beszéltél
3 ônъ „ она „ оно „ = ő olvasott	3. ônъ „ „ „ = ő beszélt

Többes szám (Число множественное).

1. мы) (= mi olvastunk	1. мы) (= mi beszéltünk
2. вы) читали (= ti olvastatok	2. вы) говорили (= ti beszéltetek
3. они) (= ők olvastak	3. они) (= ők beszéltek

b) *Mult idő, segédigével.*

Egyes szám (Число единственное).

1. (читавъ емь) (читалъ емь) читала'мь) читало'мь) olvastam	1. говоривъ емь) говорилъ емь) говорила'мь) говорило'мь) beszéltem

Első ragozás.	Második ragozás.
2. (читавъ есь) (читалъ еси) читала'сь) читало'сь) = olvastál	2. говоривъ есь) говорилъ еси) говорила'сь) говорило'сь) = beszéltél
3. ôнъ читавъ) (читалъ) она читала) оно читало) = olvasott	3. ôнъ говоривъ) говорилъ) она говорила) оно говорило) = beszélt

Többes szám.

читали'сме = olvastunk	говорили'сме = beszéltünk
,, 'сте = olvastatok	,, 'сте = beszéltetek
,, — = olvastak	,, — = beszéltek

Jövő idő. (Время будучое)

Egyes szám. (Число единственное.)

1. я буду читати = én fogok olvasni	1. я буду говорити = én fogok beszélni
2. ты будешь читати = te fogsz olvasni	2. ты будешь говорити = te fogsz beszélni
ôнъ) 3. она) буде(тъ) читати = оно) ő fog olvasni	ôнъ) 3. она) буде(тъ) говорити = оно) ő fog beszélni

Többes szám. (Число множественное.)

1. мы будеме читати = (будемъ) mi fogunk olvasni	1. мы будеме говорити = (будемъ) mi fogunk beszélni
2. вы будете читати = ti fogtok olvasni	2. вы будете говорити ti fogtok beszélni
3. они будуть читати = ők fognak olvasni	3. они будуть говорити ők fognak beszélni

Feltételes mód.

Jelen idő.

Egyes szám.

1. Я бы'мь читавъ(-лъ)) ,, ,, ,, ,, -ла) ,, ,, ,, ,, -ло) olvasnék	1. Я бы'мь говори-въ(-лъ) ,, ,, ,, ,, -ла) ,, ,, ,, ,, -ло) beszélnék

2. Ты бы'сь чита-въ(лъ)	2. Ты бы'сь говори-въ(-лъ)
„ „ „ -ла) = olvasnál	„ „ „ -ла) = beszélnél
„ „ „ -ло)	„ „ „ -ло)
3. ôнъ бы чита-въ(-лъ)	ôнъ бы говори-въ(лъ)
она бы чита-ла) = olvasna	ôна „ „ -ла) = beszélne
оно бы чита-ло)	оно „ „ -ло)

Többes szám.

1. мы бы'сме читали	мы бы'сме говорили
mi olvasnánk	mi beszélnénk
2. вы бы'сте читали	вы бы'сте говорили
ti olvasnátok	ti beszélnétek
3. они бы читали	они бы говорили
ők olvasnának	ők beszélnének

Mult idő.

Egyes szám.

1. Я бы бывъ (-лъ) читавъ (-лъ)	1. я бы бывъ (-лъ) говори-въ (-лъ)
én olvastam volna (him n.)	én beszéltem volna (him n.)
я бы была читала	я бы была говори-ла
én olvastam volna (nő nem.)	én beszéltem volna (nőnem.)
я бы было читало	я бы было говори-ло
én olvastam volna (seml. nem.)	én beszéltem volna (seml. n.)

2. Ты бы бывъ (-лъ) чита-въ (-лъ)	2. Ты бы бывъ (-лъ) говоривъ (-лъ)
te olvastál volna	te beszéltél volna
ты бы была читала	ты бы была говорила
te olvastál volna	te beszéltél volna
ты бы было читало	ты бы было говорило
te olvastál volna	te beszéltél volna

3. ôнъ бы бы-въ (-лъ) чита-въ (-лъ)	3. ôнъ бы бывъ (-лъ) говоривъ(-лъ)
ő olvasott volna	ő beszélt volna
она бы была читала	она бы была говорила
ő olvasott volna	ő beszélt volna
оно бы было читало	оно бы было говорило
ő olvasott volna	ő beszélt volna

Első ragozás.

1. Мы бы были читали = mi olvastunk volna
2. Вы бы были читали = ti olvastatok volna
3. Они бы были читали = ők olvastak volna

Második ragozás.

1. Мы бы были говорили = mi beszéltünk volna
2. Вы бы были говорили = ti beszéltetek volna
3. Они бы были говори = ők beszéltek volna

Parancsoló mód.

Egyes szám.

1. чита-й (ты) = olvass (te)
2. най читае(тъ)(ôнъ)=olvasson (ő)
(она)
(оно)

2. говор-и (ты) = beszélj (te)
3. най говоритъ (ôнъ)=beszéljen ő
(она)
(оно)

Többes szám.

1. читайме = olvassunk
2. читайте = olvassatok
3. най читаютъ = olvassanak

1. говор-ѣмъ) = beszéljünk
vagy говорьме)
2. говор-ѣтъ = beszéljetek
3. най говорятъ = beszéljenek

Melléknévi igenevek.

a) *Cselekvő.*

Jelen idejű.

читаю-чій)
читаю-ча) olvasó
читаю-чое) (a ki olvas)

говоря-чій)
говоря-ча) beszélő
говоря-чое) (a ki beszél)

Mult idejű.

читавшій)
читавша) aki olvasott
читавшое)

говорившій)
говоривша) a ki beszélt
говорившое)

Első ragozás. **Második ragozás.**

b) *Szenve.dő*

Jelen idejű.

читаемый)	**говоримый**)
читаема) = olvasandó	**горорима**) = beszélendő
читаемо) (a mit el kell olvasni)	**говоримо**) (a miről beszélni kell)

Mult idejű.

читаный)	**говореный**)
читана) = olvasott	**говорена**) = beszélt
читано) (a mit elolvastak)	**говорено**) (a miről beszéltek)

Állapothatározó igenevek.

Jelen idejű.

читаючи = olvasva — **говорячи** = beszélve

Mult idejű.

читавши = olvasván — говоривши = beszélvén

Észrevételek.

A jelentő mód jelen idejét *az első ragozás* (**читати**) szerint képezík az **-ати**, **-яти**, **-аяти**, **-ѣяти**, **-овати**, **-евати**, **-ути**, **-ыти**, **-нути**, végüek, továbbá az **-ѣти** végüek közül a kezdeményezést jelentők és a rendhagyók közül a **-зти**, **-сти**, **-ерти** és **-чи** végű igék. Pld.: **лаяти**, **лаю**, **-ешь** stb. **сѣяти**, **зеленѣти**, **мѣряти**, **цѣловати** (**цѣлую**, **-ешь**) **дути**, **двигнути** stb. A *második ragozás* szerint képezik a jelen időt általában az **-ити**, **-ѣти** (gyök igék) végű igék. Péld.: **говорити**, **строити**, **ударити**, **звонѣти** stb.

A *jelentő mód mult idejét* a határozatlan módból képezzük azáltal, hogy a **-ти** végzett helyett **-въ**, **-ла**, **-ло** vagy **-лъ**, **-ла**, **-ло** és a többes számban **-ли** végzeteket kapcsolunk a tőhöz. A magyarországi kisoroszok kiejtésében általánosabb az „**въ**“ mint az „**лъ**“ végzettel képezett mult idő.

Az etymologiai helyesírásnak a **-лъ** rag felel meg, mert ennek „**л**“ hangja változott át „**в**“-re.

Ha a mult idő mellé a személyes névmást ki nem tesszük, akkor a есмь segédige rövidített alakját kell hozzákapcsolnunk. Pld. читавъ емь = olvastam, читавъ есь = olvastál stb.

A *jelentő mód jövő idejét* úgy alkotjuk, hogy a határozatlan mód elé буду, будешь stb. segédigét vagy стану, -ешь igét tesszük. Ez a képzés azonban csak oly igéknél használatos, melyek *be nem fejezett* cselekvést jelentenek, ellenben a *befejezett* cselekvést jelentő igék, úgy nem különben a *pillanatnyi* igék a jövő idő értelmét egyszerüen *a jelen idő* alakjával fejezik ki. Pld.: я буду читати = én fogok olvasni, de я завтра прочитаю письмо = holnap átolvasom (befejezett cselekvést jelentő ige) a levelet. Vagy я завтра пôйду въ село = holnap elmegyek a faluba. A be nem fejezett cselekvést jelentő igékből egyes elő vagy utó képzőt segítségével befejezett cselekvést jelentő igéket képezhetünk; így:

Be nem fejezett cselekvést jelentő igék:	Jövő ideje	Befejezett cselekvést jelentő igék:	Jövő ideje
кидати dobálni	буду кид.	ки*ну*ти dobni	кину
кричати kiabálni	„ кричати	крик*ну*ти kiáltani	крикну
стояти állani	„	стати megállani	стану
куповати vásárolni	„	купити megvenni	куплю
горѣти égni	„	згорѣти) megégni	згорю
		погорѣти) megégni	погорю
видѣти látni	„	увидѣти meglátni	увижу
поити itatni	„	напоити megitatni	напою
просити kérni	„	попросити megkérni	попрошу
носити hordani	„	понести elvinni	понесу
		принести elhozni	принесу
писати irni	„	написати megirni	напишу
смотрѣти nézni	„	посмотрѣти megnézni	по смотрю

A *feltételes mód* jelen idejét a mult időből nyerjük azáltal, hogy eléje **абы** vagy **еслибы** kötszót tesszük. A felszólító alakot szintén a mult időből kapjuk, ha eléje **най, чтобы** vagy **дабы** célhatározó kötszókat tesszük.

A feltételes mód mult idejét a mult idő mellé tett **бы бывъ** segédige-alakok által fejezzük ki. Igy:

я бы бывъ читавъ = én olvastam volna

ты бы бывъ читавъ = te olvastál volna

A *parancsoló* módot a jelentő mód jelen idejének egyes sz.

2. sz. alakjából képezzük, ha ennek végzete helyett й, и vagy ь ragot fűzünk az ige tövéhez, és pedig:

1. й-t akkor, ha ешь vagy ишь előtt hangzó áll és a hangsuly nem a személyragon van. Pld.: жела-ешь—желай, дѣла-ешь—дѣлай.

2. и-t, ha a hangsuly a személyragon van. Pld.: говоришь—говори, кричишь— кричи.

3. Végül ь-t akkor, ha a hangsuly nem a személyragon van és előtte mássalhangzó áll. Péld.: стану—стань. A többes számot az egyes számból képezzük

az 1. személyben -ѣмъ vagy -ме
a 2. „ -ѣтъ „ -те rag hozzáadása által

a 3-ik személyt pedig a jelen idő 3-ik személye elé tett най (vagy да) szócska által.

A *cselekvő alkatú* melléknévi igenév jelen idejét a jelentő mód jelen idejének többes számú 3-ik személyéből képezzük, úgy, hogy a -тъ helyett -чій, -ча, -чое (че vagy чее) ragot teszünk; a mult idejű, melléknévi igenevet pedig a jelentő mód mult idejéből nyerjük, ha ennek -лъ (-въ) végzete helyett -вшій, -вша, -вше (-вшое) ragot teszünk.

Az *állapothatározó igeneveket* szintén ugyanazokból az alakokból képezzük, csakhogy ennek ragja a jelen időben учи (ючи) a mult időben pedig: -вши.

A *szenvedő alkatú* melléknévi igenév jelen idejét a jelen idő többes számú 1-ső személyéből (читаеме), a mult idejüt közvetlenül a tőből képezzük.

Az igék **szenvedő** alakját kifejezhetjük:

1) A szenvedő alakú jelen idejű melléknévi igenévvel, ha előtte a **быти** segédigét ragozzuk. Igy:

a jelen időben: я есмь читаемый = olvasandó vagyok
a mult időben: я бывъ читаемый stb.

2) Ha rövid ideig tartó vagy határozott idő alatt befejezést nyerő szenvedést fejez ki az ige, akkor nem a jelen idejű (читаемый) hanem *a mult idejű melléknévi* igenevet használjuk (читаный) Péld.: ты не будешь прикликаный = te nem fogsz meghivatni.

3) Közbeszédben a szenvedőalak helyett a **ся** szócska hozzáadása által képezett és nem annyira szenvedést, mint inkább magára visszahatást kifejező igealakokat használják. Pld.: я называюся Иваномъ = Jánosnak neveztetem.

4) A *személytelen mondatszerkezet* által, mely abban áll, hogy az alany tárgyesetbe kerül és az állitmány többes számú alakot vesz fel. Péld. мене кличутъ = engem hivnak, hivatom, тебе кличутъ = téged hínak (hivatol) stb.

Példák: I. rag. зеленѣти zöldelni, знати tudni, чути hallani, дути fujni, выти ordítani, крыти takarni, мыти mosni, двигнути mozgatni, сивѣти őszülni, слабѣти gyengülni, старѣтися öregedni, дѣлати tenni, витати üdvözölni, рубати vágni, лѣтати repülni, гадати gondolni, спѣвати énekelni, писати (пишу) irni, сѣяти vetni.

II. rag. висѣти (вишу) függni, горѣти (горю) égni, зрѣти (зрю) látni, боятися (боюся) félni, стояти állani, кричати lármázni, лежати feküdni, возити (вожу, возишь) szekeren hordani, волочити cipelni, доити fejni, поити itatni, носити (ношу, носишь) hordani, любити (люблю, любишь) szeretni, дѣлити (дѣлю) osztani, свѣтити (свѣчу, свѣтишь) világitani.

Forditási gyakorlatok.

Што дѣлаешь? Слухаю слова пана учителя. Не спи! Учися прилѣжно! Што робитъ голубъ? Ôнъ лѣтае по воздуху. Сироту Бôгъ хоронитъ. Кухарка зварила обѣдъ. Чому ты не куришь? Прото, бо родителѣ говорятъ, же куренье шкодитъ здоровью. Сосѣдъ строитъ нову хижу. На што идешь въ городъ? Продамъ корову, и куплю собѣ едного коня. Ци напоивъ есь вола? Нѣтъ, но доразъ напою. Продавъ бы бывъ емь коня, но дуже мало мнѣ обѣцали купцѣ, прото отжену го назадъ. Голодного накорми! Худобному даруй! Не божися по пустому! Если бы'сь хотѣвъ учитися, бывъ бы'сь счастливъ. Встаньте! Часъ уже робити! Наши домы будованѣ изъ камѣнья. Môй другъ во войнѣ тяжко раненъ бывъ. Наша родина была розорена татарами и турками. Въ Сейкешфегерварѣ коронуются королѣ наши.

Mit beszélnek a tanulók? A tanulók azt beszélik, hogy tudják az egész nyelvtant. Mit kiván (желати) ön? Kérem, hozzon egy jó könyvet! Irtál már atyádnak? Még tegnap irtam neki s ma ismét irni fogok. Mit fogsz irni? Megirom, hogy megdicsért a tanító úr. Mit tennél, ha találnál valamit az uton? Megkeresném gazdáját és visszaadnám neki. Igazat beszélj! A szolgáló feji a tehenet. Szenteltessék meg az Ur neve! A jó nevelés kiöli (истребитъ) a rosszra való hajlamot. Az adott szót tartsd meg!

Иванъ.

(Народна баллада.)

Прійшовъ Иванъ до Марійки
Зачавъ клопотати:
— Ци туй быти Марусенько,
Ци зайти до хаты?

— Ой не стôй ты Иваночку
Ай иди до хаты,
Ей убій ты свою женку
Што будешь кохати! —

— Якъ я знаю Марусенько
Свою женку вбити,
Моя женка якъ ластовка
Буде ся просити. —

— Запри вызоръ, заткай цѣвку
Абы загорѣла,
Поведи ю у густый лѣсъ
Кажи, што здурѣла. —

Заперъ вызоръ, заткавъ цѣвку
Она загорѣла,
Пошовъ с' невъ у густый лѣсъ
Кававъ, что здурѣла. —

Повêвъ ею у густый лѣсъ
Та зачавъ ю бити,
Она стала молоденька,
Та яла просити:

— Ой не жаль ми Иваночку
Што'мь тя не любила,
Только ми жаль Иваночку
Што'мь ти вѣрна была.

Та не жаль ми Иваночку
Што емь молоденька,
Но лишь жаль ми у колысцѣ
Дѣтина маленька.

— Ой не слухай Иваночку
Ей розмовочку,
Бери кладу, та порубай
Ей головочку.

Якъ онъ ей порубавъ
Онь на букаточки,
Та мусѣвъ ю изпрятати
Попôдъ колодочки.

Ишли туда ôвчарики
У лѣсъ за ôвцями,
Та найшли тамъ трупъ Марійки
Пôдъ колодочками.

И они ся порадили,
Дали въ село знати
Та най иде Боднарôвка
Доньку познавати.

Та най иде Боднарôвка
Тѣма пѣшеньками
Ай най иде Боднарôвка
Изъ кониченьками.

Най сѣдлае Боднарôвка
Коня вороного
Та най бере Боднарôвка
Попа молодого.

Ай якъ зачавъ пôпъ молодый
Изъ книжки читати,
Та не могла Боднарôвка
Доньку познавати.

Ой не може пôпъ читати
Передъ слезеньками,
Не можъ доньку упознати
Передъ червачками.

Дала она назбирати
Жовтого пѣсочку,

Посыпати на Марійку
Попѣдъ колодочку.

Ой и коли сей пѣсочокъ
Ой уже изъйде,
Тогды моя та Марійка
До мене ужъ прійде.

*

Прійшовъ Иванъ до домочку
Та зайшовъ до хаты,
Не ма уже тамъ Марійки
Лишь еѣ дукаты.

Ой пошовъ ôнъ по городу,
Капуста ся звила,
Не ма моеѣ Марійки
Што еѣ садила.

Ой пошовъ онъ по городу,
Жито забрынѣло,
Теперь мене за Марійковъ
Сердце заболѣло.

*

— Ой дамъ тобѣ суко
Мальовану скриню,
Та иди ми, та приведи
Вѣнчану газдыню. —

— Не давай ми Иваночку
Мальовану скриню,
Бо я тобѣ не приведу
Вѣнчану газдыню. —

— Ой дамъ тебѣ суко
Ще изъ рѣпы яму,

Иди менѣ та приведи
Моимъ дѣтемъ маму. —

— Не давай ми Иваночку
Ще изъ рѣпы яму,
Бо я тобѣ не приведу
Твоимъ дѣтемъ маму. —

— Ой дамъ тобѣ суко
Коня вороного,
Иди менѣ та приведи
Товарыша мого.

— Не давай ми Иваночку
Коня вороного,
Бо я тебѣ не приведу
Товарыша твого. —

*

Ѣмивъ Иванъ суку
Попôдъ бѣлѣ боки,
Та ударивъ еѣ
У Дунай глубокій.

— Та плыни ты суко
Рôвно съ берегами
Кой ты бо учинила
Розсыпокъ межʼ нами!

Желѣзниця.

Скоро и добро можъ возитися на желѣзницѣ, быстро перевозитъ она и товары. Но зато многихъ и долгихъ трудôвъ, многихъ грошей стоитъ еѣ постройка.

Для желѣзницѣ прежде всего дѣлаютъ дорогу: порубаютъ

лѣсы, прорываютъ горы, а через рѣки сооружаютъ деревяннѣ, камѣннѣ или желѣзнѣ мосты. По пути кладутъ поперечнѣ деревянѣ шпалы, и къ шпаламъ прикрѣпляютъ желѣзнѣ шины.

По желѣзной дорозѣ въ городахъ или большихъ селахъ суть станціи. На сихъ станціахъ желѣзниця мало постоитъ, чтобы еднѣ путешествуючіи могли изыйти, а други — сѣсти на желѣзницю, и чтобы паровозы могли дôстати воду и топливо. Ибо паровоза приведе во движеніе сила пары, котра происходитъ ôтъ нагрѣтоѣ и кипячоѣ воды. Силу сію легко можъ увидѣти, если возьмеме едну склянну трубочку, въ котру нальемн немного воды, заткнеме затычкою. Если нагрѣеме воду, тогда пара пôдойме затычку, если же отнимеме трубочку ôтъ огня, тогда затычка сама опятъ спустится. Сякъ може водяна пара производити движеніе. Сей силою пользуеся желѣзниця, пароходъ (наровый корабль) и инѣ паровѣ машины.

Кромѣ станціи, вдолжь желѣзноѣ дороги строятъ малѣ сторожевѣ хижечки; въ сихъ живутъ сторожи, котрѣ смотрятъ за чистотою дороги. Если бы дагде показилася желѣзна дорога, сторожъ долженъ предупредити машиниста даякимъ знакомъ, (въ день червенымъ флагомъ, а въ ночи — червеною лампою).

Вдолжь желѣзноѣ дороги ставятъ и телеграфнѣ столпы, на котрыхъ прикрѣплена дрôть веде телеграфъ. Черезъ телеграфъ на станціяхъ узнаютъ, где есть тотъ или другій поѣздъ, и такимъ образомъ предупреждаютъ столкновеніе поѣздôвъ.

Быстро несутся паровозы по гладкимъ шинамъ, они везутъ больше вагонôвъ за собою съ народомъ или товарами. Но даколи и для желѣзницѣ бываютъ тяжкѣ времена. Въ зимѣ нерѣдко желѣзну дорогу вѣтеръ совсѣмъ заноситъ снѣгомъ, а паровозъ не може идти дале, пока люди не розчистятъ снѣгъ. Чтобы не были такѣ снѣжнѣ заносы, вдолжь желѣзноѣ дороги звыкли садити дерева.

Кто хоче сѣсти на желѣзницю, долженъ на станціи купити билетъ. На желѣзницѣ есть трехъ классôвъ, найтуншій есть третій, а найдорожшій — первый.

У Сиготѣ, у болотѣ . . .

(Népdal.)

У Сиготѣ, у болотѣ
Гуси гоготали,
А менѣ ся молодому
Паны зрадовали.

Паны ми ся зрадовали,
Сабельку ми дали,
Жолтѣнькое волосичко
На бôкъ зачесали.

А якъ тое мамка вчула,
Тай ся засмутила,
Же на моей головоньцѣ
Шапка сь засвѣтила.

Шапочка ся засвѣтила,
На боцѣ ременьчокъ,
Диви, диви, моя мамко,
Якій я жовнѣрокъ.

Ой ты гадашь моя мамко,
Ожъ катунѣ добре,
А катунѣ молодому
Воронъ очи добле.

Beszélgetés.

— A vasúton. —

Куда иде сей поѣздъ?	Hová megy ez a vonat?
Сей поѣздъ (потягъ) иде до Дебрецина.	Ez a vonat Debrecenbe megy.
Коли ôтходитъ поѣздъ до Кошиць?	Mikor indul a vonat Kassa felé?
Особовый поѣздъ ôтходитъ о 7-ой годинѣ рано, но 8-го часа отойде скорый (поспѣшный), котрый о три годины скорше прийде до Кошиць.	A személyvonat indul 7 órakor reggel, de 8 órakor megy el a gyors (vonat), mely 3 órával hamarább érkezik meg Kassára.
Если такъ, та купѣтъ ми билетъ (картку) другоѣ классы до скорого (поспѣшного) поѣзду.	Ha úgy (áll a dolog), akkor vegyen nekem II. osztályú jegyet a gyors vonathoz.
Якъ зовеся найблизша станція?	Hogy hivják a legközelebbi állomást.
Не знаю, но поѣздъ не задержуеся на тôй стаціи.	Nem tudom, de a vonat nem áll meg azon az állomáson.
Пане кондукторъ, дайте намъ отдѣльное купе (ваґонъ), мы идеме до Кошиць.	Konduktor úr, adjon nekünk külön kupét, mi Kassára megyünk.

Прошто туй такъ много подорожныхъ е въ чекальняхъ и на перонѣ?	Miért van itt oly sok utas a várótermekben és a peronon.
Прото, бо туй сбѣгнеся больше желѣзнодорожныхъ линій.	Azért, mert itt több vasuti vonal fut össze.
Ци долго стоитъ туй поѣздъ?	Sokáig áll itt a vonat?
Лишь пять минутъ.	Csak öt percig.
Што же чекаеме?	Hát mit várunk?
Теперь входитъ единъ товаровый поѣздъ изъ Уйгеля.	Most jön be egy tehervonat Ujhelyből.
Носильщикъ, принесѣтъ изъ реставраціи фляшку червеного вина, пачку герцеґовинского догану и циґаретовѣ папери и пачочку запалокъ!	Hordár, hozzon a vendéglőből egy üveg piros bort, (egy) köteg hercegovinai dohányt, cigarettapapirosokat és egy skatulya gyufát!
Наше купе переполнено, прошу мнѣ указати другое мѣсто!	A mi kupénk túl van tömve, kérem mutasson nekem más helyet!
Не могу, бо не маю.	Nem tehetem, mert nincs!
Где начальникъ стаціи?	Hol az állomásfőnök?
Поѣздъ отходитъ!	A vonat indul!
Высѣдати!	Kiszállani!
Кôлько платится за фіакра?	Mennyit kell fizetni a fiakerért?
Фіакеръ до города коштуе 1 корону; а мѣсто во омнибусѣ 20 филл.	A fiaker a városba 1 koronát ér, az omnibuszban pedig egy hely 20 fillért.
Ци далеко гостинниця?	Messze van-e a vendéglő?
Совсѣмъ близко, на углу великоѣ улицѣ.	Egészen közel, a nagy utca sarkán.
Завезѣтъ мене туда!	Vigyen el engem oda!

16. §. A kivételes igék.

Az igeragozási kivételek legnagyobbrészt csak a jelentő mód jelen idejére vonatkoznak, ezért a kivételes igéket a jelen idő alakváltozása szerint 7 csoportba szokták összefoglalni.

I. csoport.

-сти, -зти és **-рти** végzetű igék:

őnévi igenév	Jelen idő	Mult idő	Paran-csoló	Állapoth. igenév		Szenvedő melléknévi* igenév
				jelen	mult	
лести fonni	плету fonok плетешь stb. плетутъ	плê-въ (-лъ) -ла, -ло fontam	плети	плетучи fonva	плев-ши	плетеный fonott
ести seperni	мету	мêвъ (-въ), -ла, -ло	мети	метучи		метеный
вѣсти virítani	цвѣту	цвѣвъ(-лъ), -ла, -ло	цвѣти	цвѣтучи		—*)
ости nőni	росту	росъ, -ла, -ло	рости	ростучи		—
ести vezetni	веду	вêвъ(лъ), -ла, -ло	веди	ведучи		веденый
ласти rakni	кладу	клавъ(лъ), -ла, -ло	клади	кладучи		кладеный
расти lopni	краду	кравъ(лъ), -ла, -ло	кради	крадучи		краденый
асти esni	паду	павъ(лъ), -ла, -ло	пади	падучи		—
рясти fonni	пряду	прявъ(-въ), -ла, -ло	пряди	прядучи		пряденый
ѣсти ülni	сяду	сѣвъ(-лъ), -ла, -ло	сядь	сѣдячи		—
дти menni	иду	ишовъ(въ) -ла, -ло	иди	идучи		шедшій
ести vinni	несу	нêсъ, -ла, -ло	неси	несучи		несеный
асти legelni	пасу	пасъ, -ла, -ло	паси	пасучи		пасеный
рясти rázni	трясу	трясъ, -ла, ло	тряси	трясучи		трясеный
езти vinni (szekeren)	везу	вêзъ, -ла, -ло	вези	везучи		везеный
рызти (rágni)	грызу	грызъ, -ла, ло	грызи	грызучи		грызеный
ѣзти mászni	лѣзу	лѣзъ, -ла, -ло	лѣзь	лѣзучи		
ребсти gereblyélni	гребу	грêбъ, -ла, -ло	греби	гребучи		гребеный
кубсти kopasztani	скубу	скубъ, -ла, -ло	скуби	скубучи		скубеный
ерти dörzsölni	тру, трешь	теръ, -ла, ло	три	тручи	терши	тертый

éppen így дерти (nyúzni), умерти (meghalni), приперти, перти (tolni, támasztani), жерти (falni), простерти (kiterjeszteni) stb.

ѣсти enni	ѣмь, ѣшь, ѣсть ѣме, ѣсте, ѣдятъ	ѣвъ, ѣла, ѣло	ѣжь	ѣдячи	ѣвши	ѣдженый
повѣсти megmondani	повѣмь, -шь, -сть повѣме, повѣсте, повѣдятъ	повѣвъ, -ла, -ло	повѣжь	повѣдаючи	повѣвши	повѣданый

Jegyzet. Az alanyi igéknek (verba intransitiva) szenvedő alkatú igenevük nincs, ezt csak a mult időből -ый raggal képezett melléknévi alakkal fejezik ki. Igy: цвѣлый -ла, -ое, = a kivirított, рослый = felnőtt, упалый = leesett stb.

II. csoport.

-чи végzetű igék:

Főnévi igenév	Jelen idő	Mult idő	Paran-csoló mód	Állapot-határozó igenév	Szenvedő melléknévi igenév
печи sütni	пеку печешь пече печеме печете пекуть	пе̂къ, пекла, пекло	печи	пекучи	печеный
речи mondani	реку	ре̂къ, -кла, -ло	речи	рекучи	реченый
волочи cipelni	волоку vagy волочу, волочишь	волокъ, -кла, -кло	волочи	волокучи	волоченый
сѣчи vágni	сѣку v. сѣчу, сѣчешь	сѣкъ, -кла, -кло	сѣчи	сѣкучи	сѣченый
товчи törni	товку v. товчу	товкъ, -кла, -кло	товчи	товкучи	товченый
прячи befogni	прягу v. пряжу пряжешь stb.	прягъ, -гла, -гло	пряжи	прягучи	пряженый
мочи birni, -hat, -het	могу v. можу можешь stb.	могъ, -гла, -гло	можи	могучи	моженый
стеречи őrizni	стерегу v. стережу, стережешь	стере̂гъ, -гла, -гло	стережи	стережучи	стережены
стричи nyirni	стригу v. стрижу стрижешь	стригъ, -гла, -гло	стрижи	стрижучи	стриженый
лечи lefeküdni	лягу, ляжешь, лягуть	ле̂гъ, легла лягъ, -гла	ляжь		
вeречи dobni	вергу, вержешь	вергъ, вергла вергло	вержь вержи		верженый

III. csoport.

-нути végzetű igék.

Főnévi igenév	Jelen idő	Mult idő	Parancsoló mód	Állapoth. igenév jelen	Állapoth. igenév mult	Szenvedő melléknévi igen.
вигнути mozgatni	двигн-у, -ешь, -е -еме, -ете, -утъ	двигъ, двигла, двигло vagy двигнувъ, двигнула, двигнуло	двиги v. движи	двигнучи	двигнувши	двигненый v. двигнутый
ернути visszafordulni	верну, -ешь	вернувъ, -ла, -ло	верни		вернувши	верненый
аснути elaludni	гасну, -ешь	гасъ, гасла, гасло гасну-въ, -ла, -ло	гасни	гаснучи	гаснувши	гаслый
п(б)нути pusztúlni	гину, -ешь	гибъ, гибла, гибло vagy гинувъ, -ла, -ло	гинь	гинучи	гинувши	гинутый
инути dobni	кину, -ешь	кинувъ, -ла, -ло	кинь	кинучи	кинувши	киненый v. кинутый
лынути folyni	плыну, -ешь	плывъ, плыла, плыло плынувъ, -ла, -ло	плыни	плынучи	плывши	
ягнути elérni	сягну, -ешь	сягъ, сягла, сягло сягнувъ, -ла, -ло	сягни	сягнучи	сягнувши	сягненый v. сягнутый
тягнути húzni	тягну, -ешь	тягъ, тягла, тягло тягнувъ, -ла, -ло	тягни	тягнучи	тягнувши	тягненый v. тягнутый
слабнути gyengülni	слабну, -ешь	слабъ, -ла, -ло слабнувъ, -ла, -ло	слабни	слабнучи	слабши	слаблый
пристигнути megérni	пристигну -ешь	пустигъ, -ла, -ло	пристигни	пристигнучи	пристигши	пристиглый

счезнути elveszni, eltünni, утихнути elhallgatni, elcsendesedni stb.

IV. csoport.

-ѣти végzetű igék:

Főnévi igenév	Jelen idő	Mult idő	Parancs. mód	Állapoth. igenév		Szenvedő mellékn. igenév
				jelen	mult	
горѣти égni	горю, -ишь, -итъ	горѣвъ, горѣла, горѣло	гори	горячи	горѣвши	
зрѣти nézni	зрю, зришь	зрѣвъ, зрѣла, зрѣло	зри	зрячи	зрѣвши	зрѣнный
звенѣти zengeni	звеню, -ишь	звенѣвъ, звенѣла звенѣло	звени	звенячи	звенѣвши	
видѣти látni	виджу, видишь, . . . видятъ	видѣвъ, видѣла, видѣло	види v. видь	видячи	видѣвши	видѣнный
сидѣти ülni	сижу, сидишь	сидѣвъ, -ла, -ло	сиди	сидячи	сидѣвши	
висѣти függni	вишу висишь висятъ	висѣвъ, висѣла, висѣло	вись	висячи	висѣвши	
вертѣти forgatni fúrni	верчу вертишь вертятъ	вертѣвъ, вертѣла вертѣло	верти	вертячи	вертѣвши	
хотѣти akarni	хочу хочешь хотятъ v. хочутъ	хотѣвъ, -ла, -ло	хоть v. хочь	хотя v. хотячи	хотѣвши	

Éppen így: болѣти (болитъ) fájni, блестѣти (блещу) ragyogni, смотрѣти (смотрю) nézni stb.

V. csoport.

-ити végzetű igék.

Főnévi igenév	Jelen idő	Mult idő	Parancsoló mód	Állapoth. igenév jelen	Állapoth. igenév mult	Szenvedő melléknévi igen.
ити verni	бью, бьешь бье, бьеме, бьете, бьютъ	бивъ, била, било	бий	бьючи	бивши	битый
ити inni	пью	пивъ, пила, пило	пий	пьючи	пивши	питый
ити v. лляти önteni	ллью, -ешь	ливъ, лила, лило ллявъ, лляла, ллялo	лльи v. лій	ліючи	ливши ллявши	литый ллятый
ити fonni	вью, -ешь -вьютъ	вивъ вила, вило	вий	віючи вьючи	вивши	витый
кити élni	жию, -ешь v. живу	живъ, жила, жило	жій живи	живучи	живши	житый

éppen így megy: шити varrni, гнити rothadni, доити fejni, поити itatni stb.

озити szeren hordani	вожу, возишь, возятъ	возивъ, -ла, -ло	вози	возячи	возивши	воженый
одити vezetni	воджу, водишь, водятъ	водивъ, -ла, -ло	води	водячи	водивши	во(д)женый
одити járni	ходжу, ходишь, ходятъ	ходивъ, -ла, -ло	ходи	ходячи	ходивш	ходженый
адити ültetni	саджу, садишь, садятъ	садивъ, -ла, -ло	сади	садячи	садивши	садженый

éppen így kell ragoznunk a köv. igéket: радити tanácsolni, будити ölteni, родити szülni stb.

носити hordani	ношу, носишь, носятъ	носивъ	носи	носячи	носивши	ношеный
просити kérni	прошу	просивъ	проси	просячи	просивши	прошеный

éppen így вѣсити akasztani, гасити oltani, stb.

любити szeretni	люблю, любишь, любятъ	любивъ, -ла, -ло	люби	любячи	любивши	любленый
упити venni	куплю	купивъ, -ла, -ло	купи	купуючи	купивши	купленый

ezek szerint ragozzuk: ловити vadászni, робити dolgozni, ѣмити (ѣмлю) megfogni, ломити törni, топити fűteni, ставити állitani, мовити mondani, ступити lépni stb.

свѣтити világitani	свѣчу, свѣтишь, свѣтятъ	свѣтивъ, -ла, -ло	свѣти	свѣтячи	свѣтивши	свѣценый
крутити forgatni	кручу, крутишь	крутивъ, -ла, -ло	крути	крутячи	крутивши	крученый

éppen így: пустити (пущу, пустишь) engedni, посѣтити meglátogatni stb.

VI. csoport.

-ати, -яти végzetű igék:

Főnévi igenév	Jelen idő	Mult idő	Paran-csoló	Állapoth. igenév jelen	Állapoth. igenév mult	Szenved[ő] melléknév[i] igenév
брати elvenni	беру, берешь, берутъ	бравъ, -ла, -ло	бери	беручи	бравши	бранный
драти, дерти nyúzni	деру	дравъ, -да, -ло деръ, -ла, -ло	дери v. дри	деручи	дравши	дранный дертый
прати tiporni	перу, перешь	правъ, -ла, -ло	пери	перучи	правши	пранный
гнати hajtani	жену, женешь, женутъ	гнавъ, -ла, -ло	жени	женучи	гнавши	гнанный
жд(ж)ати várni	жду, -ешь ждутъ	ждавъ, -ла, -ло	жди ждай	ждучи	ждавши	жданный
жрати, жерти falni	жри	жравъ, -ла, -ло жеръ, -ла -ло	жри жери	жручи	жерши	жертый
взяти elvenni	возьму	взявъ, -ла, -ло	возьми	—	взявши	взятый
звати hivni	зву, зову, зовешь, зовутъ	звавъ, -ла, -ло	зови	зовучи	звавши	званный

Éppen így: ссати szopni (ссу), рвати tépni (рву), ткати fonni (ткаю tчу, тчешь), клепати kalapálni (клеплю, клеплешь, клепавъ), храмати sántít[ani] (храмлю), сыпати önteni (сыплю), сукати sodorni (сучу), скакати ugr[ani] (скачу), кликати hivni (кличу), плакати sirni (плачу), метати dobálni (ме[чу], мечешь), прятати rejteni (прячу, прячешь), топтати tapodni (топчу), писк[ати] sipolni (пищу), свистати fütyölni (свищу), шептати sugni (шепчу).

вязати kötni	вяжу, вяжешь, вяжутъ	вязавъ, -ла, -ло	вяжи	вяжучи	вязавши	вязанны[й]

Éppen így: казати mondani (кажу), двигати emelni (движу), лизат[и] nyalni (лижу), рѣзати vágni (рѣжу).

писати irni	пишу, пишешь, пишутъ	писавъ, -ла, -ло	пиши	пишучи	писавши	писанны[й]

Éppen így: тесати faragni (тешу), чесати fésülni stb.

кричати lármázni	кричу, кричишь, кричать	кричавъ	кричи кричь	кричачи	кричавши	
лежати feküdni	лежу, лежишь, лежатъ	лежавъ	лежи	лежачи	лежавши	
спати aludni	сплю, спишь, сплятъ	спавъ	спи	спячи	спавши	спаный
жати aratni	жну, жнешь, жнутъ	жавъ, -ла, -ло	жни	жнучи	жнавши	жатый

Épp így: тяти vágni (тну), зачати kezdeni (зачну), кляти átkozni (клену, клени, клявъ) s

VII. csoport.

-овати, -евати végzetű (gyakorító) igék:

Főnévi igenév	Jelen idő	Mult idő	Parancs. mód	Állapoth. igenév		Szenvedő mellékn. igenév
				jelen	mult	
уповати vásárolni	купую, купуешь, -е купуеме, купуете, -ютъ	куповавъ, -ла, -ло	купуй	купуючи	куповавши	купованный

Példák: вѣровати hinni, зимовати telelni, пановати uralkodni, повинова-я engedelmeskedni, радоватися örülni, цѣловати csókolni, силовати kinálni, yszeríteni, воевати harcolni, ночовати éjszakázni, розсказовати parancsol-ni, указовати mutogatni, мальовати festeni, слѣдовати következni, плювати ködni stb.

Fordítási gyakorlatok.

(Az I. csoport igéihez.)

Принеси ми мало воды! Куда несешь тото письмо? Ци принêсъ есь ми хлѣба? Кого привêзъ Иванъ? Нашъ вôзъ дуже трясе. Грѣшника грызе совѣсть. Павелъ упавъ на землю. Пшениця уже доста пôдросла. Сядь собѣ брате туй, коло мене! Не бойся, не умрешь! Что ѣшь Иване? Пой сюда, повѣмь тебѣ! Гафія потерла коноплѣ. Кто ся приперъ къ стѣнѣ? Ружа цвѣтучи сильно пахне. Крадену вещь не купуйте! Идучи не бесѣдуй съ людьми! Служниця наклавши огня, стала курку скубсти.

Mit hoztál ide? Eredj, vidd el ezt a levelet a postára! Anna seperd ki a szobát! Ülj le arra a fonott székre! Vezesd ide azt a lopott lovat! A gabona már megnőtt. A rózsa kivirított. Tedd a lóra ezt a nyerget. Péter a szekérre ült és elment a vásárra. Ne másszál a fára, nem esel le róla.

(2. csop.)

Я не могу идти съ вами. Кедь не можешь, та останься дома, будешь товчи сôль. Братъ мой лêгъ собѣ на постѣль. Солнце пече ми голову. Мати напекла намъ три хлѣбы. Ôвчарь обстригъ ôвцѣ. Федоре упряжи коней идъ возу! Уже'мь запрягъ. Товкучи соль, побивъ емь собѣ руки. Служниця сѣче капусту. Что ся за мновъ волочишь?

Mit eszel? Sült tyukot és tört paszulty. Miért fogtad be a lovat? Mert az úr mondotta. Most nem mehetünk. Tegnap sütött a nap, akkor lehetett volna elmenni. Ki nyírt meg? Atyám nyír engem mindig. A kutya őrzi a házat. A Tisza a Dunába ömlik (течи).

(3. csoport)

Пшеницця пристигла. Войско двигнулося изъ села и скоро изчезнуло за лѣсомъ. Во войнѣ погибло много людей. И половина войска не вернулася домôй. Загаси свѣчку! Будь тихо, кедь ся кинешь, доразъ ударю тя. Блудный сынъ покинувши домъ родительскій, ôтдаливая въ чужину. Но скоро досягла его пôдла доля. Гроши отплыли ôтъ него скоро, и ледва не изчезъ изъ голоду. Услабши дуже, вернувся къ отцю.

Ma vasárnap van. A harangozó meghúzta a harangot és erre megmozdult (двигнутися) a falú, az emberek a templom felé siettek. A csillagok fénye már kialudt. Nálunk holnap lesz a szüret. Meggyengült a bor ereje. Jövőre, ha elérjük, jobb szüretünk lesz. A kipusztult szőlő helyett uj amerikai tőkéket ültettünk s már azok is fognak teremni. Dobd el azt a szivart, úgyis elaludt már!

(4. csoport.)

Домъ сосѣда горитъ. Ци видите? Вижу, я уже на полю увидѣвъ дымъ. Штось все ми въ ухо звенѣло, не хотѣлося мнѣ ни робити, ни сидѣти, предвидѣвъ емь опасность. Што ся вертишь туй у дворѣ, иди гаси огонь! А сосѣдъ где-е? Тамъ сидитъ въ загородѣ пôдъ яблонкою и сидячи смотритъ на пожаръ. Видѣвши, што не годенъ огонь загасити, вернувся въ загороду.

Nézd csak, mi van ott? Mi ég ott? Nem látod, hogy a korcsma már leégett? A szél csak úgy forog, még erre is fordulhat. Ne üljünk tétlenül, mert felettünk függ a veszedelem! Ülve nem mentünk meg semmit.

(5. csoport.)

Ковачъ набивъ обручи на колеса. Пусти пса пôдъ стôлъ, вылѣзе на стôлъ. Не ходи Грицю на вечерницю! Жий спокойно, бо будешь битый! Иванъ напившися упавъ съ воза и страшно побився. Сокотися отъ напитого чоловѣка. Не лльи уже бôльше, бо я не люблю напиватися. Ученый водитъ, а неукій слѣдомъ бродитъ. У ночи свѣтитъ мѣсяць. Не крути брате, бо перекрутишь! Не проси ôтъ богатого, но ôтъ щирого!

A ki ájtatosan élt, nyugodtan halhat meg. A méh reggeltől estig dolgozik. Megfogták a tolvajt. Ki járt itt? Holnap fogjuk szekeren hórdani a mezőről a gabonát. Atyám sok fát ültetett a kertben. Nálunk az ipar szépen kifejlődött. Az emberek sokat dolgoznak és keveset járnak a korcsmába. Én már öreg vagyok, azért már nem bőjtölök. A burgonya nem szereti a nedves földet.

(6. csoport.)

Призови слугу и кажи ему, обы упрягъ коней идъ возу. Приведи сюда того бѣдного! Жоны жнутъ жито серпами. Возьми перо и тинту и дай ми церузу, котру взявъ есь ôтъ мене. Гдесь роздеръ нагавицѣ? На плотѣ. Та якъ? Та такъ, я хотѣвъ перескочити плôтъ, но упавъ емь. Чому'сь приперъ драбину идъ дереву! Ци такь опятъ изорвавъ есь много сливокъ? Та ци не нажеръ есь ся уже! Ждай, ждай будешь ты'ще днесь плакати! Заберися вотти!

Ki aratta le a zabot? Ki köti amott a kévéket? És ki alszik amott az asztag alatt? No csak, kiálts reá, hogy ne feküdjék már, hanem jöjjön dobálni a kévéket a szekérre. Jertek velem, megmutatom nektek, hogy letiporta a zivatar a gyümölcsfákat. Miért sirsz? Miért bújsz (прятатися) el előlünk? Ne szundikálj, hanem ird meg már azt a levelet!

(7. csoport.)

Отецъ розсказуе фамиліи. Честуй родителей! Ковачъ куе съ клепачомъ. Боднарь набивае обручи па бочку. Кто не хоче, того не силуй! Не вѣруй каждому! Счастливый, кто уповае на Господа! Маляръ замальовавъ мою хижу.

Ádámnak a paradicsomban minden állat engedelmeskedett. Örvendett az egész természet. Ádám uralkodott az egész világ fölött. A katonák vitézül harcoltak. Bőjtben ne táncoljatok! Mutogassátok meg a vendégeknek a vidék szépségeit!

На тôмъ боцѣ при потоцѣ . . .

(Népdal.)

На тôмъ боцѣ при потоцѣ
Два прутики гнутся,
Надо мною, молодою
Два хлопчики бьются.

Хоть ся бийте, хоть не бийте,
Я ваша не буду,
Иванкови'мъ ручку дала,
Иванкова буду.

Не журися . . .

(Népdal.)

Не журися моя мила
Ожъ я пью,
Бо будешь ты бановати
Якъ умру.

Ой будешь ты бановати
Тай еще плакати ;|
Якъ я буду в' темнôмъ гробѣ
На вѣки лежати.

Beszélgetés.

— A városban. —

Якъ зовеся сей городъ?	Hogy hivják ezt a várost?
Ци далеко стація ôтъ города?	Messze van az állomás a várostól?
Повезѣтъ мня въ першу гостинницю!	Vigyen el (szekeren) a legelső vendéglőbe!
Где вы бываете (живете)?	Hol lakik ön?
Я бываю при Великой Улицѣ подъ числомъ 34.	Én a Nagy-utca 34. sz. alatt lakom.
На долинѣ (партерѣ), ци на поверсѣ?	A földszinten, vagy az emeleten?
На другомъ поверсѣ; ôкна отворяются на бочну улицю.	A második emeleten; az ablakok a mellék utcába nyilnak.
Прошто сеся улиця такъ дуже оживлена?	Miért oly élénk ez az utca?
Ибо туй е найбольше склепôвъ и тротуаръ туй найширшій.	Mert itt van a legtöbb bolt és a járda itt a legszélesebb.
Прôйдѣмъ черезъ тоту площадь!	Menjünk át azon a téren!
Што увидиме тамъ?	Mit látunk ott?
Тамъ е найкраcша церковь города и епископска резиденція.	Ott van a város legszebb temploma és a püspöki palota.
Ци видите уже позолоченый крестъ и блестящій куполъ церкви?	Látja-e már a templom aranyozott keresztjét és fénylő kupoláját?
Вижу, о то цѣле прекрасный будинокъ.	Látom, ó az csakugyan gyönyörű épület.
А тамъ што за палата?	Hát ott miféle palota van?

То касарня. — Az a kaszárnya.

Теперь же идѣмъ на рынокъ! — Most pedig menjünk a piacra!

На пути увидиме изъ едного боку судъ и почту, а изъ другого боку городскій домъ. — Az uton az egyik oldalról látni fogjuk a biróságot, a másik oldalról a városházát!

Где е больниця? — Hol van a kórház?

Въ новôй части города. — A város uj részében.

Ци е театръ въ семъ городѣ? — Van-e szinház ebben a városban?

Е, тамъ стоитъ на площади имени Раковція. — Van, ott ál a Rákóczi-téren.

Но уже, вижу, поздно, электричнѣ лампы уже свѣтятъ, часъ уже вернутися въ гостинницю. — De már látom, késõn van, az elektromos lámpák már világitanak, ideje már visszatérnem a vendéglőbe.

17. §. Határozószó.

A határozószók a cselekvés vagy történés körülményeinek, — u. m. a hely, idő, mód vagy ok — meghatározására szolgálnak, vagy valamely más beszédrész jelentését módosítják. Péld. Иванъ *прекрасно* спѣвае = Iván *nagyon szépen* énekel. Ты *дуже* добру книгу читаешь = Te *nagyon* jó könyvet olvasol.

A határozószók részint egyszerű törzsszók, részint állandósított ragos névszók és pedig vagy a névmásokból, vagy a főnevekből, melléknevekből és számnevekből vezethetők le.

A határozószók fajai:

1. Helyhatározók. (Нарѣчія мѣста).

Hol? (где?) kérdésre: ту, туй, тутъ, тутка = itt, тамъ, тамки = ott, гдесь = valahol, всюда = mindenütt, онде геньде = amott, нигде = sehol, далеко = messze, близь, близько = közel, дома = otthon, посередъ = közben.

Hová? (куда? куди? кудьı?) туда (ы) = oda, сюда (ы) = ide, кудысь = valahová, горѣ = fel, долѣ = le, домôй = haza, назадъ = vissza, на передъ, въ передъ = előre, вонъ = kifelé, на право = jobbra, на лѣво = balra.

Honnan? (Ôтки?) ôтти, ôттамъ = onnan, ôткись = valahonnan, изъ заду = hátulról.

2. *Időhatározók.* (Нарѣчія времени.)

Mikor? (коли?) kérdésre: Тогда, тогдѣ akkor, колись valamikor, гдеколи valamikor, иногда valamikor régen, хоть коли bármikor, нынѣ most, ma, вчера tegnap, вечеръ, вечеромъ este, давно régen, позавчера tegnapelőtt, днесь, днеська ma, днемъ nappal, штодень naponkint, завтра holnap, позавтрю holnapután, въ ночи éjjel, съночи tegnap, позасъночи tegnapelőtt, рано, раненько reggel, пôздно későn, теперь most, разъ egyszer, замолоду fiatal korban, нарôкъ egy év mulva, вълони tavaly, опятъ ismét, потôмъ azután, заразъ azonnal, часто gyakran.

Mióta? (ôтъ коли?) kérdésre: ôтселѣ mostantól, ôттогды akkortól, зъ давна régóta, ôтъ сего дня, ôтъ нынѣ a mai naptól kezdve, ôтъ рана reggeltől, 'зъ молоду fiatal kor óta.

Meddig? (*До коли?*) kérdésre: доселѣ mostanáig, поки, пока míg, доти addig, доки míg, до дня reggelig, hajnalban, до завтра holnapig.

3. *Módhatározók.* (Нарѣчія образа.)

Якъ? hogyan? Такъ úgy, сякъ így, якось valahogy, всяко mindenféleképen, инакъ, инакше másképen, ніякъ sehogysem, ледва alig, дуже nagyon, еще még, снова ujból, тихо csendesen, дешево olcsón, очень nagyon, очевидно szemmelláthatólag, свобôдно, вôльно szabad, гораздъ jól, дармо hiába, даромъ, задаръ ingyen, духомъ gyorsan, доста elég, лишь, лише, лемъ csak, добре, добрѣ jól, красно szépen, крадки lopva, по людски emberségesen, мовчки csendesen, много sok, мало kevés, надто túl, azonfelül, може talán, помалу lassan, зновъ ujból, пѣше, пѣшкомъ gyalog, на потемки sötétben, певно biztosan, просто egyenesen, скоро gyorsan, слабо gyengén, насилу erőszakkal, тайкомъ titkon, натще éhgyomorral, токмо csak, хиба talán, csaknem, цѣле csakugyan, шкода kár, завъдовшки hosszában, лучше, лѣпше jobban, гôрше rosszabbul, трояко háromféleképen, двочи kétszer, тричи háromszor, по пански urasan.

4. *Okhatározók,* (Нарѣчія причины.)

Чому? Чого? Для чого? Зачто? Прочто? Miért? Тому, для того, зато, прото azért, чомусь, для чогось valamiért.

5. *Igenlők.* (Нарѣчія подтвержденья.)

Айно igen, вправдѣ, справдѣ, поправдѣ valóban, єднако mégis, може быти lehet, ачей talán stb.

6. *Tagadók* (Нарѣчія отрицанья.)

Нѣтъ nem, не ne, ничъ semmi, semmit.

Fordítási gyakorlatok.

Дерево скоро зеленѣе. Вчёра падавъ дождь. Днемъ роби, а въ ночи спи! Куда идешь? Иду домôй. Где бываешь? Близь города. Иди вонъ! Што нового дома? Жени на право! Коли могу пôйти къ вамъ? Хоть коли, завтра буде найлѣпше. Где'съ бывъ съночи? Вижу, дармо говорю я тобѣ! Ты очевидно тяешь!

Hogy vagy? Mikor jösz hozzánk? Meddig maradsz nálunk? Mióta viseled ezt a ruhát? Hová mégy jövőre? Isten mindenütt jelen van. Messze van még a szüret. Térj vissza szülőföldedre! Ne járj későn este az utcákon! Tavaly ilyenkor már learattunk. Régóta lakunk mi már itt.

Природа.

Вы часто чули или читали слово *природа*. Ци знаете вы, что означае то слово? Тѣмъ словомъ зовеме все, что Бôгъ сотворивъ на свѣтѣ и что видиме вокругъ себе. Земля, вода, воздухъ и повѣтрье, каменѣ, рослины (дерева, травы, сбôже и т. д.), потôмъ звѣрѣ, птахи, люди — все то зовеся еднимъ словомъ: *природа*.

До природы не принадлежатъ наши домы, мосты, орудія, одежа и т. д., бо то мы, люди, сами сдѣлали своими руками. Но поодиноки части, изъ чего стоятъ домы, мосты, орудія, одежа, мы взяли изъ природы, якъ напримѣръ: дерево, каменѣ, вапно, солому, желѣзо, волну и т. д.

Изъ сего видно, же мы, люди, не могли бы жити и обôйтися безъ природы. Ба, и мы жіеме природою, бо кормиме себе рослинами и мясомъ изъ звѣрей, птахôвъ и т. д., напоюеме и умываеме себе водою, дыхаеме воздухомъ лѣчиме себе въ случаяхъ слабости или болѣзни всякими рослинами и матеріями изъ землѣ и т. д.

Части, изъ котрыхъ состоитъ природа, роздѣляются на три отдѣлы. До первого отдѣла природы принадлежатъ тѣ сѣ части, котрѣ жіютъ, якъ напримѣръ: звѣри, птахи, рыбы, мухи и т. д. Сей отдѣлъ природы зовеся *царствомъ животныхъ*.

До второго отдѣла природы принадлежатъ тѣ еѣ части, котрѣ ростутъ, якъ напримѣръ: дерева, травы, сбоже и т. д. Сей отдѣлъ природы зовеся *царствомъ ростеній* или *рослинъ*.

А до третього отдѣла природы принадлежатъ тѣ еѣ части, котрѣ не маютъ орґанôвъ, т. е. орудій, способностей до житья або ростенья, якъ напримѣръ: вода, воздухъ, камѣнье, желѣзо и т. д. Сей отдѣлъ природы зовеся *царствомъ неорганичнымъ*.

Животнѣ, т. е. живѣ существа або живѣ сотворенья Божѣ на землѣ жіютъ и двигаются (киваются) каждое по своей волѣ: они ходятъ, бѣгаютъ, лѣтаютъ, плаваютъ; они видятъ, чуютъ, чувствуютъ боль и радость; они выдаютъ изъ себе розличнѣ звуки або голосы; они кричатъ, спѣваютъ, ревутъ, пещатъ и т. д.

Всюда на землѣ, найдеме розличныхъ животныхъ: въ теплыхъ и холодныхъ сторонахъ земли, на землѣ, въ землѣ и надъ землею, во воздусѣ, на вершинахъ горъ и въ глубинахъ морей. Всюда на землѣ найдеме и ростенья или рослины. Всюда на землѣ, верхъ земли и въ землѣ найдеме и неорґаничнѣ существа. Всю сію красну природу сотворивъ Бôгъ небесный!

Упавъ морозъ . . .

(Népdal.)

Упавъ морозъ сивый коню,
Не паси,
Ай ты мене до милоѣ
Понеси!

Понеси ня сивый коню
До неѣ,
Най ми сердце не умлѣвае!
Безъ неѣ.

Не стôй дѣвко . . .

(Népdal.)

Не стôй дѣвко подъ облакомъ
Бо вже темна ночка;
Та най ти дамъ шерѣночку,
Та повтирай очка.

Начто бы'мъ ихъ утирала,
'щи плакати буду;
Бо ачей такъ на семъ свѣтѣ
Бѣдочку забуду.

Якъ сосѣда не любити . . .

(Népdal.)

Якъ сосѣда не любити,
Кой сосѣдецъ близько.
Отъ сосѣда та до мене
Перелазецъ низько.

Beszélgetés.

— A szabadban. —

Станьме туй, на семь горбку и пообзераймеся около себе!	Álljunk meg itt, e dombon, és nézzünk körül!
Якъ ся зовутъ тѣ горы, што тамъ ôтъ сѣвера и востока окружаютъ наши долины?	Hogy hivják azokat a hegyeket, melyek ott északról és keletről körülveszik sikságainkat?
То Карпаты; найвысшѣ горы Карпатъ, зовутся полонинами.	Ezek a Kárpátok, a Kárpátok legmagasabb hegyei havasoknak neveztetnek.
А геньде, въ долинѣ, яка рѣка тече?	Hát amott, a sikságon milyen folyó folyik?
То найбольша рѣка Угорська, зовеся Тисою.	Az a legnagyobb magyar folyó, Tiszának hivják.
Ци глубока вода Тисы?	Mély-e a Tisza vize?
Дагде дуже глубока.	Néhol nagyon mély.
Ци е въ ней много рыбъ?	Van-e benne sok hal?
О е богато!	O van bőven?
Што ся родитъ на ровнинахъ подкарпатскихъ?	Mi terem a kárpátalji sikságokon?
Пшениця, жито, тенгериця, овесъ, пасоля, бандурки (крумплѣ) и пр.	Buza, gabona, tengeri, zab, paszuly, burgonya stb.
А винницъ ци е?	Hát szőlők vannak-e?
На южныхъ бокахъ горъ Середнянскихъ, Унгварскихъ, Мукачовскихъ и Уйгельскихъ родится солодкое грозно, изъ котрого отличное вино достаеся.	A szerednyei, ungvári, munkácsi és ujhelyi hegyek déli oldalain édes szőlő terem, melyből kitünő bort nyernek.
О та цѣле благословенна то земля подкарпатска!	O hát csakugyan áldott ez a kárpátalji föld.
Е туй всего, богато. Въ лѣсахъ всякихъ деревъ, якъ: дубôвъ, букôвъ, березъ, вôльхъ, ясѣньôвъ, смерекъ, въ горахъ соли, металôвъ, маеме чистого воздуха и свѣжоѣ воды.	Van itt mindenből, bőven. Az erdőkben mindenféle fák, mint: tölgyfák, bükkfák, nyirfák, égerfák, kőrisfák, fenyőfák, a hegyekben só, ércek, van tiszta levegőnk és friss vizünk.
Жіе-ли въ лѣсахъ дичина?	Él-e vad az erdőkben?
Жіютъ заяцы, серны, оленѣ, тагде трафится и вовкъ, та медвѣдь.	Élnek nyulak, őzek, szarvasok, néhol megakad a farkas és a medve is.

Где е градска (дорога)?	Hol van az országút?
Тамъ долѣ не далеко ôтъ рѣки.	Ott alul, nem messze a folyótól.
Што написано на тотъ камень?	Mi van felírva arra a kőre?
Имя селъ, куда веде дорога.	A faluk nevei, a hová vezet az út.
Ба чіи суть сесѣ нивы, поля и загороды?	Vajjon kiék ezek a szántóföldek, mezők és kertek?
На лѣво, то все графское, а направо — сѣлское.	Jobbra ez mind gróﬁ (vagyon), balra pedig községi.
Но уже туй село!	De már itt a falú!
Съ Паномъ Богомъ!	Az Ur Istennel!

18. §. Előljáró. (Предлогъ.)

Az előljárók a szavaknak egymáshoz való viszonyát jelölik meg; megelőzik és bizonyos esetbe kivánják a főnevet.

1. *Birtokos (Родительный) esettel járnak:* **безъ** (nélkül), **для** (-ért, miatt), **до** (-ig), **изъ** (-ból, -ből), **коло** (-nál, -nél, mellett), **кромѣ, крôмъ кремъ** (nélkül), **противъ** (ellen), **ôтъ** (-tól, -től), **у** (-nál, -nél), **ради** (-ért, miatt), **середъ** (között), **послѣ, посля** (után), **изъ пôдъ** (alól), **по** (-nkint, szerint), **близъ** v. **близь** (közel), **вмѣсто** (helyett), **внутръ** (bent), **внѣ** (kint, kivül), **побôчъ** (oldalt), **вздолжъ, вздовжъ** (hosszában) stb. Pld.: безъ коня = ló nélkül, для чоловѣка = az emberért, до неба = az égig stb.

2. *Tulajdonító (Дательный) esettel:* **ко** vagy **къ** (-hoz, -hez, -ra, -re, -felé, iránt). Pld.: къ столу = az asztalhoz, по филлиру = fillérenkint, по нашому звычаю = szokásunk szerint.

3. *Tárgy (Винительный) esettel:* **про** (-ról, -ről, -ért, miatt, felől), **чрезъ** vagy **черезъ** (át, túl, keresztül, végett, mulva), **сквôзь, скрôзь** (át, keresztül). Pld.: про тебе = miattad, черезъ рѣку = a folyón át.

4. *Eszközhatározó (Творительный) esettel*: **надъ** (fölött). Pld.: надъ водою = a víz felett.

5. *Eredethatározó (Предложный) esettel:* **при** (-nál, -nél, mellett). Pld.: при столѣ = az asztalnál.

6. *Birtokos (Родительный)* és *Eszközhatározó (Творительный) esettel*: **межи, между** (Родит.: közé; Творит.: között). Pld.: между ученикôвъ = a tanulók közé; между учениками = a tanulók között.

7 *Tárgy- (Винит.) és Eszközhat. (Творит.) esettel:* **за** (Винит.: mögé, -ért, -nál, -nél; Творит.: mögött, túl, után); **пôдъ** (Винит.: alá, felé; Творит.: alatt); **предъ, передъ** (Винит.: elé; Творит.: előtt). Pld.: пôдъ стôлъ = az asztal alá; пôдъ столомъ = az asztal alatt.

8. *Tárgy- (Винит.) és Eredethat. (Предлож.) esettel:* **въ** (у) (Винит.: -ba, -be, -ra, -re; Предлож.: -ban, -ben, -on, -en, -ön); **на** (Винит.: -ra, -re; Предлож.: -on, -en, -ön); **о, объ** (Винит.: -ba, -be, iránt; Предлож.: -ról, -ről, felől, -on, -en, -ön). Pld.: въ школу = az iskolába; въ школѣ = az iskolában.

9. *Több esettel:* **съ, со** (Родит.: -ról, -ről, -tól, -től; Винит.: körülbelül; Творит.: -val, -vel); съ коня = a lóról; съ конёмъ = a lóval; **по** (Дат.: -on, -en, -ön, szerteszét; Винит.: -ig; Предлож.: -ból, -ből, után, szerint). Pld.: по улицѣ = az utcán; по великôмъ постѣ = a nagy bőjt után stb.

Általában megjegyzendő, hogy a *hová* kérdésre rendesen a Винит., a *mivel, mi által* kérdésre a Творит. és a *miről, mitől, mi felől* kérdésre rendesen Предлож. áll.

Gyakorlati példák.

1. Birtokos esetet vonzó elöljárók.

Безъ грошей не иди на ярмарокъ!	Pénz nélkül ne menj a vásárra!
Для брата купивъ няньо нову косу!	Bátyám számára uj kaszát vett atyám.
Безъ Бога ани до порога (Közmondás.)	Isten nélkül a küszöbig sem (jutsz el).
Наша загорода простирается ажь *до рѣки.*	Kertünk egész a folyóig terjed.
Коло воза стоявъ купецъ.	A szekér mellett állott a vevő.
Кромѣ волôвъ маеме еще и коней.	Az ökrökön kivül vannak lovaink is.
Варуйся *ôтъ злыхъ людей!*	Őrizkedjél a rossz emberektől!
Противъ ворога станьме всѣ, якъ единъ чоловѣкъ!	Az ellenség ellen álljunk mindnyájan, mint egy ember!
Середъ дороги показилося колесо.	Utközben romlott el a kerék.
У сосѣда три обороги сѣна.	Szomszédomnál három abora széna van.

Мы уже *близъ села.*	Már közel vagyunk a faluhoz.
Сеся дорога веде *вздовжъ* нашого *поля.*	Ez az út mezőnk hosszában vezet.

2. Tulajdonító esetet vonzó előljárók.

Солнце уже *къ вечеру* склоняеся.	A nap már az este felé hajlik.
Всѣ приближаемеся *къ гробу.*	Mindnyájan közeledünk a sirhoz.
Мати даровала намъ *по корунѣ.*	Anyánk egy-egy koronát adott nekünk.
Стадо ходитъ *по полю.*	A nyáj a mezőn jár.
По нашому языку сесе такъ кажутъ.	A mi nyelvünk szerint ezt úgy mondják.
Судія судитъ *по закону.*	A biró a törvény szerint itél.

3. Tárgyesetet vonzó előljárók.

Дѣдо приказуе *про* славну *минувшину.*	Nagyatyám a dicső multról regél.
Не кивай, тото не *про тебе* куплено!	Ne bántsd, az nem számodra vétetett.
Возомъ не можъ перейти *черезъ рѣку.*	Szekérrel nem lehet a folyón átmenni.
Скрôзь окна заходитъ свѣтлость у хижу.	Az ablakokon keresztül jön be a világosság a szobába.

4. Eszközhatározó esetet vonzó előljáró.

Надъ горою голубы лѣтаютъ.	A hegy fölött galambok röpkednek.
Я роблю *надъ сочиненіемъ.*	Én egy (irodalmi) munkán dolgozom.

5. Eredethatározó esetet vonzó előljáró.

Я бываю *при* Великой-*улицѣ.*	Én a Nagy-utca mellett lakom.
Христосъ родився *при Кессарѣ* Августѣ.	Krisztus Augusztus császár idejében született.

6. Birtokos és eszközhatározó esetet vonzó elöljárók.

Иванъ залѣзъ *межи дерева.*	Iván bemászott a fák közé.
Межи хижами найкрасша наша.	A házak között legszebb a mienk.

7. Tárgy- és eszközhatározó esetet vonzó elöljárók.

За прилѣжну *роботу* заплачу!	A szorgalmas munkáért megfizetek.
Сядь собѣ за стôлъ.	Ülj le (magadnak) az asztal mögé!
Иванъ сидитъ *за столомъ.*	Iván az asztal mögött ül.
Прійди до мене *за годину.*	Jer el hozzám egy óra mulva!
За горою высокою голубы лѣтаютъ.	A magas hegy mögött galambok röpkednek.
Пôдъ зиму завозили сѣно!	Tél alá behordták a szénát.
Положь вилы *пôдъ стрѣху!*	Tedd a villát az eresz alá!
Иванъ стоитъ *пôдъ дубомъ.*	Iván a tölgyfa alatt áll.
Пусти пса *пôдъ стôлъ,* вылѣзе на стôлъ.	Ereszd a kutyát az asztal alá, felmászik az asztalra!
Предъ обѣдомъ помолися!	Ebéd előtt imádkozzál!
Злодѣя поставили *предъ судъ!*	A tolvajt biróság elé állitották

8. Tárgy- és eredethatározó esetet vonzó elöljárók,

Тиса тече *въ Дунай.*	A Tisza a Dunába folyik.
Зажени маржину *въ воду!*	Hajtsd be a marhát a vízbe.
Рыбы живутъ *въ водѣ.*	A halak a vízben élnek.
Въ зимѣ студено.	Télben hideg van.
Иванъ иде *на поле.*	Iván megy a mezőre.
Убійца умеръ *на шибеницѣ.*	A gyilkos az akasztófán halt meg.
Василь лежитъ *на постели.*	Bazil fekszik az ágyon.
Написавъ книгу о *пчелахъ.*	Könyvet irt a méhekről.

9. Több esetet vonzó elöljárók.

Пшениця уже *по поясѣ.*	A buza már az övig (ér).
По горахъ еще лежитъ снѣгъ.	A hegyekben még fekszik a hó.
По смерти буде судъ.	Halál után lesz az itélet.
Не волочися *по улицѣ!*	Ne hányódjál az utcán!

Гафія вадится *съ сосѣдами.*	Háfia veszekszik a szomszédokkal.
Ци любишь хлѣбъ *съ масломъ?*	Szereted-e a kenyeret vajjal?
Съ горы быстро тече потôкъ.	A hegyről gyorsan foly a patak.

По пôдъ дѣлокъ зелененькій . . .

(Népdal.)

По пôдъ дѣлокъ зелененькій,
Упавъ снѣжокъ молоденькій,
Котра его перебрыде,
Тота моя мила буде!

Та я ишовъ . . .

(Néppal.)

Та я ишовъ попôдъ хату,
Ударивъ колѣно,
Проклята бы'сь хато была,
Якъ ня заболѣло!

19. §. Kötőszó.

A kötőszók az együvétartozó mondatoknak vagy mondatrészeknek egybekötésére szolgálnak.

Jelentésüket tekintve a kötőszók lehetnek: 1. *Kapcsoló* (Соединительнѣ) pld.: и (és, is) же (is), та, тай (és, hát, meg), притомъ (azonkivül), еще, 'ще (még), ни (akár, sem, nem), только (csak), не (nem, ne) stb.

2. *Ellentétes* (Противоположнѣ) pld.: а, же, але, но (ám, de), еднако (mégis), нетолько—но (nemcsak—hanem) такой (meg) stb.

3. *Következtető* (Заключительнѣ) pld.: итакъ (eszerint), сеголади (ezért), слѣдовательно (tehát, következőleg) stb.

4. *Szétválasztó* (Раздѣлительнѣ) pld.: або, или (vagy), либо (vagy), або—або (vagy—vagy), ани—ани, ни—ни (sem—sem) stb.

5. *Kérdő* (Вопросительнѣ) pld.: -ли, ци (vajjon?,-e?), или (vagy?) stb.

6. *Megengedő* (Позволительнѣ) pld.: хотя, хоть, хочь (ámbár, habár), правда (jóllehet, igaz), най (hadd) stb.

7. *Időhat.* pld.: коли (mikor), якъ (mikép), ежели, если, кедь (ha), когда (ha, midőn) доки—доти (addig—míg), скоро, якъ, лише (azonnal, a mint) stb.

8. *Okmutató* (Винословніи) pld.: бо, ибо (mert, mivel), поелику, понеже (mivel, minthogy), прото (azért) stb.

9. *Óhajtó* (Желательніи) pld.: штобъ, чтобъ, штобы, чтобы, жебы, да, дабы (hogy) stb.

10. *Összehasonlító* (Сравнительніи) kötőszók pld.: якъ, якбы (mint), мовь (mint, csaknem úgy), такъ—якъ (úgy—mint), чѣмъ—тѣмъ (mennél—annál) stb.

Едно менѣ, едно . . .

(Népdal.)

Едно менѣ, едно
Хоть вечеръ, хоть рано,
Бо на моêмъ сердцу
Веселости мало.

Уженися, не журися . . .

(Népdal.)

Уженися, не журися,
Будешь газдовати,
Жона буде свинѣ пасти,
А' ты завертати.

Уженився пелехатый
Узявъ кострубату
Тай незнали газдовати,
Запалили хату.

20. §. Az indulatszó.

Az indulatszók olyan szók, melyeket kitörő érzéseink, indulataink rögtöni és rövid nyilvánítására használunk.

Leggyakrabban a következőket használjuk: ой (óh, hajh) гой (óh), гой-гой (óh-jaj), гойте (óh (több), halljátok), ойли (ugyan),

ба (ejha), тфу (fuj), эхъ (eh), цытъ (csitt), пстъ, псъ (pszt), ахъ, горе (jaj !), бѣда (baj, sajnos), ухъ (huh), фе (fuj), ха-ха-ха (ha-ha-ha), ну, нуже (na, nacsak, rajta). а что (що), ба что (що) (no mi az ?), се (ime) stb.

Не буду 'зъ Тисы воду пити. . . .

(Népdal.)

Не буду, не буду 'зъ Тисы воду пити,
Эй, гой, чугай!
Муситъ ми миленька 'зъ Дуная носити,
Дунаю, Дунаю то тихенько идешь,
Эй, гой, чугай!
Молодосте моя, то марненько плынешь.

Ой горы, наши горы . . .

(Népdal.)

Ой горы, наши, горы,
Бывайте здоровы,
Та най у васъ пробываютъ
Волы та коровы!

21. §. Szóalkotás.

A szóalkotásnak két módja van, u. m. a *szóösszetétel* és a *szóképzés.*

Szóösszetételnek nevezzük a szóalkotás azon módját, mellyel két vagy több külön szót egy szóvá foglalunk össze valamely önálló fogalom megjelölésére. Péld. богословъ = hittanhallgató, безплатный = ingyenes, небосклонъ = égboltozat, милосердный = irgalmas stb.

Az összetételben szereplő szavak külön-külön egészen mást jelentenek, ezért az összetett szót gondosan *össze* kell írnunk.

Főneveket és *mellékneveket* szóösszetétel útján úgy alkotunk, hogy a két összetevő szót minden változás nélkül kapcsoljuk egybe; csupán a megelőző szó végső betüje változik át **o** vagy **e**-re. Pld.: законъ (törvény), датель (megadó), законодатель (törvényhozó), долгій (hosszú), терпеливый (türelmes), долготерпеливый (hosszútürelmű).

Igéket szóösszetétel utján részint igekötők, részint elöljárók által alkotunk. Péld.: *вы*писати = kiírni, *по*вторити = megismételni, *роз*дѣлити = felosztani, впасти = beleesni, *до*полнити = kiegészíteni, *за*копати = beásni, ôт*да*лити = eltávolítani, *за*гасити = eloltani, *при*вязати = hozzákötni, *про*дати = eladni, сложити = összetenni, умыти = megmosni stb.

A *szóképzésben* az alapul felvett szavakhoz ujabb szavak előállitása végett nem önálló részek, hanem az ugynevezett *képzők* járulnak. A szónak azt az alakját, melyhez a képző fűződik, *szótörzsnek* nevezzük, mely lehet egyszerű tőszó vagy pedig származékszó. — A rag és a képző között tehát az a különbség, hogy a képző megváltoztatja a szó jelentését, a rag ellenben nem.

Főnevek képzése.

Főneveket képezhetünk névszókból és igékből és pedig vagy utó-, vagy előképzőkkel.

1. *A mesteremberek*, hivataltviselő és különféle *foglalkozású* személyek nevezetét kifejező főneveknek leggyakrabban használt utóképzői:

a) *hímnemüek*: **-арь**: стол-арь (asztalos), млин-арь (molnár), пекарь (pék), скларь (üveges), аптекарь (gyógyszerész), коминарь (kéményseprő), малярь (festő, mázoló), лѣкарь (orvos), корчмарь (korcsmáros), кухарь (szakács);

-ачъ: ткачъ (takács), брехачъ (hazug), рубачъ (favágó), брюхачъ (nagy hasú), губачъ (nagy ajkú), головачъ (nagyfejű), богачъ (gazdag);

-акъ: піякъ (részeges), дуракъ (bolond);

-икъ, -никъ: робôтникъ (munkás), грѣшникъ (bünös), зарôбникъ (napszámos), попередникъ (előd), наслѣдникъ (utód), измѣнникъ (áruló), безбожникъ (istentelen);

-тель: учитель (tanító), Спаситель (Üdvözítő);

-ецъ: купецъ (vevő), продавецъ (eladó);

-унъ, péld.: крикунъ (kiabáló), бѣгунъ (futár), брехунъ (hazug);

-ухъ, -юхъ: пастухъ (pásztor), лѣнюхъ (rest);

azonkivül: **-тай**, péld. ходатай (közbenjáró); — **-юга**, péld.: волоцюга (csavargó), — **-ага, -яга**; бродяга (csavargó) stb.

b) *nőnemüek*: **-иня**, péld.: княгиня (hercegnő, urnő), **-ха**, сваха (nászasszony), дячиха (kántorné), **-иця** péld.: вдовиця (özvegy), зарôбниця (napszámosnő), грѣшниця (bünösnő).

Egyébként az élő lényt jelentő himnemű főnevekből **-ка** **-анка**, képzővel csaknem mindig képezhetők nőneműek; így: сосѣдъ (szomszéd), сосѣдка (szomszédasszony), кухарь (szakács), кухарька (szakácsnő), жидъ (zsidó), жидка (zsidóasszony), пастухъ (pásztor), пастушка (pásztornő), русинъ, руска, христіанинъ (keresztény) христіанка, учитель (tanító), учителька (tanítóné), учительниця (tanitónő), питомець (növendék), питомиця (leánynövendék) stb.

2. A *származást*, valamely országhoz, nemzethez vagy városhoz való tartozást kifejező főnevek (patronimica substantiva) képzői:

a) *himnemüek:* **-инъ, -янинъ**; péld.: Болгаринъ (bolgár), селянинъ (falusi lakos), Англичанинъ (angol) stb. Аннинъ (Anna fia),

-ишинъ, -чукъ, péld. Василишинъ (Vaszilyné fia); панчукъ (úrfi),

-ичъ, -овичъ, -евичъ, -аничъ; péld. царевичъ (a király fia), Ивановичъ (Iván fia), Василевичь (Bazil fia), братаничъ (unokafivér),

-ець, нѣмець (német),

b) *nőnemüek:* **-иха, -ика, -ка, -иця,** péld. циганка (cigányasszony), Иваниха (Iván felesége), телиця (üsző),

-ôвна, -êвна; péld. Иванôвна (Iván leánya), попôвна (pap leánya), Василêвна (Bazil leánya).

3. A *gyüjtő főnevek* képzője **-ство**, péld. богатство (gazdagság), панство (uraság), христіанство (kereszténység), царство (királyság).

4. *Elvont* főneveket képezhetünk *semleges nemben*: a **-ство**, **-еніе, -ѣніе, -енье, -ѣнье** képzőkkel, péld, убійство (gyilkosság), спасеніе (üdvösség), читанье (olvasás),

nőnemben: **-а, -та, -сть** és **-ина** képzőkkel; péld. краса, красота (szépség), радость (öröm), бѣдность (szegénység), скупость (fösvénység); глубина (mélység), тишина (csend), величина (nagyság) stb.

5. Az *eszközt* jelentő főnevek képzői:

a) *nőnemüek*: **-ь, -тва**; pld. печать (pecsét), бритва (borotva), моли-тва (ima);

b) *semlegesnemüek*: **-ло, -ало, -ило; -то, -ыто**; péld. ши-ло (ár), мы-ло (szappan), кры-ло (szárny), зерк-ало (tükör), кропи-ло (szentelő, hintező), доло-то (véső), кор-ыто (teknő), коп-ыто (pata).

6. Az *országok,* tartományok, vidékek neveit **-ина** képzővel alkotjuk, mindannyian nőneműek. Péld. Угорщина (Magyarország), Верховина (hegyvidék), Козачина (a kozákok vidéke), Нѣмеччина (Németország).

7. A *nagyitó* főnevek képzői: **-ище** vagy **-иско**. (Ezek — a jelentésüknél fogva himneműek kivételével — semlegesneműek.) Pld. хлопчище, хлопчиско (nagy fiú), псище (nagy kutya), пасовище, пасовиско (legelő), домище (nagy ház), головище (nagy fej).

8. A *kicsinyitő* főnevek képzői:

a) *himnemben*: **-икъ, -окъ, -енокъ, -онько, -енько, -ець**; pld. ножикъ (késecske), коникъ (lovacska), возокъ (szekérke), голубчикъ (galambocska), мѣсяченько (holdacska), братець (barátocska), панцю (uracskám!), хлѣбець (kenyérke), заячикъ (nyulacska) stb.

b) *nőneműek*: **-ка, -ця, -очка, -ина, -инка, -иночка, -инонька, -онька, -ойка, -енька, -ейка, -енка**; péld. головка (fejecske), курицяa (tyukocska), травиця (fűvecske), шейка (nyakocska), водиця (vízecske), палочка (pálcika), птичка (madárka), звѣздочка (csillagocska), хатина (házikó), шатина (ruhácska), днина (napocska), частина (részecske), дѣвчина, дѣвчинонька (leányka) stb.

c) *semlegesneműek*: **-ко, -це, -чко, -енько**; péld. ôчко (szemecske), яечко (kis tojás), дитятко (gyermekcse), окôнце (ablakocska), колесце (kerekecske), сонечко, сонѣчко (napocska).

Melléknevek képzése.

Mellékneveket képezhetünk főnevekből és igékből. A képzőket a melléknevek jelentése szerint csoportosíthatjuk, a következőképen:

1. A *birtokot* kifejező melléknevek képzői: **-й, -инъ, -ôвъ, -êвъ, -овый, -евый**; péld. вовчій (farkasé), Аннинъ (Annáé), вдовинъ (az özvegyé), братôвъ (a testvéré), Петрôвъ (Péteré), дубовый (tölgyfából való).

2. A *hozzátartozást* kifejező mellékneveket főnevekből képezzük a **-ск** képzővel; pld. царь-скій (királyi), сел-скій (községi), городскій (városi), морскій (tengeri), угорскій (magyar), унгварскій (ungvári) stb. Сиготскій (Szigeti).

3. A *tulajdonságot* jelentő melléknevek képzői: **-ный, -ливый, -итый, -истый, -атый, -оватый, -астый, -езный, -енный, -ивый, -авый, -явый**; péld. умный (eszes), мôцный (erős), грѣшный (bűnös), ручный (kézi), счаст-ливый (szerencsés), говорливый (beszédes), сердитый (haragos), глинистый (agyagos), камѣнистый (köves), богатый (gazdag), довговатый (hosszúkás), кругловатый (kerekded), дымистый (füstös), величезный (nagyon nagy), лѣнивый (rest), зеленявый (zöldes).

4. A **-яный** képzővel alkotott melléknevek kifejezik *az anyagot*, melyből a tárgy készült; péld. деревяный (fából való), серебряный (ezüstből való), глиняный (agyagból való).

5. A *kicsinyítő melléknevek* képzői: **-енькій**, **-онькій**, **-кій**, pld. старый (öreg), старенькій (öregecske), молодый (fiatal), молоденькій (fiatalka), солодкій (édes), солоденькій (édeske), бѣлый (fehér), бѣленькій (fehéres), слабый (gyenge), слабенькій (gyengélkedő).

Igék képzése.

Igéket képezhetünk főnevekből és melléknevekből; a leghasználatosabb képzők a következők: **-ѣти**, **-ати**, **-ити**, **-нути**, **-овати**, **-евати**, **-яти**.

1. A *cselekvést, áthatást* jelentő igék képzői **-ѣти**, **-ити**, **-ати**, péld. вид-ѣти (látni), говор-ити (beszélni), сидѣти (ülni), учити (tanítani), хвалити (dicsérni), колысати (ringatni), писати (irni), читати (olvasni) sth.

2. A *mozzanatos* igéket **-нути** képzővel alkotjuk. Péld. гаснути (eloltani), крикнути (elkiáltani magát), тягнути (húzni).

3. A *gyakorító* igék képzői: **-овати**, **-евати**, **-яти**; így: куповати (vásárolni), совѣт-овати (tanácsolni), ковати (kalapálni), плювати (köpködni), танцьовати (táncolni), мальовати (festeni), давати (adogatni), стати állani ставати (álldogálni, gyakran megállani), стрѣл-яти (lövöldözni).

Fordítási gyakorlatok.

Што робитъ пекарь? Пекарь пече хлѣбъ. Где робитъ пекарь? Пекарь робитъ въ пекарнѣ. Отъ котрого пекаря купуете вы хлѣбъ. Я отъ Ивана Федорового купую хлѣбъ. Кто тамъ сидитъ въ корчмѣ? Тамъ пьютъ рубачи, што изъ города вернулися назадъ. Тамъ суть и овчарѣ, котрѣ на полонинѣ дозераютъ стадо овецъ. Никто не честує піяка. Брехуновi люди не вѣрятъ. Угорщина долго боролася противъ туркôвъ. Русины приняли христіанство изъ Греціи. Молитва — то хлѣбъ души. Чорный псиско укусивъ хлопчища. Травиця зелена. Соловейчикъ такъ мило спѣває въ лѣсѣ. Сиротка осталася сама безъ хатины. Братику, возьми мня на твôй возокъ. Чіи-то тѣ дробненькѣ дѣти? Дай ми мало изъ того солоденького меду! А где наша чорненька курочка? Не ѣчь ты Анно тото зелененькое яблоко! Что ся тобѣ снило, со-

лодка сестричко? Ой мала я чудный — чудненькій сонъ. Но то уже величезна палата! То городска хижа.

Az asztalos asztalokat, székeket és szekrényeket készít. Mit csinál a kéményseprő? A mészáros (рѣзникъ) húst árul. A tatárok nagy károkat okoztak Magyarországnak. Olvastad-e a királyfiról szóló elbeszélésemet? A magyarok védték egész Európát a törökök ellen. Kinél vetted ezt a borotvát? Ne hajtsd a juhokat a nagy legelőre! A méhecskék reggeltől estig dolgoznak. Igyál e vizecskéből, nem nagyon hideg, egészséges! A folyóban halacskák uszkálnak. Lovacskáim, jertek haza, adok nektek zabocskát! Aludjál, kedves gyermekem! Miért sir ez a kis fiú? Ni, amott két galambocska iszik vízet, az egyik fehéres, a másik szürkés (сивенькій)! Miért vagy oly sápadt? Nagyon megijedtem attól a haragos vándortól. A ti utcátok nagyon köves, pedig gazdag a falutok. Szent István volt az első magyar király. Ne légy rest! Községünk határa kissé agyagos. Mikor épült templomotok! Az első fatemplom még 1660-ban, a másik kőtemplom csak 10 évvel ezelőtt.

Комаръ . . .

Загучала хаща въ лѣтѣ,
Комаръ 'з дуба повалився,
Розбивъ собѣ головище
На дубово конарище.

Улетѣла муха 'з хаты
Комарика мнянтовати.
— Ой комарю господарю
Жаль е менѣ не помалу.

Чимъ я тебе улѣчу,
Вѣръ ми, что ти добре хочу,
Пойду масти куповати
Головоньку помазати. —

Пчелы 'з лѣса прилѣтають,
Крихи меду прикладають.
Свиринькы стали спѣвати,
Чтобы му жаль перервати.

— Чимъ я вамъ то нагороджу
Вашу працу надоложу? —
Нагородитъ панъ Богъ 'зъ неба,
Умирати менѣ треба. —

— Де ся кажешь поховати
Тѣло твое сановати? —
— Мене поховати в' лѣсѣ
При зеленомъ орѣсѣ.

Посѣйте на мя ружочку
При зеленômъ берѣзночку,
И кто буде еѣ рвати
Тотъ мя буде споминати. —

(Duchnovics jegyzeteiből.)

Читальня.

Читальня, — то школа для старшихъ. Въ школѣ учитъ насъ учитель, въ читальнѣ учимеся сами. Въ читальню собираются люди для того, чтобы честно поговорили о теченіи свѣта, и порадилися о общихъ дѣлахъ. Въ читальнѣ много книжокъ и новинокъ, изъ котрыхъ можеме получити полезну науку.

Въ читальнѣ сходятся добрѣ люди особливоо въ недѣльный и праздничный день по святôй литургіи и вечерни и тамъ забавляются читаньемъ или честнымъ розговоромъ.

И въ зимѣ, коли не есть роботы, вечеромъ такожде звыкли люди въ читальнѣ собратися и тамъ изъ новинокъ и книжокъ паучитися нѣчто хосенное и послухати розсказы старшихъ.

Даколи въ читальнѣ устроится большое собраніе, коли отецъ духовный, учитель или другій дакто изъ ученыхъ людей, прочитаютъ дачто, и толкуютъ, ради просвѣщенья народа. Въ сякихъ собраніяхъ молодежь звыкла красно спѣвати, или представленья преподати, стихи произнести, на гусляхъ бавитися или иншакъ забавлятися и слухаючихъ розвеселяти.

Beszélgetés.

— Az olvasókörben. —

Куда идете, брате, ачей у корчму?	Hová megy barátom (testvérem), talán a korcsmába?
Ой нѣтъ, солодкій, я не звыкъ ходити до корчмы, тамъ лишь піяки, дураки и безбожники маютъ мѣста.	Ó nem, kedves, én nem szoktam a korcsmába járni, ott csak a részegeseknek, bolondoknak és istenteleneknek van helyök.
Но цѣле братчику, часъ бы уже	Bizony, barátocskám, valóban

научити того корчмаря на честь, обы не губивъ людей!	ideje volna már megtanítani azt a korcsmárost becsületre, hogy ne rontsa az embereket.
Та тому лишь наша читальня годна помочи.	Hát azon csak a mi olvasókörünk segíthet.
Ану розповѣжьте ми, што ся тамъ дѣе, въ вашой читальнѣ!	Nacsak, beszélje el nekem, mi történik ott a maga olvasókörében!
Прійдѣтъ сами, и увидите, якъ честно и полезно забавляются тамъ люди!	Jöjjön el maga, és meglátja, mily tisztességesen és hasznosan szórakoznak ott az emberek.
— — — — — — —	— — — — — — —
Дай Боже счастья!	Adjon Isten szerencsét!
Дай Боже и вамъ! Витайте у насъ!	Adjon Isten önnek is! Legyen üdvözölve nálunk!
Што нового въ широкомъ свѣтѣ?	Mi ujság a széles világban?
Сѣдайте куме, и читайте, дуже мудро пише сеся новинка о заробковой эмиграціи.	Üljön le komám, és olvassa, nagyon okosan ír ez az ujság a kenyérkereső kivándorlásról.
Ой то смутна правда, што туй написано. А кôлько е такихъ несчастникôвъ, котрѣ незнаютъ ничь о сихъ дѣлахъ, и пустятся въ тотъ далекій, чужій свѣтъ.	Ó, az szomorú igazság, a mi itt írva van. És hányan vannak az oly szerencsétlenek, a kik e dolgokról semmit sem tudnak és elindulnak abba a messze, idegen világba.
Видите, котрый ходитъ у читальню, тому новинки отворятъ очи, а котрый ничь не читае, тотъ лишь блудитъ, якъ въ темной ночи.	Lássa, a ki az olvasókörbe jár, annak az ujságok megnyítják szemeít, a ki pedig semmit sem olvas, az csak botorkál, mint a sötét éjszakában.
Но идѣмъ дале, ану послухайме, што говорятъ тамъ Василь Стефанôвъ и кумъ Гриць!	De menjüuk tovább, nacsak hallgassuk meg, mit beszélnek ott Stefanov Bazil, és Hrécz koma!
Што толкуете людкове?	Mit tárgyaltok kedves emberek?
Тадь адде говорю Васильови, же якій буде ярмарокъ. Такъ емь чувъ въ городѣ, же якась хвоорота напала на рогатый скотъ, и такъ не буде што куповати!	Hiszen itt beszélem Bazilnak, hogy milyen lesz a vásár. Ugy hallottam a városban, hogy valami betegség lepte meg a szarvasmarhát, és így

Но повѣмъ вамъ другу новину, же цѣна муки дуже пôднялася; кто мае пшеницю на продажь, та най теперь продавае.

nem lesz mit vásárolni! De mondok önöknek más ujságot is, hogy a liszt ára nagyon felszállt; a kinek van eladó buzája, hát most adja el!

О тогды и я продамъ свою, и такъ ôтъ давна стоитъ уже на подѣ.

O akkor én is eladom az enyémet, úgy is régóta áll már a padon.

Видите, въ читальнѣ можеся чоловѣкъ дôзнати и того, якъ стоитъ газдовство и пяцъ.

Lássa, az olvasókörben értesülhet az ember arról is, hogy áll a gazdálkodás, és a piac.

А вы куме Иване, и вы сосѣдо, што тамъ робите?

Hát kend komám, Iván, és ön szomszéd mit csinálnak?

Што, та бавимеся на шахъ-маты, пойте и васъ научиме.

Mit, hát játszunk sakk-játékot, jöjjön, önt is megtanítjuk.

Та щи якѣ забавы суть?

Hát még milyen szórakozások vannak?

Ой е ихъ доста. Видите онде Симко и Федоръ бавятся малу кругольню. А на дворѣ е велика круголня; въ той другой комнатѣ бавятся на карты, тамъ е библіотека наша. Въ сей великой комнатѣ держиме собранія, котрѣ состоятъ изъ лекцій, декламацій и спѣванокъ.

Ó, van belőle elég. Lássa amott Simko és Fedor kis-kuglit játszanak, az udvaron van a nagy kugli; a másik szobában kártyáznak, ott van könyvtárunk is. Ebben a nagyteremben tartjuk összejöveteleinket, melyek felolvasásokból, szavalatokból és énekekből állanak.

Дуже мудро и красно вшитко! Но ци много платитъ каждый членъ?

Minden nagyon okos és szép! De vajjon sokat fizet-e minden tag?

Нѣтъ, не много; теперь на каждого припадае по 4 короны па рôкъ, но кедь бôльше буде членôвъ, та каждый тогды меньше буде платити, или бôльше новинокъ и забавныхъ средствъ купиме собѣ.

Nem, nem sokat; most mindegyikre 4 korona jut évenkint, de ha több tagunk lesz, akkor mindegyik kevesebbet fog fizetni, vagy pedig több ujságot és szórakoztató eszközt veszünk magunknak.

Дякую вамъ, брате солодкій, што 'сте указали мнѣ сіе мѣсто, и я запишуся въ члены!

Köszönöm Önnek, kedves barátom, hogy megmutatta nekem ezt a helyet, én is beiratkozom tagjai közé!

III. RÉSZ.

A legfontosabb mondattani szabályok.

---

1. §. A mondatrészek.

Иванъ скоро прочитавъ двѣ великѣ книги. Iván gyorsan átolvasott két nagy könyet.

E mondatban Ivánról (alany) azt mondjuk, hogy átolvasott (állítmány) gyorsan (határozó) két nagy (jelzők) könyvet (tárgy).

Minden mondatban állítunk (mondunk) valamit. A mondatnak azt a részét, melyről állítunk valamit, *alanynak*, az állítást kifejező részét pedig *állítmánynak* nevezzük. Ezek a mondat főrészei.

A mondat bővítésére szolgálnak: 1) a *jelző*, mely a főnevet közelebbről jelöli meg, 2) a *tárgy*, melyre az alany cselekvése kihat és 3) a *határozó*, mely a cselekvés helyét, módját vagy egyéb körülményét határozza meg.

Alany, állítmány.

Mint a magyarban, úgy a kisoroszban is *alany* lehet bármely beszédrész. Az *állítmány* lehet ige vagy névszó. Az ige, ha állítmány gyanánt áll, megegyezik az alannyal nemben, számban és személyben. Péld. Два голубки воду пили. Két galambocska vizet ivott. Купила ми мамка корову. Vett nekem anyám tehenet. (Népdalok.)

A személyes névmást mint alanyt nem mindig tesszük ki és pedig rendszerint akkor hagyjuk el, ha az ige végzetéből vagy a segédige alakjából kivehetjük a személyt. Péld. Где'сь бывъ? Hol voltál? Ци знаешь по руськи говорити? Tudsz-e kisoroszul beszélni?

Ha az alany *főnévi igenév,* akkor az állítmány semleges nemű végzetet kap. Péld. Много говорити — не мудро. Sokat beszélni nem okos dolog. Робити — похвально. Dolgozni — dicséretreméltó dolog.

Ha az alany *címet* jelentő semlegesnemű vagy nőnemű főnév, akkor az állítmány azon személy nemét követi, kire a cím vonatkozik. Péld. Его Величество посѣтивъ больницю. Ő Felsége meglátogatta a kórházat.

Ha több alany van, akkor az állítmány rendszerint többes számba teendő. Péld. Иванъ и Василь пôшли на поле. Iván és Bazil elmentek a mezőre. De ha a cselekvés egyszerre csak az egyik alanyra vonatkozik, akkor az állítmány egyes számban áll. Péld. То единъ, то другій говоривъ. Egyszer az egyik, másszor a másik beszélt.

Ha több alany van és ezek nemre nézve különböznek, akkor az allítmány a következő sorrendet követi: ha az alanyok között van himnemű, akkor a közös állítmány „himnemű lesz, ha nincs himnemű, de van nőnemű, akkor ez utóbbi végzetét veszi fel az állítmány.

Ha az alanyok különböző (első, másod, harmad) személyüek, akkor az állítmány a többes szám azon személyében áll, mely sorrendben a legelső. Igy, ha van 1-ső személyű alany, akkor az állítmány is első személyű lesz, ha másod és harmad személyű az alany, akkor az állítmány 2-od személyű lesz. Péld. А ни я, а ни ты, не будеме ся учити. (Népdal.) Ты и Василь, не знаете читати.

A névszó-állítmányt segítő igével (быти, статися lenni, зробитися lenni, сидѣти ülni, звати hivni, stb.) kapcsoljuk az alanyhoz. Быти után a névszó-állítmány rendszerint alanyesetben áll. Péld. Федоръ бывъ честный чоловѣкъ. Fedor becsületes ember volt.

Ha a névszó-állítmány az alanynak csak esetleges vagy szerzett tulajdonságára vagy állapotára vonatkozik, akkor nem alanyesetben, hanem eszközhatározó esetben áll. Péld. Федоръ за три роки бывъ кураторомъ. Fedor 3 évig volt kurátor (gyanánt).

Tárgy.

A mondat tárgya megfelel e kérdésre: kit? mit?; rendszerint a *tárgyesetben* áll. Péld. Дай намъ Боже, добрый часъ! Adj nekünk Isten, jó időt (órát)! Запри вызоръ! Zárd be az ablakot! Бôгъ и птичку кормитъ! Isten a madárkát is táplálja. Конецъ дѣло хвалитъ. A vége dicséri a munkát. (Közmondás.)

Ha a cselekvés a tárgynak csak egy részére vonatkozik, akkor nem tárgyesetben, hanem birtokos esetben áll a tárgy. Péld. Дай коневи ôвса! Adj a lónak zabot!

Egyes igék és melléknevek mellett tulajdonító esetben, vagy eszközhatározó esetben is állhat a mondat tárgya. Péld. Иванъ учится руському языку. Iván tanulja az orosz nyelvet. Помагай бѣдному! Segitsd a szegényt (szegénynek)! Отступися злодѣови! Kerüld el a tolvajt! (Térj ki a tolvajnak!) Ты владѣешь сердцемъ моимъ. (Népdal.) Te birod szívemet (Te uralkodol szívemen!) Такъ добро дыхати свѣжимъ воздухомъ! Oly jó friss levegőt lélegezni! (Friss levegővel lehelni.)

A jelző.

A jelző a főnév közelebbi meghatározására szolgál. Megfelel e kérdésekre: milyen? kié? mié? hány? hányadik? Ezek szerint háromféle jelzőt különböztetünk meg: u. m. *melléknévi jelzőt, birtokos jelzőt* és *számjelzőt.*

A *melléknév,* mint jelző, megegyezik a jelzett főnévvel nemben, számban és esetben. Péld.

На высокой полонинѣ
Вѣтрикъ повѣвае
Сидитъ ôвчарь молоденькій
И смутно спѣвае.

(Népdal.)

Ha a melléknévi jelző több főnévre vonatkozik, akkor a melléknév a legközelebb álló főnév nemét és esetét követi. Péld. Деревяный стôлъ и лавиця, fából való asztal és lóca.

Ha pedig egy főnévre több melléknévi jelző vonatkozik, akkor az összes melléknevek az illető főnév nemét, számát és esetét követik. Péld. Прилѣжный и смиренный ученикъ.

De ha két vagy több melléknév a főnév két vagy többszörös előfordulását jelzi, akkor a melléknevek egyes számban, a főnév pedig többes számban áll. Péld. Мукачевска и Пряшевска епархіи. A munkácsi és eperjesi egyházmegyék.

Egyes vidékeken (Máramaros nyugati-, déli-részén) a melléknév semlegesnemű alanyesetét **-oe** végzet helyett rövidítve **-e** végzettel látják el. Igy великое helyett велике (nagy). Péld. велике яблоко, сине небо.

Oly vidékeken is, a hol máskülönben, az **-oe** végzet hasz-

nálatos, főképen a verssor kedvéért előfordul a rövid -e végzet is. Péld.

Таке мое сердце
Во мнѣ розжалене
Якъ сиве желѣзо
Въ огню розпечене

Сивому желѣзу
Ковале споможутъ
А мому серденьку
Докторы не можутъ.

(Szvidnik-vidéki népdal.)

A *birtokos jelzőt* a főnév birtokos esetével fejezzük ki. Péld. хижа сосѣда (a szomszéd háza.)

A *számjelző* a jelzett főnév vagy cselekvés számát vagy sorrendjét mutatja.

Ha a számjelző единъ, два, три, чотыри, akkor a számnevek a jelzett főnév esetében állanak. Пятъ (5), шѣсть (6), s azonfelül levő sorszámnevek, úgy nemkülönben a двое, трое, четверо пятеро stb. gyüjtő számnevek alany vagy tárgyesete mellett a főnév birtokos esetben áll, a többi esetekben azonban a számnév és a főnév megegyeznek. Péld. два волы, két ökör, три коровы három tehén, пять коней öt ló, десять филлирôвъ tiz fillér,, десятьма филлирами tiz fillérrel. На полѣ войны осталося сто мертвыхъ. A harc mezején száz halott maradt.

Az összetett tőszámnevek mellett a főnév a legkisebb helyiértékü (legutolsó) számnév szerint igazodik. Péld. Тысяча една ночь ezeregy éj. Сто двадцять и три короны, 123 korona

Ide kell még soroznunk az *értelmező jelzőt* is, mely lehet főnév, vagy melléknév, vagy egész kifejezés is. Az értelmező jelző megegyezik a főnévvel, számban, esetben és nemben. Péld. Будапештъ, головный городъ Угорщины, состоитъ изъ двохъ частей. Budapest, Magyarország fővárosa, két részből áll.

Ha az értelmező jelző több főnévre vonatkozik, akkor többes számba teendő. Дунай и Тиса, найбольшѣ рѣки Угорщины, приносятъ великій хосенъ торговлѣ. A Duna és a Tisza, Magyarország legnagyobb folyói, a kereskedelemnek nagy hasznára vannak.

A határozó.

A *határozót* részint elöljáróval összekötött ragos névszóval, részint határozószóval, részint igenevekkel fejezzük ki.

Lehetnek: idő-, mód-, ok-, állapot-, célhatározók stb.

Forditási gyakorlatok.

Сердце святого Стефана, первого царя угорского, полное было смиренности и доброты. Донька Ивана Поповича ôтдалася за Гриця Павловича. Вчерашній дождь освѣживъ воздухъ. Новѣ повѣсти нашого писателя дуже поучительнѣ. Единъ богачъ за двѣ картины заплативъ пять тысячь коронъ. Будапештъ е коло Дуная. Рыбы живутъ во водѣ. Въ роднôмъ моêмъ селѣ вдячно буду учителемъ. Дай ми мало воды! Ученики первого и второго классôвъ бавятся на дворѣ.

A ravaszság még nem ész. A tölgyfa magas. Az erdő zöld. A Kárpátok védik hazánkat az ellenségtől. A Duna és a Tisza hazánk legnagyobb folyói. Szomszéd uram meg a biró hol voltatok tegnap? A nap már magasan áll, és Péter meg András még alusznak. Sem az egyik, sem a másik nem akar felkelni. A rest mindig rest marad. Andrást kinevezték tanítóvá. Mióta tanulod a francia nyelvet! A nagy- és kis-utca lakói ma fizetik az adót. A zöld mező és erdő kellemes a szemre.

Мамко моя стара . . .

(Népdal.)

Мамко моя стара
Дай мя за гусаря,
Будешь мати похвалу
Отъ пана цѣсаря.

Отъ пана цѣсаря
И отъ пана попа,
Же есь выховала
До войнички хлопа.

Якъ сорочка въ полю выросла?

Видѣла Марійка, якъ отець съ горстями розмѣтовавъ по полю маленькѣ блестячѣ зерна и звѣдае: „Что ты няню, дѣлаешь?“ „Сѣю ленъ, дѣвочко: изъ него выросте тебѣ нова сорочка.“ Задумалася Марійка: нигде она не видѣла, чтобы сорочки росли въ полю.

Недѣлѣ черезъ двѣ покрылася земля шолковистою травкою и подумала Марійка: „Ой, якъ добро бы было, кедь бы у мене была

така сорочка!“ Мати и сестры Марійки дваразъ приходили полоти, и они говорили дѣтинѣ: „Красна у тебе буде сорочка!“ Прошло еще колько недѣль: травка поднялася, и на ней показалися синѣ, голубѣ цвѣточки. „У брата я видѣла такихъ очей, подумала Марійка, но сорочку таку я 'ще не видѣла.“

Коли цвѣточки отпали, то намѣсто ихъ показалися зеленѣ головки.

Коли головки подсохли, мати и сестры Марійки повытѣгали весь ленъ съ корѣньомъ, навязали снопиковъ и поставили ихъ на полѣ просохнути.

Коли ленъ просохъ, то стали у него головки отрѣзовати; а потомъ потопили въ мочилѣ безголовый ленъ и еще и камѣня сверху навалили, обы вода не понесла.

Смутно позерала Марійка, якъ сорочку топятъ; а сестры опятъ казали ей: »Славна у тебе, Марійко, буде сорочка.“

Недѣлѣ черезъ двѣ выняли ленъ изъ мочила, просушили и стали на дворѣ терти тертицями, такъ что отъ бѣдного льна летѣло паздѣрья во всѣ боки.

Вытрепавши, стали ленъ чесати желѣзнымъ гребѣньомъ, и такъ учинився мягкимъ и шолковистымъ. „Славна у тебе сорочка буде!“ опятъ говорили Марійцѣ сестры. Но Марійка подумала: „Та где туй сорочка? такое волосья у сестры, но таку сорочку я не видѣла!“

Настали долгѣ, зимнѣ вечеры. Сестры Марійки надѣли ленъ на гребнѣ и стали изъ него нитки прясти.

Прошла зима, ярь (весна), прошло и лѣто и настала осѣнь. Мати поставила въ хижѣ кросна, натягнула на нихъ основу и начала ткати. Туй уже сама Марійка увидѣла якъ изъ нитокъ выходитъ полотно (холстъ.)

Коли полотно было готово, стали они мыти, прати, по загородѣ розстилати и водою оббрызговати. И такъ учинилося полотно бѣлымъ.

Настала опятъ зима. Выкроила изъ полотна мати сорочокъ; принялися сестры шити и къ Рождеству надѣли на Марійку нову, бѣлу, якъ снѣгъ сорочку.

Beszélgetés.

— A szabónál. —

Прошу, чимъ могу послужити?	Kérem, mivel szolgálhatok?
Помѣряйте на мня единъ вышнякъ.	Mérjen meg rám egy felsőt (kabát).

Якъ желаете сготовити?	Hogy kivánja elkésziteni?
Якъ вы сами найлѣпшимъ думаете.	A hogy ön legjobbnak gondolja.
Желаете и надраги?	Kiván nadrágot is?
Лишь пôзднѣйше.	Csak később.
Прошу туй есть вышнякъ!	Kérem, itt van a felső!
'зъ заду не стоитъ плохо!	Hátulról nem áll rosszúl!
Обернѣтся!	Forduljon meg!
На грудяхъ узкій!	A mellén szük!
Мало выпущу изъ нѣго.	Keveset kieresztek belőle.
И рукавы долгѣ.	Ujjai is hosszúak.
То ничъ, тому легко помочи; отрѣжу, кôлько потребно.	Az semmi, azon könnyű segíteni, elvágok belőle annyit, a mennyi szükséges.
Кôлько рахуете за роботу вашу?	Mennyit számít fel munkájáért?
Не много, 20 коронъ.	Nem sokat, 20 koronát.
Первого января выплачу.	Január. 1-én kifizetem.

2. §. Az esetek használata.

Birtokos-esetbe tesszük a főnevet általában akkor,

a) ha ahhoz más szavak *hozzátartozását,* függését, birását akarjuk kifejezni. Vagyis, ha e kérdésre felel meg: kié? mié? Pld. хижа сосѣда, a szomszéd háza.

Azonkivül birtokos esetet használunk még,

b) ha azon főnév által *tulajdonságot* fejezünk ki; péld. чоловѣкъ высокого роста magas növésű ember, ученикъ острого розума éles eszű tanuló stb.,

c) *a keltezés* (dátum) kifejezésére szolgáló évek, hónapok stb. neveit; péld. Иванко родився третього дня текучого мѣсяця. A kis Iván a folyó hó 3-ik napján született. De ha ily kifejezésekben csak az év, vagy csak a hónap van megjelölve, akkor az időt jelző főnév въ előljáróval eredethatározó esetben is állhat. Péld. То случилося минувшого года vagy въ минувшомъ годѣ. Az a mult évben történt.

Birtokos-esetbe tesszük még:

d) *a mérték* egységekkel összekapcsolt főneveket; péld. Анна купила пôвлитра молока. Anna félliter tejet vett. Вôзъ сѣна szekér széna, кобелъ пшеницѣ köböl búza stb.

e) *a számnevek* (lásd a 12. §!) és a mennyiségre vonatkozó kérdőszavak által meghatározott főneveket; péld. Кôлько грошей

маешь? Mennyi pénzed van? У едноѣ бѣдноѣ вдовы было трое дѣтей. Egy szegény asszonynak 3 gyermeke volt.

f) egyes *melléknevek* mellett, melyek birtokos esetet vonzanak; ilyenek достойный méltó, чужій idegen, годный képes, свѣдомый tudatos, повиненъ méltó, rászolgált. Péld. Похвалы достойный dicséretre méltó.

g) a melléknév középfoka mellett, ha az összehasonlított főnév összehasonlító kötőszó vagy elöljáró nélkül kapcsolódik a melléknévhez. Péld. Честь дорожша золота. A becsület drágább az aranynál.

h) egyes igék mellett, melyek birtokos esetet vonzanak, ilyenek a lelki működést kifejező igék: pld. желати, жадати kivánni, чекати, ожидати várni, хотѣти akarni, смотрѣти nézni, слѣдити kutatni, сокотитися, хоронитися, беречися őrizkedni, ôтказатися lemondani, держатися tartani magát valamihez, боятися félni valamitől, соромѣтися szégyenkezni valamiért stb.

Pld. всѣ ожидаеме воскресенія mindnyájan várjuk a feltámadást, ôнъ держится тоѣ стороны ő azon oldalhoz tartja magát.

Az *értékelést* kifejező igék: péld. стоитъ коштуе áll, ér, kerül. Хижа наша стоитъ много грошей. Házunk sok pénzbe került.

i) a birtokot kifejező vagy tagadó személytelen igék mellett, mínők нема, нее (nincs), не было (nem volt), не буде (nem lesz). Péld. Не ма (не е) грошей nincs pénz.

j) ha a cselekvés a tárgynak csak *egy részére* vonatkozik, péld. принеси ми хлѣба hozzál nekem kenyerek, t. i. a kenyérből egy részt. Péld.

„Принесла'мь ти пшеницѣ, пшеницѣ,
Дай корчмарько паленки 'зъ пивницѣ,
Принесла'мь ти и муки и муки,
Дай корчмарько паленки до руки."

(Szvidniki népdal.)

A tulajdonító-esetben áll általában az a főnév, mely a mondatban megfelel e kérdésre: kinek? minek? Péld. Даруй жебракови adakozzál a koldusnak! Помагай бѣдному segíts a szegénynek!

Azonkivül *tulajdonító-esetet* használunk,

a) oly melléknevek mellett, melyek egyenlőséget, hasonlóságot, szükségességet, érdemet stb. fejeznek ki, s melyek tulajdonító esetet vonzanak, pld. рôвный egyenlő, подобный hasonló, угодный kellemes, придатный arravaló, alkalmas, противный ellenkező, шкодливый káros, радъ örvendő, вѣрный hű, покорный alázatos stb. Pld. Единъ злодѣй подобный другому az egyik tolvaj hasonló a másikhoz.

ѣ) oly — az egyik névszótól a másikra kiható — igék mellett, melyek tulajdonító esetet vonzanak, ilyenek: дати adni, даровати ajándékozni, исповѣдатися gyónni, молитися imádkozni, кланятися hajlongni, köszönni, присѣгати esküdni, приказати parancsolni, помагати segíteni, простити elengedni, вѣровати hinni, ôтступитися kitérni, радоватися örülni, рôвнятися hasonlóvá lenni, учитися tanulni (vmit), смѣятися nevetni, противитися ellenkezni, шкодити ártani, stb. Péld. Кто чести не познае, *скотови ся* ровняе. A ki nem ismeri a becsületet, hasonlóvá lesz *az állathoz.* (Duchnovics).

c) az indulatszavak után, péld. слава Богу dicsőség Istennek. Бѣда худобному baj a szegénynek!

Eszközhatározó-esetben állanak általában a cselekvés eszközeit kifejező főnevek. Péld. Иванъ бере книгу *руками.* Iván kezeivel veszi a könyvet. Дѣти заспѣвайте голосочкомъ вашимъ, gyermekek, énekeljetek hangocskátokkal! Сеся пѣсня написана Духновичомъ e dal Duchnovics által van megírva.

Середъ села липа
Баршуномъ обвита . . .
(Népdal.)

Eszközhatározó esetbe tesszük a főneveket még a következő kifejezésekben:

1) a *hely* és *idő* megjelölésére szolgáló, hol? illetőleg mikor? kérdésre megfelelő főneveket; (ablativus loci, temporis) péld. ходити путьомъ, лѣсомъ, морьомъ, járni az uton, az erdőn, a tengeren stb. дньомъ nappal, вечеромъ este, утромъ reggel, лѣтомъ nyárban stb. Péld. Птичка лугомъ лѣтае, a madárka a réten repül;

2) a cselekvés *módját* kifejező főneveket (abl. modi) Péld. Кровь текла *потоками*, *patakokként* folyt a vér;

3) eszközhatározó esetben áll a főnév, mely valamely tulajdonság szempontját, alapját jelöli meg; megfelel e kérdésre mire nézve? Péld. молодый лѣтами éveire nézve fiatal, слабый душою lélekre nézve gyenge, славный дѣлами tetteire nézve dicső, бѣлый лицомъ arcára nézve fehér, ôтки ты родомъ hová való vagy születésedre nézve?

4) az összehasonlítás mértékét kifejező főneveket. Péld. Братъ *двома годами* старшій ôтъ мене bátyám *két évvel* idősebb tőlem.

5) az átalakulás, valamivé levés, kinevezés, választás eredményét kifejező főneveket. Péld. Сосѣда выбрали бировомъ. A szomszédot megválasztották biróvá. Федора медвѣдьомъ прозываютъ. Fedort medvének csufolják. Стефана назвали дуракомъ Istvánt elnevezték bolondnak. Дуракъ дуракомъ a bolond mindig bolond.

6) a lelki állapotot kifejező igék mellett; ilyenek: журитися szomorkodni, тѣшитися vigasztalódni, хвалитися dicsekedni, stb. Не хвалися чужимъ трудомъ ne dicsekedjél idegen munkával!

7) eszközhatározó esetet vonzó igék mellett: péld. володѣти, владѣти uralkodni, обыйтися megelégedni, управляти kormányozni, заниматися foglalkozni valamivel, користоватися, пользоватися felhasználni, торговати kereskedni, гордитися büszkélkedni, дыхати lélegzeni, звати hivni, stb. Бôгъ владѣе свѣтомъ Isten uralkodik a világ felett. Никто не родится мудрымъ senki sem születik okosnak (mint okos). Мене зовутъ Иваномъ engem Ivánnak hivnak. Я обыйдуся моимъ доходомъ én megelégszem (el leszek) jövedelmemmel. Давидъ торгуе ôвцями Dávid juhokkal kereskedik.

Fordítási gyakorlatok.

Альпы, найвысшѣ горы Европы, покрытѣ вѣчнымъ снѣгомъ. Нашъ учитель чоловѣкъ доброго сердця и острого ума. Молодый нотарій низкій ростомъ, широкій плечами, бѣлый лицемъ. Лѣность приводить ко грѣху. Земля больша мѣсяця, но меньша солнця. Што продаете? Яблока. Кôлько просите за одно? Три яблока коштуютъ десять филлирôвъ. Лѣтомъ живу я коло моря, а зимою въ Будапештѣ. Не требуй чести, но заслужи! Хочешь-ли хлѣба? Не у богатого проси помочи, но у милосердного! Злодѣй боится свѣтла. Тотъ дуракъ уже надоѣвъ всѣмъ обывателямъ села. Учитель пальцомъ погрозивъ дѣтей! Дѣточки, сидѣть рядомъ! Угорщина богата золотомъ. Смерека смолою пахне.

A becsületes ember fél az Istentől. Te nem mindig beszélsz igazat. Ne igyál vizet, mert meleged van. Vágj kenyeret és önts vizet! Jer el ma hozzám vacsorára! Jó tettekben keresd a dicsőséget! A katona szolgálja hazáját. András eladta neje házát a szomszéd fiának. Hová mennek azok az asszonyok? A mezőre gabonát aratni. A szakácsnő derejét főz. Egy évig (tárgy. e.) laktam e községben. 1872-ben születtem. Január 5-én leszek 36 éves. János barátom sok nyelven beszél. Szomszédomat Ivánnak hivják. A négerek arcra nézve feketék.

Ой Василю . . .

(Népdal.)

Ой Василю, Василино,
Мамино дѣтино,
Идешь польомъ, сивымъ коньомъ,
Дивитися мило.

Съе богачъ . . .

(Népdal.)

Съе богачъ, оре богачъ,
По чотири волы,
Гадать богачь, ажъ не прійде
На бѣду николи.

Я посѣю собѣ ôвса,
Вже ячмень изходитъ,
Уже богачъ таки скоро
На бѣду приходитъ.

Тече вода съ пôдъ явора . . . .

(Népdal.)

Тече вода съ пôдъ явора,
Та нанесла лому,
Бо не знае отецъ, мати,
Що Бôгъ судивъ кому?

Тече вода съ пôдъ явора,
Та нанесла рѣнцѣ,
Бо не знае отецъ, мати,
Що Бôгъ судивъ дѣвцѣ.

Солодка ми мамко . . .

(Népdal.)

Солодка ми мамко,
Тяжко менѣ жити,
Чого есь мя не учила
Маленькой робити?

Я тебе учила,
А ты ся не брала,
Прото твоя головка,
Бѣды ся дождала.

Я ся ôтдавала,
Обы газдовати,
А я по свѣткови
Мушу вандровати.

Beszélgetés.

— A kereskedésben. —

Добрый день!	Jó napot!
Дай Боже!	Adj Isten!
Чого собѣ желаете, пане!	Mit kíván (magának) uram!
Хотѣвъ бы'мь собѣ купити шапку!	Akarnék venni sapját.
Ту суть, выберайте!	Itt vannak, válasszon!
Кôлько стоитъ сеся?	Mennyít ér ez?
Не мнгого вамъ зарахую, лишь 5 коронъ.	Nem sokat számítok fel önnek, csak öt koronát.
Тôлько не дамъ, ци такъ спустите едну корунку?	Annyit nem adok; ugy-e leenged egy koronácskát?
Най буде, вы все у мене купуете!	Hadd legyen, ön mindig nálam vásárol!
До свиданя!	A viszontlátásig!
*	*
Чимъ могу послужити?	Mivel szolgálhatok?
Прошу пôвкила кавы и два кила цукру!	Kérek egy fél kiló kávét és két kiló cukrot.
Сейчасъ все буде готово!	Mindjárt kész lesz minden!
Кôлько приходитъ вамъ?	Mennyi járul önnek?
Пôвкила кавы коштуе 80 крайцарôвъ, кило цукра 45 кр., два кила 90 крайцарôвъ, въедно приходитъ 1 зол. 70 кр.	Fél kiló kávé 80 krt. ért, egy kiló cukor 45 kr., két kiló 90 kr., együtt járul 1 frt 70 krajcár.
Ци маете выдати изъ пятки?	Tud-e kiadni 5 frtból?
Нѣтъ, прошу, но доразъ дамъ розмѣняти.	Nincs, kérem, de azonnal felváltatom.
Дякую!	Köszönöm!
А 'щи чого бы желали!	Hát még mit kívánna?
Маете-ли добрый чай?	Van-e jó teája?
О маю, чисто русскій!	Ó van, tiszta orosz!
Та ôтмѣряйте ми четвертину кила.	Hát mérjen le nekem egy negyed kilót!
Кôлько коштуе?	Mennyit ér?
Двѣ короны и 40 фил.	2 kor. 40 fillért.
Туй маете!	Itt van.
Оставайтеся здоровѣ!	Maradjon egészségben! (egészséges).
Съ паномъ Богомъ!	Az Ur Istennel (járjon).

3. §. Kérdő és tagadó mondatok.

A *kérdés* kifejezésére felhasználhatjuk a kérdő névmásokat, vagy a **-ци** kérdőszócskát, vagy pedig a **-ли** kérdőragot, végül pedig kifejezhetjük a szórend segélyével; ez utóbbi esetben rendszerint az a szó foglalja el az első helyet, melyre a kérdés vonatkozik. Кто то? (Ki az?) Што то? (Mi az?) Куда идешь? (Hová mégy?) Откиʼсь сюда прійшовъ? (Honnan jöttél ide?)

A *tagadást* a tagadó névmások (никто = senki, ничь = semmi, нигде = sehol stb.) által vagy a **не** szócska által fejezzük ki. E szócskát rendszerint közvetlenül az állítmány elé, vagy azon szó elé kell tennünk, melyre a tagadás vonatkozik. Péld. Не буду я воду пити. (Nem fogok én vizet inni.) Не тоту ружу дай ми! (Ne azt a rózsát add nekem!) Нѣтъ = не єсть = nincs. Не ма = не мае = nincs (neki).

A tagadó mondatban, ha a tagadás az állítmányra vonatkozik, a tárgy birtokos esetben is állhat. Péld. Ци видишь село? Я не вижу село, vagy я не вижу села (birt.) Éppen így я не читаю газеты (ujságot газету helyett). У насъ не было бурѣ (nálunk nem volt zivatar) у мене нема грошей (nincs pénzem). Ellenben ha a tagadás nem az állítmány, hanem a mondat más részére irányul, a tárgy megmarad a tárgyesetben. Péld. Не тото село глядаю. (Nem ezt a falut keresem.)

A kisoroszban — éppen úgy, mint a magyarban — meg van engedve a többszörös tagadás is. Igy péld. я не видѣвъ николи ніякихъ злодѣевъ. (Én soha sem láttam semmiféle tolvajokat.)

Fordítási gyakorlatok.

Добрый христіанинъ не забуде добродѣтели. Вы не знаете цѣну сбожа! Якій-то будинокъ? То школа для дѣвушокъ. Што будете ѣсти, нечениму ци пироги? На што несе тота жона глину? Бо хоче хижу лѣпити. Где суть мои книжки? Туй не є и не было ніякихъ книжокъ. Ци далеко до гостинницѣ? Нѣтъ, доразъ тамъ будеме. Въ нашомъ селѣ не ма пошты. Якѣ краснѣ ружи у васъ въ загородѣ? Не пій вина, бо пошкодитъ!

Voltál-e a postán? Van e levelem? Nincs sem leveled sem pénzed. Hová visz ez az ut? Ez az út Budapestre vezet. Ne feküdjél már, hanem kelj fel és eredj dolgozni! Hány hét van egy évben. Egy évben ötvenkét hét van. Miért nem varrsz géppel?

Azért varrok kezeimmel, mert a gépenvarrás árt mellemnek. Honnan van önnek annyi tüzifája? Én nem iszom pálinkát, mert árt az egészségnek.

Я не буду воду пити . . .

(Népdal.)

Я не буду воду пити,
Бо вода нечиста,
Бо во воду нападало
Кленьовое листя.

Айбо тото не кленина,
Зозулино пѣря,
Эй тогды го напущала,
Кой туда летѣла.

Дала мене моя мамка . . . .

(Népdal.)

Дала мене моя мамка
За гору быватu,
Дала менѣ моя мамка
Двѣ павы кохати.

— Кедь ти донько буде добрѣ,
Кохай павки обѣ,
Кедь ти донько не б'де добрѣ,
Прійдутѣ павы ко мнѣ.

Не минуло тому три дни,
Ани три недѣли,
Пришли павки, пришли павки,
На мамчины сѣни.

Вышла мамка, вышла мамка,
Трѣсокъ назберати,
Яли тоты обѣ павки
Мамцѣ щебетати.

Звѣдать нянько, звѣдать нянько:
Що павка щебече?
Та що наша дѣтиниця
— Въ чужôмъ краѣ плаче.

Beszélgetés.

— A katonaságról. —

Витай, витай, милый Яцку, коли'сь прийшовъ?	Légy üdvöz, légy üdvöz kedves Jackó, mikor jöttél?
Вчера по полудню привêзъ насъ огняникъ изъ Мишколця.	Tegnep délután hozott minket a vonat Miskolcról.
Та ану говори, якъ есте тамъ у войску жили!	Hát nacsak beszélj, hogy éltetek ott a katonaságban?
Ой брате, воякъ то великій панъ — дома, въ селѣ, но въ касарнѣ каждый росказуе ему.	O, barátom, a katona az nagy úr — otthon, a faluban, de a katonai laktanyában mindenki parancsol neki.
Ты где служивъ, въ пѣхотѣ или въ конницѣ?	Te hol szolgáltál a gyalogságnál vagy a lovasságnál?
Я брате служивъ въ конницѣ, не бывъ бы'мь инфантеристомъ и за свѣтъ!	Én, barátom a lovasságban szolgáltam, a világért se lennék infanteriszt (gyalogos).
За мѣсяць бывъ емь и артиллеристъ, но ôтпросивъ'емься, бо дуже люблю коней, и такъ ôставъ'емься кавалеристомъ.	Egy hónapig voltam tűzér is, de elkérezkedtem onnan, mert nagyon szeretem a lovakat és így megmaradtam lovas katonának.
Въ котрôмъ городѣ служивъ есь?	Melyik városban szolgáltál?
Ой брате солодкій, въ войску то не такъ, якъ дома; ходили'сме изъ города въ городъ, майже цѣлу державу спôзнаю.	Ó barátom, a katonaságban nem úgy (van), mint otthon; jártunk városról városra, csaknem az egész birodalmat ismerem.
Еднако где'сь бывавъ найдольше?	Mégis hol laktál legtovább?
Въ Мишколцѣ. Но были мы и въ Вѣднêмъ за три мѣсяцѣ. Знаешь, нашъ полкъ то дуже славный! Бо въ таліанскôй войнѣ въ двохъ битвахъ побѣдивъ.	Miskolcon. De voltunk Bécsben is 3 hónapig. Tudod a mi czredünk az hires, mert az olasz háboruban két csatában győzött.

Та кто вамъ розсказуе? — Hát ki parancsol nektek?

Розсказуютъ офицеры, капитаны, полковники и генералы. — Parancsolnak nekünk a tisztek, századosok, ezredesek és tábornokok.

Ци много офицерôвъ есть тамъ? — Sok tiszt van ott?

Въ нашôмъ батальонѣ служило ихъ дазъ 10. — A mi zászlóaljunknál szolgáltak vagy 10-en.

А стрѣляти ци знаешь добрѣ? — Hát lőni tudsz-e jól?

Где бымь не зправъ, тадь за то ня поставили капларомъ. — Hogy ne tudnék, hisz azért tettek meg káplárrá.

Пушка и сабля — то такое у вояка, якъ нôжъ и ложка у кухарки! — A fegyver és a kard olyan a katonánál, mint a kés és kanál a szakácsnőnél.

Ану скажи, ци добрѣ тамъ въ войску? — Mondd csak, jó-e ott a katonaságnál?

Добро, добро, но лѣпше дома! — Jó, jó, de jobb itthon.

4. §. A személytelen mondatszerkezet.

Az alany nélküli, ugynevezett személytelen mondatszerkezetek régebben alannyal biró mondatok voltak, de aztán a közbeszédben egyeseknél lassankint elmaradt az alany, másoknál az alany helyett különféle kiegészítéseket vett fel a mondat. Ilyen mondatszerkezetet képeznek:

a) a személytelen igék, minők: свѣтае virrad, блискае villámlik, снѣжитъ havazik, дождитъ esik, мерзне fagy, вечерѣе esteledik, темнѣеся sötétedik, зорѣе hajnalodik, хмарится borul, слотится esős idő keletkezik, минаеся mulik stb.

A személytelen igéket lehet ragozni, de csak a 3-ik személyben. Péld. блискало villámlott, буде блискати fog villámlani.

2) Ilyen személytelen mondatszerkezetet használunk a можъ, треба, нужно, должно, пріятно, мило, добро, добрѣ, зле stb. határozószók továbbá: часъ, жаль stb. főnevek mellett is. Péld. Треба было слухати hallgatni kellett, можъ ся научити lehet megtanulni, часъ уже ôтидти ideje már elmenni. Az ilyen kifejezéseknél csak a segédigét ragozzuk, ezt is csak a harmadik személyben.

Ha személyes névmással kapcsoljuk össze az ilyen kifejezéseket, akkor a személyes névmás tulajdonító esetbe teendő. Péld. Треба тобѣ слухати hallgatnod kell, не можъ намъ просити nem lehet kérnünk.

3) Ide tartoznak még a létezést kifejező vagy tagadó személytelen mondatok: е, есть van, не е nincs, нема, не мае, nincs, nem bir, не бывае nincs (gyakran), было volt, буде lesz, не было nem volt, не буде nem lesz stb. E kifejezések mellett a hozzágondolható alany birtokos esetbe teendő. Péld. не е такого чоловѣка nincs oly ember, нѣтъ времени nincs időm, у насъ нема учителя nálunk nincs tanító.

Fordítási gyakorlatok.

Зима.

Зимою студено. Дни куртѣ, а ночи довгѣ. Пôздно зорѣе и скоро темнѣеся. Часто снѣжитъ, даколи и дождитъ. Земля прикрыта снѣгомъ, а потоки и рѣки ледомъ. На леду можно ходити и санкатися. Дерева стоятъ безъ листя. Птиць видно лишь дуже мало.

Людямъ треба одѣватися тепло. Въ хижахъ топятъ печи Прилѣжный чоловѣкъ и зимою мае роботы.

A tavasz.

Itt van az első fecske. Nincs már oly hideg. Hosszabbodik a nap. Hamarabb virrad és később esteledik. A nap kezd melegebben sütni. A hó és a jég elolvadt. A rét és mező kezd zöldelni. A fákon megjelennek a levelek. A pásztor kihajtja a nyájat a legelőre. Van sok munka a kertekben és a mezőkön. Szánt-vet a földmives. A gyümölcsösben is szorgalmasan kell dolgoznia a a gazdának.

A tavaszi eső megpuhítja a földet s kinöveszti az elvetett magot.

Летѣвъ орелъ . .

Летѣвъ орелъ понадъ море,
Такъ ставъ говорити:
Ой не яло убогому
Богату любити.

Летѣвъ орелъ по надъ море,
Такъ ставъ голосити:
Ой якъ тяжко убогому
Богату любити.

А у поли двѣ тополи,
Обѣ зелененькѣ;
Милый, милу покидае
Вороги радненьки.

Не тѣшьтеся ворожѣли
Моего несчастья,
Идутъ лѣта сего свѣта
Якъ Дунаемъ листья.

Ой вороги, ворожѣли,
Что вамъ прійде 'зъ того?
Ой якъ буде Божа воля,
То я буду его.

Нѣтъ тамъ счастья, а ни долѣ,
Где богатѣ люде;
Где ся зыйдутъ безъ милости:
Гораздy не буде.

Стрѣтивъ легѣнь дѣвку.

— Népballada. —

Ой стрѣтивъ легѣнь дѣвку
Та явъ ей казати,
— Ци можу я дѣвчиночко
За тя людей слати?

— Можъ ти легѣнику
До ня людей слати
Лишь ти треба три зѣлѣчка
'зъ обчиночки дати.

Ой пôшовъ бо лишь легѣнь
Пѣше пѣшенькамы,
Та лишь найшовъ
Три зѣлѣчка пôдъ обчиночками.

Та якъ найшовъ три зѣлѣчка,
Та явъ ихъ копати,
Прилетѣла зозуличка,
Яла му кукати.

— Ой та най ты легѣнику
Та не копли зѣля,
Дѣвчина тя зчаловала
Въ дѣвчины весѣля. —

Лишивъ легѣнь доразъ лишивъ,
Зѣлѣчко копати.
— Та мушу я сесю правду
Такой ôтознати.

Ой пôшовъ бо до дому
Та ставъ за городомъ,
Веселится дѣвчиночка
Изъ всѣмъ своимъ родомъ.

Ой прійшовъ до дѣвчины
Тай ставъ коло хаты,
Ѣмили го старѣ люде
Горѣвковъ кланяти.

— Не треба ми старѣ люде
Вашоѣ горѣвки,
Лишь ми треба двѣ-три слова
Ôтъ вашоѣ дѣвки. —

А дѣвчина молоденька
Яла ся метати:
— А яка ти песся мати
Што не йдешь до хаты? —

— Не треба ми дѣвчиночко
Тоѣ твоей хаты,
Лишь было ня молодого
За зѣльомъ не гнати. —

Тогда 'зъ лѣвоѣ ручки
Зѣлѣчко подае,
А изъ правовъ ручковъ собѣ
Сабельку тягае.

— Та не буде товарышу
Ни тобѣ, ни менѣ,
Най она ся погодуе
Сыренькоѣ землѣ. —

Въ больницѣ. (Шпиталю.)

Въ каждôмъ бôльшôмъ городѣ находится больниця для тѣхъ хворыхъ, котрі не могутъ лѣчитися дома.

При устройствѣ больниць особливо на то уважаютъ, чтобы комматы больныхъ были доста великѣ, чтобы въ нихъ бывъ всегда здоровый воздухъ.

Больныхъ, котрі суть въ заразливыхъ хворотахъ, ôтдѣляютъ ôтъ другихъ, а также и тѣхъ, котрі выздоровляютъ.

Въ комнатахъ хворіи лежатъ на постеляхъ, надъ постелью прибита дощечка, на котрôй обозначенъ нумеръ, имя и хворота больного. Коло постели есть малый столикъ, на котрôмъ стоитъ вода или лѣкъ.

Каждого утра комнаты обходитъ докторъ (лѣкарь) посмотритъ хворыхъ, и каждому изъ нихъ назначае лѣки и страву.

Предписы доктора исполняютъ сестры монахинѣ или иніи жоны, котріи усердно обхожуютъ и выслужуютъ хворыхъ.

Въ назначенный докторомъ часъ хворымъ дозволяеся принимати знакомыхъ, но посѣтителямъ не свобôдно приносити съ собою ѣдла и напитки.

Beszélgetés.

— A községi birónál. —

— Дай Боже здоровья!

— Дай Боже и вамъ, што бы вамъ нужно, пане Иване?

— Тадъ знаете, пане бирове, же изъ сѣлскоѣ хижы нѣ-что понести, але все лишь мы приношуеме сюда наши коронки, тай бѣды!

— Ачей и вы платити хочете?

— Не хочу, ай мушу, бо адде недавно'мъ дôставъ цидолу, же рештанцію маю, а вчора уже засеквестровали у ня едну телицю. Но пане бирове, уже тото не добрый законъ, што такъ дере бѣдного селянина, и тогды при-

— Adj Isten egészséget!

— Adj Isten önnek is, mi kellene önnek Iván uram?

— Hisz tudja biró uram, hogy a községházából nincs mit elvinni, hanem mindig csak mi hozzuk ide koronácskáinkat és bajainkat!

— Talán ön is fizetni akar?

— Nem akarok, hanem muszáj vagyok, mert ime nem régen kaptam cédulát, hogy hátralékom van, és tegnap már lefoglaltak nálam egy üszőt. De, biró uram, az már nem jó törvény, hogy úgy nyúzza

тисне на него, платити, колы не є грошей?

— Та брате уже тото такъ є. Бывало 'ще гôрьше было! Державѣ теперь много грошей треба! Бо, знаете и держава не едному давае ѣсти! На войско — плати, на суды — плати, на школы — плати, на чиновства — плати и такъ дале, все лишь плати тай и на сѣлскій рядъ треба не мало корунокъ!

— Ой пане бирове, наше село не много дôставае изъ нашихъ порцій. Цѣле ганьба, же така пôдла дорога въ нашôмъ селѣ; кедь довго дождитъ, та не можъ рушитися изъ села; а кедь замерзне, такъ потрясе вôзъ чоловѣка, што заколе во всѣ боки тѣла. Та кедь такъ велику податъ платиме, та най хоть бы поправили дорогу нашу!

— Буде, буде и тото! Но наразъ не можъ вшитко учинити!

— А якъ то сталося, же сѣлску хащу (лѣсъ) выарендовали якѣсь нѣмцѣ, тай теперь мы съ нашою тяжкою роботою за мизерну плацу напыхаеме кешенѣ сихъ чужинцêвъ?

— Но въ тôмъ уже вы сами виннѣ! Бо чому не хотѣли наши селяне выарендовати хащу? Честна сѣлска громада не хотѣла по

a szegény falusi embert, és akkor szorít rá fizetni, a mikor nincs pénz!

— Hát, barátom, az már úgy van! Hajdan még rosszabb volt! Az államnak most sok pénz kell! Mert, tudja, az állam is nem egynek ad enni! A katonaságra — fizess, a biróságokra — fizess, az iskolákra — fizess, a hivatalokra — fizess és így tovább mindig csak fizess, aztán a falusi rendre is nem kevés korona kell!

— Ó biró uram, a mi községünk nem sokat kap a mi adónkból. Valóban szégyen, hogy oly rossz az út községünkben! Ha soká esőzik, hát nem lehet kimozdulni a faluból; ha befagy, úgy megrázza az embert a szekér, hogy a test minden oldalába bele nyílal! Hát ha már oly nagy adót fizetünk, legalább javítanák meg az utunkat!

— Meglesz, meglesz az is! De egyszerre nem lehet mindent megcsinálni!

— És hogy történt az, biró uram, hogy a községi erdőt valamiféle németek bérelték ki, és most mi, a mi nehéz munkánkkal, nyomorult fizetésért ezen idegenek zsebeit tömjük?

— De már abban önök magok hibásak! Mert hát miért nem akarták a mi falusi embereink kibérelni az erdőt? A tisztelt

слухати ни пана ôтця духовного, ни пана новтароша, ни мене, ни присяжникôвъ, а теперь нарѣкаютъ на насъ. Тото бѣда, же наши селяне не смѣютъ самостôйно робити, но все лишь чужому служатъ.

községi gyülekezet nem akarta meghallgatni sem a lelki atya urat, sem a jegyző urat, sem az esküdteket, sem engem és most szemünkre hányják azt! Az a baj, hogy falusi embereink nem mernek önállóan dolgozni, hanem mindig csak idegeneknek szolgálnak!

— Жаль, пане бирове, же'сме такъ темнѣ и худобнѣ! Но ачей уже свѣтаеся! Дѣти уже ходять въ школы, и такъ наука розтворитъ имъ розумъ!

— Sajnos, biró uram, hogy oly sötétek és szegények vagyunk. De talán már virrad! Gyermekeink már járnak az iskolákba, és így a tanulás felnyítja értelmüket!

— Но доста уже буде изъ бесѣды, бо вижу, приходитъ панъ новтарошъ! Дайте книжку, най вамъ запишу кôлько'сте платили!

— De elég lesz már a beszédből, mert, látom, jön a jegyző úr! Adja ide könyvecskéjét, hadd irjam be, mennyit fizetett!

— Запишѣтъ 20 кор. державноѣ, 10 кор. сѣлскоѣ порціи, 2 кор. школьного довгу, и 3 кор. 60 фил. вармеґщины, въедно 35 кор. 60 фил. Но обы пакъ не ходили до мене экзекуторы!

— Irjon be 20 kor. állami, 10 kor. községi adót, 2 kor. iskola-adót, 3 kor. 60 fill. vármegyei (közmunka) adót, együtt 35 kor. 60 fillért. De aztán ne járjanak hozzám a végrehajtók!

— Не бôйтеся! Не буде нiякоѣ бѣды! Все въ порядку!

— Ne féljen, nem lesz semmi baj! Minden rendben van!

— Будьте здоровѣ!

— Legyen egészséges!

5. §. A szórend.

A szórend legfőbb útmutatója a gondolatok keletkezésének helyes sorrendje. A kisorosz nyelv szórendje eléggé szabad, s ezért tág teret nyujt az érzelmek kifejezésére. Általában azt a szót, melyre az olvasó (vagy hallgató) figyelmét elsősorban akarjuk felhivni a mondat elejére tesszük.

A *kijelentő* mondatokban első helyen áll az alany, utána az állítmány; péld. учитель учитъ, a tanító tanít. A többi mondatré-

szek az alany és állítmány körül csoportosulnak. A tárgy legtöbbnyire az állítmány után áll. Péld. Отець любитъ сына. Az atya szereti fiát. Добра дѣтина повинуеся родителямъ. A jó gyermek engedelmeskedik szüleinek.

A *melléknévi és számnévi jelző* rendszerint megelőzi, néha közvetlenül követi a jelzett főnevet. „Родный край, то земный рай." (Közmondás.) Умна голова сто головъ кормитъ, а безумна и своêй еднôй не покормитъ." (Közmondás.)

„На высокôй полонинѣ
Мальованѣ дверѣ".
„По пôдъ дѣлокъ зелененькій
Упавъ снѣжокъ молоденькій."

(Népdal.)

A *birtokos jelző* közvetlenül a birtok után áll. Péld. Имя Ôтця и Сына и св. Духа. = Az Atya, Fiu és Szentlélek neve. — Лучи мѣсяця = a hold sugarai. Рождество Іисуса Христа. = Jézus Krisztus születése.

A *határozó* az ige vagy azon szó előtt áll, melyet meghatároz. Péld. Дерево *быстро* выросло = a fa gyorsan kinőtt. Môй братъ *прилѣжно* учится = bátyám szorgalmasan tanul. Не здорово *дуже* теплу одежду носити. = Nem egészséges nagyon meleg ruhát viselni.

A mutató és a birtokos *névmások* többnylre a melléknevek előtt állanak. Péld. Тотъ нашъ сосѣдъ продавъ весь свôй урожай = az a szomszédunk eladta egész termését.

Az *értelmező jelző* közvetlenül a jelzett főnév után következik. Péld. Иванъ, сынъ куратора, пôшовъ на поле. Iván, a kurátor fia, elment a mezőre.

A tagató **не** szócska azon szó elé teendő, melyre a tagadás vonatkozik. Péld. Не буду я воду пити = nem fogok én vizet inni. Мамко моя не журися = anyám ne szomorkodjál. Не довго тамъ буду = nem sokáig leszek ott.

Az a mondatrész, melyen az állítás hangsulya van, a mondat elejére teendő. Péld.

Черезъ гору высоку
Несла дѣвка воду.

(Népdal.)

A *kérdő* mondatban a kérdés lényegét kifejező szó nyítja meg a beszéd sorrendjét. Péld. Што робишь? Mit csinálsz? Где будеме ночовати? Hol fogunk éjszakázni? Чія ты бѣла дѣвко? (Népdal.) Kié vagy te fehér lányka?

Ha a kérdésnél valamely szót különösen ki akarunk emelni, akkor azt a mondat végére helyezzük. Ци загрѣло солнечепько дубику *на тебе*? (Népdal.) Vajjon kisütött-e a napocska tölgyecském *te rád*?

A **-ли** kérdőszócskát is azon szóhoz kapcsoljuk mely leginkább érdekel minket, ugyszintén a **ци** kérdőszó is a kérdés lényegét kifejező szó elé teendő. Péld.

Знаешь-ли ты, якъ ся оный
Приборъ называе
Што христіанъ велегласно
До церкви взывае? **(Duchnovics talánya.)**

Vagy:

Ты Федоре, Федоричку
Ци маешь сорочку?
(Népdal.)

Ha a kérdésben **-не** tagadó szó fordul elő, akkor az vagy az első helyen áll, vagy pedig a kérdő szócska után következik. Pld. **Не видишь-ли?** Vagy **Ци не видишь?** Nem látod-e?

A *parancsoló* mondatban rendszerint az ige áll az első helyen, utána a többi mondatrész. Péld. **Пой сюда!** Jer ide! **Честуй старшого!** Tiszteld az idősebbet!

Не ходи ми по пôдъ хижу
Не чини ми славу!
Ажь есь принêсъ подарунки,
Положи въ отаву!
(Népdal.)

A *feltételes* mondatok a kijelentő mondatok szórendjét követik azzal a különbséggel, hogy rendszerint az ige, vagy azon szó elé, melyre a figyelmet irányítani akarjuk, kitesszük a **„бы“** **„кобы“**, **„кедьбы“** stb. szócskák valamelyikét.

Péld.:

„Кобы ми ся бучокъ розвивъ
Зелена лѣщина,
Не една бы опустѣла
Жидôвска дѣтина“. **(Népdal.)**

„Та бравъ бы'мь ся до роботы
Не маю мотыки“. **(Népvers.)**

Кедь бы'мь знавъ, ажъ погину,
Запаливъ бы'мь всю краину . . . **(Népdal.)**

A *melléktmondatokban* az első helyen áll a kötőszó, vagy a névmás, mely azt a mondatot a főmondathoz kapcsolja, egyébként

pedig a szavak elrendezése a főmondatok szerint történik. A mellék mondatok azon mondatrész után következnek, melynek meghatározására szolgálnak. Péld. Не такъ жій, якъ хочеся, но якъ Богъ велитъ! Ne úgy élj, a hogy tetszik, de a hogy Isten parancsolja. Тотъ ученикъ, котрый прилѣжно учится, заслужитъ похвалу ôтъ пана учителя. Az a tanuló, a ki szorgalmasan tanul, megérdemli a tanító úr dicséretét.

Кажутъ люде, же я умру
А я хочу жити! (Népdal.)

Ой овечки, бѣловечки
Бѣленькоѣ вовны
Кто васъ буде завертати,
Кедь пойду до войны. (Népdal.)

Ой вѣе вѣтер, вѣе . . .

(Népdal.)

Ой вѣе вѣтеръ, вѣе,
Та калинку сѣе,
Та сарака наша мамка
Де ся въ зимѣ дѣе?

Та пôшла она до доньки,
Донька ѣй май мила,
Сидитъ зятько коло стола,
Та дивится скрива.

Пôшла она та до сына
На широкѣ лавки,
Невѣстиця ôтповѣла:
Не треба намъ мамки.

— Жôнко моя молоденька,
Мамка бы ся здала,
Коровы бы подоила,
Дѣти забавляла. —

— Не треба намъ чоловѣчку
Много говорити,
Матери бы ѣсти дати,
Мати б' обходити. —

— Та богдай ты, моя жѳнко,
Нигде не конала,
Кой ты мою любу мамку
Нигда бысь не впрала. —

— Та богдай же, чоловѣчку,
Сесе сталось тобѣ,
Моя мамка ходитъ въ ковды,
Та най ходятъ обѣ. —

Сидитъ медвѣдь на колодѣ . . .

(Népdal.)

Сидитъ медвѣдь на колодѣ,
Ногавицѣ крае,
Колода ся покивуе,
Ѳнъ колодѣ лае.

— Ой бодай ты колодице
Нигда не изгнила,
Што ты мои ногавицѣ
Въ воду намочила. —

— Ой не лай ты медвѣдику
Ми гнилой колодѣ,
Буде тобѣ и колода
Даколи въ пригодѣ. —

Fordítási gyakorlatok.

Село.

Въ селѣ далеко една хижа ѳтъ другоѣ. Въ серединѣ села на еднѳмъ берегу стоитъ церковь, а коло неѣ фара и школа. Межи хижами тягнутся широкѣ улицѣ. Коло хижъ суть загороды, а за ними луги, котрѣ лѣтомъ пестрѣютъ цвѣтами. Подальше тягнутся поля. Село окружено полями съ всѣхъ сторонъ. Въ поляхъ сѣютъ жито, пшеницю, овесъ. Майже всѣ жителѣ земледѣльцѣ, лишь мало ремеселникѳвъ. Въ селѣ кажда хижа широкій дворъ мае. Коло хижъ дерева ростутъ, а пиля воротъ трепеты сунутъ свои вершки ко небу.

A város.

A városban a házak közel vannak egymáshoz. Sok ház emeletre van felépítve. Vannak két (на двѣ . . .), három négy és több emeletes házak. Az udvarok nagyon szükek, néhol nincs is udvar. Az utcák egyenesek és kővel vannak kirakva. Vannak szélesebb utcák, terek és piacok. A templomok, iskolák és hivatalok az ilyen tereken vannak. Némely városban katonai laktanya is van.

A boltok ajtaja az utcára nyilik. Vannak még vendéglők, sörcsarnokok és kávéházak is.

A város utcáin mindig sokan járnak. Szekér-szekér után fut. Minden ember igyekszik valamit venni vagy eladni.

A városok mellett rendesen vasuti állomás is van; a vasút naponkint uj vendégeket és lakókat szállít a városba.

Beszélgetés.

— Az ügyvédnél. —

— Што'сте принесли, пане газдо?	— Mit hozott gazd' uram?
— Та што, пане фишкалошъ, мою бѣду! Адде суть якѣсь письма, котрѣ доставъ емь ôтъ пана новтароша, обы'мь завдавъ дѣло на право!	— Hát mit, ügyvéd úr, a bajomat! Ime itt vannak valamiféle levelek, melyeket a jegyző urtól kaptam, hogy adjam be az ügyet perre!
— Ой солодкій, правотитися то не выплатится, право мае много концôвъ, и лишь рѣдко выпаде на хосенъ. Но кажѣтъ, въ чôмъ стоитъ дѣло?	— O, kedves, pereskedni, az nem fizeti ki magát, a pernek sok vége van és csak ritkán fordúl (esik) haszonra. De mondja, miben áll a dolog?
— Прошу пана фишкалôша (адвоката), купивъ я едну частицю землѣ за 600 коронъ ôтъ Гершка Шварца, котрого прозывали „Бородатымъ“. У пана новтарôша передъ двома свѣдками пôдписали с'ме контрактъ, панъ загнали письма въ телековный судъ, обы переписали тоту частицю на мое имя. Минуло тому уже 6 мѣсяцêвъ. Гершко „бородатый“ съ тыми грôшми	— Kérem az ügyvéd urat, vettem én egy részecske földet 600 koronáért Svarc Herskótól, a kit csúfnéven „szakállasnak“ hivták. A jegyző úrnál két tanú előtt aláirtuk a szerződést, az úr beküldte az irásokat a telekkönnyvi birósághoz, hogy irják át azt a részt az én nevemre. Elmult annak már 6 hónapja. A „szakállas“ Hersko azzal

уже въ яри выселився въ Америку. Но што ся стало? Минувшоѣ недѣли прикликали мене панъ новтарошъ идь собѣ, и передали ми эге сесе письмо. Ану прошу прочитайте! Што пише тамъ единъ другій Гершко, котрый также пишеся Шварцомъ, но его прозывали Новакомъ; на концю села бывавъ, и давно уже тамъ е за морёмъ!

— Та солодкій, тотъ „бородатый", зробивъ вамъ велику шкоду! То пише Гершко Новакъ, же якъ смѣвъ „бородатый" продати чужу землю?

— Яку чужу землю?

— Таку чужу землю, што тота земля, котру'сте купили ôтъ „бородатого", то не „бородатого" власность была, бо тоту 'ще Новакôвъ отець, Струлько Шварцъ купивъ бывъ ôтъ едного руснака. Ту е въ письмѣ, же сесе ôнъ годенъ досвѣдчити.

— Но што мнѣ до того, я землю купивъ, — за ню 600 коронъ заплативъ, и готово дѣло.

— Ой не такъ дуже готово, бо „бородатый" чужу землю вамъ продавъ и такъ судъ на просьбу Новака васъ выпише нзъ телекôвноѣ книги и перепише землю опять на Гершка Шварца Новака.

— Тадь кедь такое право, та най буде земля Новакова, но где я дôстану мои гроши?

a pénzzel még tavasszal kivándorolt Amerikába. De mi történt? A mult vasárnapon, magához hivott engem a jegyző úr és átadta nekem ime ezt a levelet. Nocsak kérem, olvassa el! Mit ír ott egy másik Hersko, a ki szintén Svarcnak irja magát, de őt Nováknak csúfolták; ott lakott a falú végén és már régen ott van a tengeren túl!

— Hát, kedves, az a „szakállas" nagy kárt csinált önnek! Azt irja Novák Herskó, hogy hogy merte a „szakállas" eladni az idegen földet?

— Milyen idegen földet?

— Hát olyan idegen földet, hogy az a föld, melyet ön a „szakállastól" vett, az nem volt az ő tulajdona, mert azt még a Novák atyja, Svarcz Sztrulyo vette volt egy kisorosztól. Az van itt az irásban, hogy ezt tudja beigazolni.

— De mi közöm nekem ahhoz, én a földet megvettem, érte a 600 koronát kifizettem és kész a dolog.

— Ó, nincs az egészen úgy készen, a „szakállas" idegen földet adott el önnek és igy a biróság Novák kérésére önt kiirja (kitörli) a telekkönyvből és átirja a földet Svarc Hersko Novákra.

— Hiszen, ha olyan a jog, hát legyen a föld a Nováké, de hol kapom meg pénzemet?

— Та брате солодкій, гроши перебравъ „бородатый“, ёго можете завдати въ криминалъ, у нёго ваши гроши пропали! Но што за хосенъ, кедь ôнъ за морёмъ!

— Hát, kedves barátom, a pénzt a „szakállas“ vette át, őt beadhatja a bünfenyitő eljárásba, nála veszett el az ön pénze! De mi haszna, ha ő a tengeren túl (van)!

— Еднако якъ бы можъ помочи дѣлу? Прошу васъ, не дайте упасти правдѣ!

— Mégis hogy lehetne segíteni a dolgon? Kérem önt, ne engedje, hogy az igazság elessék!

— Е 'щи единъ способъ. Може быти, же сесѣ жиды сговорилися, и тогда и Новакъ виненъ въ тôмъ дѣлѣ. Довѣдуйтеся, ци не дôстававъ „бородатый“ письма ôтъ Новака? Кто плативъ подать за землю? и пр. и тогды, кедь буде съ чимъ, та пустимеся въ право, и научиме злодѣевъ, якъ треба бѣдного русина чаловати.

— Még van egy mód. Lehet, hogy ez a két zsidó összebeszélt és akkor Novák is vétkes abban a dologban. Tudakolja meg, nem kapott-e a „szakállas“ leveleket Nováktól? Ki fizette az adót a földért? stb. és akkor ha lesz mivel, belebocsátkozunk a perbe és megtanítjuk a tolvajokat, hogy kell a szegény kisoroszt csalni!

6. §. A hangsuly (Слогоударенiе.)

Az orosz nyelvekben a hangsuly nincsen a szó bizonyos helyéhez kötve, gyakran ugyanegy szónak különböző alakjaiban más-más szótagra esik.

Vannak szavak, melyeknek jelentését csak a hangsuly szerint lehet megkülönböztetni. Péld.: мука́ (liszt), му́ка (kin), пла́чу (sirok), плачу́ (fizetek) stb. Szükséges tehát tudni, hogy a szó melyik tagjára esik a főnyomaték (nem nyujtás!), mert ez a szótag határozottan kiemelkedik a többiek közül, melyek többé-kevésbbé elmosódnak.

Igaz, hogy a hangsulyozás szabályait pontosan megjelölni nem lehet, és csak a gyakorlat utján sajátíthatjuk el azt, mindazonáltal általános utmutatóul szolgáljanak itt a következők:

A főnevek hangsulyozása.

1. Himnemű főnevek.

1. A *himnemű* egytagú főnevek rendesen az esetek végzeteinek adják át a hangsulyt; hasonlókép a két és több taguak is,

ha az alanyesetben a hangsuly a végső szótagon állott; ha pedig az alanyesetben nem a végső szótagon van a hangsuly, akkor ezt a többi esetekben is megtartják.

2. Az igékből képezett és тель végű főnevek a hangsulyozásban rendszerint az alapszót követik. Péld.: учи́тель, сотвори́тель stb.

2. *Nőnemű főnevek.*

1. Az **-а** végű nőnemű főneveket, ha a véghangzót mássalhangzó előzi meg, rendesen az utolsó szótagon hangsulyozzuk: péld.: вода́, рука́, голова́, борода́ stb. Ezek közül némelyek a Винит.-ben az első szótagra vetik át a hangsulyt; így: го́лову, бо́роду, сто́рону stb.

2. A **-ка** végzetüeknél, főkép ha e végzet előtt mássalhangzó van, az utolsóelőtti szótagon van a hangsuly. Pld.: ла́ска, колы́ска, моты́ка.

Hasonlóképen a **-са**, **-фа**, **-ха**, **-ша**, **-ща** és **-ця** végüek is. Péld.: му́ха, ту́ча, гру́ша, пти́ця stb. Kivételek: овца́, у́лиця, ку́риця stb.

3. A **-чка** végzetü kicsinyítő szavakat és a himnemü szavakból **-иха** végzettel képezett főneveket szintén az utolsóelőtti szótagon hangsulyozzuk. Péld.: ру́чка, купчи́ха stb.

4. Az **-очка** végzetü kicsinyítő főneveknél az ezen végzetet megelőző szótagon van a hangsuly. Pld.: ла́вочка, дѣ́вочка, ку́рочка stb.

5. A **-я** végű főnevek rendesen az utolsóelőtti szótagon kapják a hangsulyt. Igy: во́ля, бу́ря stb.

6. Az igékből és melléknevekből képezett **-сть** végű főnevek az alapszó hangsulyát követik. Pld.: твѐрдость, весе́лость, уче́ность stb.

7. A nőnemű főnevek az alanyesetben kapott hangsulyt rendesen a többi esetekben is megtartják; ha azonban a hangsuly az utolsó szótagon van, akkor az egyes Винит. és a többes Именит.-ben átmegy a kéttaguaknál az első szótagra, a több taguaknál pedig a harmadikra (hátulról számítva). Péld.: рука́, ру́ку; голова́, го́лову, го́ловы stb.

3. *Semlegesnemű főnevek.*

1. Az **-е** végzetüeket az utolsóelőtti szótagon kell hangsulyozni. Péld.: со́нце, се́рдце, кладби́ще. Kivételek: лице́, яйце́ stb.

2. Az igékből képezett -**аніе,** -**еніе,** -**ѣніе** és -**ство** végű főnevek az alapszó hangsulyát tartják meg. Pld.: учéніе, владѣ́ніе, цáрство, священство stb.

3. A -**но** és -**ро** végüeket az egyes számban az utolsó szótagon, a többes sz. Именит.-ben legnagyobbrészt az utolsóelőtti szótagon kell hangsulyoznunk. Péld.: окнó, перó, — óкна, пéра stb.

4. Az -**о** végüeket, ha a véghangzó előtt mássalhangzó áll és a -**мя** végüeket az utolsóelőtti szótagon hangsulyozzuk. A többes sz.-ban pedig az utolsón. Péld.: вóйско, дѣ́ло, врéмя, и́мя; войскá, дѣлá, временá, именá stb.

Általában a két szótagú semlegesnemű főnevek úgy változtatják a hangsulyt, hogy ha az egyes számban az utolsó szótagon állott a hangsuly, a többesben átmegy az utolsóelőttire és fordítva, de csak az Именит. és az ezzel egyenlő esetekben.

A melléknevek hangsulyozása.

1. Az egyszerű mellékneveknél (alapszók) rendesen az utolsóelőtti szótagon van a hangsuly. Péld.: бѣ́лый, чóрный stb.

2. A képezett főnevek az alapszó hangsulyát követik. Péld.: ми́рный (миръ), врéменный (время) stb.

3. Az -**ичный,** -**ическій,** -**скій** végzetüeket a második szótagon hangsulyozzuk. Pld.: астрономи́чный, аллегорическій унгвáрскій stb.

4. A -**ый,** -**лый,** -**тый,** -**ейскій,** -**ейный,** -**якій** és -**енькій** végüek rendszerint az utolsóelőtti szótagra kapják a hangsulyt. Pld.: здорóвый, смѣ́лый, виновáтый, судéйскій, двоя́кій, бѣлéнькій stb.

5. A melléknevek rendszerint minden nemben és esetben azon szótagon tartják meg a hangsulyt, a melyen az egyes számban a himnemben volt.

Az igék hangsulyozása.

1. Az -**аю,** -**яю,** -**ѣю,** -**ую,** -**юю** végüek rendesen a **ю**-t megelőző hangzón tartják meg a hangsulyt. Pld.: блистáю, блистáешь, блистáючій stb. Kivételek: дýмаю, кýшаю, обѣ́даю, жáлую, мѣ́ряю stb.

2. A -**вы** előljáróval képezett igék rendesen az előljárónak adják át a hangsulyt. Péld.: вы́йду kimegyek, вы́несу kiviszek.

3. A főnévi igenévben rendesen a -**ти** végzet előtti szótagra esik a hangsuly. Pld.: спáти стоя́ти stb.

4. A jelentő mód jelen idejében az ige rendszerint megtartja a főnévi igenév hangsulyozását. Pld.: **чита́ю, чита́ешь, чита́е** stb. Azonban gyakran a személyragon is marad a hangsuly; így: **живу́, живе́шь** stb.

5. A jelentő mód mult idejében a hangsuly rendesen azon a szótagon van, amelyen a főnévi igenévben van. Péld.: **чита́ти, чита́въ, чита́ла** stb.

Ezek a hangsulyozás főbb és általános szabályai. Mindenesetre ezek a helyes hangsulyozás eltanulására önmagukban még nem elégségesek; többet ér itt a gyakorlat, a született kisoroszokkal (ruthénekkel) való beszélgetés. Különösen ajánlatos az ó-szláv templomi könyveknek fennhangon való olvasása, mert ezekben mindenütt pontosan és szabályszerüen van megjelölve a hangsuly.

Въ Калиновômъ лѣсѣ . . .

(Ballada.)

Въ калиновômъ лѣсѣ
Пташечки спѣваютъ,
— А ужъ мого наймильшого
На войну волаютъ. —

Волаютъ, волаютъ,
Конича сѣдлаютъ,
— Якъ же я тебе з'охаблю
Въ тômъ великômъ жалю.

З'охаблю я тебе
И Бога на тебе,
Кедь не прійду о рôкъ, о два:
Не чекай ты мене. —

Вышла на бережокъ:
— Ци ужъ 'зъ войны идутъ?
Ужъ 'зъ пôдъ мого миленького
Лемъ конича ведутъ.

Ведутъ его ведутъ,
Жалобовъ закрытый,
Ужъ мôй милый, наймилѣйшій
На войнѣ забитый.

Забитый, забитый,
Ужъ вецей не стане,
Ужъ мое смутне серденько
Плакать не престане. —

Не плачь, не нарѣкай
Не робь сердцу гȏрьше,
Выберь собѣ потѣшеня
Котре ти наймильше.

— Хоть бы'мъ выберала
Якъ у кертѣ ружа,
Та я собѣ невыберу
Ужъ на дяку мужа.

Хоть бы'мъ выберала,
Якъ у кертѣ квѣтя,
Та я собѣ невыберу
Свое миле житя. —

Надежда въ Бога.

Черна хмара надъ западомъ
Растяглась на небесахъ,
Трещатъ громы, тучи съ градомъ,
Ревутъ звѣрѣ по лѣсахъ,
Рычитъ воздухъ, а громы бьютъ,
И помочи нигдѣ нѣтъ
По долинахъ воды ся льютъ,
Думаешь ужъ пропавъ свѣтъ!
Руки простеръ бѣдный смертный,
„Конецъ свѣту, молвитъ, днесь“
Безнадежно пȏлъ умертый
Стремитъ очи до небесъ:
— „О Боже мȏй, сильный Творецъ
Пропала вся природа
Се мнѣ уже, и всѣмъ конецъ
Бере, несе, все вода!
О спаси мя, спаси мȏй домъ,
Спаси насъ, спаси твȏй свѣтъ,
Да престане буря и громъ
Бо иной помочи нѣтъ.“ —

И вотъ, сейчасъ съ пôдъ черныхъ хмаръ
Засіявъ пресвѣтлый лучъ,
А солнце показало тварь,
Да не стало больше тучъ.
— „О Боже мôй, передъ часомъ
Пропадала природа,
И пôдъ бурливымъ ужасомъ
Все заберала вода.
Ты слово рекъ и все тихо,
Занѣмѣли тучи, грôмъ,
Стало мирно, — и все тихо,
Минулось съ восторгомъ.“ —
И такъ братъ мôй, коль нападе
На тебе лиха бѣда,
Не отчаяй, то пропаде,
У Бога есть побѣда.
Хотя и свѣтъ пропадае,
Чистымъ сердцемъ безъ грѣха
Станешь; — хоть небо падае,
Ты постоишь безъ страха.

Ал. Духновичъ.

IV. RÉSZ.

SZÓTÁR.

Jelek magyarázata: elj = elöljáró. f = főnév. gyak = gyakorító. h = himnemű. hat = határozó. i = ige. isz = indulatszó. kics = kicsinyítő. ksz = kötőszó. l = lásd. mn = melléknév. m = mint. n = nőnemű. nm = névmás. pd = például. stb = s a többi. kf = középfok. nagy = nagyított. s = semlegesnemű. sz = számnév. szlen = személytelen (ige). t = tájszó. tb = többes. tn = tulajdonnév. v = vagy. vki = valaki. ô ê (= ьô) betük a határszéli kiejtés szerint i (ѣ) -nek, az Ugocsa megyében és Beregvármegye déli részén (Latorca völgye) és Máramaros nyugati szélén használatos kiejtés szerint ü (magyar) -nek, a többi vidékeken y (magyar u) -nak ejtendők ki. ë = ьо, o.

А, hat. hát, pedig
Або-або, ksz. vagy-vagy
Адде, hat. im, itt
Адресса v. **адрессъ**, h. v. n. cím
Ажъ, hat. ksz. csak, hogy
Але, ksz. hanem
Ангелъ, h. angyal
Англичанинъ, tn. angol
Андрій, tn. András
Анна, tn. Anna
Ану, hat. no csak
Аппетитъ v. **апетитъ**, h. étvágy
Артиллеристъ, h. tűzér
Ачей, hat. talán

Баба, n. nagyanya, öregasszony
Бавитися, (бавлюся, бавишься) i. játszani
Багро, s. talpfa (a keréknél)
Барщунъ, h. bársony
Бадогъ, h. bádog
Бандурки, tb. burgonya
Бановати, i. bánni
Батальонъ, h. zászlóalj
Баранъ, h. bárány
Безъ, elj. nélkül
Безбожникъ, h. istentelen ember
Безголовый, mn. fejnélküli
Безнадеждно, hat. reménytelenül
Безпрестанно, hat. szüntelenül, állandóan
Безсмертный, mn. halhatatlan
Бервѣнокъ, (kics.: **бервѣночокъ**) h. bőrvény (növény)
Берегъ, h. domb, part
Бережокъ, kics. dombocska
Береза, n. nyárfa
Бесѣда, n. beszéd
Бесѣдовати, i. beszélgetni
Библіотека, n. könyvtár
Билетъ, h. jegy
Битва, n. ütközet, csata
Бити, (бью, бьешь) i. verni

Бирôвъ, h. biró
Благословенный, mn. áldott
Блестѣти, (блеститъ) i. fényleni
Блестячій, mn. fénylő
Близь, elj. hat. közel
Близько, hat. közel
Блудити, (блужу, блудишь) botorkálni, tévelyegni
Блудный, mn. tékozló
Бляха, n. bádog
Бо, ksz. mert
Бôгъ, h. Isten
Богатство, s. gazdagság
Богатый, mn. gazdag
Богачъ, h. gazdag
Богдай, hat. vajha (adná Isten)
Богоській, mn. isteni
Боднарь, h. bodnár
Бодро, hat. ébren
Божитися, i. esküdözni
Бôкъ, h. oldal
Болото, s. sár
Болотяный, mn. sáros
Боль, n. fájdalom
Больниця, n. kórház
Бôльше, hat. többé
Бôльшій, kf. nagyobb
Болѣзнь, n. betegség
Болѣти, i. fájni
Бородатый, mn. szakállas
Боронити, i. boronálni, védeni
Боротися, (борюся, борешься) i. küzdeni
Бочка, h. hordó
Бочный, mn. oldali, mellék
Боятися, i. félni
Братъ, h. fitestvér
Брати, (беру) i. venni, elvenni
Брехунъ, h. hazug
Бритва, n. borotva
Бритватися, i. borotválkozni
Бродити, (брожу) i. gázolni
Будапештъ, tn. Budapest
Будинокъ, h. épület
Будованый, mn. épitett
Будовати, i. épiteni
Букъ, h. bükkfa
Букаточка, kics. darabocska (hus)
Бурливый, mn. viharos, nyugtalan
Буря, n. zivatar
Бурянъ, h. burján
Бучокъ, kics. bükkfácska
Бы, ksz. (felt.) -na, -ne
Бывати, i. lakni, gyakran lenni
Бывало, hat. hajdan
Быстро, hat. gyorsan
Быти, (jelen: есмь, mult: бывъ, jövő: буду) lenni
Бѣгати, i. szaladgálni
Бѣда, n. baj
Бѣдовати, (бѣдую) i. szenvedni, nyomorogni
Бѣдочка, kics. baj, bajocska
Бѣдность, n. szegénység
Бѣдный, mn. szegény
Бѣловечка, n. fehér juhocska
Бѣлый, mn. fehér

Въ, elj. ban-ben; ba-be
Вагонъ, h. vasuti kocsi
Вадитися, (ваджуся, вадишься) veszekedni
Важный, mn. fontos
Вандровати, (вандрую) i. vándorolni
Вапно, s. mész
Варити, i. főzni
Вармещина, n. vármegyei közmunka
Вашъ, -а, -е, nm. tietek, öné, önöké
Вбитя, l. убити (убью) i. megölni
Вдень, hat. nappal
Вдова, n. özvegy
Вдовиця, n. özvegy
Вдолжь, elj. és hat. hosszában
Вдячно, hat. szivesen
Везти, (везу, везешь) i. szekeren vinni
Велегласно, hat. nagy hangon
Великій, mn. nagy
Величезный, mn. nagy, nagyon nagy
Вернутися, i. visszatérni
Вертѣтися, i. forogni
Вершина, h. magaslat
Вершокъ, h. tető, csúcs
Верхъ, elj. fölött

Верхъ, (верьхъ) h. tető, hegytető
Верховина, tn. felvidék, hegyvidék
Веселитися, i. vigadni, mulatni
Веселость, n. vigság
Весь, вся, все, minden
Весна, n. tavasz
Вести, (веду, ведешь) i. vezetni
Весѣлье, s. mulatság
Веце, вецей, hat. többé, tovább
Вечеръ, h. est, este
Вечерниця, n. fonóka
Вечерня, n. vecsernye
Вечеря, n. vacsora
Вещь, n. dolog, tárgy
Взывати, i. behivni, hivni
Взяти, (возьму, возьмешь) i. elvenni
Видно, hat. látható
Видѣти, (вижу, видишь) i. látni
Винный, виненъ mn. vétkes, oka vminek
Винниця, n. szőlő
Вино, s. bor
Висѣти, (висишь) i. függni
Витати, i. üdvözölni
Власность, n. tulajdon
Внукъ, h. unoka
Вода, h. víz
Водити, (воджу) i. vezetgetni
Водяный, mn. vizi, vizből való
Воевати, воёвати, (воюю, воюешь) harcolni
Вôзъ, h. szekér
Воздухъ, h. levegő
Возитися, (вожуся) szekeren menni v. utazni, szekeren vitetni magát
Возрослый, mn. felnőtt
Войско, s. katonaság
Война, n. háború
Вокругъ, elj. és hat. körül
Волкъ, (вовкъ) h. farkas
Вôлъ, h. ökör
Волати, i. hivni
Волна, (вовна) n. gyapju
Волосичко, kics. f. haj
Волося, tb. haj
Волочитися, i. cipelődni, csavarogni
Вольно, hat. szabad
Вôльха, n. égerfa
Воля, n. akarat
Волѣти, (волѣю) inkább akarni
Вонъ, hat. ki, kifelé
Вопросъ, h. kérdés
Ворогъ, h. ellenség
Ворожѣля, h. v. n. kuruzsló
Воронъ, ворона, h. és n. varju
Вороный, mn. fekete
Ворота, tb. kapu
Воспитовати, (воспитую) i. nevelni
Востокъ, h. kelet
Восторгъ, h. elragadtatás, gyönyör
Восьмый, sz. nyolcadik
Вотъ, hat. ime
Воякъ, h. katona
Впередъ, hat. előre
Время, (времени) s. idő
Все, всегда, hat. mindig
Всемогущій, hat. mindenható
Вставати, i. felkelni (gyak.)
Встати, (встану) i. felkelni
Всыпляти, i. beöntögetni, behinteni
Всюда, hat. mindenüvé
Всягды, hat. mindenütt
Второкъ, h. kedd
Входити, (вхожу, входишь) bejárni, bejönni
Вчёра, (вчора) hat. tegnap
Вчёрашній, hat. tegnapi
Вчути, (учути) i. meghallani
Вшитко, (вшиткій) nm. mindegyik
Въ ковды, hat. koldulni
Выарендовати, i. kibérelni
Выберати, i. választani, válogatni
Выбѣленый, mn. kimeszelt, kifehéritett
Выбѣлити, i. kimeszelni
Выводити, i. felvezetni
Выдати, (дамъ, дашь, дасть) i. kiadni
Выздоровѣти, воздоровляти (gyak.) i. meggyógyulni
Вызоръ, h. ablak
Выйдти, i. kijönni
Выказатися, (кажу) i. igazolni magát

Выкроити, kiszabni
Вылѣзти, (лѣзу, лѣзешь) felmászni
Выняти, (выйму, выймешь) i. kivenni
Выпити, (пью, пьешь) i. kiinni
Выписати, (пишу, пишешь) i. kiírni
Выплатити, (плачу) i. kifizetni
Выповѣдати, i. kimondani
Выполоти, i. kigyomlálni
Выпудити, i. kiijeszteni
Выпустити, (пущу) i. kiereszteni
Выробити, (роблю) i. kidolgozni
Вырости, i. kinőni, felnőni
Выселитися, i. kivándorolni
Выслуговати, gyak. i. kiszolgálni
Высокій, (kf. высшій) mn. magas
Высмѣвати, i. kinevetni (gyakran)
Выстрѣлити, (стрѣлю, стрѣлишь) i. kilőni
Высѣдати, i. kiszállani
Вытрепати, i. kirázni, kitörni
Выучитися, i. kitanulni
Выховати, i. kinevelni
Выходити, (хожу, ходишь) i. kijárni
Вычистити (чищу, чистишь) i. kiisztítani
Вышнякъ, k. felsőkabát
Въедно, hat. együtt
Вѣдень, tn. Bécs
Вѣкъ, h. század, kor
Вѣковати, soká élni
Вѣникъ, h. seprü
Вѣпчаный, esküdt
Вѣрити (вѣрю, вѣришь) i. hinni
Вѣрный, mn. hű
Вѣровати, (вѣрую) i. hinni
Вѣчно, hat. örökké
Вѣчность, h. örökkévalóság
Вѣчный, mn. örök
Вѣтеръ, h. szél
Вѣяти, (вѣю, -ешь, -е) i. fúni

Гасити, (гашу, гасишь) i. oltani
Гаврило, tn. Gábor
Гадати, i. gondolni
Гадина, n. kigyó
Гафія, tn. Zsófia, Agápia
Гдѣ, hat. hol
Геньде, hat. amott
Гертанка, n. torok
Гетманъ, h. vezér, hetman
Гладкій, mn. sima
Глина, n. föld, agyag
Глубина, n. mélység
Глубокій, mn. mély
Глупый, mn. ostoba
Гнати, (жену) i. küldeni, hajtani
Гнилый, mn. rothadt
Гнути, i. hajlítani
Гнѣздо, s. fészek
Говоръ, h. beszéd
Говорити, i. beszélni
Гоготати, i. gágogni, hahotázni
Гôдъ, h. év
Година, n. óra, idő
Годинарь, h. órás
Годинка, n. óra
Годенъ, годный, mn. képes, bir
Годовати, (годую) i. etetni, táplálni
Гой, говъ, isz. hó, haj!
Гойкати, i. kiabálni
Голова, n. fej
Головище, nagy. f. nagy fej
Голововонька, kics. f. fejecske
Голодный, mn. éhes
Голосъ, h. hang
Голосити, i. hangoztatni
Голосно, hat. hangosan
Голубити, i. becézni
Голубокъ. h. galambocska
Голубый, mn. galambszinű
Гора, n. hegy
Гораздъ, hat. jó
Гораздъ, h. jólét
Горбокъ, kics. f. dombocska
Гордый, mn. büszke
Горнятко, s. csuprocska
Городъ, h. város, kerítés
Горохъ, h. borsó
Горсть, n. marék
Гôрькій, mn. keserü (горьше rosszabb)
Горѣти, i. égni
Горячій, mn. forró, égő
Горячка, n. láz

Горѣвка, (горѣлка) n. pálinka
Господь (Господа) h. Úr
Господарь, h. úr, gazda
Гость, h. vendég
Гостина, n. vendégség
Гостинниця, n. vendéglő
Готовый, mn. kész
Готовити, (готовлю) i. késziteni
Граблѣ, tb. gereblye
Грабельки, kics. f. gereblyécske
Градъ, h. jégeső; város
Градска, n. országut
Грамотный, mn. irás tudó
Гребѣнь, n. fésü
Грôбъ, h. sir
Грозно, s. szőlő (termés)
Грôмъ, h. mennykő, villám
Громада, n. gyülés, község
Грошь, h. pénz
Груди, több. f. mell
Грудка, n. göröngy
Груша, n. körte
Грушка, kics. f. körte, körtefa
Грызти, (грызу, грызешь) i. rágni
Грѣхъ, h. bűn
Грѣшный, mn. bűnös
Грядка, n. ágy (kerti)
Губити (гублю, губишь) i. rontani, pusztitani
Гусарь, h. huszár
Гуси, tb. libák
Гуска, n. liba
Гуслѣ, tb. hegedü
Густый, mn. sűrű
Гуся, (гусяти) s. libácska
Гучати, i. zúgni

Ґазда, h. gazda
Ґаздôвство, s. gazdaság
Ґаздовати, (-ую) i. gazdálkodni
Ґаздыня, n. gazdasszony
Ґазета, n. ujság
Ґаличина, tn. Galicia
Ґенералъ, h. tábornok
Ґеренда, n. gerenda
Ґреція, tn. Görögország
Ґрофскій, nm. grófi

Давно, hat. régen
Давный, mn. régi
Дагде, hat. valahol
Дазъ, hat. körülbelül
Даколи, hat. néha
Дале, дальше, hat.. tovább
Далеко, hat. messze
Данило, tn. Dániel
Дармо, (дарьмо) h. hiába
Даровати, ajándékozni
Дачто, дашто, nm. valami
Даякій, nm. valamelyik
Дбати, i. törődni
Два, двѣ, sz. kettő
Дверѣ, (дверей) tb. ajtó
Двигатися, mozogni
Движеніе, s. mozgás
Двигнутися. mozdulni, elindulni
Двôръ, h. udvar
Декламація, n. szavalat
День, (дня) h. nap
Деревище, s. koporsó
Деревляный, mn. fából való
Держава, n. birodalom, hatalom
Державный, hatalmas, állami
Держати, (держитъ) tartani
Дерево, s. fa
Десять, sz. tíz
Децилитеръ, (деци) h. deciliter
Дешевый, mn. olcsó
Диванъ, h. díván
Дивити, i. nézni,
Дичина, n. vad (állomány)
Для, elj. -ért, -számára
Днемъ, hat. nappal
Днесь, hat. ma
До, elj. -ig, -hoz
Довбати, (довблю, довбешь) vájni
Добро, hat. jól
Добродѣтель, erény
Доброта, jóság
Добрый, mn. jó
Добрѣ, hat. jól
Добыча, n. zsákmány
Довѣдоватися, megtudakolni
Догадатися, észrevenni, eszébe jutni
Доганъ, h. dohány
Дôждати, i. elvárni
Дождитъ, szl. i. eső esik

'Дождь, h. eső
'Дозволяти, gyak. i. megengedni
'Дозирати, i. őrizni
'Дознати, i. megtudni
'Дозрѣвати, i. érni (megfele)
'Доити, i. fejni
'Доки-доти, k. sz. míg-addig
'Докончити, i. elvégezni
'Докторъ, h. doktor, orvos
'Докупити, (куплю, купишь) i. hozzá venni
'Долгій, (довгій) mn. hosszú
'Долго v. довго, hat. sokáig
'Долгъ, (довгъ) h. adósság
'Долженъ, (должный) tartozik, köteles
'Долина, n. völgy, földszint
'Долото, s. véső
'Долѣ, hat. le, lent
'Доля, n. sors
'Домъ, hat. lakás
'Дома, hat. otthon
Домашный mn. házi
'Домôй, hat. hazafele
'Донести, (несу, несешь) oda vinni
'Донька, n. leány
'Дописный, mn. levelezési
'Доразъ, hat. mindjárt, azonnal
'Дорога, n. ut
'Дорогій, mn. drága
'Досвѣдчити, i. beigazolni
'Доста, hat. elég
'Дôстати, (дôстану, дôстанешь) kapni, nyerni
Досыта, hat. jóllakásig
'Досягнути, i. utól érni
'Дошка, дощечка (kics.) n. deszka
'Драбина, n. létra
'Драниця, n. vékony deszka
'Дрôбненькій, kics. mn. aprócska
'Дрôбный, mn. apró
'Дрова, több. s. tüzifa
'Дрôть, n. drót
'Другій, nm. más
'Другъ, h. barát
'Дружно, hat. barátságosan
'Дубъ, h. tölgyfa
'Дубовый, mn. tölgyfából való
'Дуже, hat. nagyon
'Думати, i. gondolni
'Дунай, tn. Duna
'Дуракъ, h. bolond
'Душа, n. lélek
'Духовный, mn. lelki
'Дымъ, h. füst
'Дыня, n. tök, dinye
'Дыхати, i. lehelni
'Дѣвиця, n. leányka
'Дѣвка, n. leány
'Дѣвушка, kics. n. leányka
'Дѣдо, h. nagyapa, öreg ember
'Дѣлъ, h. erdő
'Дѣлище, s. nagy erdő
'Дѣло, s. tett, dolog
'Дѣти, tb. gyermekek
'Дѣтина, n. gyermek
'Дѣтися, (дѣюся, дѣешься) i. hová lenni
'Дѣяти, i. tenni, csinálni
'Дяковати, (дякую) i. köszönni

Европа, tn. Európa
Единъ, една, едно, v. одинъ, одна, одно, sz. egy
Есмь, (емь) vagyok
Еще, v. 'ще hat. még

Жаль, h. bánat
Жалоба, n. szomoruság, bánat
Жаловатися, (жалуюся) i. panaszkodni
Жати, (жну, жнешь) aratni
Ждати, várni
Же, ksz. hát, pedig
Жебракъ, h. koldus
Желати, i. óhajtani
Желѣзниця, n. vasút
Желѣзнодорожный, vasuti
Желѣзный, mn. vasból való
Желѣзо s. vas
Жена, жона, n. nő, asszony
Животъ, h. élet
Животное, s. állat, élőlény
Жидъ, h. zsidó
Житель, h. lakos
Жити, (жію, жіешь, v. живу) i. élni
Жито, s. gabona
Жовнѣрокъ, h. egyenruhás

Жолтый, (жовтый) mn. sárga
Жолудокъ, h. gyomor
Жонка, kics. n. asszonyka
Журба, n. gond
Журитися, (журишься) i. busulni

За, elj. -ért, miatt, után
Забавляти, i. szórakoztatni
Забавлятися, i. szórakozni
Забавный, m. szórakoztató
Забити, (бью, -бьешь) i. megölni
Заболѣти, i. megfájulni
Забратися, i. elhordani magát, elmenni
Забрынѣти, i. megcsörrenni
Забыти, (забуду) i. elfeledni
Завезти, (-везу, -везешь) i. bevinni (szekeren)
Завертати, i. visszatériteni
Завести, (веду) i. bevezetni
Зависѣти, (висишь) i. függni
Завтра, hat. holnap
Загасити, (загашу, загасишь) i. eloltani
Загнати, (зажену) i. elküldeni
Загойкати, i. felkiáltani
Загорода, n. kert
Загородити, (загорожу) i. bekeriteni
Загорѣти, i. megégni
Загучати, i. zúgni kezdeni
Задъ, h. hát
Задарь, hat. hiába
Задержатися, i. megállani, visszatartani magát
Задуматися, i. eszébe jutni, elgondolkozni
Зазвонити, i. beharangozni
Зайти, (зайду, зайшовъ) bemenni
Заказати, (закажу) i. megrendelni
Заковати, i. bevasalni
Заколоти, i. belenyilalni
Законъ, h. törvény
Залишити, i. elhagyni
Замалёвати, i. befesteni
Замерзнути, i. megfagyni
Замыкати, i. bezárogatni
Замѣтати, i. sepregetni
Заниматися, i. foglalkozni
Заносъ, h. hófuvás
Заносити, i. behordani
Занѣмѣти, i. elnémulni
Западъ, h. nyugat
Запалити, i. meggyujtani
Запалка, n. gyufa
Заперти, (запру) i. bezárni
Запечатати, i. bepecsételni
Записати, (-пишу) i. beirni
Записатися, i. beiratkozni
Заплатити, (плачу, платишь) i. megfizetni
Заправити, (-правлю, -правишь) i. becsinálni
Запрячи, (прягу, -пряжешь) i. befogni
Заразливый, mn. ragályos
Зараховати, i. felszámitani
Заробити, (-роблю, -робишь) i. bekeresni
Заробковый, m. kenyérkereső
Зарѣзати, (-рѣжу) i. levágni
Засвѣтитися, i. fényleni
Засеквестовати, i. lefoglalni
Засіяти, i. bevilágítani, beragyogni
Заслати, (-зашлю) i. elküldeni
Заслуженый, mn. megérdemelt, megszolgált
Засмутитися, i. elszomorkodni
Засмѣятися, i. elnevetni magát
Заспати, (-сплю, -спишь) i. elaludni
Затерпнути, i. megzsibbadni
Застрѣлити (-стрѣлю, -стрѣлишь) i. meglőni
Заткати, i. bedugni
Зато, hat. azért
Затычка, n. dugó
Заходити, (захожу) i. bejárni
Захотѣтися, i. akarózni, kedvet kapni
Зачати, (зачну) i. kezdeni
Зачесати, (зачешу) i. befésülni
Защищати, i. védelmezni
Заяцъ, h. nyúl
Заячій, mn. nyulhoz tartozó
Збанокъ, kics. h. korsó
Збудити, (збужу, збудишь) i. felkölteni

Зварити, i. megfőzni
Звати, (зову, зовешь) i. hivni
Звенѣти, i. csengni
Звитися, (-вью) i. görbülni, összehajlani
Звôнъ, h. harang
Звонарь, h. harangozó
Звонокъ, h. harangocska, csengő
Звукъ' h. hang
Звыкъ, звыкли, szlen i. szokott
Звѣдати, i. kérdezni
Здатися, i. hasznára lenni
Здоровье, s. egészség
Здоровый, mn. egészséges
Здурѣти. i. megbolondulni
Здохнутн, i. megdögleni
Зеленый, mn. zöld
Зеленѣти, i. zöldelni
Земледѣлець, h. földmivelő
Земля, n. föld
Зеркало, s. tükör
Зерно, s. mag, gabona
Зима, n. tél
Зломити, (-ломлю, -ломишь) i. eltörni
Злый, mn. rossz
Злодѣй, h. tolvaj, gonosztevő
Змиловатися, i. megkönyörülni
Знакъ, h. jel
Знакомый, mn. ismerős
Знати, i. tudni
Значити, i. jelenteni, jelelni
Зову, (звати) i. hivok
Зозулиный, mn. kakukhoz tartozó
Зозуля, n. kakuk
Золото, mn. arany
Золотый, mn. aranyból való
Зорвати, (зорву, -ешь) i. leszakítani
З'охабити, i. elhagyni
Зорѣе, szl. i. virrad
Зоря. n. hajnal
Зрадоватися, i. megörülni
Зробити, (зроблю, зробишь) i. megcsinálni
Зубъ, h. fog
Зчаловати, i. megcsalni
Зыйтися, (зыйду) i. összejönni
Зѣлье, (tb. зѣлья) s. gyógyfű
Зѣлѣчко, kics s. gyógyfűvecske
Зять, h. vő

И, ksz. is, és
Ибо, ksz. mert
Иванъ, tn. Iván
Игрушка, n. játékocska
Играти, i. játszani
Идъ, 'дъ, elj. -hoz, -hez, -höz
Идти, v. ити, (иду, идешь) i. menni
Изъ, v. 'зъ, elj. -ból, -ből
Избудити, (бужу, будишь) i. felkölteni
Изволити, i. megengedni
Извонку, hat. kivülről
Изгнити, (гнію, гніешь) i. elrothadni
Изодну, hat.belülről
Изсохнути, i. összeszáradni
Изорвати, i. leszakítani
Изпрятати, (прячу, прячешь) i. eldugni
Изховати, i. elrejteni
Изходити, i. kijönni, kikelni
Изчезнути, i. eltünni, elpusztulni
Изыйти, (изыйду) i. kijönni
Изѣсти, (ѣмъ, -ѣшь) i. megenni
Имѣти, i. birni
Имя, (имени) s. név
Инфантеристъ, h. gyalogos katona
Иншакъ, hat. máskép
Иный, nm. más
Ирина, tn. Irén
Исполнити, (исполняти) i. teljesíteni

Кава, n. kávé
Кавалеристъ, h. lovas katona
Каждоденный, m. mindennapi
Каждый, nm. mindegyik
Казати, (кажу, кажешь) i. mondani
Калина, n. juhar
Кальга, n. kályha
Камѣнный, mn. kőből való
Камѣнь, h. kő
Капитанъ, h. százados, kapitány
Ка́пларъ, h. káplár, tizedes
Капуста, n. káposzta
Кара, n. büntetés

Карпаты, tn. Kárpátok
Карта, n. lap
Картина, n. festmény
Каска v. казка, n. mese
Касарня, n. kaszárnya, katonai laktanya
Катуна, h. katona
Кача, (качати) kics. s. kis kacsa
Качка n. kacsa
Каша, n. kása
Кашляти, i. köhögni
Кашель, h. köhögés
Квокати, i. kotlani
Квочка, n. kotló
Квѣтъ, h. virág
Кедь, ksz. ha
Кертикъ, kics. kis kert
Кешеня, n. zseb
Кинутися, i. megmozdulni
Кипячій, mn. forró
Клада, n. kaloda, tuskó, váló
Класа, n. класъ, h. osztály
Класти, (кладу, кладешь, клавъ) i. tenni
Клепачъ, h. kalapács
Клиновый, mn. juharból való
Клопотати, i. kopogni, zaklatni
Ключъ, h. kulcs
Книга, n. könyv
Киигарня, n. könyvkereskedés
Книжка, n. könyv
Князь, h. herceg, fejedelem
Кобы, isz. vajha
Ковати, (кую) i. kalapálni
Ковачъ, h. kovács
Кожа, n. bőr
Кождый, nm. mindegyik
Кожухъ, h. bőrmellény
Коза, n. kecske
Кой, (коль, коли) ksz. ha, mert
Колачъ, h. kalács
Колесо, s. kerék
Коли, коль ksz. mikor
Колишній, mn. valamikori
Коло, elj. -nál, -nél, mellett
Колода, n. fatörzs, koloda, tuskó
Колодка, n. lakat
Колодязь, h. kut
Колорабъ h. kalarábé
Кôлька, sz. neháný
Колыска, n. bölcső
Колотити, (колочу) i. kavarni, zavarni, verni, köpülni
Кôлько, nm. hány
Колѣно, s. térd
Комаръ, h. szunyog
Коменъ, h. kémény
Комната, n. szoba
Комитатъ, h. megye
Комѣсный, mn. komisz, durva
Конаръ, h. ág
Конати, i. haldokolni
Кондукторъ, h. kalauz
Конець, h. vég
Конниця, n. lovasság
Кониченьки, kics. több. lovacskák
Коничокъ, kics. lovacska
Конова, n. kupa
Коноплѣ, tb. kender
Контрактъ, h. szerződés
Кôнь, h. ló
Копати, (коплю, коплешь) i. kapálni
Копиця, n. boglya
Кормити, (кормлю, кормишь) i. táplálni, hizlalni
Корова, n. tehén
Король, h. király
Корчмарька, n. korcsmárosné
Корона, n. korona
Короновати, i. koronázni
Корѣнь, h. gyökér
Коса, n. kasza
Косити, (кошу, косишь) i. kaszálni
Костогрызъ, h. csontrágó
Кострубатый, mn. borzas
Котрый, nm. aki, amely, ami
Коштовати, (коштую) i. érni
Кохати, i. ápolni, tartani
Краденый, mn. lopott
Краина, n. tartomány, vidék
Край, h. vidék, ország, széle valaminek
Краса, n. szépség
Красный, mn. szép
Красота, n. szépség
Краяти, i. szabni
Крестъ, h. kereszt

Криминалъ, h. bünfenyítő eljárás
Криха, n. darab
Кричати, i. lármázni
Кровь, n. vér
Кромѣ, elj. nélkül, kivül
Кросно, s. szövőszék
Кругъ, h. kör
Круглый, mn. kerek
Круголня n. kugli, tekejáték
Крумпля, n. kolompér
Крутити, (кручу, крутишь) i. forgatni
Крыло, s. szárny
Крыти, i. fedni, takarni
Крыша, n. tető
Кто, nm. ki
Куда, hat. hová
Куе, l. ковати, kalapálni
Кузнець, h. kovács
Кукати, i. kukkanni, kakukolni
Кулька, kics. n. golyócska
Куля, n. golyó
Кумъ, h. koma
Купатися, i. fürödni
Купе, s. kupé (vasuti)
Купець, h. vásárló
Купити, (куплю, купишь) i. venni, vásárolni
Куповати, gyak. i. vásárolni
Куполъ, h. kupola
Куренье, s. füstölés
Кури, tb. tyukok
Курити, i. füstölni, dohányozni
Курка, n. tyuk
Курникъ, h. tyukól
Куртый, mn. rövid
Курча, (курчати) n. csirke
Куря, (куряти) s. csirke
Кухарька, n. szakácsnő
Кухня, n. konyha

Лавка, n. bolt, palló
Лавочка, n. padocska
Лазити, i. mászni
Ламати, i. törni
Лампа, n. lámpa
Ласка, n. kegyelem, malaszt
Ласкавый, mn. kegyes
Ластôвка, n. fecske
Лаяти, i. ugatni, hazudni, káromkodni
Легкій, mn. könnyű
Легко, hat. könnyen
Легше, hat. könnyebben
Легѣнь, h. legény
Ледъ, h. jég
Ледва, hat. alig
Лекція, n. felolvasás
Ленъ, h. len
Лежати, i. feküdni
Летѣти, i. repülni
Линія, n. vonal
Липа, n. hársfa
Лисиця, n. róka
Листъ, h. levél
Листоношъ, h. levélhordó
Листя, több. falevelek, levelek
Литеръ, h. liter
Лихій, mn. gonosz
Лишь, v. лемъ, hat. csak
Литургія, n. liturgia, mise
Лице, s. arc
Лишити, i. elhagyni
Лляти, льяти (лью, льешь) i. önteni
Ложка, n. kanál
Ломъ, h. töredék, lom
Лоша, (лошати) s. csikó
Лугъ. h. rét, kaszáló
Лука, tn. Lukács
Луна, n. hold
Лучъ, h. sugár
Лучше, hat. jobban, legjobban
Лѣвый, mn. bal
Лѣкъ, h. orvosság
Лѣнивый, mn. rest
Лѣность, n. restség
Лѣпити, i. ragasztani
Лѣпшій kf. jobb
Лѣсъ, h. erdő
Лѣто, s. nyár, év
Лѣтати, i. repkedni
Лѣчити, i. gyógyitani
Лѣщина, n. mogyorófabokrok
Любити, (люблю, любишь) i. szeretni
Люди, tb. emberek
Лягати, i. lefeküdni

Мадярскій, mn. magyar
Май, h. május (hó)
Майже. hat. csaknem
Маленькій, kics. mn. kicsi
Малость, n. kicsiség, fiatalság
Малый, (kf. меньшій) mn. kis, kicsi
Мальованый, mn. befestett
Мальовати, (малюю) i. festeni
Маляръ. h. festő, mázoló
Мама, мамка, n. anya
Мамчинъ, mn. anyai
Марга, маржина n. marha
Марненько, hat. hasztalanul
Маря, v. Марія, tn. Mária
Масло, s. vaj
Масть, n. zsir
Мати v. мать v. матѣрь (матери), n. anya
Мати v. имѣти, i. birni, van neki, kell
Матерія, n. anyag
Мачка, n. macska
Машина, n. gép
Машинистъ, h. gépész
Мебель, n. butor
Медъ, h. méz
Медвѣдь, h. medve
Мелай, h. tengeri
Меньшій, (l. малый) kf. kisebb
Мести, (мету) i. seperni
Металъ, h. érc
Метатися, (мечу) i. hánykolódni
Мизерный, mn. nyomorult
Милостивый, mn. irgalmas
Милость, n. malaszt, kegyelem, irgalom
Милосердный, mn. irgalmas
Милый, mn. kedves
Минати, i. mulni (lassan)
Минувшій, mn. mult
Минута, n. pillanat, perc
Минути, i. elmulni
Минутный, mn. perc, percheztartozó
Мирно, hat. békésen
Мирный, mn. békés
Михайло, tn. Mihály
Младенець, h. csecsemő
Млаковистый, mn. mocsaras
Млинъ, h. malom
Много, hat. sok
Многіи, sz. sokan
Многоразъ, hat. sokszor
Могу, (можешь, могъ, могло) i. birok, képes vagyok
Можъ, hat. lehet
Мôй, nm. enyém
Мокрый, mn. nedves
Молвити, (мовити) i. mondani
Молитва, n. ima
Молитися, i. imádkozni
Молодый, mn. fiatal
Молодость, молодежь, n. ifjuság
Молоденькій kics. mn. fiatalka
Молоко, s. tej
Молотити, (молочу, молотишь) i. csépelni
Монахиня n. apáca
Море, s. tenger
Морозъ, h. dér
Мостокъ, kics. h. hidacska
Môстъ, h. hid
Мотыка, n. kapa
Môцный, mn. erős
Мочило, s. áztató
Мочити, i. áztatni
Мракъ, h. köd
Мрачный, mn. ködös
Мудро, hat. okosan
Мудрый, mn. okos
Мука, n. liszt
Мукачêвъ, tn. Munkács
Мундуръ, h. egyenruha
Мурникъ, h. kőmives
Мурованый, mn. épitett (kőből)
Мусѣти, (мушу, мусишь) t. kell (muszáj)
Муха, n. légy
Мучити, i. kinozni
Мы, nm. mi
Мыло, s. szappan
Мытися, i. mosakodni
Мышь, n. egér
Мѣсто, s. hely
Мѣсточко, kics. s. helyecske
Мѣститися, i. férni, elhelyezkedni
Мѣсяць, h. hónap, hold
Мѣхъ, h. zsák
Мѣша, tn. Miska

Мѣшокъ, h. zsákocska
Мягкій, mn. puha
Мянтовати, i. menteni
Мясо, s. hus

На, elj. -ra, -re, -on, -en, -ön
Набивати, i. ráveregetni
Набити, (-бью, -бьешь), i. ráverni.
Навалити, i. rátenni, ráhengeríteni
Наварити, i. főzni, (többet)
Навѣки, hat. örökké
Навѣсити, (-вѣшу) i. felakgatni
Нагавицѣ, tb. nadrág
Нагородити, (горожу) i. viszonozni
Нагрѣти, i. megmelegíteni
Нагрѣтый, mn. felforralt, megmelegített
Надъ, elj. fölött
Надо, szlen i. kell
Надзоръ, h. felügyelet
Надежда, n. remény
Надлетѣти, i. előrepülni
Надоложити, i. viszonozni
Надоѣсти, i. megunni, terhére lenni
Надраги, tb. nadrág
Надѣти, i. ráhuzni
Нажертися, i. telefalni magát
Назадъ, hat. vissza
Назбирати, i. összegyüjteni
Назначити, i. előirni, kijelölni
Называти, i. nevezni
Найменьше, hat. legkevesebb
Найти, (найду, найдешь) i. találni
Найлегше, hat. legkönnyebben
Найлѣпше, hat. legjobban
Накласти, i. megrakni
Накормити, (-кормлю, -кормишь) i. megetetni
Накосити, i. kaszálni (eleget)
Наливати, i. önteni, öntögetni
Наладити, (-ладжу) i. elkészíteni
Налляти, i. megönteni
Налѣво, hat. balra
Намочити, i. megáztatni
Намѣсто, elj. helyett
Нанести, наносити, i. ráhordani
Наново, hat. ujból
Нападати, i. teleesni, ráesni, gyakran megtámadni
Напасти, i. megtámadni
Напастися, i. legelni (jóllakásig)
Напечи, (-пеку, -печешь) i. sütni, megsütni
Напиватися, i. gyakran inni
Напитися. i. inni (eleget)
Напоминати, i. figyelmeztetni
Напоити, i. megitatni
Написати, (-пишу, -пишешь) i. megirni
Напыхати, i. tömögetni
Направо, hat. jobbra
Направляти, i. irányitani
Напрасно, hat. hiába
Напримѣръ, hat. például
Напудити, (-пужу, -пудишь) i. megijeszteni
Напущати, i. ráereszteni (gyakran)
Народъ, h. nép
Народный, mn. népies, nemzeti
Наробити, i. csinálni, megcsinálni
Наразъ, hat. egyszerre
Народитися, (-роджуся, -родишься) i. születni
Нарѣкати, i. szemrehányni, ócsárolni
Наскоро, hat. hirtelen
Насадити, i. ültetni
Настя, tn. Anasztázia
Настати, (-стану) i. beállani (kezdeni)
Насущный, mn. mindennapi, szükséges
Насѣяти, i. bevetni
Натягнути, i. ráhuzni
Наука, n. tanítás
Научати, i. megtanitani
Научатися, i. megtanulni (gyakran)
Нафта, n. nafta, kőolaj
Находитися (-хожуся) i. találtatni, lenni, előfordulni
Начати, i. megkezdeni
Начальникъ, h. főnők
Начиряти, i. megmeríteni
Начто, hat. mire
Нашъ, наша, наше, nm. miénk
Нащивити, (-щивлю) i. meglátogatni
Наѣдатися, i. jóllakni (gyakran)

Не, hat. nem
Небо, s. ég
Небесный, mn. mennyei
Невѣста, n. menyasszony, felnőtt leány
Невѣстка, n. meny
Недѣля, n. vasárnap
Недѣльный, mn. vasárnapi
Недалеко, hat. nemmessze, közel
Недавно, hat. nemrégen
Немного, sz. nemsok
Непослушный, mn. engedetlen
Неправда, n. hazugság
Непрестанно, hat. állandóan
Неразъ, hat. nem egyszer
Нерѣдко, hat. nem ritkán
Нести, (несу, несешь) i. vinni
Несчастникъ, h. szerencsétlen ember
Несчастный, mn. szerencsétlen
Неукій, mn. tudatlan
Нечистый, mn. nem tiszta
Ни, ни, ksz. sem, sem
Нива, n. szántóföld
Нигде, hat. sehol
Низько, hat. alacsonyan
Низкій, mn. alacsony
Никто, nm. senki
Николай, tn. Miklós
Николи, hat. soha
Никто, nm. senki
Нитка, n. cérna
Нисночити, i. meg nem pihenni
Нижній, mn. alsó
Но, ksz. hanem
Новинка, s. ujság
Новость, n. ujdonság
Новый, mn. uj
Нôчь, n. éjszaka
Нога, n. láb
Ногавицѣ, tb. nadrág
Носити, (ношу, носишь) i. hordani v. hordozni
Носильщикъ, h. hordár
Нотарій, h. jegyző
Нужный, mn. szükséges
Нужно, hat. szükséges
Нумеръ, h. szám
Нѣтъ, hat. nem
Нѣгде, hat. sehol
Нѣмецкій, mn. német
Няньо, нянько h. atya, apuka

Оба, обѣ sz. mindkettő
О, объ, elj. -ról, -ről
Обы, ksz. hogy
Обдумати, i. meggondolni
Обертати, i. forgatni
Обернутися, i. visszafordulni
Облѣкатися, i. öltözködni
Облакъ, h. ablak, felhő
Обмыти, i. megmosni
Оборвати, i. leszakgatni
Образъ, h. kép
Обозначити, i. megjelölni
Обойти, (обойду), i. körüljárni
Обойтися, i. nélkülözni
Оброблятн, i. megművelni, művelni
Обручъ, h. abroncs
Оббрызговати, i. meghintegetni
Обстрычи, (-стрыжу) i. megnyirni
Обходити, (-хожу) i. körüljárni
Община, n. közösbirtok, község
Общество, s. társaság
Общій, mn. közös
Обыватель, h. lakos
Обыкновенно, hat. rendszerint
Обычай, h. szokás
Обѣдъ, h. ebéd
Обѣдати, i. ebédelni
Объѣдати, i. körülrágni
Обѣцяти, i. igérni
Овесъ, (ôвса) h. zab
Овечка, kics. juhocska
Овця, n. juh
Овчина n. gyapju
Ôвчарь, h. juhász
Огень, h. tűz
Огняникъ, h. vonat (gőzgép)
Одежда, n. ruha
Однако, hat. mégis
Одѣватися, i. öltözködni
Ожъ, ksz. hogy
Оживленый, mn. élénk
Озолотити, (озолочу) i. megaranyozni
Означити, i. megjegyezni, jelenten

Ой! isz. óh! ó!
Око, (очи) s. szem
Ôкно, s. ablak
Окреме, hat. hülön
Окружати, i. körülvenni
Окрѣпитися, i. megerősödni
Олень v. олѣнь h. szarvas
Онде, hat. amott
Ôнъ, она, оно, nm. ő
Оный, nm. azon, amaz
Опасность, n. veszély
Опятъ, hat. ismét
Опустѣти, i. elpusztulni
Орати, i. szántani
Орѓанъ, h. szerv
Орелъ, h. sas
Орудіе s. eszköz
Орѣхъ, h. dió, diófa
Особа, n. személy
Особенно v. особливо hat. különösen
Особовый, mn. személyi
Освѣжити, i. felfrissíteni
Основа, n. mellékfonal (osznova)
Оставляти, i. elhagyogatni
Остатися, (-стану) i. elmaradni
Острый, mn. éles
Осѣнь v. осень, n. ősz
Ôтъ, elj. -tól, -től
Отава, n. sarju
Ôтбити, i. elütni
Ôтвести, (веду, ведешь) i. elvezetni
Ôтворяти, i. kinyítogatni
Ôтворити, i. kinyítni
Отвѣтъ, h. felelet
Отвѣчати, i. felelni, válaszolni
Ôтгнати, (-жену, -женешь) i. elhajtani
Ôтдати, i. megadni, átadni
Ôтдатися, i. férjhezmenni
Ôтдѣлъ, h. rész, osztály
Ôтдалитися, i. eltávolodni
Ôтдѣлити, i. elkülöníteni
Ôтдѣльный, mn. külön
Отець, (ôтця) h. atya
Ôтколи, hat. mióta
Ôтклонитися, i. elköszönni, hajolni
Ôтказати, i. megtagadni, -ся, lemondani

Ôтличный, mn. kitünő
Ôтмѣряти, i. elmérni, lemérni
Ôтнести, (-несу, -несешь) i. elvinni
Ôтознати, i. megtudni
Ôтпасти, i. elesni
Ôтплатити, (-плачу, -платишь) i. visszafizetni
Ôтповѣсти, i. válaszolni
Ôтпроситися, i. elkérezkedni
Ôтрѣзати, i. elvágni
Ôтрѣзовати, i. elvagdosni
Ôтчаяти, i. kétségbeesni
Офицеръ, h. katonatiszt
Охороняти, i. védelmezni
Оцетъ, (ôцта) h. ecet
Очевидно, hat. szemmelláthatólag
Очко, kics. s. szemecske

Пава, n. páva
Павелъ, tn. Pál
Падати, (паду) i. esni
Падиментъ, (пôдлога) h. padló
Паздѣрье (több. паздѣрья) s. pozdorja
Паки, hat. ismét
Пакъ, hat. aztán
Палата, n. palota
Палець, h. ujj
Паленка, n. pálinka
Память, n. emlék
Памятати, i. emlékezni
Панъ, h. úr
Паперь, папѣрь, h. papir
Пара, n. egypár, vizgőz
Парованый, mn. párosított, egymáshoz illő
Паровозъ, h. gőzkocsi
Пароходъ, h. gőzhajó
Пасоля, n. paszuly, bab
Пасти, i. legeltetni
Пасти, (пасу) i. legelni
Пасти, (паду) i. esni
Пастухъ, h. pásztor
Паспортъ, h. utlevél
Пахнути, i. szaglani
Пачка, n. köteg
Пелехатый, mn. borzos
Пекарь, h. pék
Пекарня, n. pékműhely

Перо, s. toll
:Первый, sz. első
Перевозити, (-вожу, -возишь) átvinni (szekeren)
Перевожоватися, i. költözködni
Перебрысти, (-брыду) i. átgázolni
Передній, mn. első, elül levő
Передъ, elj. előtt
Передати, i. átadni
Перейти, (перейду) i. átmenni
Переказъ, h. utalvány
Перекрутити, (-кручу, -крутишь) i. tulcsavarni, tulforgatni
Перелазець, kics. átmászó hely (sövényen)
Переломити, i. áttörni
Переломати, i. áttördelni
Перемочи, (-могу, -можешь, -могъ, могла) i. legyőzni
Перонъ, k. peron (vasuti)
Перервати, i. megszakítani
Перепозерати, i. átnézni
Переписный, mn. levelezési
Переполненный, mn. tultömött
Перескочити, i. átugrani
Перестати, megszünni, utját állani
Перечитати, i. átolvasni
Перші́й, sz. első, legelső
Пессій, песся, пессьое, mn. kutyáé, kutyához tartozó
Песъ, (пса) h. kutya
Пестрѣти, i. tarkállani
Печь v. пецъ, h. kemence
Печи, (пеку, печешь, пекъ, пекла) i. sütni
Печенина, n. pecsenye
Пещати, i. visítani, jajgatni
Представленье, s. előadás
Преподати, i. előadni
Пиво, s. sör
Пивниця, n. pince
Пила, n. fürész
Пилненько, hat. gyorsacskán
Пиля, elj. mellett
Пити, (пью) i. inni
Пипа, n. pipa
Пирогъ, h. dereje
Писатель, h. iró
Писати, (пишу) i. irni
Письмо, s. levél, irás
Питати, i. táplálni
Піявиця, n. pióca
Піякъ, h. részeges
Плавати, i. uszni
Плакати, (плачу, плачешь) i. sírni
Плаца, n. fizetés
Платити, (плачу, платишь) i. fizetni
Плечо, s. váll
Плодъ, h. gyümölcs
Плôтъ, h. kerítés
Плотникъ h. ács
Плохо, hat. rosszul
Площадь, n. tér
Плынути, i. uszni
По, elj, -on, -en, -ön, után, szerint
По при, elj. mellette
Побити, (-бью) i. megverni
Побожный, mn. istenfélő
Побѣда, n. győzelem
Побѣдити, i. győzni
Поверхъ, h. emelet
Повалитися, i. leesni
Повезти, (везу) i. elvinni szekeren
Повадитися, i. összeveszni
Повиноватиса, i. engedelmeskedni
Повести, (веду) i. elvezetni
Повтирати, i. megtörölgetni
Повытѣгати, i. kiszakgatni, kihuzogatni
Повѣсть, n. elbeszélés, beszély
Повѣтрье, s. légnemű testek, szellő
Повѣсти, (-вѣмъ) i. megmondani
Повѣвати, i. fujdogálni
Поганство, s. pogányság
Погинути, (-гину, -гибъ, -гибла) elveszni
Погладити, (-глажу) i. megsimogatni
Поговорити, i. elbeszélgetni, megbeszélni
Погода, n. időjárás
Погодовати, i. megetetni, -ся jóllakni
Погубити, (-гублю, -губишь) i. megrontani
Погрозити, i. megfenyíteni, megfenyegetni
Погибнути, (l. погинути) i. elveszni
Пôдъ, h. pad, padlás

Пôдъ, elj. -alá, -alatt
Подати, i. megadni, közölni
Подать, n. adó
Подальше, hat. tovább
Пôдлый, mn. rossz
Пôдкова, n. patkó
Подарити, i. megajándékozni
Подарунокъ, h. ajándék
Пôдкарпатскій, mn. kárpátalji
Подоити, i. megfejni
Подорожный, mn. utas
Пôдняти, (пôдойму) i. felemelni
Пôдрости, (росту, росъ, росла) i. felnőni
Пôдсвѣчникъ, h. gyertyatartó
Пôдступити, i. alálépni
Пôдсхнути, i. alászáradni
Подумати, i. gondolni, meggondolni
Пожаръ, h. tűzvész
Пожаловати, i. megbánni
Позавчёра, hat. tegnapelőtt
Поздоровляти, i. üdvözölni
Пôздно, (пôзно) hat. későn
Пôзднѣйше, hat. későbben
Познавати, i. ismerkedni, ismergetni
Позолоченый, mn. aranyozott
Поити, i. itatni
Пой! (l. пойти) jer!
Пôйти, (пойду mult: пôшовъ) i. elmenni
Пока, ksz. mig
Показати, i. megmutatni
Показовати, i. mutatni, mutogatni
Показоватися, i. mutatkozni
Показитися, i. megromlani
Покивати, i. megmozgatni
Покидати, i. eldobni, elhagyni
Покинути, i. elhagyni, eldobni
Покласти, (кладу) i. letenni
Поклонитися, i. hajolni, köszönni
Покопати, (-коплю) i. megkapálni
Покрыти, i. befedni
Покрытый, mn. befedett
Поле, s. mező
Пôлдруга, (пôвдруга) sz. másfél
Поливка, n. leves
Поливати, i. öntözgetni
Полезный, mn. hasznos
Полкъ, h. ezred
Полковникъ, h. ezredes
Пôлночь (пôвночь) n. éjfél
Полный, (повный) mn. tele, telt
Половина, n. fél
Положити, i. tenni, letenni
Поломѣнь, h. láng
Полонина, n. havas
Полотно, s. vászon
Получити, i. nyerni, szerezni
Пользоватися, i. felhasználni
Полѣзти, i. felmászni, odamászni
Помагати, i. segíteni
Помалы, hat. lassan, kevéssé
Помазати, i. megkenni
Помочи, (помогу, поможешь) i. segíteni
Помочь, n. segítség
Помѣряти, i. megmérni
Понадъ, elj. fölött
Понедѣльокъ, h. hétfő
Поняти, i. megérteni
Пообзиратися, i. körülnézni
Поодинокій, sz. egyes
Пôпъ, h. pap
Поперечный, hat. keresztülhelyezett
Пополудню, hat. délután
Поправити, i. megjavítani
Поправдѣ, hat. valóban
Пораити, i. takarítani
Порадитися, (раджу) i. tanácskozni
Порожній, mn. üres
Порозтворяти, i. kinyítogatni
Порозумѣти, i. megérteni
Порошокъ, h. porocska
Порубати, i. felvágni
Порохъ, h. por
Портретъ, h. arckép
Порція, n. adó
Порядокъ h. rend
Порядочно, hat. rendesen
Посвятити, (-свячу, -святишь) i. megszentelni
Послухати, i. meghallgatni
Послужити, i, szolgálni, kiszolgálni
Послѣдный, mn. utolsó
Посмотрѣти, i. megtekinteni
Поставити, (-ставлю, ставишь) i. feltenni, felállítani, emelni (rangra)

Постигнути, i. utólérni
Постѣль, (постели) n. ágy
Постояти, i. megállani
Постройка n. felépítés
Посунути, i. odacsusztatni
Посѣтитель, h. látogató
Посѣяти, i. elvetni, bevetni
Посылати. i. küldeni, küldözgetni
Посыпати, i. hintegetni
Потерти, (тру) i. megtörni
Потôкъ, h. patak
Потôмъ, hat. azután
Потребно, s. szükséges
Потрясти, i. megrázni
Потя, (потяти) s. madár
Потѣшенье, s. vigasztalás
Поучительный, mn. tanulságos
Похвала, n. dicséret
Поховатися, i. elbujni
Похоронити, i. eltemetni
Походити, (хожу, ходишь) i. megjárni
Почта v. пошта, n. posta
Почтовый, mn. postai
Пошкодити, i. megártani
Пошкодовати, i. megkimélni
Поштарь, (почтарь) h. postás
Пошутити, i. megtréfálni
Поѣздъ, (v. потягъ) h. vonat
Поѣсти, i. megenni
Право, s. jog, per
Правотитися, (правочуся) i. perlekedni, pereskedni
Правда, n. igazság
Правити, (правлю, правишь) i. csinálni, késziteni
Правый, mn. jobb
Праздникъ, h. ünnep
Праздничный, mn. ünnepi
Прати, i. sulykolni, tiporni
Праца, n. munka
Пребывати, i. tartózkodni
Предписъ, h. előirás, rendelés
Предупредити, i. megelőzni
Предупреждати, gyak. i. megelőzni (gyakran)
Прежде, elj. előtt
При, elj. -nál, -nél
Приборъ, h. eszköz, szer
Прибыти, i. megérkezni
Прибити, i. odaverni
Привезти, i. idehozni (szekeren)
Привести, i. idevezetni
Приводити, (привожу) i. odavezetgetni
Привыкнути, i. hozzászokni
Призвати, (-зову, -зовешь) i. elhivni
Пригода, n. haszon, előny
Прикрывати, i. takargatni
Прикладати, i. odatenni (gyakran)
Приликати, (кличу, кличешь) i. elhivni
Прикрѣпляти, i. odaerősíteni
Приливати, i. öntözgetni
Приложити, i. hozzátenni
Прилѣпити, i. odaragasztani
Прилѣтати, i. odarepülni
Прилѣжно, hat. szorgalmasan
Принадлежати, (принадлежу, принадлежишь) i. hozzátartozni
Принести, i. elhozni
Принимати, i. fogadni
Приносити, (-ношу) i. hozni
Принятися, i. hozzákezdeni
Приняти, пріяти, (прійму) i. elfogadni
Приперти, (-пру) i. odatámasztani
Природа, n. természet
Пристиглый, -а, -ое, nm. érett
Пристигнути, i. megérni
Прислуховатися, (чому) i. hallgatózni
Присяжникъ, h. esküdt
Приступити, (-ступлю, ступишь) i. odalépni, rálépni
Притиснути, i. odaszorítani
Приходитъ, szlen i. járul
Приходити, i. eljönni, megérkezni
Причислити, i. hozzászámlálni
Прійти, (прійду) i. eljönni
Про, elj. -ért, számára
Пробовати, i. próbálni
Пробывати, i. maradni, tartózkodni
Пробудитися, (пробуджуся) i. felébredni
Проголодоватися, i. éhezni
Прогнѣвати, i. megharagitani

Продажъ, продажа, h. és. n. eladás
Продати, i. eladni
Произнести, i. előadni
Прôйти, (пройду, прôйшло v. прôшло) i. elmenni
Прозывати, i. csufolni, elnevezni
Пропитанье, s. táplálkozás
Пропасти, (пропаду) i. elveszni
Просьба, n. kérelem
Просвѣщеніе, s. felvilágosítás
Просити, (прошу, просишь) i. kérni
Проснутися, i. felébredni
Просохнути, i. kiszáradni
Прорывати, i. aláásni v. átfurni
Простый, mn. egyenes
Простерти, i. kinyujtani
Протечи, (теку) i. elfolyni, átfolyni
Противъ, elj. ellen
Прото, hat. azért
Профессоръ, h. tanitó, tanár
Прочій, -а, -ёе a többi (и пр. = stb.)
Прочитати, i. elolvasni
Прôшто? v. прôчто? miért?
Прутикъ, kics. h. vesszőcske
Прясти, (пряду) i. fonni
Птахъ, h. madár
Пташечокъ, kics. madárka
Птиця, n. madár
Пулька, n. pulyka
Пусто, hat. pusztán
Пустити, (пущу, пустишь) i. engedni
Путешествуючій, mn. utazó
Путь, h. v. n. ut
Пущати, i. engedni
Пчёла, n. méh
Пшениця, n. buza
Пѣрье, (tb. пѣрья) s. madártoll
Пѣсня, n. ének
Пѣсокъ, (пѣсочокъ), h. homok
Пѣшакъ, h. gyalogut
Пѣше, hat. gyalog
Пѣшенёкъ, h. gyalogutacska
Пѣтухъ, h. kakas
Пѣхота, n. gyalogság
Пяный, mn. részeg
Пятый, sz. ötödik
Пятка, n. ötös
Пятниця, n. péntek
Пяцъ, h. piac

Радость, n. öröm
Радостно, hat. örömmel
Радненькій, kics. mn. örvendező
Разъ, hat. egyszer
Разбойникъ, h. rabló
Разорити, i. szétrombolni
Ракъ, h. rák
Раненый, mn. sebesült
Рано, hat. reggel
Рано, s. reggel
Раньше, hat. korábban
Ранѣшній, mn. reggeli
Распятіе, s. feszület
Раховати, i. számolni
Рвати, (рву, рвешь) i. szakítani
Ревати, (реву) i. bőgni
Резиденція, n. székhely, palota
Рекомендовано, hat. ajánlva
Ремесло, s. mesterség
Ременьчокъ, kics. szijacska
Ремѣнь, h. szij
Реставрація, n. vendéglő
Ретька, (ритька) n. retek
Решето, s. rosta
Рештанція, n. hátralék
Речи, (реку) i. mondani
Римскій, mn. római
Робити, (роблю, робишь) i. dolgozni
Робота, n. munka
Робôтникъ, h. munkás
Рôвнина, (ровѣнь) n. sikság
Рогатый, mn. szarvas
Рôдъ, h. nemzetség, család
Родина, n. haza, szülőföld
Родичъ, h. rokon, szülő
Родитель, h. szülő
Родитися, (роджуся), i. születni, teremni
Родный, mn. szülői
Рождество, s. születés
Розбити, (-бью) i. szétverni
Розвеселити, розвеселяти, i. felvidítani
Розвитися, (-вью) i. kifejlődni
Розвязати, i. szétkötni
Розговоръ, h. beszélgetés

Розговорити, i. beszélgetni
Роздерти, i. szétszakitani
Роздробити, i. szétdarabolni
Роздѣляти, i. felosztani (gyakr.)
Розжаленый, mn. bánkódó, bús
Розлучити, i. szétválasztani
Различный, mn. különböző
Розмовочка, kics. n. beszélgetés
Розмѣтовати, i. szétdobálni
Розмѣняти, i. felváltani (pénzt)
Розпеченый, mn. széttüzesített
Розрости, i. szétnőni
Розсказъ, h. parancs, beszélgetés
Розсказати, i. megparancsolni
Розсказовати, i. parancsolgatni
Розповѣсти, i. elmondani, elbeszélni
Розтворити, i. felnyítni
Розстеляти, i. szétteregetni
Розтолковати, megmagyarázni
Розсыпатися, (сыплю) i. szétömleni
Розсыпокъ, h. válság, szétszórás
Розумъ, h. ész
Розумный, mn. eszes
Розумѣти, i. érteni
Рой, h. raj
Рôкъ, h. év
Роса, n. harmat
Рослина, n. növény
Рости, (mult: росъ, росла, росло) i. nőni
Ростеніе, s. növény
Росточити, i. szétrongálni
Рôтъ, h. száj
Рочный, mn. éves
Рубати, i. vágni
Рубачъ, h. favágó
Ружа, n. rózsa
Ружіе, s. fegyver
Рука, n. kéz
Рукавъ, h. ujj (ruháé)
Русинъ, h. kisorosz, ruthén
Русскій, mn. orosz
Руській, mn. kisorosz
Ручка, kics. kezecske, fogó
Ручникъ, h. törülköző
Рушитися, i. elindulni
Рыба, n. hal
Рынокъ, h. piac
Рычати, i. bömbölni, bőgni
Рѣдко, hat. ritkán
Рѣка, n. folyó
Рѣнь, рѣнець, h. kavics
Рѣпа, n. répa

Сабля, (сабелька) n. kard, (kardocska)
Садити, (саджу) i. ültetni
Садъ, h. gyümölcs
Сало, s. háj
Самостôйно, hat. önállóan
Самъ, сама, само, nm. önmaga
Сани, tb. szán
Санкатися, i. szánkázni
Сарака, isz. szegény, sajna
Сбирати, i. gyüjteni
Сбоже, s. termés
Сбудити, (сбуджу) i. felkölteni
Сбѣгнутися, i. összefutni
Свиданье, s. viszontlátás
Свиня, n. disznó
Свиринёкъ, h. tücsök
Свобôдно, szabad
Свôй, nm. övé, saját
Свѣдокъ, h. tanú
Свѣтаеся, szlen. i. virrad
Свѣтити, (свѣчу, свѣтишь) i. világítani
Свѣтлиця, n. vendégszoba
Свѣтло, s. világosság
Свѣчка, n. gyertya
Свѣтъ, h. világ
Свѣтлый, mn. fényes
Свѣжій, mn. friss
Святый, mn. szent
Священникъ, h. áldozár, felszentelt pap
Сганяти, i. felköltögetni
Сговоритися, i. összebeszélni
Сготовити, (сготовлю) i. elkészíteni
Сготовленый, mn. elkészített
Сдѣлати, i. csinálni, tenni
Сей, сія, сie v. сесь, сеся, сесе, nm. ez
Сейчасъ, hat. azonnal
Село, s. falú

Селянинъ, h. falusi (ember)
Семеро, sz. hét, heten
Семый, sz. hetedik
Сердце, s. szív
Середа, n. szerda
Середина, n. középsőrész
Середнянскій, mn. szerednyei
Серна, n. őz
Серпъ, h. sarló
Сестра, n. nő-testvér
Сивый, mn. szürke, szőke
Сидѣти, (сижу, сидишь) i. ülni
Сила, n. erő
Сильно, hat. erősen
Сильный. mn. erős
Синій, mn. kék
Сирота, n. árva
Сиротка, kics. n. árva, árvácska
Сито, s. szita
Сказати, (скажу) i. mondani
Сказочка, kics. n. mesécske
Скликати, (кличу) i. összehivni
Склепъ, h. bolt
Склянный, mell. üvegből való
Скотъ, h. állat
Скоро, hat. gyorsan
Скорый, mn. gyors
Скрива, hat. görbén
Скринька, n. fiók
Скриня, n. szekrény
Скубсти, (скубу) i. koppasztani
Слабость, h. gyengeség, betegség
Слабый, mn. gyenge
Слабѣти, i. gyöngülni
Слава, n. dicsőség
Славный, mn. dicső
Слати, (шлю) i. küldeni
Слеза, n. könny, könyü
Слезенька, kics. könnyecske
Слива, n. szilva
Слово, s. szó
Слуга, h szolga
Служба, n. mise, szolgálat
Служити, i. szolgálni
Служниця, n. szolgáló nő
Слухати, (слухаю) i. hallgatni
Случай, h. eset
Слѣдовати, i. következni
Слѣдъ, h. nyom
Смаковати, i. izleni
Смачно, hat. izletesen
Смачный, mn. izletes
Смерека, n. fenyőfa
Смертный, mn. halandó
Смерть, n. halál
Сметана, n. tejfel
Смиренность, n. alázatosság
Смиренный, mn. alázatos
Смола, n. gyanta
Смотрѣти, (смотрю, смотришь) i. nézni, őrködni
Смутокъ, h. szomorúság
Смутный, mn. szomorú
Смѣти, (смѣю, -ешь) merni
Смѣятися, i. nevetni
Снити(ся) i. álmodni
Снова, hat. ujból
Снопъ, h. kéve
Сночи, hat. tegnap (este)
Снѣгъ, h. hó
Снѣжитъ, szlen i. havazik
Собиратися, i. összegyülni
Собраніе, s. összejövetel
Совершенно, hat. tökéletesen
Совсѣмъ, (изовсѣмъ) hat. egészen
Совѣсть, n. lelkiismeret
Совѣтовати, i. tanácsolni
Сокотити, (сокочу, сокотишь) i. őrizni
Сокотитися, i. őrizkedni
Солнце, s. nap
Соловей, h. csalogány, fülemile
Солодкій, mn. édes
Солома, n. szalma
Солонина, n. szalona
Сôль, h. só
Соляный, mn. sós
Сонъ, álom
Сооружити, (сооружати) i. építeni
Сорокъ, sz. negyven
Сорочка, n. ing
Составляти, i. alkotni, képezni
Сосѣдный, mn. szomszédos
Сосѣдъ, h. szomszéd
Сотворенье, s. teremtmény
Сотворитель, h. teremtő
Сотворити, i. teremteni
Спасти, i. üdvözíteni

Спати, (сплю, спишь) i. aludni
Спôзнати, i. ismerni
Спокойно, hat. nyugodtan
Спокойный, mn. nyugodt
Спомочи, i. megsegíteni
Споминати, i. emlegetni
Спосôбность, n. képesség
Спосôбъ, h. mód
Справити, (справлю) i. megcsinálni
Справленый, mn. elkészített
Спустити, (спущу, спустишь) i. leengedni
Спѣванка, n. ének, dal
Спѣвати, i. énekelni
Спѣшити, i. sietni
Средство, s. eszköz
Срѣбро, s. ezüst
Ставити, (ставлю, ставишь) i. állítani
Стадо, s. nyáj
Стайня, n. istálló
Станція, n. állomás
Старатися, i. gondoskodni, törődni
Старенькій, kics. mn. öregecske
Старець, h. öreg ember
Старость, n. öregség
Старушка, n. öreg asszony
Старый, mn. öreg
Старѣтися, i. öregedni
Стати, (стану) i. kezdeni, állani
Стебло, s. fűszál
Стихъ, h. vers
Столарь, h. asztalos
Столець, (стôлця) h. szék
Столова (комната), n. ebédlő
Столкновеніе, s. összeütközés
Столпъ, (стовпъ) h. oszlop
Стôлъ, h. asztal
Сторона, n. oldal
Сторожевый, mn. őr-, őrködő
Сторожъ, h. őr
Стояти, i. állani
Страхъ, h. félelem
Страшный, mn. rettenetes, félelmes
Стремѣти, i. irányozni
Строити, i. épiteni
Стрѣлка, n. nyilacska, mutató
Стрѣляти, i. lőni
Стрѣлчикъ, h. vadász
Стрѣтити, (стрѣчу, стрѣтишь) i. találkozni
Студеный, mn. hideg
Стѣна, n. fal
Суббота, n. szombat
Судити (сужу, судишь) i. itélni
Судъ, h. itélet
Сука, n. nőstény kutya
Сукно, s. posztó
Сунути, i. csúsztatni
Сушити, i. száritani
Существо, s. lény
Сходитися, (хожу) i. összejönni
Счастливый, mn. szerencsés
Счастье, s. szerencse
Сынъ, h. fiu
Сыръ, h. turó
Сырый, mn. nyers
Сытый, mn. jóllakott
Сѣверъ, h. észak
Сѣдати, i. ülni, leülni, üldögélni
Сѣдлати, i. nyergelni
Сѣмь, sz. hét
Сѣни, tb. pitvar, előszoba
Сѣно, s. széna
Сѣсти, (сяду) i. leülni
Сѣлскій, mn. falusi
Сѣяти, i. vetni
Сюда, hat. ide
Ся v. себе nm. magát
Сякъ, hat. igy

Та, тай, hat. hát, meg
Табла, n. tábla
Тай, ksz. meg
Также, hat. szintén
Такій, nm. olyan
Такой, hat. mindjárt
Такожде, hat. ugyancsak, éppenugy
Такъ, hat. úgy
Таліанскій, mn. olasz
Тамъ, hat. ott
Татаринъ, h. tatár
Тварь, n. arc
Твердый, mn. kemény
Твôй, nm. tied
Творець, h. teremtő
Творити, i. tenni

Театръ, h. szinház
Телеграмма, n. távirat
Телеграфный, mn. távirati
Телекôвный, mn. telekkönyvi
Телиця, n. üsző
Телефонъ, h. telefon
Теля, (теляти) s. borju
Телятина, n. borjuhus
Темный, mn. sötét
Темнѣеся, i. sötétedik
Тенгериця, n. tengeri
Теперь, hat. most
Теплый, mn. meleg
Терлиця, n. tiló
Терпеливость, n. türelem
Терти, i. törni
Теченіе, s. folyás
Течи, (теку, течешь, текло) i. folyni
Тента, n. tinta
Тихенько, hat. csendeskén
Ти, тебѣ, nm. neked
Тихо, hat. csendesen
Тиса, tn. Tisza
Ткати, i. szőni
Тма, (тьма) n. sötétség
Товаришъ, h. társ
Товаровый, mn. teher (vonat)
Товаръ, h. árucikk
Товстый, (толстый) mn. vastag
Товчи, (товку, товчешь) i. törni
Тогда, hat. akkor
Тойже, таже, тоже, nm. ugyanaz
Толковати, i. magyarázni, tárgyalni
Тôлько, nm. annyi
Тонкій, mn. vékony
Топанка, n. cipő
Топити, (топлю, топишь) i. fűteni
Топливо, n. fűtőanyag
Тополь, h. nyárfa
Торговати, i. kereskedni
Торгъ, h. vásár
Тотъ, тота, тото, nm. az
Точно, hat. pontosan
Трава, n. fű
Травиця, kics. fűvecske
Трафика, n. trafik
Трафити, (трафлю, трафишь) i. találni
Трафится, i. akadni
Треба, szlen i. kell
Требовати, i. kivánni
Трепета, n. rezgőnyárfa
Трескъ, h. ropogás, recsegés
Третій, sz. harmadik
Трещати, i. ropogni
Три, sz. három
Тридцять, sz. harminc
Тротуаръ, h. járda
Трубочка, kics. n. csövecske
Трудитися, i. dolgozni, fáradni
Трудъ, h. munka
Трупъ, h. holttest
Трясти, (трясу) i. rázni
Трясучка, n. hideglelés
Туда, hat. oda, arra
Туй, тутъ, hat. itt
Тулятися, i. bujkálni, érinteni
Туный, mn. olcsó
Турокъ, h. török
Туча, n. zivatar
Ты, nm. te
Тыждень, (тыждня) h. hét
Тысяча, sz. ezer
Тыти, (тыю) i. hizni
Тѣло, s. test
Тѣнь, n. árnyék
Тѣшитися, i. vigasztalódni
Тягати, тягнути, i. húzni
Тяжкій, mn. nehéz
Тяжко, hat. nehezen, sulyosan
Тêтка, (тьôтка) n. nagynéni

У, elj. -nál, -nél -ba, -be (birt.)
Убити, i. megölni
Убогій, mn. szegény
Уважати, i. ügyelni
Увидѣти, i. meglátni
Уголъ, h. szeglet, sarok
Угорскій, mn. magyar
Угорщина, tn. Magyarország
Ударити, i. ütni, megütni
Ударяти, i. ütögetni
Ужасъ, h. rettegés
Уже, hat. már
Уженитися, i. megnősülni
Узкій, mn. szük
Уйко, h. nagybátya (anyai részről)

Указати, (укажу) i. megmutatni
Указовати, i. mutogatni
Указоватися, i. mutatkozni
Украсити, (украшу, -сишь) i. feldisziteni
Украсти, (-краду) i. ellopni
Укрѣпити, (-плю) i. megerősíteni
Укусити, (-шу, -сищь) i. megharapni
Улетѣти, i. kirepülni
Улиця, n. utca
Уломитися, (-ломлю) i. eltörni
Улѣчити, i. kigyógyítani
Умерти, (умру) i. meghalni
Умертый, mn. halott
Умирати, i. meghalni
Умный, mn. eszes
Умывати, i. mosogatni
Умыти. i. megmosni
Умлѣвати, i. ájulni
Умъ, h. ész
Унгъ, tn. Ung
Упасти, (упаду) i. leesni
Уповати, i. remélni
Тпознати, i. ismerni
Упрячи, (упрягу, упряжешь) i. befogni
Услабнути, i. meggyengülni
Устроити, i. rendezni, elkészíteni
Устройство, i. berendezés
Утелити, i. megelleni
Утесати, i. kifaragni
Утирати, i. megtörülni
Утро, hat. reggel
Ухо, s. fül
Ученикъ, h. tanuló
Учинити, i. eszközölni, megcsinálni
Учитель, h. tanító
Учити, i. tanítani
Учитися, i. tanulni
Ученый, mn. tanult

Фамилія, n. család, vezetéknév
Фара, n. papilak
Федоръ, tn. Tivadar
Филлиръ, h. fillér
Фишкалошъ, h. ügyvéd
Фіалочка, n. violácska
Фіакеръ, h. fiaker, bérkocsi
Флагъ, h. zászló
Фляшка, n. üveg (edény)
Фундаментъ, (пôдлога) h. alap

Хата, n. ház, kunyhó
Хаща, n. erdő
Хвалити, i. dicsérni
Хворота, n. betegség
Хворый, mn. beteg
Хижа, n. ház
Хлопъ, h. legény
Хлопець, h. ifjú
Хлопчикъ, h. fiucska
Хлопчище, nagy. fiu, kamasz
Хлѣвъ, h. istáló
Хлѣбъ, h. kenyér
Хмара, n. felhő
Ховати, i. rejteni
Ходити, (хожу, ходишь) i. járni
Холодъ, h. árnyék
Холодный, mn. hüvös, hideg
Холошнѣ, tb. nadrág
Хорошенько, hat. jól
Хоронити, i. őrizni
Хосенъ, h. haszon
Хосенный, mn. hasznos
Хотѣти, (хочу, хочешь) i. akarni
Хоть, ksz. akár, bár
Хотьколи, hat. bármikor
Христіанство, s. kereszténység
Хрѣнь, h. torma
Худоба, n. marha, jószág
Худобный, mn. szegény
Хустка, n. kendő

Царь, h. király
Царскій, mn. királyi
Царство, s. királyság
Цвѣтъ, h. virág
Цвѣсти, (цвѣту, цвѣтешь) i. virágozni
Церковь, n. templom
Цегла, n. tégla
Цегляный, mn. téglából való
Церуза, n. ceruza
Ци, hat. vajjon
Цидула, n. jegy, cédula
Цифра, n. számjegy

Цукоръ, h. cukor
Цѣвка, n. cső
Цѣна, n. ár
Цѣсарь, n. császár
Цѣле, hat. egészen, valóban
Цѣферблатъ, h. számlap (órán)
Цѣлый, mn. egész

Чай, h. tea
Чаловати, i. csalni
Часъ, h. óra, idő
Часто, hat. gyakran
Часовый, mn. órai
Часôвникъ, h. óra
Часть, n. rész
Частиця, kics. n. részecske
Чекати, i. várni
Чекальня, n. váróterem
Человѣческій, mn. emberi
Человѣкъ, (чоловѣкъ) h. ember
Черпати, i. meríteni
Черезъ, elj. keresztül
Червакъ, h. féreg
Чернець, h. barát, szerzetes
Чёрный, (чорный) mn. fekete
Черешня, n. cseresznye
Черево, s. has
Черепъ, h. cserép
Червачокъ, kics. h. férgecske
Червеный, mn. piros
Чесати, i. fésülni
Чеснокъ, h. foghagyma
Честный, mn. becsületes
Честовати, (честую) i. tisztelni
Честь, n. becsület
Четверь, h. csütörtök
Четвертина, n. negyedrész
Четыри v. чотыри, sz. négy
Чей, чія, чіе, nm. kié?
Чинити, i. csinálni
Число, s. szám
Чистити, (чищу, чистишь) i. tisztítani
Чисто, hat. tisztán
Числити, i számlálni
Чистый, mn. tiszta
Чистота, n. tisztaság
Читати, i. olvasni
Читальня, n. olvasókör
Читанье, s. olvasás
Чиновство, s. hivatal, hatóság
Чоботы, tb. h. csizma
Чоловѣкъ v. человѣкъ, h. ember
Чорный, (l. черный) mn. fekete
Чтобы v. штобы, ksz. hogy
Чувствовати, i. érezni
Чудный, mn. csodás
Чугай, isz. csuhaj!
Чужій, mn. idegen
Чужина, n. idegen (föld, vidék)
Чужинець, h. idegen (ember)
Чути, i. hallani

Шаловливый, mn. pajkos, csintalan
Шапка, n. sapka
Шахъ-маты tb. sakkjáték
Шея, n. nyak
Шестый, sz. hatodik
Шериночка, kics. n. kendőcske
Шити, (шію, шіешь) i. varrni
Шингла, n. zsindely
Широкій, mn. széles
Шифонеръ, h. szekrény
Шина, n. sin
Школа, n. iskola
Школьный, mn. iskolai
Шкода, n. kár
Шкодити, i. ártani
Шкôра, n. bőr
Шолковистый, mn. selymes
Шпала, n. talpfa
Штемпликъ, kics. h. bélyeg
Штемпель, h. bélyeg
Што v. что v. що. nm. mi
Штобы, (чтобы) ksz. hogy
Штось, (чтось) nm. valami
Шуба, n. suba
Шуринъ, h. sógor
Шѣсть, sz. hat

Щебетати, i. csicseregni, csevegni
Щедрый, mn. irgalmas
Щетина, n. serte, szőr
'щи l. еще, hat. még
Щирый, mn. szives, őszinte
Що (што), nm. mi

Ѣдло, s. étel

Ѣмати, i. fogdosni
Ѣмити, (ѣмлю, ѣмишь, ѣмивъ) i. megfogni
Ѣсти, (ѣмъ, ѣшь, ѣсть) enni

Эге, hat. ime
Эй, isz. ej
Экзекуторъ, h. végrehajtó
Электричный, mn. elektromos
Эмиграція, n. kivándorlás

Южный, mn. déli
Юній, mn. fiatal
Юрко, tn. Görgy

Я, nm. én
Яблоко, s. alma
Яблонька, n. almafa
Яворъ, h. jávorfa
Явитися, (являюся) i. megjelenni
Ягода, n. eper
Языкъ, h. nyelv
Якъ, hat. mint
Якось, hat, valahogyan
Якій, (яка, -ое) nm. milyen
Яло, (явъ) szlen i. illik, kezdett
Яма, n. gödör, odu
Ярь, n. tavasz
Ярмарокъ, h. vásár
Ястрябъ, h. ölyv, kánya
Ясный, mn. világos
Ясѣнь, h. kőrisfa
Ясѣнёвый, (ясѣньовый) mn. kőrisfából való
Яти, (lásd. яло, явъ) i. kezdeni
Яйце, s. tojás
Ячмѣнь (ячмень), h. árpa

ABC-és könyv, азбука, n.
Ablak, ôкно, s. вызоръ h.
Abroncs, обручъ, h.
Addig, hat. доти, (доты)
Adni, i. дати, (дамъ, дашь, дасть)
Adó, порція, дань, подать n.
Adott, mn. данный
Ajándékozni, i. даровати (дарую)
Ajánlani, i. совѣтовати (совѣтую)
Ajánlottan, hat, рекомендованно
Ajtó, двери, (дверей) tb.
Agyagos, mn. глинистый
Akarni, i. хотѣти (хочу, хочешь)
Aki, amely, ami, nm. кто, котрый,
Akkor, hat. тогда
Alap, фундаментъ, h.
Alatt, elj. пôдъ (eszkh.)
Aláirni, i. пôдписати (-пишу)
Alma, яблоко, s.
Alul, hat. долу
Aludni, i. спати (сплю, спишь)
Amerikai, mn. американскій
Amott, hat. онде, геньде
Anna, tn. Анна
András, tn. Андрій (Андрей)
Anya, мати, (матери) n.
Arany, золото, s.
Aranyozott, mn. позолоченый
Aratni, i. жати (жну, жнешь)
Arc, лице, s.
Asszony, жена (жона) n.
Asztag, стогъ, h.
Asztal, стôлъ, h.
Asztalos, f. столарь, h.
Atya, f. отець, h. (ôтця) няньо, нянько
Az, nm. тотъ, та (тота), то (тото)
Azért, hat. прото, зато

Ádám, tn. Адамъ
Ágy, f. постѣль (постели)
Ájtatosan, hat. побожно
Állam, держава, n.
Állami, i. стояти (стою, стоишь)
Állani valamiből, i. состояти (изъ чого)
Állat, скотъ, звѣрь h. (vad)
Áldott, mn. благословенный
Állomás, станція (стація) n.
Állomásfőnök, начальникъ станціи
Álom, сонъ h. (сна)
Ár (érték), цѣна n.
Ártani, i. шкодити
Árulni, i. продавати
Árva, сирота, n.
Át, elj. черезъ (tárgy.)
Átadni, i. передати
Átírni, i. переписати (-пишу)
Átnézni, i. перепозирати
Átolvasni, i. перечитати

Átmenni, i. перейти (перейду)

Ba, -be, elj. въ, во, у (tárgy)
Bab, бôбъ, h. пасоля n.
Baj, бѣда, n.
Balra, hat. па лѣво
Ban, -ben, elj. въ, во, у (eredeth.)
Bazil, tn. Василь
Bádog, бадогъ, h.
Bántani, (venni) i. рушати
Bárány, баранъ, h.
Bátya, братъ, h.
Beadni, i. завдати
Beállani, i. настати (-стану)
Becsinálni, i. заправити (-правлю)
Becsület, честь, h.
Becsületes, mn. честный
Befagyni, i. замерзнути
Befogni, (lovat) i. запрячи (-прягу, -пряжешь)
Bejönni, i. зайти (зайду), войти (войду), входити (вхожу)
Beiratkozni, i. записатися (-пишу)
Beharangozni, i. зазвонити
Beigazolni, i. досвѣдчити
Beszéd, бесѣда, n. говоръ, h.
Beszélni, i. говорити
Beszélgetni, i. бесѣдовати
Beteg, mn. хворый
Betegség, хворота, n.
Bevenni, i. взяти (возьму)
Bevezetni, i. завести (веду)
Bezárni, i. заперти (запру)
Bécs, tn. Вѣдень (Вѣдня), Вѣна
Bélyeg, штемпель, штемпликъ, h.
Birni, i. мати, имѣти
Birodalom, держава, n.
Biró, бирôвъ, h.
Biróság, судъ, h.
Bizony, hat. цѣле
Bodnár, боднарь, h.
Ból, -ből, elj. изъ (birt.)
Bolond, f. дуракъ, h. mn. дурный
Bolt, склепъ, бовтъ, h. лавка, n.
Bor, вино, s.
Borju, теля (теляти) s.
Borjusült, телятина, n.
Borotva, бритва, n.
Borotválkozni, i. бритватися
Botorkálni, i. блудити (блужу, блудишь)
Bőjt, пôстъ, h.
Bőjtölni, i. постити (пощу)
Bőgni, i. ревати (реву, ревешь)
Bőr, кожа, n.
Bőrmellény, кожухъ, h.
Bőven, hat. богато, обильно
Budapest, tn. Будапештъ
Bujni, i. прятатися (прячу)
Burgonya, крумплѣ, бандурки tb.
Búza, пшениця n.
Bükkfa, букъ h.

Ceruza, церуза n.
Cédula, цидола n.
Cím, адрессъ h. адресса n.
Cipő, топанки tb.
Cukor, цукоръ (цукра) h.

Csak, hat. лишь, лемъ
Csakugyan, hat. цѣле
Család, фамилія, n. семейство s.
Csalni, чаловати, обмановати, обманути
Csata, битва n.
Csendőr, жандарь h.
Csikó, лоша (лошати) s.
Csillag, звѣзда (дзвѣзда) n.
Csinálni, i. чинити, учинити, робити, зробити (роблю, робишь)
Csirke, куря (куряти) s.
Csizma, чоботы tb.
Csúf néven hivni, i. прозывати

Darázs, оса n.
Dereje, пироги tb.
Dél, полудне (-дня) s.
Déli, mn. южный
Dicsérni, i. хвалити (хвалишь)
Dicsőség, слава n.
Dinye, дыня n.
Disznó, свиня n.
Divány, диванъ h.
Dobálni, i. метаги (мечу, мечешь)
Dohány, доганъ h.
Dolgozni, i. робити (роблю, робишь)
Dolog, дѣло s.
Domb, горбъ, горбокъ

Drága, mn. дорогій
Duna, tn. Дунай

Ebéd, обѣдъ h.
Ebédelni, i. обѣдати
Ebédlő, столова (комната) n.
Ecet, оцетъ (ôцта) h.
Egész, mn. цѣлый
Egészen, h. совсѣмъ (изовсѣмъ), цѣле
Egészséges, mn. здоровый
Egy, sz. еденъ, една, едно v. одинъ, одна, одно
Egyenes, mn. простый
Egyenesen, hat. ӣросто
Egyik-másik, единъ-другій
Egyszer, hat. разъ
Egyszerre, hat. наразъ
Eladni, i. продати
Elaludni, i. загаснути (tüz), заспати
Elbeszélés, повѣсть n.
Elbeszélni, i. розповѣсти
Eldobni, i. веречи (вергу, вержешь)
Elektromos, mn. электричный
Elesni, i. упасти (паду)
Elég, hat. доста
Elfelejteni, i. забыти (забуду)
Elfogni, i. ѣмити (ѣмлю, ѣмишь)
Elhivni, i. призвати, прикликати
Elhozni, i, принести (mult: -несъ, -ла, -ло)
Elkérezkedni, ôтпроситися
Ellen, elj. противъ (birt. e.)
Ellenség, ворогъ, (непріатель)
Ellopni, i. украсти (-краду)
Elmenni, i. пойти, (пойду, пôшовъ)
Elmulni, i. минути
Elolvadni, i розтопитися
Elolvasni, i. прочитати
Előirni, предписати (-пишу)
Elől, elj. отъ (birt. e.)
Előtt, elj. передъ, предъ (eszk. hat.)
Első, sz. первый
Elütni, i. ôтбити
Elvágni, i. отрѣзати
Elveszni, i. пропасти (-паду)
Elvetni, i. посѣяти
Elvinni, i. понести

Ember, человѣкъ, (чоловѣкъ)
Emberek, люди (людей) tb.
Emelet, поверхъ, h. кондигнація n.
Engedelmeskedni, повиноватися
Enni, i. ѣсти, (ѣмъ, ѣшь)
Enyém, nm. мôй, моя, мое
Erdő, лѣсъ, h. хаща, n.
Erő, сила n.
Esni, i. пасти (паду, падешь)
Esküdt, присяжникъ h.
Eső, дождь h.
Esőzik, szlen i. дождитъ
Este, вечеръ h.
Este, hat. вечеромъ, вечôръ
Esteledik, i. вечерѣе
Esti, mn. вечерній
Eszköz, средство s.
Európa, Европа n.
Ez, nm. сей, сія, сіе; сесь, сеся, сесе
Ezred, полкъ h.
Ezredes, полковникъ h.

Ébren, hat. бодро
Édes, mn. солодкій
Égetni, i. палити
Égerfa, вôльха n.
Égni, i. горѣти
Éjfél, пôлночь (пôвночь) n.
Éjszaka, нôчь n.
Élénk, mn. оживленый
Élet, животъ, h.
Én, nm. я
Ének, (dal) спѣванка, пѣсня n.
Épiteni, i. будовати, (будую)
Épitett, (kőből) mn. мурованый
Éppen, hat. точно
Épület, будинокъ h.
Ér, (valamit) i. коштуе, стоитъ
Érc, металъ h.
Érkezni, i. прибыти (прибуду)
Ért, elj. за (tárgy. e.)
Értelem, ész, розумъ, h.
Érteni, i. розумѣти
Értesülni, i. дôзнатися
És, ksz. и
Észak, сѣверъ
Ész, розумъ h.
Étlap, карта

Étvágy, апетитъ, вкусъ h.
Év, рôкъ, гôдъ h.
Éves, mn. рôчный

Fa, дерево s.
Fal, стѣна n.
Falú, село s.
Falusi, (ember) селянинъ h.
Fa templom, деревяна церковь
Fáj, i. болитъ (мене)
Fáradni, i. трудитися (тружуся)
Fecske, ластôвка n.
Fedni, i. покрыти
Fegyver, f. ружіе (ружье), пушка
Fehér, mn бѣлый, бѣленькій (fehéres)
Fej, голова n.
Fejni, i. доити
Fejlődni, i. розвитися, розвиватися
Fekete, mn. черный (чорный)
Feküdni, i. лежати
Felett, elj. надъ (eszk. h.)
Felé, elj. идъ, къ, ко (tulajd. e.)
Felébredni, i. пробудитися (-бужу)
Felépíteni, i. збудовати
Felfrissíteni, i. освѣжити
Felírni, i. написати
Felkelni, i. встати (встану)
Felkölteni, i. збудити (збужу)
Felnyítni, i. розтворити
Felolvasás, лекція n.
Felsőkabát, вышнякъ h.
Felszállani, emelkedni поднятися
Feltámadni, i. воскреснути (воскресну)
Felváltani, i. розмѣняти
Felverni, i. прибити (-бью)
Fenyőfa, смерека n.
Fél, sz. пôлъ (пôвъ), (пôллитра félliter)
Félni, i. боятися
Fény, свѣтло s., блескъ h.
Fénylő, mn. блестячій
Fiatal, mn. молодый
Fiaker, фіакеръ h.
Fillér, филлиръ h.
Filléres, mn. филлировый
Fiu, сынъ, хлопецъ h.
Fiucska, хлопчикъ h.
Fivér, братъ h.
Fizetés, платня, плаца n.
Fizetni, i. платити (плачу)
Fog, зубъ h.
Foglalkozni, i. заниматися
Folyó, рѣка n.
Fonott, mn. плетеный
Fordulni, i. обернутися
Forgatni, i. обертати
Forogni, i. вертѣтися (верчуся)
Föld, земля n.
Földmüves, земледѣлецъ
Földszint, партеръ, h. долина n.
Fösvény, mn. скупый
Főváros, столиця n.
Főzni, i. варити (варю, варишь)
Francia, французскій
Friss, mn. свѣжій
Futni, i. бѣгати, бѣжати, бѣчи (бѣгу, бѣжишь)
Fű, трава n.
Függni, i. висѣти
Fül, ухо s.
Fűrész, пила n.
Fürödni, i. купатися
Füst, дымъ h.
Fűteni, i. топити (топлю)

Gabona, жито s.
Galamb, голубъ h.
Gazda, газда, (господарь, властитель) h.
Gazdag, mn. богатый
Gazdaság, газдовство, господарство s.
Gazdasszony, газдыня n.
Gazdálkodás, газдовство s.
Gazdálkodni, i. газдовати
Gergely, tn. Грицъ
Gép, машина n.
Gondolni, i. думати, подумати
Gondozni, i. дозирати, обходити
Gróﬁ, mn. графскій

Gyakran, hat. часто
Gyalogos, инфантеристъ
Gyalogság, пѣхота n.
Gyapju, волна (вовна) n.
Gyenge, mn. слабый

Gyermek, дѣтина n.
Gyertyatartó, нôдсвѣчникъ h.
Gyomor, жолудокъ h.
Gyors, mn. скорый, посиѣшный
Gyorsan, hat. скоро
Gyönyörű, mn. прекрасный
Győzni, i. побѣдити
Gyúfa, f. запалка, n. сѣркачъ h.
Gyülekezet, громада n.
Gyümölcsfa, плодовое дерево s.
Gyümölcsös, садъ h.

Ha, ksz. если, кедь
Hadd, isz. най
Hajdan, hat. бывало
Hajlam, наклонность n.
Hajtani, i. гнати (жену)
Hal, рыба n.
Hallani, i. чути
Hallgatni, i. слухати
Hamarább, hat. скорше
Hanem, ksz. но, алє
Hangosan, hat. голосно
Harang, дзвôнъ, звôнъ h.
Harangozó, звонарь (церкôвникъ)
Harangozni, i. звонити
Haragos, mn. сердитый
Harcolni, i. воёвати (воюю)
Harmat, роса n.
Has, черево s.
Hasznos, mn. хосенный, полезный
Haszon, хосенъ h.
Hasznosan, hat. хосенно
Hat, sz. шѣсть (шесть)
-hat, -het (tehetni) мочи (могу, можешь)
Határ, хôтарь h.
Havas, полонина n.
Haza, hat. домôй
Haza, отечество, s. родина n.
Háború, война n.
Hálószoba, спалня n.
Hány, nm. кôлько
Három, sz. три (hárman, трое)
Hársfa, липа n.
Hátralék, рештанція n.
Ház, хижа n.
Hát, hat. та
Hegy, гора n.
Hegyvidék, верховина n.
Hely, мѣсто s.
Helyett, elj. мѣсто (birt. e.)
Hercegovinai, mn. герцеговинскій
Hét, тыждень, h. седмиця, n.
Hét, sz. сѣмь (heten, семеро)
Hibás, mn. винный
Hideg, mn. студеный
Hideglelés, трясучка n.
Hinni, i. вѣровати
Hires, mn, славный
Hiszen, hat. тадь
Hivatal, чиновство s.
Hivni, i. звати (зову)
Hó, снѣгъ h.
Hogy, hogyan, hat. якъ
Hold, луна n.
Hol? где?
Holnap, hat. завтра
Hordani, i. носити (ношу, носишь) возити (szekeren)
Hordár, носилщикъ h.
Hordó, бочка n.
Hónap, мѣсяць h.
Hosszú, mn. долгій (довгій)
Hosszabbodni, i. продолжатися
-hoz, -hez, höz, къ, ко, идъ (tulajd. es.)
Hozni, i. нести, принести
Hová? куда?
Hus, мясо s.
Husvét, великдень h.
Husz, sz. двадцять

Ide, hat. сюда
Idevezetni, i. привести (веду)
Idegen, mn. чужій
Ideje, hat. часъ
Idejében, hat. въ время, во свôй часъ
Idő, время (времени)
Idős, mn. старый
-ig, elj. до (birt.)
Igazolni, hat. выказатися (кажу)
Igazság, правда n.
Igy, hat. сякъ
Igyekezni, i. змагатися, усиловатися
Illatos, mn. душистый
Ima, imádság, молитва n.

Ime, hat. адде
Indulni, i. рушитися, отходити
Ing, сорочка, кошуля n.
Inni, i. пити (пью, пьешь)
Ipar, ремесло s.
Irás, письмо s.
Irni, i. писати (пишу, пишешь)
Is, ksz. и, тай
Iskola, школа n.
Iskolai, mn. шкôльный
Ismét, hat. опятъ
Isten, tn. Бôгъ h.
Istentisztelet, богослуженье s.
Istentelen, mn. безбожный
Istálló, стайня n.
István, tn. Стефанъ
Itt, hat. туй, тутъ
Ital, напой h.
Itatni, i. поити
Iván, tn. Иванъ

Január, януарь, януарій h.
János, tn. Иванъ
Járda, тротуаръ h.
Járni, i. ходити (хо(д)жу, ходишь)
Járulni, i. приходити
Játszani, i. бавитися (бавлюся, бавишься)
Jegyző, новтарошъ h.
Jég, ледъ h.
Jelen van, jelen levő, mn. притомный
Jer, gyere, пой!
Jobb, kf. лѣпшій, лучшій
Jobbra, hat. направо
Jó, mn. добрый (kf. лѣпшій v. лучшій)
Jól, hat. добрѣ, добро
Jóllakásig, hat. досыта
Jönni, i. прійти (прійду)
Jövőre, hat. парôкъ
Juh, f. ôвця
Juhocska, f. ягня, ягнятко

Kalács, колачъ h.
Kalapács, клепачъ h.
Kanál, ложка n.
Kapni, nyerni, i. дôстати (дôстану)
Kard, сабля n.
Kassa, tn. Кошицѣ, tb.
Kasza, коса n.
Kaszálni, i. косити (кошу, косишь)
Kaszárnya, касарня n.
Katona, воякъ, воинъ h.
Katonai laktanya, касарня n.
Katonaság, войско s.
Kályha, кальга, печь n. нецъ, h.
Káplár, капларъ h.
Káposzta, капуста n.
Kár, шкода n.
Kárpátalji, mn. подкарпатскій
Kárpátok, tn. Карпаты
Kása, каша n.
Kávé, кава n.
Kávéház, кавярня n.
Kecske, коза n.
Kedves, mn. милый
Kegyes, mn. ласкавый
Kell, szlen i. треба
Kelet, востокъ h.
Kellemes mn. пріятный
Kenyér, хлѣбъ h.
Kenyér kereső mn. зарôбковый
Keresni, i. глядати
Kereszt, крестъ h.
Kert, загорода, кертъ h.
Kettő, sz. два, двѣ
Kevés, sz. мало
Kevéssé, hat. мало, помалу
Kezdeni, i. зачинати, стати (стану)
Kéményseprő, f. коминарь h.
Kép, образъ h.
Kérdés, вопросъ h.
Kérés, просьба n.
Kérni, i. просити (прошу)
Kés, нôжъ h.
Későn, hat. пôздно
Kész, mn. готовый
Készen, hat. готово
Késziteni, i. правити, (правлю, правишь)
Kéz, рука n.
Kéve, снопъ h.
Ki? nm. кто?
Kiadni, i. выдати
Kialudni, i. загаснути
Kibérelni, i. выарендовати
Kicsi, mn. маленькій (малый)

Kié, nm. чей, чія, чіе
Kilo (gramm) кило s.
Kiereszteni, i. выпустити (-пущу, -пустишь)
Kifizetni, i. выплатити (-плачу)
Kiinni, i, выпити (-пью)
Kiirni, i. выписати (-пишу)
Kimenni, i. выйти (выйду)
Kimondani, i. выповѣсти, выповѣдати
Kinevetni, i. высмѣяти, высмѣвати
Kinevezni, i. выименовати
Kinozni, i. мучити
Kinöveszteni, i, выростати
Kinyitni, i. ôтворити
Kiölni, i. истребити
Kipusztulni, i. изгибнути
Kirakni, (utcát) i. укласти (кладу)
Király, король, царь h.
Királyfi, царевичъ h.
Kis, kicsi, mn. малый, маленькій (kf. меньшій)
Kiseperni, i. вымести (-мету)
Kisorosz, mn. руській, русинъ
Kiszállani, i. высѣдати
Kitisztítani, i. вычистити (-чищу, -чистишь)
Kitünő, mn, отличный
Kivándorolni, i. выселитися, эмигровати
Kivándorlás, выселенье, эмиграція n.
Kivánni, i. желати
Kiviritani, i. выцвѣсти
Koma, кумъ h.
Konduktor, кондукторъ h.
Konyha, кухня n.
Korcsma, корчма n.
Korcsmáros, корчмарь h.
Korona, корона n.
Kovács, ковачъ, коваль h.
Kórház, больниця n.
Kő, камѣнь h.
Köhögés, кашель h.
Köhögni, i. кашляти
Könyv, книга, книжка n.
Könyvkereskedés, книгарня n.
Könyvtár, библіотека n.
Könnyű, mn. легкій

Kőrisfa, ясѣнь h.
Körülnézni, i. пообзератися
Körülvenni, i. окружати
Köszönni, i. дяковати, кланятися
Kőtemplom, камѣнна церковь
Kötni, i. вязати (вяжу)
Közel, hat. близь, близько
Közeledni, i. приближатися
Középrész, середина n.
Köznép, прощава n. простый народъ
Község, село s.
Községé, mn. сѣлскій
Köves, mn. каменистый
Kugli, круголня n.
Kulcs, ключъ h.
Kupé, (vasuti) купе s.
Kupola, куполъ h.
Kutya, песъ (пса) h.
Küldeni, i. слати, послати (-шлю)
Külön, hat. окреме
Különféle, mn. розличный

Lakni, i. бывати
Lakó, житель, бывательh.
Láb, нога n.
Lámpa, лампа n.
Látni, i. видѣти (вижу, видишь)
Láz, горячка n.
Learatni, i. сжати (-жну)
Leégni, i. сгорѣти, погорѣти
Lefoglalni, i. засеквестровати
Legelni, i. пасти (пасу, пасешь)
Legeltetni, i. попасовати
Legelő, толока, паша n., пасло, пасовиско s.
Legelső, sz. першій
Legközelebbi, mn. найближшій
Legtovább, hat. найдальше
Lelki, mn. духовный
Lemérni, i. отмѣряти
Lenni, i. быти, jel: есмь, mult: бывъ, jövő: буду
Leülni, i. сѣдати, сѣсти (сяду)
Levegő, воздухъ h.
Leves, поливка n.
Levél, листъ, h. письмо, s.
Levélhordó, листопошъ h.
Levelezőlap, переписна карта, открытое письмо

Légy, муха n.
Liba, гуска, гусь n.
Liter, литеръ h.
Liszt, мука n.
Ló, кôнь h.
Lopott, mn. краденый
Lovaskatona, кавалеристъ h.
Lovasság, конниця n.
Lőni, i. стрѣлити, стрѣляти

Ma, hat. днесь
Mag, сѣмя (сѣмени) s.
Maga, nm. самъ
Magas, mn. высокій (kf. высшій)
Magasan, hat. высоко
Magyar, mn. мадярскій, угорскій
Magyarország, Угорщина n.
Majdnem, hat. майже
Malac, порося (поросяти) s.
Malom, млинъ h.
Maradni, i. остатися, лишитися
Marha, марга, маржина n.
Már, hat. уже
Más, nm. другій
Másé, (idegen) mn. чужій
Másfél, sz. пôлдруга (пôвдруга)
Második, sz. другій, вторый
Mászni, i. лѣзти (лѣзу)
Máskor, hat. другійразъ
Medve, медвѣдь h.
Megakadni (találni) i. трафити (трафлю)
Megállani, i. стати (стану)
Megcsinálni, i. зробити (роблю), учинити
Megdicsérni, i. похвалити
Megérkezni, i. прійти (прійду), прибыти
Megfogni, i. ѣмити, (ѣмлю)
Meggyengülni, i. услабнути
Meghalni, i. умерти (умру)
Meghallgatni, i. послухати
Meghúzni, i. потягнути
Megijedni, i. напудитися (-пужу)
Megirni, i. написати (-пишу)
Megjelenni, i. появитися (явлю)
Meglátni, i. увидѣти (-вижу, -видишь)
Meglátogatni, i. нащивити (нащивлю)
Megmenteni, i. спасти (спасу)
Megmérni, i. помѣряти
Megmondani, i. повѣсти (-вѣмъ)
Megmosni, i. умыти
Megmozdulni, i. двигнутися
Megművelni, i. обробляти
Megnőni, i. вырости
Megnyirni, i. пострычи (стрыжу)
Megnyitni, i. ôтворити
Megpuhítani, i. помягчити
Megrázni, i. потрясти
Megtalálni, i. найти (найду)
Megtanítani, i. научити
Megtámadni, i. напасти (-паду)
Megzsibbadni, i. затерпнути
Megye, комитатъ, h. столиця n.
Meleg, mn. теплый
Mell, груди, (грудей) tb.
Mellék, mn. бочный, побочный
Mellett, elj. коло (birt.) при (eszkh.)
Mely, melyik, nm. котрый, что (што)
Menni, i. идти (иду, ишовъ)
Mennyei, mn. небесный
Mennyi, nm. кôлько
Merni, (merészelni) i. смѣти (смѣю)
Mert, ksz. бо, ибо
Mese, казка n.
Messze, hat. далеко
Mező, поле (поля) s.
Még, hat. еще, 'ще, 'щи
Méh, пчѣла n.
Mély, mn. глубокій (kf. глубшій)
Mészáros, рѣзникъ, мясарошъ h.
Mi? nm. что (што, що)
Miénk, nm. нашъ
Miért, hat. прочто (прошто), зачто (зашто)
Miféle? nm. што за
Mikor, ksz. коли
Milyen, nm. якій
Mindakettő, sz. оба, обѣ
Mindegyik, nm. каждый
Minden, nm. весь, вся, все, вшиткій
Mindenféle, nm. всякій, вшеліякій
Mindenütt, hat. всягды

Mindig, hat. все, всегда
Mindjárt, hat. доразъ, сейчасъ
Mindörökké, hat, навѣки
Mintha, hat. якбы
Minő?, nm. якій?
Mióta, ksz. ôтколи
Mondani, i. казати (кажу, кажешь)
Most, hat. теперь
Mód, способъ h.
Munka, робота n.
Munkaszoba, роботна компата n.
Munkácsi, mn. мукачевскій
Munkás, f. робôтникъ, h.
Mutatni, i. указати (укажу)
Mutogatni, i. указовати (указую)

Nacsak, isz. ану
Nadrág, надраги, холошнѣ, tb.
Nagy, mn. великій (kf. большій)
Nagyatya, дѣдъ, дѣдо h.
Nagyanya, баба n.
Nagybátya, уйко (anyai) стрыйко (apai) h.
Nagynéni, тêтка, тьôтка n.
Nagyon, hat. дуже
Nap, (égitest) солнце
Nap, день, h. дня
Naponkint, hat. что (што) дня, каждого дня, ежедневно
-nál, -nél, elj. у (birt.)
Ne, hat. не
Nedves, mn. волхкій (вовхкій), мокрый
Nehéz, (nehezen) hat. тяжко
Negyed, negyedrész, f. четвертина, четверта часть n.
Nem, hat. не, нѣтъ
Nevelés, воспитанье, выхованье s.
Nevelni, i. воспитовати
Néhol, hat. дагде
Négy, sz. чётыри, чотыри (négyen четверо)
Némely, nm. дакотрый
Német, mn. нѣмецкій
Népies, mn. народный
Név, имя, (имени) s.
Nézni, i. смотрѣти, позирати, зрѣти
Nincs, szlen i. не ма (не мати)
Nő (feleség) жена (жона), супруга
Nőni, i. рости, (росту, ростешь)
Nőtestvér, сестра n.

Nyak, шея n.
Nyáj, стадо s.
Nyár, лѣто s.
Nyelv, языкъ h.
Nyelvtan, граматика n.
Nyereg, сѣдло s.
Nyerni, i. дôстати (дôстану)
Nyilalni, i. заколоти
Nyitni, i. отворити, отворяти
Nyomorult, mn. мѣзерный
Nyugodt, mn. спокôйный
Nyugodtan, hat. спокôйно
Nyul, заяць h.
Nyúzni, i. дерти, драти

Oda, hat. туда
Okozni, i. причинити
Okosan, hat. мудро
Olasz, mn. таліанскій
Olcsón, hat. дешево, тунё (туньо)
Oldal, бôкъ h.
Olvasókör, читальня n.
Olvasni, i. читати
Olyan, nm. такій
-on, -en, -ön, elj. на (eredeth.)
Orosz, mn. русскій
Országut, градска n.
Osztály, классъ, ôтдѣлъ h.
Ott, hat. тамъ
Otthon, hat. дома
Orvos, докторъ, лѣкарь h.
Orvosság, лѣкъ h.

Ó, isz. ой
Ól, хлѣвъ h.
Óra, (idő) година, n. часъ, h.
Óra, (időmutató) годинка, n. часовникъ h.
Óta, elj. ôтъ (birt.)

Ökör, вôлъ h.
Öltözni, i. облѣкатися
Ömleni, i ллятися (льятися)
Ömleni, folyni, i. течи (теку)
Önállóan, hat. самостôйно
Önteni, i. лляти (льяти)

Öröm, радость n.
Öreg, mn. старый
Örvendezni, i. радоватися (радуюся)
Összebeszélni, i. сговоритися
Összefutni, i. сбѣгнутися
Összejövetel, собранье s.
Összes, nm. весь, вся, все
Öt, sz. пять (öten, пятеро)
Özvegy, вдова, вдовиця n.

Ő, nm. ôнъ, она, оно
Őrizni, i. дозирати, сокотити (сокочу)
Őrizkedni, i. сокотитися
Őz, серна n.

Pad, (padlás) пôдъ h.
Pad, (iskolai) лавка, лавиця, банка, n. ловгушъ h.
Padló, падиментъ, h. пôдлога, n.
Palota, палата n.
Papir, паперь (папѣрь) h.
Paradicsom, рай h.
Parancsolni, i. розказовати, розсказати (розскажу)
Part, берегъ h.
Patak, потôкъ h.
Patkó, пôдкова n.
Paszuly, пасоля n.
Pálinka, паленка, горѣлка n.
Pásztor, пастухъ, пастырь h.
Pecsenye, печенина n.
Pedig, ksz. же, а
Per, право i.
Perelni, i. правотити (правочу)
Peron, перонъ h.
Perc, минута n.
Pék, пекарь h.
Pénz, грощъ, гроши (грошей) tb.
Péter, tn. Петро
Piac, рынокъ, пяцъ h.
Pióca, піявиця n.
Pince, пивниця n.
Pipa, пипа n.
Piros, mn. червеный
Posta, пошта (почта) n.
Postás, поштарь h.
Por, порохъ h.
Posztó, сукно s.
Püspöki, mn. епископскій

R, -'ra, re, elj. на (tárgy. e.) до (birt.)
Ravaszság, хитростъ h.
Rágni, i. грызти (грызу)
Rákiáltani, i. закричати, загойкати
Rákóczi, tn. Раковцій
Rászorítani, i. притиснути
Reggel, рано s.
Reggel, hat. рано
Rend, порядокъ, рядъ h.
Rendesen, hat. порядочно
Rendelni, i. заказати (-кажу)
Repülni, i. лѣтати, летѣти
Rest, mn. лѣнивый
Restelkedni, i. лѣноватися
Régi, mn. старый, давный
Régen, hat. давно
Régóta, hat. ôтдавна, 'здавна
Rész, часть n.
Részecske, частиця tn.
Részeges, піякъ, пяниця h.
Részére, elj. для (birt.)
Rét, лугъ h.
Ritka, mn. рѣдкій
Ritkán, hat. рѣдко
Rokon, mn. рôдный, кровный, своякъ
-ról, -ről, elj. о, объ (eredeth.) изъ (birt.)
Rontani, i. губити (гублю)
Rosta, решето s.
Rossz, mn. злый, пôдлый
Rosszul, hat. плохо
Róka, лисиця n.
Rózsa, ружа n.
Rövid, mn. куртый, короткій
Ruha, одежда n.

Sakkjáték, шахъ-маты tb.
Sapka, шапка n.
Sarló, серпъ h.
Sarok, (szeglet) уголъ, (угла) h.
Sas, орелъ (орла) h.
Sápadt, mn. блѣдый
Sár, болото s.
Segíteni, i. помагати, помочи (помогу)

Semmi, nm. ничь
Semmiféle, nm. ніякій
Senki, nm. никто
Seperni, i. мести (мету), замѣтати (gyak.)
Sietni, i. спѣшити, пиловати
Sikság, долина, рôвнина, ровѣнь n.
Sirni, i. плакати (плачу, плачешь)
Sok, sz. много
Sokáig, hat. долго (довго)
Só, сôль n.
Sógor, шуринъ h.
Sör, пиво s.
Sörcsarnok, пивня, пиварня n.
Sötét, mn. темный
Sulyos, mn. тяжкій (kf. тяжшій)
Sült, mn. печеный
Sűrű, mn. густый

Szabad, hat. слобôдно, (свобôдно) вольно
Szakácsnő, кухарка n.
Szakál, борода n.
Szakállas, mn. бородатый
Szalma, солома n.
Szappan, мыло s.
Szarvas, олень (олѣнь) h.
Szarvasmarha, рогатый скотъ h.
Szavalat, декламація n.
Szállítani, i. доставляти, доношовати
Számolni, i. раховати (рахую)
Szán, сани (саней) tb.
Szántani, i. орати (орю, орешь)
Szántóföld, нива n.
Száradni, i. схнути
Száraz, mn. сухій
Száritani, i. сушити
Száz, sz. сто
Szegény, mn. убогій, бѣдный, худобный
Szerednyei, mn. середнянскій
Szekeren hordani, i. возити (вожу)
Szekér, вôзъ h.
Szekrény, скриня n.
Szem, око s. (több. очи)
Szemét, смѣтя (смѣтю)
Szemre hányni, i. нарѣкати
Szent, mn. святый
Szenteltetni, i. святитися
Szerencse, счастье s.
Szerencsétlen, несчастный, несчастникъ
Szeretni, i. любити (люблю, любишь)
Szerezni, (okozni) i. причинити
Szégyen, ганьба n.
Szél, вѣтеръ h.
Széles, mn. широкій (kf. ширшій)
Széna, сѣно s.
Szép, mn. красный
Szépség, красота n.
Széttörni, i. розбити, поламати
Szinház, театръ h.
Szintén, hat. также, тôжъ
Szita, сито s.
Szivar, сигаръ h.
Szoba, комната n.
Szobafestő, маляръ h.
Szokás, звычай h.
Szoktam, szlen i. звыкъ, (звыкла)
Szolga, слуга h.
Szolgálni, i. служити
Szolgáló (nő) служниця n.
Szomorú, mn. смутный
Szomszéd, сосѣдъ h.
Szomszédos, mn. сосѣдный
Szó, слово s.
Szorgalmas, mn. прилѣжный
Szorgalmasan, hat. прилѣжно
Szórakozás, забава n.
Szőlő, (fürt) грозно s.
Szőlő, (föld) винниця n.
Szőlőtőke, лоза n.
Szundikálni, i. дрѣмати
Szük, mn. узкій
Szükséges, szlen. i. потребно, треба
Szükséges, mn. нужный
Szülő, родитель, родичъ h.
Születni, i. родитися
Szülőföld, родина n.
Szüret, винобранье s.
Szürkés, mn. сивенькій

Tag, (rész) членъ h.
Takaritani, i. порати
Talán, hat. ачей

Találni, i. найти (найду, найшовъ)
Tanács, совѣтъ h.
Tanár, профессоръ h.
Tanítani, i. учити
Tanító, учитель h.
Tanu, свѣдокъ h.
Tanulás, наука, ученье s.
Tanuló, ученикъ h.
Tanulni, i. учитися
Tartani, i. держати, тримати
Tartózkodni, i. пребывати
Tavasz, ярь, весна n.
Tavaly, hat. въ лони, лѣтôсь
Tatár, татаръ, татаринъ
Tábornok, генералъ h.
Táncolni, i. танцёвати
Táplálni, i. кормити (кормлю)
Táplálkozás пропитанье
Tárgyalni, i. толковати
Társaság, общество, товариство s.
Távirat, f. телеграфъ, телеграма h.
Tea, чай h.
Tegnap, hat. вчёра (вчора)
Tegnapi, mn. вчерашній
Tehén, корова n.
Tehervonat, товаровый поѣздъ
Tej, молоко s.
Tejfel, mn. сметана, n.
Teknő, корыто s.
Tele, mn. полный (повный)
Telefon, телефонъ h.
Telekkönyv, телекôвна книга
Templom, церковь n.
Tenni, i. дѣлати, робити (роблю)
Tenni, (helyezni) положити
Tengeri, мелай, h. тенгериця n.
Terem, (szoba) зала n.
Teremni, i. родитися
Teremni, (gyümölcsöt) i. плодити, родити
Természet, природа, натура n.
Tessék! извольте!
Test, тѣло s.
Tégla, цегла n.
Tél, зима n.
Tér, площадь n.
Tétlenül, hat. бездѣлно
Tied, nm. твôй
Tietek, nm. вашъ

Tinta, тинта n.
Tisza, tn. Тиса
Tiszt, (katona) офицеръ h.
Tiszta, mn. чистый
Tisztelt, (becsületes) mn. честный
Tisztítani, i. чистити (чищу, чистишь), пораити
Tisztességesen, hat. честно
Tíz, sz. десять
Tizenkettő, sz. дв
Tizedes (káplár), к
Tó, озеро s.
-tól, től, elj. ôтъ (
Toll, перо s.
Tolvaj, злодѣй h.
Tompa, mn. тупый
Tovább, hat. дале
Torok, гертанка n.
Tölgyfa, дубъ h.
Tömni, i. напыхати
Történni, i. дѣятися, статися
Tört, mn. потовченый, дрôбный
Török, i. турокъ (турка)
Törülköző, ручникъ h.
Törvény, законъ h.
Trafik, трафика n.
Tudakolni, i. довѣдоватися
Tudni, i. знати
Túl, elj. за (eszk. e.)
Tulajdon, власность n.
Tultömött, mn. переполненый
Turó, сыръ h.
Türelem, терпеливость n.
Tűzifa, паливо s.
Tűzér, артиллеристъ h.
Tyuk, курка (kics. курица) n.
Tyukól, курникъ h.

Udvar, двôръ h.
Ugatni, i. лаяти, брехати (бреше)
Ugy, hat. такъ
Ugyan, ksz. же
Ugyis, hat. итакъ
Uj, mn. новый
Ujj, (ruhán) рукавъ h.
Ujj, (kéznél) перстъ, палецъ
Ujhelyi, mn. уйгельскій
Ujság, (hir) новина n.
Ujság, (hirlap) новинка n.

Ungvári, mn. унгварскій
Úr, панъ h.
Uralkodni, i. пановати, господствовати, царствовати
Uszkálni, i. плавати
Ut, путь, дорога n.
Utas, подорожный h.
Utalvány, переказъ h.
Utazni, i. возитися (szekeren), путовати
Utca, улиця n.
Utlevél, паспортъ h.

Üdvözölni, i. поздоровляти, витати
Ügyvéd, адвокатъ, фишкалишъ h.
Ülni, i. сидѣти (сижу, сидишь)
Ültetni, i. садити (сажу)
Ünnep, праздникъ h. свято s.
Üres, mn. порожній
Üsző, телиця n.
Üveg, скло s.
Üveg, (edény) склянка, флажка n.

Vacsora, вечеря n.
Vad, mn. дикій
Vadállomány, дичина n.
Vagy, ksz. или, або
Vaj, масло s.
Vajjon, ци
-val, vel со, съ, изъ, зъ (eszkh.)
Valami, чтось, (штось)
Valamikor, hat. даколи, колись
Valamilyen, mn. якійсь
Valóban, hat. воистину
Varju, ворона n.
Varrni, i. шити
Varrógép, машина до шитя
Varrás шитье s.
Vas, желѣзо s.
Vasárnap, недѣля n.
Vasut, желѣзниця n.
Vasuti, mn. желѣзнодорожный
Vágni, i. рубати, рѣзати (рѣжу)
Választani, i. выберати, выбрати
Vándor, подорожный, вандровникъ
Várni, i. чекати, ожидати
Város, городъ h.
Városháza, городскій домъ
Váróterem, чекальня n.
Vásár, ярмарокъ, торгъ h.
Vásárolni, i. куповати (купую)
Vászon, полотно s.
Vendég, гость h.
Vendéglő, гостинниця n.
Vendégszoba, свѣтлиця n.
Vendégség, гостина n.
Venni, i. купити (куплю), куповати
Vetni, i. сѣяти
Veszedelem, опасность n.
Vezetni, i. вести (веду)
Védeni, i. заступати
Vég, конець (кôнця) h.
Végezni, i. кончити
Végrehajtó, экзекуторъ h.
Véső, долото s.
Vétkes, mn. винный
Vidék, околиця n.
Világ, свѣтъ h.
Villám, грôмъ h.
Világítani, i. свѣтити (свѣчу)
Vigyázni, i. гадковати, мѣрковати
Vinni, i. нести (несу)
Virrad, szlcn i. свѣтае
Virág, цвѣтъ h.
Viselni, (ruhát) носити (ношу)
Víz, вода n.
Visszafizetni, i. ôтплатити
Visszaadni, i. ôтдати
Visszatérni, i. вернутися
Visszontlátás, свиданье s.
Vonal, линія n.
Vonat, поѣздъ, потягъ h.

Zab, овесъ (ôвса) h.
Zászlóalj, батальонъ h.
Zivatar, буря n.
Zöld, mn. зеленый
Zöldelni, i. зеленѣти

Zseb, кешеня n.
Zsindely, шингла n.